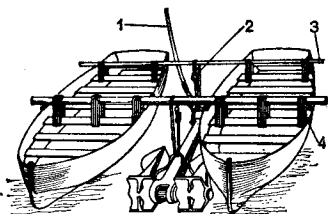

D

D1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Mențineți-vă la distanță bună de mine. Manevrez cu greutate”. 2. Coeficient aproximativ al deviației compasului magnetic. 3. Coeficient al deviației radiogoniometrice.

DA 1. (despre vînt). A gira spre pupa navei, adică în sens favorabil. 2. A da o comandă, de ex.: „A da la posturile de plecare!”, „A da la front” etc. 3. A executa, ca în expr.: „Baleniera a dat drepti”, ceea ce înseamnă că ramele se află în poziție de drepti. 4. (despre parime) A ceda elastic. Parimele vegetale dau mai mult decît sirmele. \diamond : „A da aștec” v aștec și a da dreapta. „A da bandă” (despre navă) A se înclina temporar; *sin* a lua bandă, a se bandă; *sin, fl* a se zbandă. „A da cu coada” A curăța puntea metalică cu coada. „A da cu siflea” A face semnale cu siflea. „A da dreapta” *fl* A manevra astfel nava încît, la întîlnirea cu altă navă, ambele să-și arate reciproc babordul; *v* și aștec. „A da drumul” a) A indica timonierului capul compas la care trebuie să gverneze; ofițerul cu navigația „dă drumul” la ordinul tradițional al comandantului navei: „Tov. ofițer cu navigația dați drumul!” b) **MC** A face formalitățile de plecare a unei nave. „A da goană” v goană. „A da în atmosferă” A evacua

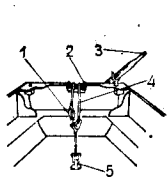
cu lansarea unei nave). „A da la bandă” *sin, inv* A da la front. „A da la front” A așeza echipajul de-a lungul copastiei sau balustradei

Darea unei ancore cu două bărci în linie de front:

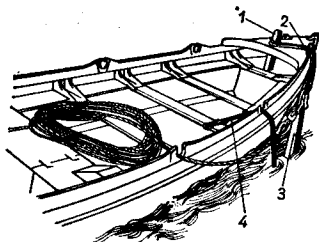
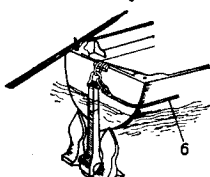
1 — cablul ancorei; 2 — cîrlig cu papagal; 3 — școndru; 4 — legătură

în semn de dare a salutului; *v* și salut. „A da la pești” *arg* A avea rău de mare. „A da la posturile de curățenie/luptă/plecare” etc. A face semnale cu siflea, goarna etc. pentru trecerea echipajului la posturile respective; *v* și post. „A da mai multă cîrmă” A pune cîrma de un unghi mai mare; *v* și unghi de cîrmă. „A da o ancoră / un ancorot” A transporta o ancoră/un ancorot și lanțul sau cablul său cu

Darea unei ancore în cravată:

1 — cîrlig cu papagal; 2 — șomar; 3 — ramă de gvernare; 4 — cravată; 5 — placă cu ochi; 6 — cablul ancorei

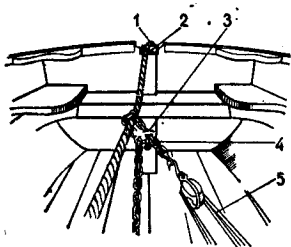
Darea unui ancorot într-un bord:

1 — baba; 2 — boț la inelul ancorotului; 3 — fusul ancorotului; 4 — legătură la traversă

excesul de vapori din căldare, deschizînd valvula de siguranță a acesteia. O navă dă în atmosferă la sosirea în port, după terminarea manevrei de ancorare, de legare la geamandură sau de acostare. „A da la apă” A pune la apă, cu mijloace improvizate, o ambarcațiune trasă pe uscat, pe plajă sau în șantier (*a nu se confunda*

o barcă ori cu un remorher. O ancoră se dă atîrnată la pupa bărcii, în afara tabloului, fiind ținută de o legătură, denumită cravată

(de unde și expresia „A da o ancoră în cravată”), ori sub barcă cu ajutorul unei centuri de sirmă sau cu două bărci în linie de front. Un ancorot se poate da și într-un bord, în care caz traversa

Darea unei parime cu barca:
1 — parimă; 2 — șomar; 3 — inel
pupa; 4 — boț de lanț; 5 — palanc

trebuie asigurată cu o legătură pentru a nu avaria bordajul. O ancoră grea se dă cu un remorcher. „A da o legătură în dublin” *v* dublin. „A da o parimă” A trimite o parimă unei alte nave sau la mal. „A da pe bord” *v* bord, pe. „A da remorca” *v* remorcaj. „A da stop” A marca momentul luării unui relevment sau unei înălțimi pentru a conta ora sau a anunța alți observatori (dacă sint necesare mai multe observații simultane). „A da un capăt de parimă” A arunca un capăt de parimă unui naufragiat, unui om aflat într-o barcă lângă bordaj etc. **DA! DA!** *inv* Răspuns al șefului de barcă la somația „Alo barca!” cind avea ofițeri la bord; *v* și „Cine este?”

„**DACIA**” Prima navă din seria petrolierelor gigant ale flotei comerciale a Republicii Socialiste România (1974), dar a doua care poartă acest nume. Caracteristici: 86 094 tdw; L=242 m; B=40 m; motor Diesel de 20 300 CP; V=16,10 Nd. Construită în 1907, prima „D”, a fost un pasager, aflându-se în serviciu timp de 31 de ani.

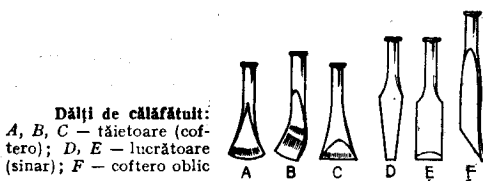
DAHABIÉ Ambarcațiune de lux de pe Nil, avind instalații pentru pasageri și tenzi colorate.

DALB Stîlp din beton care fixează și ghidează un bloc plutitor în cursul mișcărilor de ridicare și de coborîre.

DALIAN *v* pripon.

DALTĂ DE CĂLĂFĂTUIT Unealtă din metal, în formă de pană, servind la tăierea și baterisirea calafatului în harmuz și la scoaterea calafatului vechi. Daltă lucrătoare (de presat calafatul) Daltă utilizată la baterisire; *sin* parală. Dalta cu două canale se numește **sinar**. Dalta pentru tăiat poartă denumirea de coftero sau

de daltă tăietoare. Ciocul de cioară servește la scoaterea calafatului vechi; *v* și baterisire, călăfătuire, patarață.

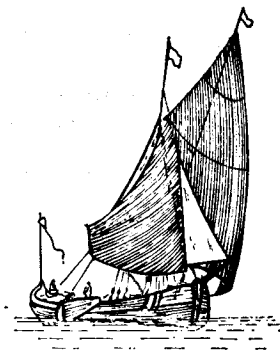
DALTĂ DE GHEAȚĂ Daltă pentru spart gheața în jurul navei.

Daltă de gheață

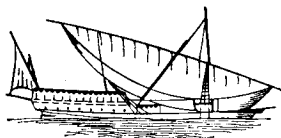
DAMĂ Locaș în formă de U, întărit cu o armătură de bronz în farga unei bărci, în care se sprijină brațul ramei. Se poate închide cu un capac de D; *v* fig barcă și balenieră.

DAMLOPER Velier cu derivoare exterioare, folosit în apele ce scaldă coastele Olandei.

Damloper

DANĂ 1. Porțiune dintr-un cheu împreună cu suprafața de apă din dreptul acestuia, la care acostează, de regulă, o singură navă de tonaj mijlociu. Peretele dinspre bazin al D. este vertical sau ușor înclinat și se consolidează cu piatră, beton sau lemn. D. sint prevăzute cu babale pentru legarea navei, guri de apă, tablouri de distribuție a energiei electrice etc., precum și cu instalații care asigură desfășurarea operațiunilor de încărcare-descărcare. Ele sint numerotate, iar unele poartă denumiri în funcție de destinație: D. petrolieră, D. militară, D. de pasageri etc. D. de armare D. într-un șantier naval, la care se leagă navele în timpul armării. 2. fl Grup de două-șase șlepurile legate „bord la bord” pentru a fi remorcate

Dahabié

într-un convoi. Pe timpul mersului D. se comportă ca un singur element al convoiului, ceea ce ușurează manevra. 3. Spațiul ocupat pe o navă de lungimea unei scinduri din caricul de cherestea.

DANFORTH, ancoră Ancoră cu brațe articulate și cu traversă la diamant; v ancoră.

DANGOBĂ fl. sin contrast-alii.

DAPAC (engl Danger Areas in the Pacific) Publicație care cuprinde zonele minate și drumurile de evitare din Oc. Pacific.

DAU Denumire dată de europeni navelor cu vele din apele ce scaldă coastele Coromandelului și navelor arabe din Oc. Indian, deși localnicii nu folosesc acest cuvânt pentru nici una dintre ele.

„DAVID“ Primul submarin (L=7 m; echipaj=4 oameni) care a torpilat o navă. Aflat sub pavilion sudist (în timpul Războiului de secesiune), submarinul a reușit să lovească, cu o torpilă de școndru, fregata nordistă Minnesota, care cu greu a putut fi salvată.

DĂ DRUMUL LA CÎRMĂ! fl Comandă dată de comandantul de remorcher cîrmacilor de șlepuri, în timpul unui rondou, pentru a pune cîrma.

DĂMFUIRE Procedu de degazare a tancurilor de marfă prin introducerea de vapori sub presiune. În acest scop se poate recurge și la utilizarea sodei caustice.

DEADWEIGHT Termen folosit curent pentru tonaj deadweight.

DEAL, la fl În susul apei.

DE-A LUNGUL BORDULUI MC Clauză de contract de navlosire, în care răspunderile încetează în momentul cînd încărcătorul a adus marfa de-a lungul navei sau cînd marfa a fost descărcată din navă.

DEBALASTĂ MC A descărca balastul de pe o navă care a trebuit să navighe „în balast“.

DEBARCA 1. A părăsi nava pentru a merge la uscat. 2. A transporta de la bord la uscat muniție, provizii etc. 3. A șterge din rolul de echipaj o persoană mutată la uscat sau pe o altă navă. 3. mil A transporta pe un litoral inamic trupe de desant maritim în scopuri militare.

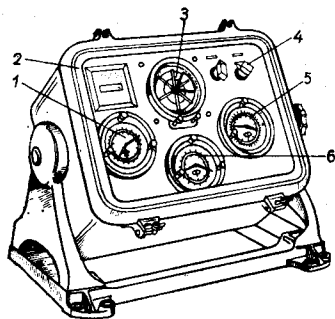
DEBARCADER Loc amenajat în port sau pe malul unei căi navigabile, unde navele mici sau ambarcațiunile pot acosta și staționa în vederea ambarcării și debarcării pasagerilor, trupelor etc.

DEBARCARE 1. Acțiunea de a debarca în sensul (1) și (2); 2. mil Formă de ofensivă dinspre mare asupra uscatului, la care participă, de regulă, forțe navale, terestre și aeriene, constînd din ambarcarea desantului maritim, traversada pe mure și lupta pentru debarcarea acestuia; în cadrul luptei pentru debarcare se duc acțiuni în raionul maritim și, ulterior, pe uscat, pentru cucerirea capului de pod și dezvoltarea în adîncime a ofensivei realizate dinspre mare. Primul „Manual al debarcărilor“ a fost editat în țara noastră de comandorul C. Bălescu, în 1910.

DEBIT INSTANTANEU DE DESCĂRCARE DE HIDROCARBURI Debitul de descărcare a hidrocarburilor în litri pe oră la un moment dat, împărțit la viteza navei în noduri în momentul respectiv. Unitate de măsură prevăzută în Regulile pentru prevenirea poluării marine; v descărcare (2).

✓ **DECAPELĂ** A scate o manevră fixă de pe un arbore sau de pe o vergă fără a o desface, ci ridicînd doar ochiul de la gîtul arborelui respectiv și trecîndu-l peste capul acestuia.

DECCA Sistem de navigație hiperbolică, la care hiperbolele ce definesc punctul navei se determină prin măsurarea diferenței de fază între emisiunile radio ale unei stații principale și acelea ale două stații conjugate. Pe baza citirii diferenței de fază pe decometre (cadrane) poate fi identificată hiperbola corespunzătoare, trasată pe o hartă în proiecție Marcator. În practică, un lanț (sistem de stații) D. se compune dintr-o stație principală și trei subordonate, constituind trei perechi de stații, cea principală fiind comună pentru toate perechile. Fiecărei perechi de stații îi corespunde un fascicul de hiperbole trasate pe hartă cu o culoare diferită (roșu, verde, purpuriu) și numerotate. Frecvența de emisie este de circa 100 Hz, precizia poate atinge ± 10 m, iar acoperirea este de 240 Mm. Dincolo de această limită se manifestă adeseori fenomenul de „alunecare a căii“, care constă în faptul că pe decometru nu sînt indicate una sau mai multe căi. Fenomenul se datorește suprapunerii undei

Decca (consolă de decometre):

- 1 — decometru roșu; 2 — indicator de lanț; 3 — decometru pentru identificarea căii; 4 — obscurator; 5 — decometru purpuriu; 6 — decometru verde

directe și undei cerești (reflectate) sau interferențelor de altă natură.

DECCA HI-FIX Sistem de navigație hiperbolică, similar sistemului Decca, dar echipat cu aparatură mai compactă și mai ușoară. Bătăia maximă a sistemului este de 100 Mm, iar frecvența, de cca 2 MHz; este folosit în hidrografie.

DECLARAȚIA DE LA LONDRA (1909) DM Declarație semnată, dar neratificată de multe

guverne, prin care se admitea că pavilionul acoperă marfa, cu excepția contrabandei de război. Documentele navei atestau că nu se transportă contrabandă de război sau că marfa este destinată unui port neutru; *v. și* Navicert.

DECLARAȚIA DE LA PARIS (1856) *DM* Declarație prin care principalele puteri maritime renunțau la folosirea cursei, adică la atacul navelor comerciale inamice în timp de război. Singura putere maritimă care nu a aderat la declarația sus-menționată au fost S.U.A., care însă în timpul Războiului de secesiune a încercat să-i declare piraiți pe corsarii sudisti, fără ca celelalte puteri să accepte acest punct de vedere; *v. cursă, corsar, război de cursă*. Declarația stabilea, de asemenea, că pavilionul acoperă marfa, cu excepția contrabandei de război; *v. și* Declarația de la Londra (1909) *și* Navicert.

DECLINAȚIE Arcul de cerc orar cuprins între astru și planul Ecuatorului ceresc. Se măsoară în grade — de la 0° la 90° — pe meridianul astrului, începînd de la Ecuator spre astru. Se notează cu δ . Dacă astrul se află în emisfera nordică, δ este nordică și ia semnul +, iar dacă astrul se află în emisfera sudică, δ este sudică și ia semnul —; *v. fig* coordonate ecuatoriale.

DECLINAȚIE MAGNETICĂ Unghiul orizontal format între direcția nord adevărat (geografic) și direcția nord magnetic. Se notează cu litera „ d ” și este estică, avînd semnul + sau litera „ E ”, cînd nordul magnetic se găsește la Est de nordul adevărat, sau vestică, avînd semnul — sau litera „ W ”, cînd nordul magnetic se găsește la West de nordul adevărat. *D.M.* este dată în harta marină pentru un anumit an, împreună cu variația anuală și semnul acesteia; *v. fig* drum.

DECLINOGRAF Aparat care înregistrează variația declinației magnetice.

DECLIVITATEA VALULUI Unghiul format între suprafața înclinată a valului și planul orizontal; *sin* panta valului.

DECOMPRESIUNE Micșorare treptată a presiunii exercitate asupra unui scafandru sau marinarilor care au părăsit un submarin avariat, la ieșirea acestora la suprafața de la adîncimi de peste 10 m, pentru a se evita embolia gazoasă (boala scafandrilor). În acest scop se folosesc, după anumite reguli (table Haldane), camere de decompresie.

DECOȚA MC A degaja sarcina din ganciul palancului bigii/cranicului etc. după coborîrea acesteia pe cheu (hambarul navei).

DEDUCERE Scăderea volumului spațiilor deduse din tonajul brut al unei nave pentru a obține tonajul net; *v. și* tonaj registru.

DEDURIZARE Operațiune de transformare a apei dure în apă moale pe navele cu căldări prin eliminarea sărurilor de calciu și magneziu (bicarbonați, cloruri, sulfați). Se realizează prin procedee termale (fierbere), chimice (adău-

gure de var și sodă), prin schimbători de ioni etc. cu ajutorul unor instalații speciale.

DEFERLA (*despre valuri*) A se sfărîma și a se transforma în spumă, formînd așa-numiții berbeci. Procesul are loc atunci cînd unghiul creștei valului este mai mic de 120° sau cînd panta valului este mai mare de 1/7; *v. și* brizantă.

DEFLECTOR Instrument folosit în operațiunile de compensare a compasului magnetic, cu ajutorul căruia se măsoară intensitatea forțelor magnetice ce acționează asupra acestuia.

DEFORMAȚIA HĂRȚII Deformație mai accentuată în sens longitudinal (al foi de hirtie), care se poate observa măsurînd dimensiunile hărții; *D.H.* se datorește fie hirtiei, fie procesului de imprimare. De ex., în cazul utilizării unor clișee de cupru hirtia trebuie să fie umedă, ceea ce produce deformații la uscare. În prezent hărțile se tipăresc pe foi de mase plastice, practic nedeformabile.

DEGAZARE MC Operațiune de evacuare a gazelor rămase în tancurile de marfă ale unui petrolier; *v. și* dămfire.

DEGET *v.* sondă mecanică și torpilă.

DEGETAR 1. *v.* macara. 2. *ist* Obiect din piele purtat de șeful de tun la degetul mare de la mîna stîngă pentru a astupa lumina tunului după tragere și a înăbuși astfel resturile de pulbere care ard.

DEGREEA A îndepărta grementul unei nave; *v.* a greea.

DELESTA A evacua sau a arunca o anumită greutate de la bordul unei nave. De ex., un submarin este delestat ca urmare a lansării torpilelor.

DELFINERĂ *inv.* sin martingală (*termen folosit la începutul secolului XIX*).

DELFINIERĂ Navă de tonaj mic, prevăzută în prova cu o platformă înaltă pe care unul-doi carabinieri vinează delfinii cu arma.

DELTA Teren aluvionar la gurile cursurilor de apă ce se varsă în mări (oceane) în care nu există curenți sau maree, avînd forma unui triunghi cu baza spre mare, asemănător literei grecești Δ , de unde îi provine și denumirea. Navigația în sectorul Δ reclamă dragarea sistematică a șenalului.

DEMAGNETIZAREA NAVEI *mil* Operațiune de reducere a cîmpului magnetic al navei sub limita de acționare a dispozitivelor de aprindere ale minelor magnetice și inductive. Se realizează cu ajutorul unor stații de demagnetizare fixe sau plutitoare prin inducerea unor cîmpuri magnetice de valoare apropiată, dar de sens contrar celor generate de navă, sau prin instalarea unor centuri magnetice. La navele moderne demagnetizarea se realizează continuu cu ajutorul instalației P.A.M. montată la navă.

DEMONTATĂ (*despre mare*) Agitată la maximum, cum este, de ex., în centrul unui uragan. **DENEB** Steaua nautică α Cygni (Lebăda). mărimea 1,3; în arabă „Coadă găinii”.

DENEbola Steaua nautică β Leonis (Leul), mărimea 2,2; în arabă „Coadă leului”.

DENSITATE OPTICĂ PE UNITATEA DE DISTANȚĂ (σ) Coeficient dat de formula $\sigma = -\ln T$, în care: \ln este logaritmul natural, T — coeficientul de transmisie atmosferică pe unitate de distanță. Se folosește în tehnica farurilor.

DEPĂRTARE Trecerea de la navigația costieră la traversadă. Punctul de D. este ultimul punct care se face cu ajutorul obiectelor de pe coastă (*a nu se confunda cu punctul de plecare*). \diamond „A lua D.” A face ultimul punct în vederea uscului.

DEPĂȘI A întrece o navă, ajungând-o din urmă.

DEPLASAMENT Greutatea unei nave sau greutatea volumului de apă deslucuit de carena acesteia. Se exprimă în tone metrice (1000 kg) sau în tone engleze (1016,047 kg). La navele de comerț distingem D. navei goale și D. navei încărcate la una din liniile de încărcare. Diferența dintre D. navei goale și cel al navei încărcate este tonajul deadweight. La navele militare, D. dat în anulare și în literatura de specialitate este D. standard sau Washington, calculat după clauzele tratatului de la Washington (1920), adică D. navei cu echipaj, combustibil, muniție etc., dar fără apă de rezervă pentru încălzire. D. maxim sau D. în asietă de război D. navei cu toate aprovizionările și rezervele necesare. D. normal D. standard plus jumătate din greutatea suplimentară ambarcată la D. maxim. D. dublu D. submarinelor la suprafața apei și în imersiune. D. unui submarin în imersiune este D. în suprafață plus greutatea apei din balasturi și tancuri. Uneori pentru navele de război se folosește eronat termenul de tonaj în loc de D. D. greu MC D. unei nave încărcate la linia de încărcare de vară. D. ușor MC D. unei nave goale (fără marfă, provizii, combustibil, apă, bagajele echipajului etc.).

DEPLASAMENT VOLUMETRIC Volumul apei deslucuite de opera vie a unei nave; *sin* volumul carenei.

DEPLASARE EST-WEST Distanța parcursă între două meridiane pe un paralel oarecare. Se calculează cu ajutorul formulei: $e = \Delta\lambda \cos \varphi$ med. în care $\Delta\lambda$ este diferența de longitudine, iar φ med. — latitudinea medie.

DEPLASARE LATERALĂ *v* curbă de girație; *sin* transfer.

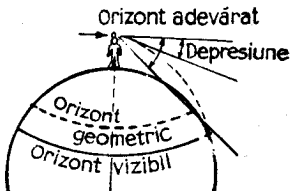
DEPLASAREA CARICULUI MC Deplasarea mărfii prost arimate care se aglomerează într-un bord; ca urmare, nava se canarisește și în cele mai multe cazuri ambarcă apă și se scufundă. Mărfurile cele mai periculoase din acest punct de vedere sînt mărfurile în vrac (cereale, minereuri etc.).

DEPOZIT DE ECHIPAJE mil, inv Cazarmă la uscat în care marinarii erau cazați între două ambarcări. Pe lângă cazarmă existau depozite

de echipament, cazarmament, materiale sanitare etc.

DEPRESIUNE 1. Groapă de dimensiuni mari pe fundul oceanului, cu adîncimea pînă la 5000 m. 2. Zonă de joasă presiune atmosferică, în care vînturile circulă — din cauza efectului Coriolis — în sens contrar acelor unui ceasornic în emisfera nordică și în sensul acelor unui ceasornic în emisfera sudică; *v* și ciclon. 3. Denivelare (coborîre) a suprafeței apei urmînd creștei valului pupa. Dacă D. ce urmează creștei primului val transversal coincide cu pupa navei, la viteza critică se produce o apupare de viteză cu atît mai pronunțată, cu cît adîncimea este mai mică.

DEPRESIUNEA ORIZONTULUI Ridicare aparentă a orizontului datorită refracției terestre. D.O. adevărată Unghiul dintre orizontul adevărat și tangenta la glob duse din ochiul observatorului. D.O. aparentă Unghiul dintre orizontul adevărat și tangenta la raza vizuală curbată de refracție duse din ochiul observatorului. D.O.A. este dată în tablele nautice.

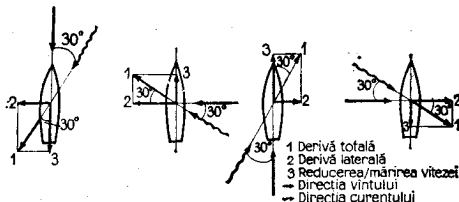
Depresiunea orizontului

DERAPA (*despre ancoră*) *sin* a ara.

DERATIZARE Operațiune prin care se creează o atmosferă toxică (de regulă, cu acid cianhidric) pentru organisme vii din compartimentele în prealabil etanșate ale navei, pentru a distruge șoarecii, caracalacii etc.

DERELICT Epava unei nave abandonate, dar nescufundate. D. sînt semnalate prin radio și în hărțile-pilot, constituind un pericol pentru navigație. Cînd este posibil, ele sînt scufundate, folosind tunul sau încălcături de exploziv.

DERIVĂ A fi dus de vînt sau de curent. Orice navă derivează mai mult sau mai puțin sub acțiunea vîntului și a curentului.

Derivă

DERIVAȚIE Unghiul dintre axul navei și curbă de girație.

DERIVĂ 1. Unghiul dintre drumul adevărat și drumul de deasupra fundului. D. de vînt D.

care se datorește vântului și mării ce lovesc bordul din vînt al navei; poate fi combătută de timonier prin guvernarea cu cirna în vînt.

D. de curent D. ce se produce ca urmare a acțiunii curentului marini. D. produsă de curentul datorat vîntului este deviată spre dreapta/stînga față de observator în emisfera nordică/sudică (efectul Coriolis) cu cca 30°, iar viteza reprezintă cca 2% din viteza vîntului. Din acest motiv sensul D. este variabil. D. se consideră pozitivă cînd nava derivează spre tribord și invers. **D. totală** Suma D. de vînt și a celei de curent.

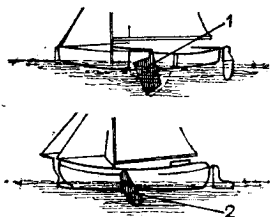
2. Distanța dintre punctul adevărat și punctul estimat.

3. Lungime suplimentară de lanț folosită la manevra de afurcare.

4. Curent marin foarte slab, neînregistrat de curentometre, dar perceptibil ca urmare a D. navei în sensul (2) ◇ „În D.”

5. Poziția unei nave oprite și duse de vînt sau de curent. „A fi în D.” *arg* A rătăci fără nici un rost; a fi deprimat.

DERIVOR 1. Placă din tablă sau lemn, introdusă într-o casetă etanșă și fixată de chila ambarcațiunilor cu vele pentru a micșora deriva.

Derivor:
1 — derivor central; 2 — derivor lateral

2. *ist* Panouri din lemn în ambele borduri ale navelor cu vele, care, lăsate la apă într-un bord, serveau la reducerea derivei.

3. *mil* Panou (prismă) din lemn, filat la apă pentru a da deschidere unei drăgi de mine; *v fig* dragă.

DEROBARE *mil* Desprindere de inamic.

DEROCARE Distrugerea fundurilor stîncioase cu ajutorul derozezei sau al explozivului.

DEROȘEZĂ Navă, de regulă nepropulsată, folosită la spargerea fundurilor din piatră compactă cu ajutorul unui ciocan ascuțit care este lăsat să cadă de la înălțime mare.

DESANT MARITIM Grupare de forțe destinată a efectua o debarcare pe litoralul inamic și a duce acțiuni de luptă, stabilite în raport cu situația și cu tăria grupării, în raionul de desantare sau pe direcții de pătrundere către interior. Valoarea forțelor D.M. variază în funcție de misiune. Cuprinde forțe terestre (trupe de toate armele destinate a duce lupta pe litoralul inamic), forțe navale (nave de transport pentru ambarcarea și transportul forțelor terestre și nave de luptă pentru acoperirea pe mare a convoiului și pentru pregătirea de foc și sprijinul desantării) și forțe aeriene (pentru

acoperirea aeriană a desantului pe mare și în raionul de desantare și pentru sprijinul acțiunilor de luptă pe litoral).

DESARBORĂ 1. A demonta arborada unei nave pentru a o repara sau a o înlocui. 2. *mil, ist* A doborî cu o salvă de artilerie arborada unei nave inamice. 3. A scoate de la post arborii unei ambarcațiuni și a-i așeza pe bancuri — arboarele mare cu mărul spre prova, iar arboarele trinchet cu mărul spre pupa.

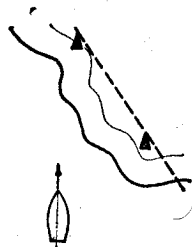
DESCĂRCARE 1. Scoaterea caricului din hambare sau din tancuri și depunerea sa pe cheu sau în rezervoare (caric lichid). 2. Orice deversare în mare de substanțe dăunătoare prin aruncare, scurgere, revărsare, pompare sau vidanjare (*termen folosit în Regulile pentru prevenirea poluării marine*).

DESCHIDE 1. A îndepărta de cheu una din extremitățile navei. Se spune, după caz, a deschide prova sau pupa. 2. A brața o vergă astfel încît să primească mai mult vînt. 3. (*despre călcii, stopă*) A fixa în poziția în care lanțul se poate fila. 4. (*despre reperele care formează un aliniament*) A se îndepărta unul de altul atunci cînd nava iese de pe aliniament. 5. A îndepărta marginile harmuzului pentru a introduce calafatul. 6. *fl* A mări distanța dintre șlepurile remorcate astfel încît să se reducă rezistența la înaintare.

DESCHIDERE 1. Unghiul dintre două manevre fixe (de ex., deschiderea sarturilor). 2. Distanța dintre virfurile ghearelor ancorei. 3. *mil* Unghiul dintre două brațe de dragă. 4. (*despre coaste*) Distanța măsurată pe verticală între marginea superioară a dublului fund sau a varangei și marginea inferioară a punții. 5. *v* abatere.

DESCHIDERE DE TONAJ MC În trecut, deschidere neetanșă în puntea de adăpost a unei nave shelterdeck, care îi permitea o reducere de tonaj registru pentru spațiul cuprins între puntea principală și puntea de adăpost. În prezent nu se mai practică, deoarece noile reguli de tonaj determină shelterdeck-ul „deschis” sau „închis”, după poziția mării de tonaj: dacă se află sub apă, nava este shelterdeck închis (tonajul cuprinde și spațiul de sub puntea de adăpost), iar dacă se află deasupra apei, este shelterdeck deschis (spațiul de sub puntea de adăpost nu este cuprins în tonajul registru).

DESCHIS 1. (*despre un aliniament*) Cu reperele formînd un unghi între ele. Aliniamentul poate fi D. la tribord sau la babord, după cum reperul inferior (cel mai apropiat de navă) se află la tribord sau la babord. 2. *fl* Aflat la distanță mare, de ex., convoi D., adică convoi ale cărui șle-puri se află la distanță mare. 3. (*la navele militare*). Ușor

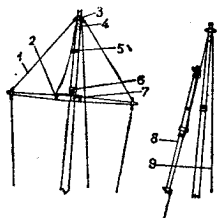
Aliniament deschis

în afara unui aliniament de nave, ca în expresia linie de șir deschisă.

DESCINGE A desface sapană cu care este încins un butoi.

DESCOPERI (*despre un banc, o stîncă*) A rămîne deasupra apei în mările cu maree. Se spune că bancul/stîncă descoperă (nu „se descoperă”); *sin* a se usca.

DESCRUCIȘA 1. A scoate o vergă de velă pătrată din poziția sa normală în cruce pe catarg și a o cobori pe punte cu ajutorul unei manevre

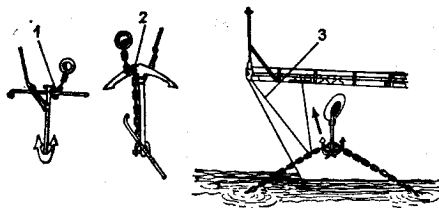

Descrucișarea unei vergi:

1 — balansină; 2 — legătură; 3 — cerc de sugrumătură; 4 — rai; 5 — legătură; 6 — cerc de troiță; 7 — brățară de troiță; 8 — vergă descrucișată; 9 — fungă

curente, denumite fungă. 2. A cobori o vergă de velă pătrată de la postul său de mare la postul de port, adică a fila fungă pînă ce verga este ținută în balansine; *v fig* vergă. \diamond „A D. zburătorii și rîndunicile!” Comandă prevestitoare pentru a D. zburătorii și rîndunicile. 3. A aduce tangonul, din poziția perpendiculară pe bordaj, de-a lungul navei, prinzînd capătul într-o brățară. Tangonul se descrucișează înainte de a vira ancora, poziția descrucișată fiind cea normală în mare, și se încrucișează în momentul fundarisirii ancorei.

DESCURCAREA ANCORELOR 1. Manevră de descolăcire a lanțului de pe ancoră. Dacă ancora este subbrațată, se boțează fusul sub diamant,

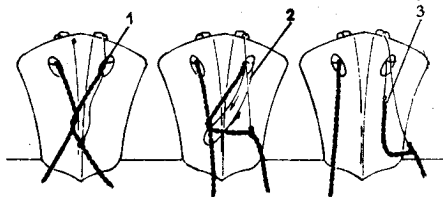
Descurcarea ancorelor:

1 — ancoră subtraversată; 2 — ancoră subbrațată; 3 — parimă de boțare a lanțului

iar dacă este subtraversată, se descurcă, filînd lanțul. 2. Desprinderea unei ancore angajate într-un lanț, cablu submarin etc. Mai întîi ancora se virează la maximum posibil, apoi se boțează lanțul sau cablul în care s-a angajat și în cele din urmă ancora se filează.

DESCURCAREA LANȚURILOR Separarea lanțurilor unei nave ancorate cu două ancore, fără cheie de afurcare, cînd acestea s-au încolăcit din cauza girației navei. O girație de

180° reprezintă o cruce, o girație de 360°, o voltă, iar mai multe girații, o voltă rotundă. Pentru descurcare la o cruce este suficient a vira numai lanțul de dedesubt. O voltă sau

Descurcarea lanțurilor:

1 — lanț boțat; 2 — parimă de descurcare; 3 — lanț descurcat

o voltă rotundă se poate descurca girînd cu nava în sens invers celui de formare a acestora. Dacă nu este posibil, lanțul care întinde se virează pînă cînd volta iese afară din apă, după care amîndouă lanțurile se leagă la voltă pentru ca acestea să nu cadă din nou în apă. Se boțează lanțul de sub vînt cu boțul de descurcat lanțurile și cu o parimă de siguranță, se desface cheia de afurcare pe punte, iar la capătul lanțului se leagă o parimă de trecere, introdusă în prealabil pe sub lanțul din vînt, după care se virează, aducînd lanțul descurcat înapoi în navă și pe punte, unde se prinde din nou la cheia de afurcare.

DESECHERARE Operațiunea de desfacere, în unghi obtuz, a flanșei cornierelor, formînd coastele deviate la prova și pupa.

DESFACE TENZILE A strînge și a înfășura tenzile și tendaleții, dacă există; *v și* a face tenzile.

✓ **DEFĂȘURA** 1. (*despre parimă*) A scoate parimă din colacul în care a venit de la fabrică în vederea întrebunătăririi. Un colac mic de parimă vegetală se D. prin rostogolire pe punte, începînd cu capătul interior; cînd este mai mare, colacul se suspendă cu un cîrlig cu țîșină (virtej). Un colac mic de sîrmă se D. prin rostogolire pe punte, iar un colac mai mare, pe o masă rotativă sau o cruce; un tambur de sîrmă se D. prin rotirea sa pe un ax orizontal sau vertical. Dacă o parimă urmează a fi făcută colac pe punte, tamburul se așează cu un capăt în sus, fiecare voltă fiind trecută cu mîna peste acesta. Sîrmele se înfășoară în sens invers acelor unui ceasornic. 2. (*despre un pavilion*) A desface un pavilion înfășurat, cînd se face salutul cu tunul pentru o țară sau o navă străină sau un amiral străin ori pentru a răspunde la un astfel de salut. Pavilionul trebuie D. exact în momentul în care pleacă prima lovitură de salut. Dacă se D. înainte sau după aceasta, politeța navală obligă la o vizită pentru a cere scuze. 3. A desface sacheții și baerele de înfășurare a unei vele înfășurate. Această opera-

ține se efectuează fie în scopul întinderii velelor, ca exercițiu, fie pentru uscarea lor. În primul caz velele se D. pe stringători, când sint ținute de stringătorii filaiți în bandă, în timp ce la desfășurarea în banieră velele sint ținute de stringători cu excepția contrașcotelor.

◇ „Desfășurată!” Comandă pentru a D. o velă la care gabierii desfac sacheții de înfășurare și lasă pinza acesteia să cadă. Idem, pentru a D. o tendă. 4. (*despre flotă*) mil A trece de la formația de marș la formația de luptă.

DESFĂȘURATA BORDAJULUI/PUNȚII Plan reprezentând formele reale ale tablelor bordajului/punții.

DESGARNISI 1. A scoate lanțul ancorei de pe barbotin. 2. A scoate curentul dintr-o macara sau dintr-un palanc.

DESPLETI A roti o parimă în sens invers răsucirii pentru a-i separa șuvițele/vițele; *sin* desrăsuți.

DESERGĂ 1. A desprinde o velă de pe vergă sau de pe ghiu (pic), desfăcând împuntăturile baerelor și sacheții de învergare, sau de pe un strai, desprinzând canistarele. 2. (*despre vînt*) A smulge o velă de pe vergă sau de pe strai. 3. A descruși și a cobori pe punte vergile unei nave, la dezarmarea acesteia.

DETAȘAMENT mil Grupare temporară compusă dintr-un număr variabil de nave de același tip sau de tipuri diferite și aflată sub o comandă unică în vederea îndeplinirii unei anumite misiuni. D. de desant Grupare de transport și de debarcare, destinată a ambarca, a transporta și a debarca la locul de desantare trupe și tehnică de luptă și forțele navale și aeriene care asigură a.ărarea nemijlocită a acestora în timpul traversadei și sprijinului luptei pentru debarcare. Poate fi maritim sau fluvial. D. de minare D. compus din nave de luptă și nave de transport amenajate, cu care se transportă și se lansează minele, și din nave auxiliare, care execută asigurarea hidrografică, de salvare-avarii etc. D. de nave hidrografice Grupare de nave special amenajate pentru executarea lucrărilor hidrografice, hidrometeorologice și de asigurare a navigației, întru mine temporar sau permanent sub o comandă unică. D. naval de sprijin cu foc Grupare de nave dotate cu artilerie (rachete) și destinată asigurării sprijinului cu foc al trupelor terestre pe timpul debarcării desantului maritim sau al ducerii acțiunilor de luptă pe litoralul apărut de inamic. D. de salvare-avarii D. de nave de salvare-avarii auxiliare și echipe sanitare, constituit în scopul salvării echipajelor de pe navele scufundate, avioanele doborâte etc. D. de siguranță D. de nave de luptă constituit în scopul apărării antiaeriene nemijlocite, antisubmarine, contra minelor și contra vedetelor, a convoaielor, detașamentelor de minare, de desant etc. Se compune din nave antisubmarine, dragoare, escorteare și aviație maritimă antisubmarină.

DETECTOR DE CEAȚĂ MN Dispozitiv bazat pe principiul celei fotoelectrice cuplate cu un sistem de semnalizare, care detectează formarea ceței și declanșează sau oprește automat semnalele acustice de ceață.

DETECTOR DE FUM Dispozitiv de detectare a fumului într-o încăpere, utilizat pentru prevenirea incendiilor.

DETECTOR DE INCENDIU Aparat ce funcționează pe principiul înregistrării variațiilor de temperatură, detectării fumului, flăcării sau ionizării aerului etc. Numărul, tipul și normele de instalare a D.d.I. sint prescrise de Societatea de clasificare care supraveghează construcția navei.

DEVIATIA COMPASULUI MAGNETIC Unghiul dintre direcția Nordului magnetic și direcția Nordului compas sau dintre meridianul magnetic și meridianul compas. Se notează cu δ ; deviația poate fi estică (pozitivă), când meridianul compas se află la Est de meridianul magnetic, și vestică (negativă), în caz contrar. D.C.M. este produsă de magnetismul navei, fiind dată de formula exactă (formula lui Smith) $\sin \delta = \mathcal{V} \cos \delta + \mathcal{B} \sin \zeta + \mathcal{C} \cos \zeta + \mathcal{D} \sin (2\zeta + \delta) + \mathcal{E} \cos (2\zeta + \delta)$, în care literele gotice reprezintă forțele care produc deviația, sau de formula practică: $\delta = A + B \sin \zeta + C \cos \zeta + D \sin 2\zeta + E \cos 2\zeta$, în care δ este deviația compasului magnetic, A, B, C, D, E — coeficienți aproximativi ai deviației care pot fi deduși din valoarea deviațiilor în drumurile cardinale și intercardinale; ζ — drumul compas al navei. A este deviația constantă, suma celor doi termeni următori, deviația semicirculară, iar suma ultimilor doi termeni, deviația cadrantală. Există și deviație sextantală, precum și deviație octantală care se calculează în fabricile de compasuri, fiind necesar ca suma lor să fie mai mică de 1° . D.C.M. se determină comparînd relevmentul magnetic și relevmentul compas al aceleiași obiect; *v fig* drum.

DEVIATIA GIROCOMPASULUI Eroare a compasului giroscopic datorită vitezei navei, latitudinii și capului. În trecut D.G. era corectată cu ajutorul unor table; în prezent girocompasul este prevăzut cu dispozitive care corectează automat deviația.

DEVIATIA RADIOGONIOMETRULUI Eroarea relevmentului prova radiogoniometric datorită influenței navei. D.R. este dată de o formulă asemănătoare cu aceea a deviației compasului. **DEVIATIE DE BANDĂ** Deviație a compasului magnetic ce apare în momentul în care nava dă bandă sau este canarisită.

DEVIRĂ A roti cabestanul în sens invers virării pentru a slăbi puțin tensiunea lanțului.

DEVIZ DE GREUTĂȚI Totalul greutăților de la bordul unei nave; *sin* bilanț de greutateți.

DEZARIMA 1. MC A scoate marfa din locul de stivuire și a o aduce sub gura de magazie (la descărcare). 2. *v* deplasarea caricului.

DEZARMA 1. A scoate din barcă armamentul. Barca se leagă apoi de tangon sau se ridică la bord. 2. A debarca echipajul unei nave, proviziile, combustibilul, obiectele de inventar etc. 3. *mil* A demonta și a înlătura armamentul unei nave ce urmează a fi reparată sau pusă în stare de conservare. 4. A da liber oamenilor care armează un tun, cabestan etc., punind mecanismele auxiliare în poziție de repaus (tunurile „în ax”).

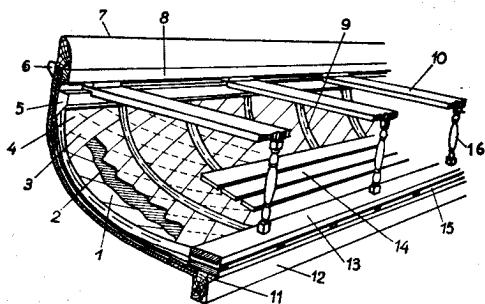
DEZARMAREA BĂRCII/BATERIEI/CABES-TANULUI...! Comandă pentru a dezarma barca, bateria, cabestanul etc.

DEZEȘUA *sin* a scoate de pe uscat.

DIAFON Aparat pentru producerea de semnale acustice de ceață cu ajutorul aerului comprimat. Sunetul se termină printr-o scădere bruscă, denumită mormăit.

DIAFRAGMĂ DE RULIU/TANGAJ *v* carenă interioară.

DIAGONAL, sistem Sistem de construcție a bărcilor cu bordaj dublu, la care filele bordajului interior și ale celui exterior formează un unghi.

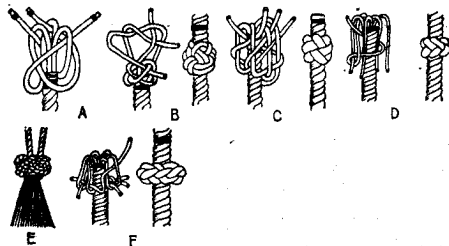
Sistemul diagonal:

1 - bordaj (piele) exterior; 2 - pinză de bumbac lipită cu clei; 3 - cravelă; 4 - bordaj (piele) interior; 5 - stringher; 6 - briu; 7 - fargă; 8 - copastie; 9 - crevace; 10 - banc; 11 - batură; 12 - chilă; 13 - carlingă; 14 - panou; 15 - pălăria chilei; 16 - pontil

DIAGRAMA DEVIATIILOR Curbă însumind deviațiile compasului magnetic. Se întocmește, de regulă, în coordonate carteziane (rectangulare), reprezentând pe abscisă drumul magnetic, iar pe ordonată deviațiile. Uneori se întocmește și în coordonate polare sau oblice; *v* și Napier, diagramă.

DIAMANT 1. Extremitatea inferioară a fusului ancorei tip amiralitate, de unde se ramifică brațele; *v* fig ancoră. 2. Nod la capătul unei parime (menționat pentru prima dată în anul 1769). În cazul în care se mai efectuează o serie de treceri ale șuvițelor se obține un D. dublu. Pot exista, de asemenea, următoarele variante: D. cubic, D. semirond, D. la două capete. D. cu coroană Nod constituit dintr-un D.

dublu urmat de o coroană simplă (*a nu se confunda cu nodul de turban*). 3. Guseu de formă rombică, utilizat la consolidarea a două structuri.

Diamante:

A - simplu; B - dublu; C - cubic; D - semirond; E - la două capete; F - cu coroană

DIAMETRU APARENT Unghiul sub care se vede un astru — ca Soarele, Luna sau o planetă —, adică un astru care nu poate fi considerat o sursă punctiformă, cum ar fi stelele.

DIAMETRU DAT/DE BAZĂ Diametru servind la eșantionarea unui catarg din lemn.

DIAMETRU DE EVOLUȚIE *sin* diametru tactic.

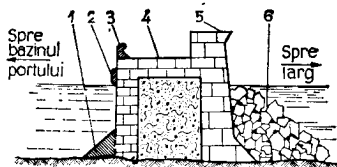
DIAMETRU DE GIRATIE *sin* diametru final.

DIAMETRU FINAL *v* curbă de giratie.

DIAMETRU TACTIC *v* curbă de giratie.

DIERĂ Navă antică cu două rinduri de rame.

DIG 1. Construcție al cărei scop constă în protejarea unui port împotriva valurilor. Pe partea dinspre port poate fi amenajat ca cheu cu bolarzi, trancheți etc. Spre larg este protejat

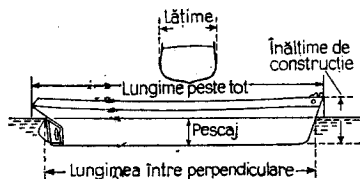
Dig cu cheu:

1 - bermă; 2 - tranchet; 3 - baba; 4 - cheu; 5 - parapet; 6 - anrocamente

împotriva valurilor cu bucăți neregulate de piatră sau tetraepozi, constituind anrocamente. 2. Construcție de piatră, de pământ sau de beton pentru protejarea (indiguirea) malurilor unui curs de apă și izolarea anumitor porțiuni de teren.

DIGORAMĂ Grafic cu ajutorul căruia se pot determina forțele directe și deviațiile compasului magnetic în toate capurile, cunoscând deviațiile acestuia pentru două capuri ale navei. **DIMENSIUNI** (*despre hartă*) Lungimea și lățimea cadrului interior al clișeului hărții, înscrise în colțul din dreapta jos, sub forma unui produs de două numere.

DIMENSIUNI (despre navă) Dimensiunile principale ale navei: lungimea peste tot sau lungimea maximă, lungimea între perpendi-

Dimensiunile navei

culare, lățimea de construcție, înălțimea de construcție, pescajul. **D. de identificare MC** D. navei înscrise în actele oficiale.

DIN AFARĂ 1. În exteriorul curbei de rotație, de ex., „elicea din afară”. 2. *fl* În partea unui ostrov, unei stînci, unui banc etc., opusă malului.

DINAMICA NAVEI Capitol din „Teoria navei” care studiază legile mișcării acesteia în stare de plutire: rezistența apei la înaintare, manevrabilitatea, stabilitatea dinamică la balans, teoria amortizării ruliului, teoria propulsoarelor și teoria lansării navelor.

DINĂUNTRU 1. În interiorul curbei de rotație, de ex., „elicea dinăuntru”. 2. *fl* Între un ostrov, banc, nisip, stîncă etc. și mal.

DINGHI Ambarcațiune cu rame și vele, care poate folosi și un motor în afara bordului. Semnul distinctiv al clasei P pe velă.

DINTE Oprită la unele tipuri de grui de barcă, care împiedică virarea curentului cînd barca este ridicată la înălțimea normală.

la 180° în fiecare bord, avînd o alidadă cu care se pot lua relevmente prova. Uneori este iluminat în interior. Se utilizează în locul compasului de relevmente.

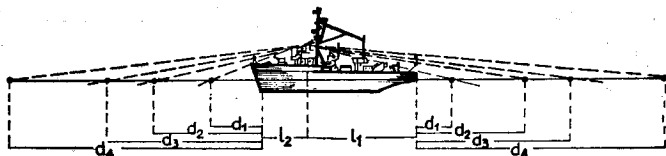
DISPAȘĂ MC Document de lichidare a avariei comune, întocmit de un expert numit dispașor.

DISPAȘOR MC Expert în lichidarea avariilor comune; *v* dispașă.

DISPECER DE PORT MC Persoană care supraveghează efectuarea transporturilor de mărfuri la termenele stabilite, folosirea rațională a capacității de încărcare și descărcare a portului, executarea planului de producție, întocmirea situației zilnice a navelor etc.

DISTANȚA ZILEI Distanță parcursă de o navă în 24 ore, de la ora 12,00 a unei zile pînă la ora 12,00 a zilei următoare.

DISTANȚĂ 1. Intervalul care separă două obiecte. Măsurarea se efectuează la manevre cu ajutorul unor repere de la bord, care, privite de la comandă, indică o anumită D. Astfel, privind de la comandă un obiect de pe suprafața apei (*v fig*), acesta se află la D. d_4 de la pupa navei, cînd este văzut prin mărlul bastonului de pavilion, la D. d_3 , cînd este văzut la jumătatea distanței dintre balustradă și mărl, la D. d_2 , cînd este văzut în dreptul balustradei și la D. d_1 , cînd este văzut prin coronament. De notat că D. pînă la observator este egală cu $d + l_2$, cînd se măsoară din pupa, și cu $d + l_1$, cînd se măsoară din prova. La fel se procedează și cu bastonul geacului; *v* distanțier, telemetru, radar. D. pînă la navă se poate măsura cu ajutorul unui binoclu gradat, ținînd seama de porțiunea din cîmpul acestuia acoperită de

Distanța cu repere de la bord

DINTE DE TERȚAROLĂ Proeminență în formă de dinte la capetele unei vergi din lemn pentru luat împuntătura de terțarolă.

DIPHDA Steaua nautică β Ceti, mărimea 2,2; În arabă „A doua broască” (în trecut Fomalhaut era considerată „Prima broască”).

DIRIJABIL mil Aerostat motopropulsat, umplut cu gaz mai ușor decît aerul (gaz de iluminat, hidrogen, heliu), putînd zbura în orice direcție. De corp se atașează gondola de comandă sau grupuri motopropulsoare. În prezent, din cauza vulnerabilității sporite la acțiunea mijloacelor moderne de luptă, folosirea D. este redusă.

DISC DE BORD LIBER MC, sin marcă de bord liber.

DISC DE RELEVMENTE Disc cu suspensie cadranică, gradat de la 0° la 360° sau de la 0°

imaginea navei. 2. *mil* D. liniară între comenziile a două nave aflate în formație.

DISTANȚĂ DE MANEVRĂ ÎN EXTREMIS Cea mai mică distanță la care se poate manevra o navă pentru a evita coliziunea cu altă navă.

DISTANȚĂ DE MARȘ Distanța (în Mm) parcursă de o navă cu o viteză dată, consumînd complet combustibilul, în afară de rezerva necesară pornirii și opririi instalației de propulsie, precum și ieșirii și intrării în locul de bazare. D.d.M. se stabilește pentru fiecare clasă și tip de navă în timpul probelor de marș. La viteza economică D.d.M. este maximă.

DISTANȚĂ DE MEGAFON Distanța la care se poate folosi megafonul între două nave.

DISTANȚĂ DE OPRIRE Distanța parcursă între momentul stopării mașinii și cel al opririi navei. D.d.O. depinde de inerția navei, care

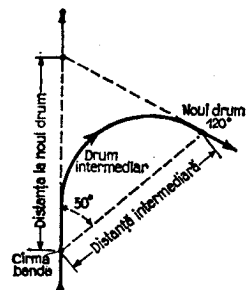
este determinată de deplasament și de viteză în momentul stopării, putând fi redusă considerabil dacă după stopare se pune mașina înapoi sau se folosește cirma. La navele gigantice moderne distanța și timpul de oprire sînt foarte mari. Astfel un VLCC de 200 000 t_{dw}, cu mașinile toată forța înapoi, mai merge 21 de minute, parcurgînd 2-3 Mm.

DISTANȚĂ DE SIGURANȚĂ Distanța pe care trebuie să o păstreze o navă aflată în marș sau pe timpul manevrei în port ori în radă în raport cu alte nave acostate sau ancorate, în scopul evitării coliziunilor.

DISTANȚĂ DE VIZIBILITATE Distanța la care se poate vedea un obiect. Pe mare, D.d.V. reprezintă suma distanțelor la orizont corespunzătoare înălțimii observatorului și înălțimii obiectului. Se calculează cu ajutorul formulei $D = 2,08 (\sqrt{H} + \sqrt{h})$, în care D este distanța de vizibilitate în Mm, H — înălțimea în m a obiectului observat și h — înălțimea în m a ochiului observatorului deasupra nivelului mării; v și vizibilitate.

DISTANȚĂ INTERCOSTALĂ Distanța orizontală între două coaste succesive.

DISTANȚĂ INTERMEDIARĂ Distanța între punctul în care s-a dat comanda de a pune cirma la o întoarcere și punctul în care nava se află la noul drum. Este folosită la ținerea estimei pe hartă; v și drum intermediar.

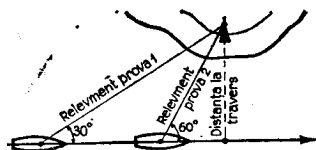

Distanță intermediară

DISTANȚĂ LA ORIZONTUL MARIN Distanța la orizontul vizibil, de regulă, mai mare decît distanța geometrică măsurată pe tangenta la glob dusă din ochiul observatorului, din cauza refracției terestre. D.I.O.M. depinde de înălțimea observatorului și se calculează practic cu ajutorul formulei $d = 2\sqrt{h}$, în care: d este D.I.O.M. în Mm, iar h — înălțimea ochiului observatorului în m; v fig depresiunea orizontului.

DISTANȚĂ LA TRAVERS Distanța navă-obiect de la mal în momentul în care relevmentul la acest obiect este perpendicular pe drum sau — în zone fără curenți — perpendicular pe axul navei. Se poate calcula cu ajutorul tabelor nautice sau se măsoară pe harta marină. În

cazul în care s-a luat un relevment prova de 45° în momentul traversului D.I.T. este egală cu distanța parcursă între cele două relevmente.

Distanță la travers

DISTANȚĂ LOXODROMICĂ Distanța între două puncte de pe glob, măsurată pe arcul de loxodromă ce trece prin aceste puncte.

DISTANȚĂ ORTODROMICĂ Distanța între două puncte de pe glob, măsurată pe cel mai mic arc de cerc mare (ortodromă) ce trece prin aceste puncte; este cea mai mică distanță între două puncte de pe glob. Se măsoară pe o hartă gnomonică sau uneori — cu suficientă aproximație — pe o hartă în proiecție policonică Lambert; se poate calcula, de asemenea, cu ajutorul formulelor sau al tabelor de azimut.

DISTANȚĂ PARCURSĂ Distanța străbătută de o navă între două puncte. Poate fi distanța prin apă, adică fără a ține seama de vînt și de curent, luînd în considerație numai citirea la loch sau numărul de rotații ale mașinii, și distanța pe deasupra fundului, adică distanța efectiv parcursă de navă în raport cu globul terestru.

DISTANȚĂ POLARĂ Unghiul format de axa lumii cu raza vizuală la astru sau arcul de cerc orar măsurat de la polul ridicat pînă la astru. Se măsoară de la 0° la 90°, cînd declinația astrului este de același nume cu latitudinea observatorului, sau de la 90° la 180°, cînd declinația astrului este de nume contrar cu latitudinea (Pămîntul este considerat un punct în centrul sferei cerești).

DISTANȚĂ REGULAMENTARĂ (definiție a Societăților de clasificare) Distanța intercotală sau distanța între două elemente ale osaturii longitudinale (la sistemul de construcție longitudinal).

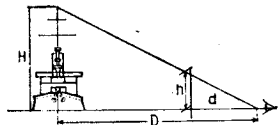
DISTANȚĂ UNGHIULARĂ Unghiul sub care se văd două obiecte date.

DISTANȚĂ ZENITALĂ Arcul de cerc orar al astrului sau unghiul corespunzător la centru, măsurat de la zenit la astru. Este complementul înălțimii astrului și se notează cu z .

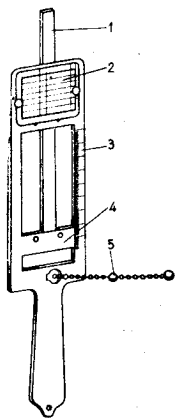
DISTANȚE LUNARE, procedeu *ist* Procedeu pentru a face punctul navei, măsurînd distanțele unghiulare dintre Lună și anumite stele. Metoda dreptei de înălțime a eliminat, încă la sfîrșitul sec. XIX, acest procedeu greoi și puțin precis.

DISTANȚIER Aparat pentru măsurarea distanțelor dintre navele aflate în formație. Cele mai multe aparate de acest fel se bazează pe prin-

cipul proporționalității. Astfel, dacă se vizează o navă de la linia de plutire la măr (H) și se înscrie într-un cadru de înălțime (h), atunci

Principiul distanțierului

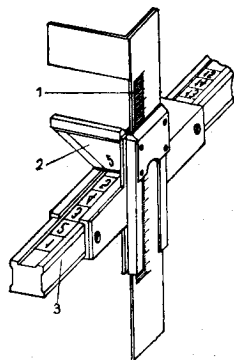

Distanțier simplu:

1 — riglă mobilă; 2 — tabel cu înălțimea catargului; 3 — gradație cu înălțimea catargului; 4 — indice; 5 — saulă cu bile

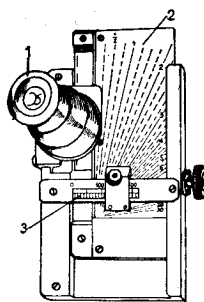
distanța D până la navă va fi egală cu $d \frac{H}{h}$.

Cel mai simplu D . se compune dintr-un cadru în care alunecă o riglă; indicele acesteia se fixează la o gradație de pe cadru, la înălțimea catargului navei până la care se determină distanța. La baza cadrului se află o saulă cu noduri sau

Distanțier cu riglă:

1 — gradație cu înălțimea catargului; 2 — oglindă; 3 — riglă de distanță

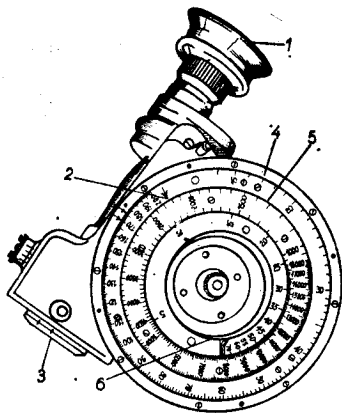

Distanțier Stuart:

1 — lunetă; 2 — cabluri; 3 — înălțimea catargului

bile pe care se măsoară distanța. Un alt tip de D ., mai practic, este acela la care distanța se măsoară pe o riglă cu gradația răsturnată ce se citește într-o oglindă. Alte D ., de ex., Stuart sau Weymouth, se bazează pe principiul sextantului, putând măsura distanțe mai mari. Unele dintre ele (Weymouth) pot da și înclinarea navei. D . cu prisme D . ce se utilizează privind simultan printr-o prismă cu un anumit

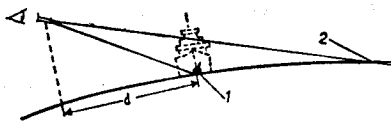
indice de refracție și direct; astfel, se pot vedea două imagini, mărul uneia din ele aflându-se la linia de plutire a celeilalte. Distanța se citește

Distanțier Weymouth:

1 — ocular; 2 — distanță; 3 — obiectiv; 4 — înălțimea catargului navei vizate; 5 — înălțimea navei proprii; 6 — înclinare

pe mînerul D . Pentru măsurarea distanței cu acest aparat este necesar un set de prisme, câte una pentru fiecare distanță. D . poate fi folosit

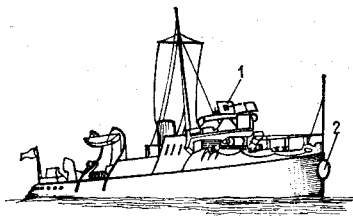
Măsurarea distanței la un obiect aflat pe apă cu ajutorul distanțierului:

1 — obiect la suprafață; 2 — orizont

și pentru a măsura distanța până la un obiect cu înălțimea necunoscută care plutește pe apă. În acest caz pe riglă se fixează înălțimea comenzii la care se adaugă înălțimea ochiului observatorului (în loc de cea a obiectului), prinzându-se în aparat unghiul dintre obiectul plutitor și orizont. Prin urmare, se procedează ca și cum s-ar măsura distanța până la o navă fictivă (reprezentată în figură), aflată în dreptul obiectului. Acest procedeu este foarte util și la manevra în port.

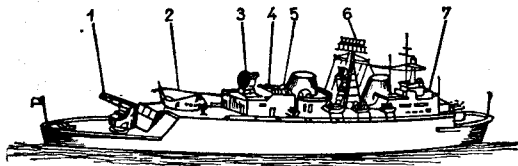
DISTRUGĂTOR mil Navă de luptă apărută în jurul anului 1895 și destinată apărării navelor mari împotriva atacurilor executate cu torpiloare. Inițial, avea un deplasament de 200 t. D . îndeplinesc misiuni multiple: atacul cu torpila al navelor și transportoarelor inamice, apărarea navelor mari și convoaielor împotriva atacului forțelor navale ușoare și aviației inamice, sprijinul cu artilerie al trupelor de uscat

și al forțelor de desant proprii, punerea barajelor de mine, conducerea la atac a vedetelor torpiloare, căutarea și distrugerea submarinelor, cercetarea, supravegherea etc. Caracteristici: Depl. = 2 500-5 000 t; două-patru rampe de lansare a rachetelor, patru-șase tunuri univer-

Primul distrugător (sfârșitul sec. XIX):
1 — tun; 2 — tub lanstorpilă

sale de 102-150 mm, zece-douăsprezece tunuri de 37-45 mm, șase-zece tuburi lanstorpilă, aruncătoare și lansatoare de grenade. Pot lua

Distrugător modern:

1 — lansator de rachete; 2 — elicopter antisubmarin;
3 — SRL pentru ghidarea rachetelor; 4 — spardec;
5 — aruncător de grenade antisubmarine; 6 — antenă RL;
7 — comandă

la bord circa 30-80 de mine de diferite tipuri, Raza de acțiune este de 3 000-4 000 Mm, viteza maximă de 40 Nd.

DIURN 1. Care se petrece în decurs de 24 ore, ca în expr.: marșă diurnă, maree diurnă.

2. Care se petrece deasupra orizontului, ca în expr. arc diurn.

DIVIZIE DE NAVE *mil* Mare unitate de nave de același tip. În compunerea sa intră nave de rangul 1 sau brigăzi de nave de alte ranguri.

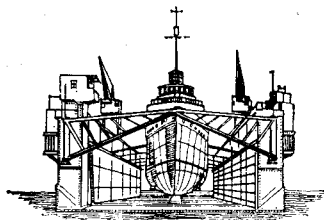
DIVIZION 1. *mil* Unitate de nave de același tip care intră în compunerea unei mari unități de nave (brigadă de nave). Uneori D. poate intra în compunerea unei mari unități maritime.

2. *ist* Subdiviziune a unui bord; *v* bord. (2).

DIVIZIUNE *inv*, *sin* divizie de nave.

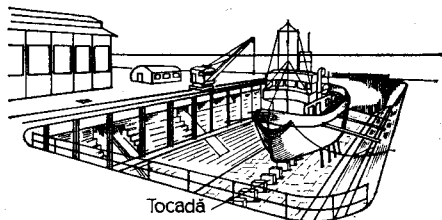
DOC 1. Bazin al unui port. 2. Bazin săpat în malul unui curs de apă navigabil, de ex., docurile Galați. 3. Construcție specială pe lângă șantierele navale, destinată efectuării lucrărilor de întreținere și reparație a operei vii; uneori D. uscate servesc și la construirea de nave noi. **D. plutitor** Construcție plutitoare

formată dintr-un ponton orizontal, pe laturile căruia se află unul sau doi pereți verticali. În interior sînt instalate tancuri, care, umplute cu

Doc plutitor

apă, fac ca D. să coboare cu pontonul sub nivelul acesteia; astfel, navele intră și se așează pe suport, denumiți tacade, fiind susținute în borduri de pontili. Ca urmare a golirii tancu-

Doc uscat

rilor, pontonul se ridică, iar nava rămîne deasupra apei, opera sa vie fiind accesibilă efectuării de revizii, reparații etc.; *v* andocare, tacarisire. Primul D.P. românesc a fost construit în anul 1898 la Galați (pentru nave pînă la 400 t). D. uscat Bazin dreptunghiular, etanș, construit în sol, cu pereții din piatră, beton armat, beton etc., avînd axul longitudinal perpendicular pe linia apei, unde se află porțile prin care intră navele pentru andocare. După intrarea în D. porțile etanș se închid, apa se evacuează prin pompare, iar nava se așează pe tacade; *sin* bazin de radub. 4. Pînă de vele groasă din bumbac, folosită pentru capoeate.

DOCHER MC Muncitor de port, care lucrează la încărcarea și descărcarea mărfurilor în incinta portului, în magazine și la bordul navelor comerciale.

DOCUMENTE NAUTICE Publicații periodice sau permanente, editate de organele hidrografice, care cuprind date strict necesare navigației și conducerii navelor și care nu sînt cuprinse în hărțile marine. În categoria D.N. se includ: cataloagele de hărți marine, cărțile-pilot, cărțile farurilor și radiofarurilor, avizele pentru navigatori, descrierea raioanelor periculoase pentru navigație, almanahul nautic, table nautice,

table logaritmice și de calcul, table pentru navigația radioelectronică, table de maree, tabelul și graficul luminozității, anuare hidrografice etc.

DOGGER Tip de navă olandeză cu vele.

DOLIE fl Zonă cu apă liniștită pe un fluviu.

DOLNEAC Vint din sectorul Sud-Est în regiunea Porțile de Fier.

DOM 1. Structură din bare de alamă, instalate deasupra tambuchiului pentru a susține capotul din pinza de vele. 2. Sferă din plastic ce acoperă antena unui radiolocator. 3. Acoperire meta-

lică a unui sonar sau a altor aparate de pe fundul navei. 4. oc Ridicătură a fundului mării, de formă rotundă, aflată sub nivelul apei.

DOMENIUL NAVEI Zonă în jurul navei pe care navigatorul trebuie să o mențină în afara oricărui pericol. Depinde de tipul navei, de viteza relativă, de caracteristicile navei (tonaj, lungime, lățime, viteză maximă etc.), de experiența navigatorului, de restricțiile de navigație, de intensitatea traficului etc. (recent apărut în literatura de specialitate).

DOMOLEALĂ fl

Loc în care curentul Dunării este mai slab (face domoleală); v și cursoare.

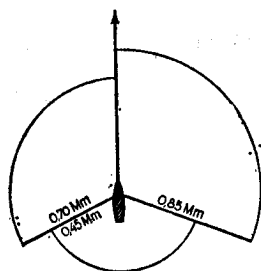
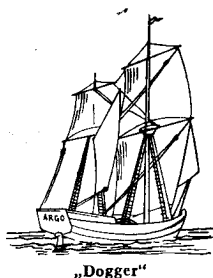
DONI Ambarcațiune de pe coasta Coromandelului, cu bordaj cusut și cu șipci de etanșare.

DONIOL Table de înălțimi și azimut bazate pe formula (dedusă din relațiile clasice): $\sin h = n - (n+m)a$, în care: n este $\cos(\varphi - \delta)$, $m = \cos(\varphi + \delta)$, a — sem P , φ fiind latitudinea, δ — declinația astrului; P — unghiul la pol. Pentru unghiul la zenit se folosește formula:

$\lg z = \frac{\cos \delta}{\gamma}$, în care $\gamma = f\Delta M + f'\Delta N$, $f =$

$$= \frac{\lg \frac{1}{2} P}{2 \sin 1'}, \quad f' = \frac{\text{ctg} \frac{1}{2} P}{2 \sin 1'}, \quad \Delta M = \sin(\delta + \varphi)$$

$\sin 1'$, $\Delta N = \sin(\delta - \varphi) \sin 1'$. Aceasta este cea mai scurtă tablă din lume (2 pagini), dar necesită un număr de operațiuni aritmetice care o fac mai lungă decât cele mai multe metode „scurte”.

Domeniul navei

DOP DE BARCĂ Dop metalic sau din lemn, care astupă gaura bărcii.

DOP DE GAURĂ DE APĂ Piesă din lemn de tei, salcie sau pin, de formă tronconică, care servește la astuparea găurilor de apă de diametru mic (maximum 30 cm). Nu se piturează pentru a se putea umfla ușor în contact cu apa și a asigura etanșeitatea.

DOP DE GURA ȚEVII Dop din lemn sau metalic cu care se astupă gura țevii tunului pentru

a împiedica intrarea apei. La tunurile de calibru mare dopurile sînt ornate la exterior cu o figură cu semnificație apropiată de denumirea navei; v fig tun.

DOP DE PUNTE Dop din lemn bătut forțat într-o gaură din învelișul punții, deasupra unui nit sau bulon, pentru a asigura etanșeitatea acesteia.

DOP DE ȚIPIRIG mil Siguranță împotriva explozii premature a minelor marine, constînd dintr-un cilindru de țipirig ce se dizolvă în apa de mare după un timp dat, ceea ce permite să intre în funcțiune un contact electric care face ca mina să devină activă.

DORI Ambarcațiune mică de pescuit, purtată de o navă mare.

DORMI (despre compas) A fi puțin sensibil.

DORN v mină.

DORSALĂ SUBMARINĂ oc, sin prag submarin.

DORUC fl Aglomerare de nisip la capul unui ostrov.

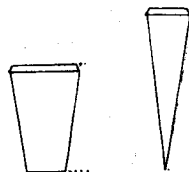
DOUGLAS, raportor Instrument pentru trăsarea drumului și relevmentelor. În acest scop pe unul dintre meridianele se așează centul și gradația interioară corespunzătoare, după care se execută o mișcare de translație pînă cînd muchia trece prin punctul prin care trebuie trasat drumul; v echer de navigație, autocap, riglă, linii paralele.

DOUGLAS, scară oc Scară a valurilor întrebuintată în trecut; în prezent este înlocuită cu scara internațională a valurilor.

DOZIER Metodă de calcul a înălțimii, folosind descompunerea triunghiului sferic de poziție în două triunghiuri sferice: triunghiul 1, definit de două corpuri cerești și polul ridicat; triunghiul 2, definit de două corpuri cerești și zenit.

DRACO Constelație conținînd steaua nautică Eltanin.

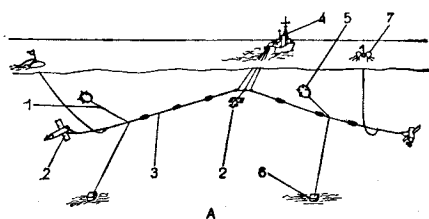
DRAGAJ 1. Operațiune de curățire și adîncire a fundului căilor navigabile și a bazinelor portuare cu ajutorul unor nave speciale, denumite drăgi (cu cupe, cu sorb). 2. mil Acțiunea de curățire a raioanelor maritime (fluviale) de minele care prezintă pericol de navigație. D. de căutare D. executat periodic sau sistematic.

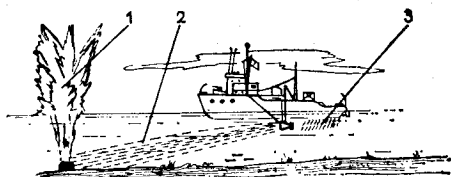
Dop de gaură de apă

pe pazele de navigație. **D. de distrugere** D. prin care se urmărește distrugerea totală a minelor. **D. de siguranță** D. executat în prova unui convoi. D. se poate executa și cu spărgătoare de baraj, scafandri autonomi sau de luptă, încărcă-

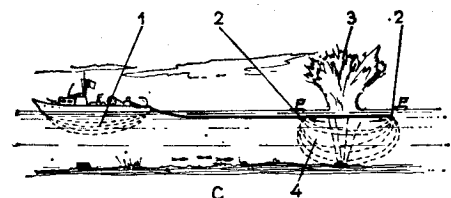
D. cu cupe, D. cu graifâr, D. cu lingură etc. După procedeul de transport și depozitare a materialului dragat, se deosebesc: D. autoportantă, D. cu colivare, D. refulantă etc. 2. *mil* Instalație destinată dragajului minelor.

A

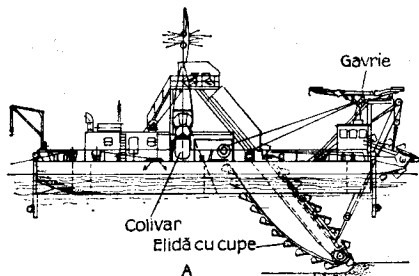
B

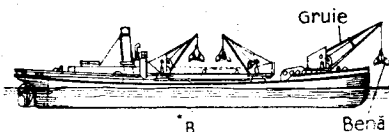
C

Dragaj:

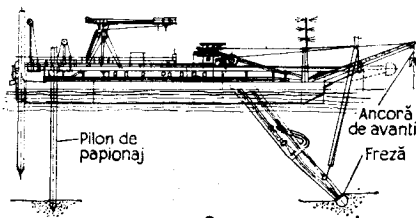
A — dragaj cu dragă de contact: 1 — parima minei; 2 — derivor; 3 — braț de dragă; 4 — dragor; 5 — mină; 6 — ancora minei; 7 — flotor; B — dragaj cu dragă acustică: 1 — mină explodată; 2 — vibrații produse de dragă acustică; 3 — vibrații produse de aparatul propulsor; C — dragaj cu dragă magnetică: 1 — cimpul magnetic al navei; 2 — electrod; 3 — mină explodată; 4 — cimpul magnetic al drăgii

A

B

C

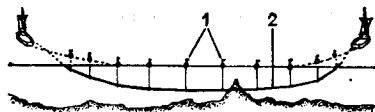
Drăgi:

A — cu cupe; B — cu graifâr; C — cu freză

D. de contact D. folosită pentru dragarea minelor ancorate; constă dintr-o parimă de oțel remorcată de unul sau două dragoare la anumită

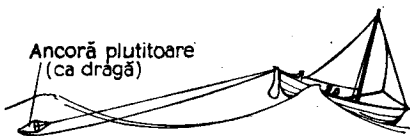
turi de exploziv, grenade antisubmarine. Minele magnetice pot fi distruse și cu avioane dragoare. 3. Căutarea unui obiect pierdut, utilizând o gheară de picică, o dragă sau o traînă.

DRAGĂ 1. Navă tehnică cu sau fără propulsie, echipată cu instalație de săpat, de ridicat și, eventual, de transportat materialul scos din apă. Se utilizează la adâncirea șenalului navigabil, la efectuarea de lucrări hidrotehnice, la ridicarea digurilor de apărare etc. **D. maritimă** D. autopropulsată, folosită la adâncirea bazinelor portuare, la degajarea gurilor fluviilor unde se formează bare etc., putînd draga pînă la o adîncime de 20-25 m. **D. fluvială** D. nepropulsată, utilizată la efectuarea de dragaje pe fluviu, canale, lacuri etc. După procedeul de extragere a materialului dragat, distingem: D. absorbantă (cu sorb), D. cu benă,

Dragă hidrografică:

1 — flotoare; 2 — parimă

Dragă cu ancoră plutitoare

adincime. Cînd partea tăietoare a D. vine în contact cu parîma, aceasta este tăiată cu ajutorul unor foarfece mecanice sau al explozivului, mina ieşind la suprafaţă, unde este distrusă. **D. fără contact** Poate fi electromagnetă, acustică etc. D. electromagnetică constă dintr-o buclă de cablu electric (sau solenoid) izolat, prevăzută cu mai mulţi conductori. La trecerea curentului prin buclă se formează un cîmp magnetic puternic care produce explozia minelor magnetice sau de inducţie; *sin* D. cu buclă, D. solenoid. **D. acustică** D. remorcată sau montată sub chila navei, care constă dintr-un dispozitiv ce emite unde sonore în apă, determinînd declanşarea focosului acustic şi explozia minei. 3. v. traină; 4. **D. hidrografică** D. tip traină, folosită în cercetările hidrografice pentru descoperirea obstacolelor submarine, epavelor etc. pînă la adîncimea de 200 m. 5. Ancoră plutitoare remorcată la pupa unei ambarcaţiuni, pe mare rea, pentru a reduce ambardeele.

DRAGĂ ŞALANDĂ Dragă prevăzută cu compartimente pentru depozitarea materialelor dragate; *sin* dragă autoportantă.

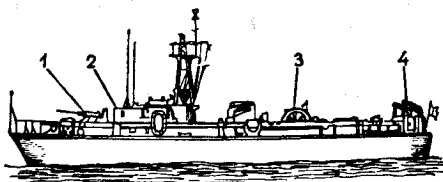
DRAGON Clasă internaţională de iaht cu vele, gheată în slup bermudian. Semnul distinctiv al clasei este litera *D* pe velă.

DRAGOR 1. *mil* Navă militară cu pescaj redus, destinată descoperirii şi distrugerii barajelor de

= 120-200 t; V = 14 Nd; unul-două tunuri de 76-85 mm. **D. fluvial** D. care asigură protecţia împotriva minelor pe fluvii şi pe canale navigabile. **Vedetă dragoare** Navă care execută dragajul în locuri înguste, în avanporturi, pe fluvii şi în zona de coastă. Caracteristici: Depl. = 10 - 100 t; unul - două tunuri anti-aeriene uşoare. **Vînător de mine** D. modern cu corp din lemn sau din plastic armat cu sticlă (Depl. = 600 t), cu cîmp magnetic redus, cu motoare silenţioase, destinat dragajului minelor de fund (magnetice şi acustice). **Spărgător de baraj** Navă care asigură dragajul de cercetare şi distrugerea minelor fără contact. S.d.B. sint, de regulă, nave de transport echipate cu instalaţii ce creează un puternic cîmp magnetic şi acustic care provoacă explozia minelor fără contact. În scopul sporirii vitalităţii şi rezistenţei la explozii, ele sint compartimentate şi umplute cu diferite materiale uşoare. Caracteristici: Depl. = 2 000 - 10 000 t ; V = 8 - 14 Nd; artilerie uşoară (pînă la 105 mm). 2. Marinar specializat în dragaj.

DRAI *inv* Straiul unui foc.

DRAKKAR *ist* Navă vikingă (sec. XI-XII), nepuntată şi ascuţită la ambele extremităţi.

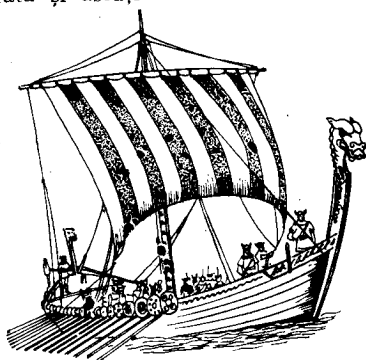

Dragor:

1 — tun; 2 — comandă; 3 — tambur de dragă; 4 — grue pentru manevra drăgii

mine şi minelor izolate, precum şi convoierii sub dragă. D. sint echipate cu drăgi de diferite tipuri. **D. de escortă** D. ce asigură protecţia împotriva minelor a navelor care acţionează în mare. Caracteristici: Depl. 600 - 1 600 t; V = 30 - 35 Nd; armament antiaerian puternic. **D. de bază**

D. care execută dragajul barajelor de mine şi convoierea sub dragă. Caracteristici: Depl. = 250-700 t; V = 8-20 Nd; două-patru tunuri pînă la 100 mm. **D. de radă** D. care asigură dragajul şi convoierea sub dragă în apropiere de coastă. Caracteristici: Depl. =

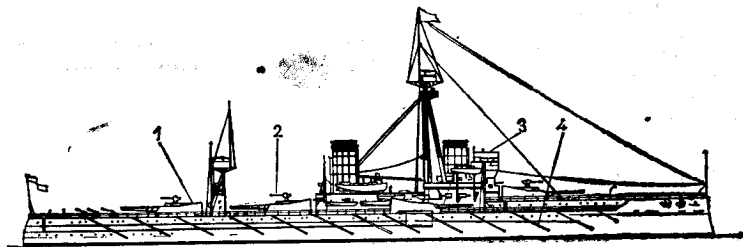

Drakkar

Avea un singur arbore cu o velă pătrată şi rame. Caracteristici: L = 20-24 m; D = 4,2-5,1 m; d = 0,5-1 m; bord liber = 1,2-1,7 m.

DRĂCULEŢ *sin* velastraiul artimon.

DREADNOUGHT *mil* Tip de navă de linie apărută în 1907, avînd o bordée de opt-două-

Dreadnought:

1 — turelă de 305 mm; 2 — tun contra torpiloarelor; 3 — comandă; 4 — şcondru pentru plasa Bullivant

sprezece tunuri de 305 mm. A declasat toate navele de linie anterioare cu tunuri de două calibre grele, din care numai patru erau de 305 mm. Încă din anii primului război mondial a fost depășit de tipul superdreadnought, navă de linie perfecționată și echipată cu artilerie până la 406 mm.

DREAPTA *sin* tribord (*termen utilizat în comenziile la cîrmă și la mașini, deoarece tribord și babord, avînd aceeași terminație, ar putea fi confundate pe timp rău; în alte cazuri cuvintele dreapta și stînga nu se folosesc la bord pentru a nu se produce confuzii*).

DREAPTĂ, DREAPTĂ, DREAPTĂ, STÎNGA, STÎNGA, STÎNGA MN Regulă de manevră în ciclon: dacă vîntul sare către dreapta, nava se află în partea dreaptă a traiectoriei cicloului și ia capă preventivă cu murele la tribord; dacă vîntul sare către stînga, nava se află în partea stîngă a traiectoriei cicloului și ia capă preventivă cu murele la babord. Regula este valabilă pentru ambele emisfere.

DREAPTĂ, cirna Cirma la 0° sau în axul navei; *sin*, fl mijloc, cirma la zero.

DREAPTĂ DE ÎNĂLȚIME Tangenta la cercul de înălțime în punctul de intersecție al acestuia cu azimutul astrului, denumit punct determinativ. Reprezintă dreapta de poziție a navei care a făcut o observație (a luat înălțimea) la un astru. D.d.î. se trasează perpendicular pe azimutul dus din punctul estimat sau dintr-un punct auxiliar aflat la o distanță egală cu interceptul. Dreapta astfel calculată se numește dreapta Marq de Saint Hilaire. A fost precedată de dreapta Sumner care era calculată prin puncte. **Dreaptă de distanță** D.d.î. perpendiculară cu drumul navei, servind la verificarea distanței parcurse. **Dreaptă de drum** D.d.î. paralelă cu drumul navei, servind la verificarea drumului acesteia.

DREAPTĂ DE POZIȚIE Dreaptă reprezentînd locul geometric al punctului navei, determinat cu ajutorul unui relevment optic, al unui relevment radiogoniometric sau al unei drepte de înălțime.

DREN *sin* tubulatură de santină.

DREPT AȘA! Comandă la care timonierul trebuie să guverneze cirma la capul indicat de compas în momentul comenzii, repetînd „drept așa ... grade”.

DREPT DE CONVOI DM Dreptul navelor comerciale neutre de a nu fi vizitate și cercetate de navele de război ale țărilor beligerante, dacă navigă în convoi escortat de nave de război proprii.

DREPT DE DRUM Dreptul unei nave, pe care Regulile de drum nu o obligă să manevreze (navă privilegiată), de a-și continua drumul și a menține viteza la întîlnirea cu altă navă. Acest drept nu trebuie totuși interpretat în mod absolut, nava privilegiată fiind obligată să facă o manevră „in extremis”, dacă continuarea drumului și menținerea vitezei ar putea

duce la coliziune. Distincția între dreptul de drum și obligația de a manevra „in extremis” este foarte vagă; de aceea se recomandă ca crice navigator să-și amintească vechiul proverb marinăresc: „Evită coliziunile ca să nu fii obligat să le justifici”.

DREPT DE PESCUIT DM Dreptul de a pescui sau de a vîna animale marine. În apele teritoriale acest drept este rezervat, de regulă, navelor naționale, iar în largul mării oricăror nave, indiferent de pavilion. Limita zonei de pescuit pentru navele naționale nu este încă stabilită printr-un acord internațional, unele state extinzînd această zonă la sute de mile marine la larg de coastele proprii.

DREPT DE URMĂRIRE DM Dreptul unei nave de război de a urmări o navă comercială străină în afara apelor teritoriale, dacă urmărirea a început cînd această navă sau una din ambarcațiunile sale se aflau în apele teritoriale sau în zona contigă.

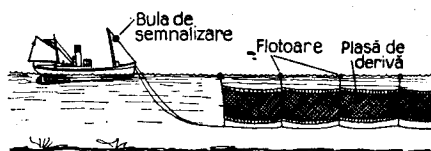
DREPT DE VIZITĂ ȘI CERCETARE Dreptul navelor de război de a trimite un ofițer la bordul navelor neutre în timpul conflictului armat pentru a verifica documentele de bord și a controla dacă transportă contrabandă de război.

DREPT ÎN PROVA Direcția în lungul axului navei privind în sensul normal de mișcare a acesteia, adică relevment prova 0° .

DREPT ÎN PUPA Direcția în lungul axului navei în sens invers sensului normal de mișcare a navei, adică relevment prova 180° .

DREPTI 1. Comandă dată pe timpul ramării, care se execută în mod diferit în funcție de situație: a) dacă este precedată de comanda Armați! ramele se pun în furcheți; b) dacă în acest timp se ramează, oamenii din armament încetează activitatea și aduc ramele în poziția „drepti”. 2. Poziție de ramare. 3. Comandă ce se dă în ambarcațiuni atunci cînd intră sau coboară un ofițer, la care oamenii din armament stau pe bancuri cu palmele pe genunchi.

DRIFTER pesc Navă maritimă de pescuit (200-400 t) care folosește setci (plase) de derivă ce se filează în prova.

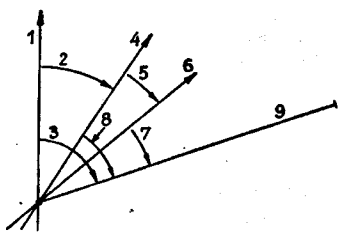
Drifter cu plasă de derivă

✓ **DRIL** Pinză de vele din bumbac, mai rezistentă decît docul, utilizată pentru capoate, iar uneori pentru vele de pui.

DROMĂ *inv* Ansamblul școndrilor de la bordul navei.

DROMON *ist* Navă bizantină cu vele și rame sprijinite direct pe bordaj (nu s-a păstrat nici o imagine a acestui tip de navă).

DRUM 1. Unghiul dintre direcția Nordului și direcția în care urmează a se deplasa nava (linia drumului). După direcția Nordului ales, D. poate fi: adevărat, magnetic, compas, giro (la compasurile giroscopice moderne, ultimul este egal cu D. adevărat). În prezent D. se măsoară în sistemul circular de la 0° (Nord) la 360°, în sensul acelor unui ceasornic. În trecut se folosea și sistemul cadrantal, adică D. era contat de la N/S cu câte 90° spre E/W. Pe vremea marinei cu vele D. se măsoara în carturi. Se recomandă ca D. să fie întotdeauna notat printr-un număr din trei cifre: astfel, un drum de 0° se va nota cu 000°, un drum de 45°, cu 045° etc. \diamond „A lua un D.” A veni cu nava la un D; *sin* A pune capul. „La D.” Formulă prin care timonierul raportează că a adus nava la capul compas ordonat (după o întoarcere) sau, în cazul în care se navigă în D. drept, că nava se află exact la D. ordonat (de ex. când se ia un relevment prova). „Pe D.” În comenzile referitoare la mașini are semnificația de a merge ca numărul de rotații obișnuit în navigație. 2. *sin* (în limbajul curent)

Drum:

- 1 — Nord adevărat; 2 — declinație magnetică estică; 3 — drum adevărat; 4 — Nord magnetic; 5 — deviație estică; 6 — Nord compas; 7 — drum compas; 8 — drum magnetic; 9 — linia drumului

linia drumului. 3. Traseu compus din mai multe drumuri în accepțiunea (1) pe care nava le urmează succesiv. 4. *fl* Curbă ce unește adâncimile maxime ale unui curs de apă, fiind urmată de nave.

DRUM DE APROPIERE Drumul (1) luat de vedetele torpiloare (purătoare de rachete) din poziția de plecare la atac spre punctul preliminar de lansare.

DRUM DE ATAC *mil* Drumul (1) luat de vedetele torpiloare (purătoare de rachete) între punctul preliminar de lansare pînă în punctul de lansare; în acest timp este rezolvată problema triunghiului de lansare.

DRUM DE COLIZIUNE *sin* drum de goană.

DRUM DE DEROBARE *mil* Drumul (1) luat de navele atacatoare, după lansarea torpilor (rachetelor), pentru a se îndepărta cît mai repede de nava atacată.

DRUM DE FUMIZARE *mil* Drumul (1) luat de o navă pentru lansarea unei perdele de fum; *v* și fumizare.

DRUM DE GOANĂ *v* goană.

DRUM DE HALAJ *fl* Drum amenajat de-a lungul unui curs de apă și destinat circulației oamenilor, animalelor și mijloacelor mecanice care execută tragerea la edec a navelor.

DRUM DE LANSARE *mil* Drumul (1) luat de vînaștoarele de submarin în momentul în care începe lansarea grenadelor antisubmarine.

DRUM DE RĂZBOI *mil* Drumul (1) pe care se execută navigația în timp de război. D.d.R. sînt astfel alese încît să fie sigure atît în cazul acțiunilor de luptă, cît și din punct de vedere nautic. Ele sînt codificate printr-un număr, culori, denumiri convenționale etc., putînd avea mai multe variante; *sin* drum operativ.

DRUM DE ZBOR *mil* Drumul (1) luat de un portavion în vederea decolării avioanelor.

DRUM ÎNȚĂL Unghiul dintre ortodromă și meridian în punctul de plecare.

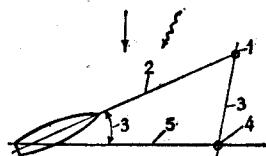
DRUM LIBER Poziția a două ambarcațiuni în cursul unei regate, în care nu există risc de coliziune.

DRUM MEDIU Dreapta care unește punctul inițial și cel final al unui zigzag.

DRUM OFICIAL Drum (4) recomandat pentru navigația pe Dunăre.

DRUM OPERATIV *sin* drum de război.

DRUM PE DEASUPRA FUNDULUI Drumul (1) în raport cu globul, adică drumul parcurs efectiv de navă. Practic, nu poate fi cunoscut înainte de a se face un punct adevărat.

Drum pe deasupra fundului:

- 1 — punct estimat;
2 — drum prin apă;
3 — derivă; 4 — punct adevărat; 5 — drum pe deasupra fundului

DRUM PRIN APĂ Drumul (1) în raport cu apa, adică drumul aparent indicat de compas, fără a ține seama de curent, de vînt etc.

DRUM RECOMANDAT Drumul (3) care prezintă siguranță pentru navigație. Cele mai vechi D.R. sînt cele din zona nordică a Oc. Atlantic, fiind stabilite printr-o convenție internațională adoptată în urma naufragiului transatlanticului „Titanic”.

DUBĂ *pesc* Barcă pescărească ascuțită la ambele extremități, mai mare decît lotca; este construită din lemn ușor în sistem latin, călăfăruită și smolită atît în exterior, cît și în interior. **DUBĂ CANONIERĂ** Navă aparținînd marinei țărilor românești în prima jumătate a sec. XIX. **DUBHE** Steaua nautică α Ursae Majoris, mărimea 2,0; în arabă „Spatele ursului”.

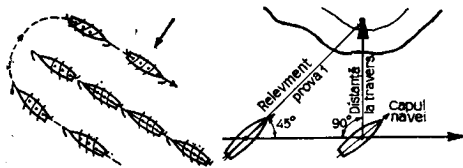
✓ DUBLĂ 1. A ocoli (un cap, un far, o geamandură etc.). 2. A dispune o manevră falsă pentru a suplimenta o manevră fixă sau curentă în vederea unei lupte sau a timpului rău. \diamond D. legăturile A da parima de legare de la bord la

babaua de pe mal, inapoi la bord și din nou la babaua de pe mal, unde se pune gașa. În consecință, dublarea legăturilor înseamnă de fapt triplarea lor. **D. în aramă sau nailon** A acoperi opera vie a navelor din lemn cu table de aramă fixate cu cuie de dublaj, care, în contact cu apa de mare, dau compuși toxici pentru depunerile vegetale și animale, protejind astfel corpul navelor, sau cu foi de nailon ce nu sînt atacate de aceste depuneri. Prima navă dublată în aramă a fost fregata engleză Alarm (1761). **3. (despre nod)** A face încă o trecere la un nod paralelă cu prima. Dacă se fac două sau trei treceri, se consideră că nodul se dublează de două sau de trei ori.

DUBLA FLOTA INAMICĂ *ist* A învălui coada sau capul unei formații inamice pentru a o prinde între două focuri. Această manevră era practică mai mult pe vremea marinei cu vele (*a nu se confunda cu a bara T-ul*).

DUBLAJ 1. Table de aramă sau foi de nailon, cu care se acoperă opera vie a unei nave din lemn. 2. Întăritură a unei vele.

DUBLARE 1. Locul de suprapunere a gîtului porțiunii inferioare a catargului pe piciorul porțiunii superioare. Poartă denumirea porțiunii inferioare, de ex., D. coloanei, D. arborelui gabier. 2. (*despre rame*) Folosirea a cite doi oameni la fiecare ramă.

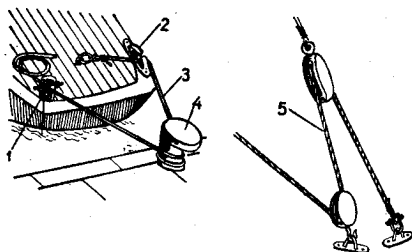

Dublarea formației inamice Dublarea relevmentului prova

DUBLAREA RELEVMENTULUI PROVA Procedeu de navigație costieră, constind în a releva de două ori același obiect, al doilea relevment prova fiind dublul primului. În acest caz distanța pînă la obiect în momentul celui de-al doilea relevment este egală cu distanța între relevmente, triunghiul ABC fiind isoscel. Pentru perechea de relevmente prova $22^{\circ}5' - 45^{\circ}$ distanța la travers este egală cu $7/10$ din distanța parcursă, de unde provine și denumirea de regula celor șapte zecimi, care se dă uneori acestui procedeu. Pentru perechea $30^{\circ} - 60^{\circ}$ distanța la travers este egală cu $7/8$ din distanța parcursă, de unde provine și denumirea de regula celor șapte optimi. În cazul perechii $45^{\circ} - 90^{\circ}$ distanța la travers este egală cu distanța parcursă între relevmente.

DUBLIN Partea de întoarcere a unei parime care pleacă de la un punct, trece pe la altul,

revenind la primul. O legătură la mal cîti „în dublin” se poate mola de la bord (*a nu se confunda cu a dubla legăturile*).

Dublin:

1 — baba; 2 — ureche; 3 — legătură în dublin;
4 — baba pe cheu; 5 — dublin

DUBLU FUND 1. Fundul interior al navei. Existența celui de-al doilea fund sporește siguranța navei în caz de punere pe uscat, de lovire a unei stînci etc., limitînd pătrunderea apei; *sin* plafonul dublului fund. 2. Spațiul cuprins între fundul interior al navei și fundul exterior. În D.F. se amenajează tancuri de apă de balast, de combustibil etc.

DUBLURĂ 1. Tablă suplimentară sudată peste o tablă a bordajului pentru a-l întări în punctele mai solicitate. 2. Bucată de pînză de vele sau bucată de piele ce dublează o tendă sau o velă în locurile în care uzura este mai accentuată.

DULAP DE CRONOMETRE Dulap din lemn, izolat termic cu perne și ecranat magnetic cu tablă de fier moale, avînd pe fund o pătură de cauciuc în care se păstrează cronometrele.

DUNAJ *sin* fardaj.

DUNĂRE—MAREA NEAGRĂ Canal de o deosebită importanță economică, care legă Dunărea de M. Neagră între punctele Cernavodă și Sud Agigea, cu o ramificație spre capul Midia. Este o lucrare grandioasă pe scară națională și europeană, prevăzută a se termina în cincinalul 1980-1985. Lungimea canalului va fi de circa 64 km, lățimea la oglinda apei 90 m, iar la bază 70 m, adîncimea cca 8 m. Malurile vor fi captușite cu piatră.

DUNĂRICĂ fl Braț mic al Dunării între două ostroave sau între un ostrov și mal; *sin* dunăriță, verigă.

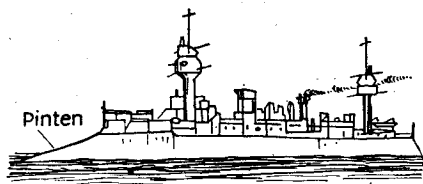
DUNCHEMAN MC Fochist la caldarină.

DUNETĂ Suprastructură pe puntea principală, la extremitatea pupa, extinsă pe toată lățimea navei, în care se amenajează magazine pentru materiale, iar pe veliere, cabine pentru ofițeri și încăperi de serviciu; *v fig* navă de 74. Pe vremea marinei cu vele în dunetă se afla și camera mare în care aveau loc adunările convocate de amiral sau de comandantul navei; *v* semidunetă. **D. lungă MC D.** a cărei lungime, măsurată de la perpendiculara pupa, satisface anumite condiții în funcție de lungimea navei, lățimea dunetei și înălțimea acesteia.

DUNGIYAH Navă arabă cu unul, iar mai târziu cu două catarge, cu vele de formă trapezoidală, cu pupa lată și înaltă, folosită în M. Mediterană, încă înaintea erei noastre, pentru negoț și piraterie.

DUNN, ancoră *v* ancoră.

„DUPUY DE LOME“ Primul crucișător cuirasat (1893), având următoarele caracteristici: Depl.

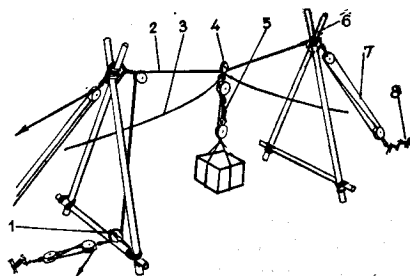

„Dupuy de Lome“

6 300 t; $V=19,8$ Nd; două tunuri de 190 mm, șase tunuri de 160 mm, cuirasă de centură de 120 mm.

DU-TE VINO 1. Instalație de salvare compusă dintr-un colac cu pantaloni care alunecă cu ajutorul unei macarale, denumite călător, pe o parimă legată cu un capăt de mal și cu celălalt

la un catarg sau la un alt obiect de la bord. Servește la salvarea echipajelor navelor aruncate la coastă. 2. Dispozitiv format din două

Du-te vino (2):

- 1 — pastică; 2 — filieră; 3 — trăgător;
4 — călător; 5 — palanc; 6 — capră; 7 — strai;
8 — cazici pe trei rinduri

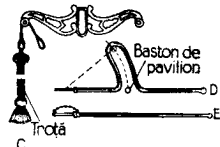
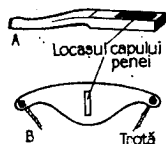
capre sau dintr-o capră și un catarg etc., între ele fiind întinsă o parimă pe care circulă un călător. Servește la debarcări, la efectuarea de lucrări de salvare a navelor sau ranfluări, la scoaterea de pe uscat, la transportul de greutăți etc.

E

E 1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Vin la tribord”. 2. Coeficient aproximativ al deviației compasului magnetic.

EB *sin* curentul mareei joase.

ECHE Piesă cu ajutorul căreia se acționează pana cirmei; poate fi dreaptă, curbă (acționată cu troțe), în sector etc. **E.** simplă se folosește

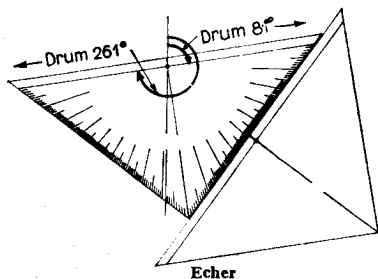

Echi:

A — dreaptă; **B** — curbă (rotundă); **C** — curbă ornamentată; **D** — pentru ambarcațiuni cu vele; **E** — dreaptă metalică

pe ambarcațiuni și nave mici. Pe ambarcațiuni se utilizează și **E.** răsturnată, adică cu minierul în afara bărcii. **E.** curbă poate fi și metalică și se utilizează mai ales pe baleniere și pe ambarcațiunile care participă la regate.

ECHER Instrument confecționat din material transparent, cu ajutorul căruia se trasează

Echer

drumuri și relevmente pe hartă. Se folosesc două **E.**: unul se așează cu centrul și gradația corespunzătoare drumului adevărat pe meridian, iar celălalt, cu ipotenuza pe una din catetele primului, pentru a transporta prin translație drumul prin punctul voit.

ECHILIBRARE (*despre vele*) 1. Operațiune de întindere și filare a școtelor unor vele astfel încât

la un moment dat nava să fie ușor ardentă.

2. Operațiune de echilibrare a întregii velaturi a navei, făcută la proiectare, astfel încât aceasta, având toate velele întinse, să fie ușor ardentă.

ECHINOCTIU Momentul în care ziua și noaptea sunt egale sau în care Soarele (în mișcarea sa aparentă) trece prin punctul vernal/tomnal.

E. de primăvară are loc la 21 martie, cind Soarele trece din emisfera cerească sudică în cea nordică; *sin* **E.** vernal. **E. de toamnă** are loc la 23 septembrie, cind Soarele trece din emisfera cerească nordică în cea sudică; *sin* **E.** tomnal.

ECHIPAJ Totalitatea personalului ambarcat, prevăzut în statul de organizare și în rolurile navei, care asigură conducerea acesteia și serviciul la bord. În noțiunea de echipaj sunt incluși toți marinarii, inclusiv ofițerii și comandantul ambarcați pe navă. **E. de priză** Detașament constituit din ofițeri și marinari ambarcați la bordul unei nave capturate pentru a o conduce într-un port de control. **E. de schimb** Unul dintre **E.** care deservesc prin rotație o navă specială. **E. minim** Efectiv minim capabil să deservască pe timpul probelor o navă ieșită din șantierul de construcție; *sin* nucleu de echipaj. **E. de reparație** Efectiv minim necesar conducerii unei nave aflate în reparații capitale, în conservare (rezervă) sau la dezmembrare.

ECHIPAMENT DE SALVARE Totalitatea mijloacelor din dotarea navelor și stațiunilor de coastă, destinate salvării vieților umane aflate în pericol pe mare. Din **E.d.S.** fac parte: **E.d.S.** propriu-zis individual sau colectiv — colaci de salvare, veste de salvare, plute de salvare etc.; **E. de părăsire a navei naufragiate** — grui, plane inclinate etc.; **E. de recuperare a naufragiaților din apă** — plase de bordaj, scări, saule plutitoare etc.; **E. pirotehnic de semnalizare** — rachete luminoase, petarde fumigene etc.

ECHIPAMENT DE SCAFANDRU *v* scafandru.

ECHIPĂ DE DISTRUGERE *mil* Grupă de trei-patru militari sub comanda unui maior militar sau unui subofiter, instruită și dotată special pentru distrugerea prin explozie a mine-lor marine și fluviale ieșite la suprafață sau scoase de valuri la uscat, precum și a altor obiecte periculoase pentru navigație.

ECHISEMNAL Limita care separă două sec-toare vecine ale unui sistem de navigație hiper-bolic: unul marcat cu puncte, iar celălalt cu linii. În mod practic este vorba de un sector de E. în care punctele și liniile se suprapun; v consol.

ECKMAN, spirală Curba care unește virfurile proiecției orizontale a vectorilor viteză ai curenților marini din diferite straturi de apă din adâncime.

ECKMAN-MERZ, curentometru Unul dintre aparatele frecvent întrebuințate pentru măsu-rarea vitezei și direcției curenților marini.

ECLIPSĂ 1. Fază de întineric a unui semnal luminos ritmic. 2. *sin* felinar cu eclipsă.

ECLISĂ Piesă de tablă folosită în construcții navale pentru a consolida îmbinarea dintre două table puse cap la cap.

ECLUZARE Trecerea unei nave printr-o ecluză.

ECLUZĂ 1. Construcție hidrotehnică utilizată pentru trecerea navelor între două bieșuri cu nivele diferite ale unui canal sau ale unui curs de apă, la intrarea într-un port cu marea, la evacuarea debitelor apelor de viitură de frecvență mică etc. Părțile principale ale acestei construcții sînt camera E. sau sasul și porturile de așteptare. Sasul este mărginit lateral de doi pereți, care poartă denumirea de bajiore, uniți la partea inferioară printr-un radier. La capete se află porțile etanșe și instala-țiile de pompare pentru umplerea și golirea sasului pînă la nivelul dorit. Există și E. cu mai multe sasuri, iar în scopul sporirii capaci-tății de trecere a navelor pot fi construite cîte două E. paralele. 2. Pe submarine, compartiment care comunică cu exteriorul prin interme-diul unui capac și în care poate încăpea o per-soană. Servește la salvarea echipajului om cu om, atunci cînd submarinul nu poate ieși la suprafață. Pentru salvare omul intră în E. și își pune pe figură aparatul de salvare, apoi E. se umple cu apă, adică presiunea din interior se egalează cu cea din exterior, după care se deschide capacul, iar omul iese la suprafață. Operațiunea de mai sus se repetă pentru fie-care om în parte. 3. *mil* Mic compartiment pe fundul navei, în care pot intra, la ridicarea acesteia pe doc, părțile proeminente ale lochu-rilor de fund, sondei ultrason etc. 4. *mil* Cameră de intrare în citadelă.

ECRAN DE FELINAR Apărătoare din lemn sau metal cu trei fețe, în care sînt instalate luminile din borduri (roșu la babord și verde la tribord) limitate de ecran pe un arc de orizont de zece carturi ($112^{\circ},5$) de la prova la pupa și două carturi ($22^{\circ},5$) înapoia traversului; v felinar.

ECRAN DE FUM *sin* perdea de fum.

ECUATOR Cercul mare determinat pe globul terestru de un plan perpendicular pe axa polilor prin centrul Pămîntului.

ECUATOR CERESC Intersecția planului ecua-torului terestru cu sfera cerească.

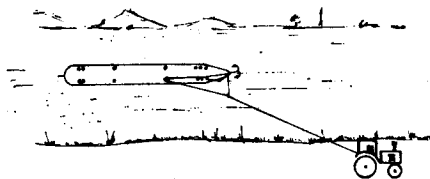
ECUATOR GEOMAGNETIC Cercul mare de-terminat pe sfera terestră de un plan perpendi-cular pe axa polilor geomagnetici prin centrul Pămîntului.

ECUATOR MAGNETIC *sin* aclină.

ECUATOR TERMIC Izoterma cu cele mai mari temperaturi, aflată, în medie, ceva mai la Nord de ecuator.

ECUAȚIE MEDIE Diferența dintre unghiul orar al Soarelui adevărat (timpul adevărat) și unghiul orar al Soarelui mediu (timpul mediu) la un moment dat. E.M. servește la convertirea timpului adevărat în timp mediu și invers. E.M. cu semn schimbat poartă denumirea de ecuație adevărată. Valoarea maximă a E.M. este de cca o jumătate de oră.

✓ **EDEC** 1. Parimă rezistentă, utilizată pentru tragerea la edec; *sin* parimă de edec. 2. *inv* Parimă formată din trei sau patru șuvițe cu

Tragere la edec

grosimea de 27-45 mm. ◇ „Tragere la E.” Remorcă a unei ambarcațiuni sau nave cu ajutorul unei parime de la mal împotriva curen-tului unui curs de apă. Tragerea la E. era efec-tuată în trecut de oameni, animale sau loco-motive (de ex., la Porțile de Fier); în prezent nu se mai practică decît uneori, pentru ambar-cațiuni. *Arg* Marinar experimentat, unul din stîlpîi bordului. ◇ „A fi la E. cuiva” A depinde de o altă persoană.

EFFECT DE NOAPTE Eroare a unui relev-ment radiogoniometric datorită variațiilor iono-sferei, foarte intense la apusul și răsăritul Soa-relui.

EFFECTUL FUNDULUI Efect al adîncimilor mici, materializat prin pierderea de viteză și reducerea capacității de manevră a navei. Fenomenul se datorește faptului că, din cauza fundului mic, spațiul în care se deplasează apa dislocată de navă este redus; de aceea are loc — pînă la un anumit număr de rotații — o scă-dere apreciabilă a vitezei navei. În cazul depă-șirii punctului critic, se creează impresia că nava alunecă pe gheață, obținîndu-se, totodată, o creștere pronunțată a vitezei. Guvernarea navei este în acest caz dificilă și nesigură, unicul remediu constînd în reducerea vitezei.

EFFECTUL USCATULUI Deviere a undelor urui radiofar, care intersectează coasta oblic, fenom-en ce își găsește explicația în lipsa de unifor-

mitate a conductibilității și reflectivității uscatului și apei; *sin* refracție costieră.

EFEMERIDE 1. *inv.* *sin* almanah nautic.

2. Publicație anuală pentru uzul astronomilor, care cuprinde pozițiile aparente ale astrilor pe sfera cerească și alte date privind astrii.

E. sînt folosite uneori și de marinari la ridicările hidrografice de precizie. Primele E. datează din sec. XIII, dar ele încep să apară cu regularitate în Franța abia din anul 1679.

ELECTROKINEMATOGRAF GEOMAGNETIC

Aparat pentru măsurarea componentei laterale a vitezei unui curent marin cu ajutorul a doi electrozi remorcați la pupa la o distanță care să excludă influența cîmpului magnetic al navei. În acest caz aparatul va fi influențat numai de variația cîmpului magnetic terestru. Măsurînd componenta în două drumuri efectuate sub un unghi de 90° unul față de celălalt, se poate determina viteza reală a curentului.

ELEMENTE mil înălțătorul și deriva puse la un tun. \diamond „Elementele la zero!” Comandă pentru a pune indicii instalației de ochire (înălțător și derivă) la zero. A ține elementele la zi a) A modifica înălțătorul și deriva după mișcările navei inamice; b) *arg* A se ține la curent.

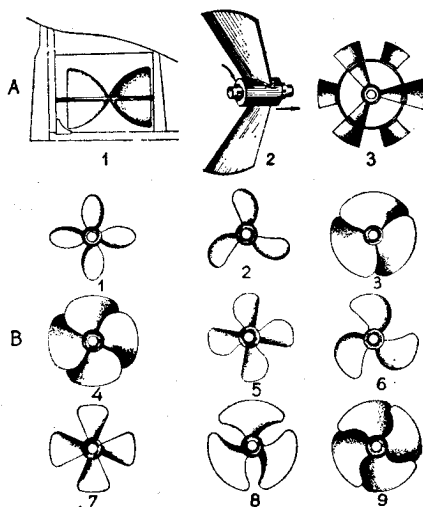
ELEVATOR DE MUNIȚIE Ascensor pentru ridicarea muniției din magazinele de sub puntea navei în interiorul turelelor sau la tunurile de pe punte.

ELEVATOR PLUTITOR Construcție plutitoare pneumatică și mecanică (cu cupe sau bandă), destinată încărcării sau descărcării direct din magazinele navei în șleperi, vagoane etc. a cerealelor în vrac.

ELICE Propulsor cu două-șase pale cu profil aerodinamic, montate pe un butuc și antrenate de un motor în mișcare de rotație pentru a produce forță de împingere. La rotirea în apă E. împinge nava înainte sau înapoi, în funcție de sensul în care se rotește. E. principale sînt fabricate din bronz și aliaje speciale, iar cele de rezervă, din oțel. Ele se montează, de regulă, în pupa navei; spărgătoare de gheață pot avea una-două E. în prova, pentru a evacua apa de sub gheața ce urmează a fi spartă.

La navele cu o singură E. pasul acesteia este de obicei spre dreapta (E. se rotește, la marș înainte, spre dreapta). La navele cu două E., pentru a anula efectul evolutiv al acestora, E. din tribord are pasul la dreapta, iar cea din babord, pasul la stînga. Acest efect face ca E. cu pas la dreapta să tindă (la marș înainte) să aducă pupa navei la tribord, iar la marș înapoi, invers. Cauzele nu sînt cunoscute, dar este cert că acest efect nu se datorește diferenței de presiune a apei pe pala superioară și pe cea inferioară, așa cum s-a crezut multă vreme. În prezent există și E. cu pas variabil (reglabil),

care permit schimbarea vitezei și chiar a sensului de marș al navei fără a schimba regimul de marș al mașinii.

Elice:

A — din primele tipuri de elice: 1 — tip Ressel (1829); 2 — tip Dunderdonald (primul model cu pale inclinate sec. XIX); 3 — tip Ericsson (mij. sec. XIX). B — elice moderne: 1 — eliptică; 2 — tip Wageningen; 3 — 4 eliptice cu pala lată; 5 — cu bordul de atac drept și bordul de fugă rotunjit; 6 — tip Zeiss; 7 — cu pala aplatizată; 8 — pentru viteze mici și forță de împingere mare (pentru remorchere); 9 — cu pala lată asimetrică (pentru bărci).

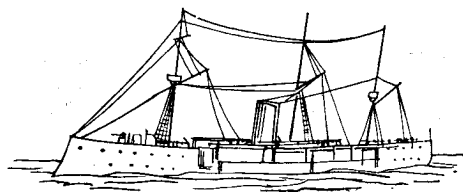
ELICE CONTRAROTATIVE Propulsor constituit din două elice montate pe același ax, dar rotindu-se în sensuri diferite pentru a anula efectul evolutiv.

ELICE DE MANEVRA Elice așezată la prova, într-un tub în borduri, care este folosită la manevra în port, locuri înguste etc.

ELICE DE LOCH v loch.

ELINDĂ Grîndă metalică ce formează planul înclinat pe care se deplasează lanțul de cupe al drăgii.

„**ELISABETA**” *ist* Cruciașător construit în șantierul naval „Armstrong” din Newcastle și intrat în compunerea marinei române la 5 no-

„Elisabeta”

ieembrie 1888. Caracteristici: Depl. = 1 320 t; L = 73 m; B = 10,25 m; d = 4,2 m; V = 18,3 Nd; patru tunuri de 152,4 mm, șase

tunuri de 37 mm, două mitraliere de 12,5 mm, patru tuburi lanstorpilor de 381 mm; propulsia era asigurată de mașini alternative și de velatură redusă. În 1905 pe crucișător a fost instalată prima stație de radiotelegrafie din marină, cu bătaie de circa 100 km.

ELNATH Steaua nautică β Tauri (Taurul), mărimea 1,8; în arabă „Cel ce împinge cu coar-nele”.

ELONGAȚIE v configurație.

ELTANIN Steaua nautică γ Draconis (Dragonul), mărimea 2,4; în arabă „Capul balaurului”.

EMBARGO 1. *DM* Reținerea forțată de către un stat, în porturile sale în apele sale teritoriale, a navelor comerciale, a mărfurilor și a altor valori, precum și interzicerea importului și exportului de mărfuri, aur, valută etc. în alte state. 2. Interzicerea intrării în porturile proprii a navelor altor state. E. se aplică în timp de pace, dar mai ales în timp de război, fie ca o măsură de constrângere pentru a împiedica comerțul, fie ca represalii pentru a determina unele state să renunțe la comiterea anumitor acte contrare dreptului internațional.

„EMDEN” *ist* Crucișător ușor german cu un deplasament de 3 650 t și armat cu zece tunuri de 105 mm și două tuburi lanstorpilor. În primul război mondial s-a făcut remarcabil prin operațiunile întreprinse în Oc. Pacific și Oc. Indian, scufundând mai multe nave comerciale și două nave de război: crucișătorul rus Jemciug și torpilorul francez Mousquet. A fost scufundat de crucișătorul australian Sidney, în vecinătatea ins. Cocos, în timpul detărcării unui detașament care promise misiunea de a distruge stația de radio din insulă.

„ENDEAVOUR” Navă cu vele (370 t) la bordul căreia James Cook a făcut remarcabile descoperiri geografice și observații științifice, navigând timp de aproape trei ani (aug. 1768-iul. 1771) în Oc. Atlantic și Oc. Pacific (ins. Tahiti și Noua Zeelandă).

ENIF Steaua nautică ϵ Pegasi (Pegas), mărimea 2,5; în arabă „Nasul calului”.

EPAVĂ Navă sau parte dintr-o navă abandonată în mare (scufundată) sau eșuată pe mal. Locul unei E. este marcat, de regulă, printr-o geamandură verde (lumini verzi cu sclipiri). **E. cartografiată** E. al cărei loc este reprezentat pe hărțile marine prin diferite semne convenționale care indică: felul acesteia, părțile rămase la suprafața apei, gradul de pericol etc. **E. pusă pe uscat** E. aflată pe un fund mic și având unele părți la suprafața apei. **E. în derivă** E. care plutește la suprafața apei sau între două ape și care constituie un pericol pentru navigație; *sin* E. plutitoare, derelict. **E. periculoasă** E. scufundată pe funduri mai mici de 18 m, fiind acoperită de apă sau având unele părți deasupra apei. Locul E. este marcat, de regulă, pe hărțile marine.

EPIU Construcție de forma unui pinten sau dig perpendicular pe malul Dunării, servind la mărirea vitezei curentului apei pentru a reduce depunerile de aluviuni, a proteja malurile etc.; *sin* pinten, spiron.

EPOLARE Formarea unui umăr la marginea tablei de bordaj astfel încât tabla care se prinde de aceasta să se afle la același nivel.

EPOLET Partea superioară a unei nuci de pe catarg.

ERCHET *sin* lanț-călăuză; *v* și cap de șarpe.

ERIDANUS Constelație având stelele nautice Acamar și Achernar.

EROARE INSTRUMENTALĂ *v* sextant.

„ERZHERZOG FERDINAND MAX” Navă de linie austriacă — prima în istoria luptelor navale moderne — care a atacat cu pintelul o navă de linie (Re d'Italia, Lissa 1866), scufundând-o în trei minute. În anii care au urmat acestui eveniment toate navele au fost prevăzute cu pinten, până aproape de primul război mondial, iar pintenarea a ocupat un loc important în tratatele de tactică navală ale timpului.

ESCADRĂ 1. *mil* Mare unitate de nave de luptă de diferite clase, reprezentând forțele navale principale de pe un teatru maritim de acțiuni militare, compusă, de regulă, din portavioane, crucișătoare, nave purtătoare de rachete etc. 2. *ist* Grupare navală compusă din patru-opt nave de același tip. Pe timpul marinei cu vele o flotă se compunea din trei escadre ce purtau, de regulă, denumiri de culori de ex. albă (avangardă), roșie (centru), albastră (ariergardă).

ESCADRILĂ *inv*, *mil* Grupare compusă din trei-patru nave de luptă (distrugătoare, vedete, dragoare). Denumirea s-a păstrat în marina noastră și în perioada postbelică.

ESCALĂ Staționare temporară a unei nave într-un port pentru aprovizionare sau efectuarea de operații comerciale \diamond „A face E.” E. forțată Intrarea unei nave într-un port la solicitarea unei nave militare sau din cauză de forță majoră.

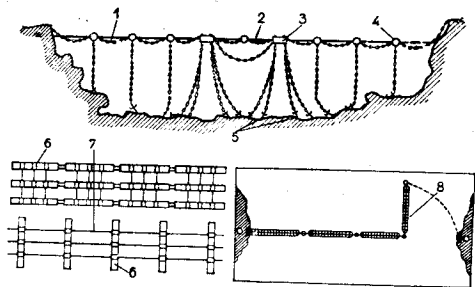
ESCAS *fl* Apărătoare a unei guri de aspirație împotriva gheții.

ESCORTĂ *mil* Navă sau grup de nave de siguranță, destinate apărării submarinelor pe timpul marșului până în zona de acțiune a acestora; *sin*, *inv* apărarea navelor unui convoi.

ESCORTOR *mil* Navă de luptă destinată apărării covoaielor. Caracteristici: Depl. = 1 000-2 000 t; V=20-30 Nd; două-trei tunuri universale (navale și antiaeriene) de 100 mm și numeroase tunuri automate de calibru mic, grenade antisubmarine reactive și clase, două-patru tuburi lanstorpilor, îndeosebi pentru torpile antisubmarine, stații de radiolocație și hidrolocație.

EST 1. *v* roză vinturilor. 2. Vint de Est, ca în expr. „Bate Estul”.

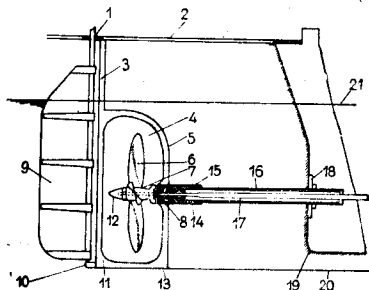
ESTACADĂ *mil* Obstrucție plutitoare din școn-dri cu țepi (pentru oprirea vedetelor de asalt), prelungită, de regulă, sub apă cu plase antisub-marine. Se poate realiza și din lanțuri întinse între flotoare ancorate. Se folosește în timp de

Estacadă:

1 — lanț; 2 — poartă; 3 — ponton; 4 — geamandură; 5 — ancore; 6 — școn-dru; 7 — sîrmă (lanț); 8 — poarta estacadei

elice E. în accepțiunea de mai sus poartă și denumirea de E. elicei, iar cîrma se prinde de E. cîrmei; *v* fig cîrmă.

Etambou:

1 — etambreu lagăr; 2 — puntea compartimentului cîrmei; 3 — etamboul cîrmei; 4 — colivia elicei; 5 — etamboul elicei; 6 — elice; 7 — butucul elicei; 8 — piulița elicei; 9 — pana cîrmei; 10 — călcîiul axului cîrmei; 11 — călcîiul etamboului; 12 — coafa elicei; 13 — talpa etamboului; 14 — capătul arborelui portelice; 15 — buce de gajac; 16 — tubul etambou; 17 — arborele portelice; 18 — presetupă; 19 — peretele picului pupa; 20 — chilă; 21 — linie de plutire

război pentru închiderea intrărilor în port, canalelor, radelor amenajate etc. **E. de piloți** *mil* Obstrucție folosită mai ales pe fluviu, constînd din piloți bătuți vertical în albiile acestora. Se utilizează pentru a nu permite inamicului să folosească apele fluviilor.

ESTE ORA! Raport al timonierului care urmărește ora exactă pe un contor, anunțînd momentul ridicării sau coborîrii pavilionului (ora 08,00 sau apusul Soarelui).

ESTIMĂ Metodă folosită în navigație pentru ținerea la zi pe hartă sau prin calcul a punctului navei, folosind ca elemente de bază drumul și distanța parcursă. Punctul navei făcut prin acest procedeu se numește punct estimat, iar navigația poartă denumirea de navigație estimată. ♦ „După E. sintem la 7 Mm Nord de capul...”

ESTRAN *sin* lăsătură (maree).

ESTUAR Gura unui fluviu, lărgită în formă de pîlnie la vărsarea în mare în zonele de maree. Apa fluviului se amestecă în E. cu apa mării adusă de maree; *sin* deltă negativă.

EȘANTIONARE Dimensionarea osaturii și tablurilor unei nave.

EȘUARE *sin* punere pe uscat.

ETAMBOU Piesă din osatura navei care prelungeste în sus chila la pupa. La bărci și veliere E. servește, de asemenea, la prinderea cîrmei. La navele cu propulsie mecanică cu o singură

ETAMBREU 1. Gaură în punte prin care trece un arbore. Arborele este calat (fixat) cu ajutorul unor pene din lemn, acoperite cu o cămașă din pinză de vele care este susținută de cercul cămășii și etanșată cu gulerul E. Puntea este întărită de perna E. susținută de furci (longitudinale) și traverse (orizontale). 2. Dispozitiv la pupa navei, constînd din tubul E. care are la punte un guler, iar la partea inferioară, pe bordaj, o buză prin care trece axul cîrmei.

ETIAJ *fl* Nivel convențional de referință al apelor unui fluviu, reprezentînd, de regulă, media nivelurilor apelor mici pe un mare număr de ani (10-50 ani). E. se măsoară pe verticala locului considerat în raport cu nivelul mării **E. de navigație** *fl* E. cu probabilitatea de 0.94

ETICHETĂ NAVALĂ Reguli de politețe navală, scrise sau păstrate prin tradiție, ca de ex.: o navă comercială salută prima la întîlnirea cu o navă de război; în momentul plecării o navă comercială salută portul printr-un sunet lung cu fluierul sau cu sirena; fără un motiv de serviciu serios, o ambarcațiune nu poate depăși o altă ambarcațiune, cînd ultima este comandată de un ofițer mai mare în grad; o barcă cu vele nu are dreptul să treacă prin vîntul altei bărci cu vele, cînd în ultima se află un ofițer mai mare în grad; într-o barcă se intră în ordine inversă vechimii și se iese în ordinea vechimii; pe scaunul comandantului (în capul mesei) — chiar în absența sa — nu are voie să se așeze o altă persoană etc.

ETRAVARE Frecarea lanțului ancorei pe etravă.

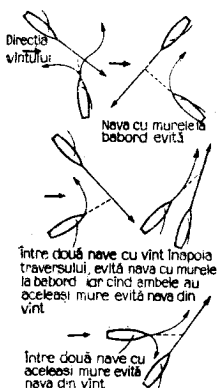
ETRAVĂ Piesă din osatura navei, care prelungește în sus extremitatea prova a chilei. Porțiunea care este în contact cu chila se numește piciorul E., iar cea opusă, capul E. Porțiunea curbă poartă denumirea de ghibră. La navele din lemn E. avea spre prova o piesă denumită taie-mare, iar în interior, o contraetравă.

EVITĂ 1. A manevra nava pentru a o împiedica să se lovească de un obstacol, o altă navă, o epavă, un banc etc. 2. (despre o navă la ancoră) A veni cu prova în vînt sau în curent, ori într-o poziție intermediară între vînt și curent. ◇ „Nava evită cap la Nord”.

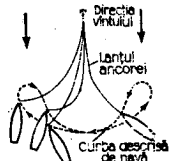
EVITĂ UN ATAC mil A executa o manevră cu nava pentru a împiedica sau a reduce eficacitatea atacului executat de inamic cu aviație, nave, artilerie etc. Procedeul cel mai frecvent de evitare a atacului constă în a pune prova sau pupa pe inamic, astfel încît să i se ofere acestuia silueta minimă a navei. Aceeași manevră se execută și în cazul evitării unei torpile al cărei sîi a fost observat la o anumită distanță de o navă.

EVITAJ Capul la care evită (2) o navă aflată la ancoră.

EVITARE 1. Acțiunea de a evita o altă navă, un obstacol etc. 2. Girația unei nave aflate la ancoră. Spațiul de E. este spațiul necesar unei nave pentru a gira în jurul ancorei sau al ancorelor. În cazul unei nave ancorate cu o singură ancoră spațiul de E. este circular, iar în cazul unei nave afurcate, eliptic.

Evitarea între două nave cu vele

Evitarea unei nave la ancoră

EVOLUȚĂ METACENTRICĂ curba definită de variația metacentrului.

EVOLUȚIE mil Trecerea de la o formație la alta.

EVROCYCLODON sin levanter.

EX QUAY engl MC Punere la dispoziția cumpărătorului, pe cheu, în portul de destinație convenit, a mărfurilor, fiind o vinzare la sosire

(la destinație). Clauză INCOTERMS prin care vinzătorul suportă toate cheltuielile și toate riscurile pînă în momentul în care marfa nominalizată este pusă la dispoziția cumpărătorului pe cheu sau într-un antrepozit. În practică se aplică două variante ale acestei clauze: E.Q. vămuit (duty paid), adică cu taxele vamale plătite de vinzător, și E.Q. nevămuit, adică cu taxele vamale în sarcina cumpărătorului. **EX SHIP** engl MC Punerea mărfii la dispoziția cumpărătorului la bordul navei, indicîndu-se portul de destinație convenit. (Clauză INCOTERMS prin care vinzătorul își asumă obligația de a livra marfa în portul de destinație, suportînd cheltuielile și riscurile pînă la sosirea navei în portul respectiv. După ce marfa i-a fost pusă la dispoziție în portul de destinație, la bordul navei care a transportat-o, cumpărătorul trebuie să descarce marfa individualizată, să suporte toate cheltuielile și riscurile, să plătească contravaloarea mărfii, să procure licențele și alte acte. Dacă marfa se pierde sau se distruge pe drum, cumpărătorul nu este obligat să achite contravaloarea acesteia.

EXCENTRICITATE, eroare de v sextant.

EXCESUL GURILOR DE MAGAZIE MC Diferența dintre volumul total al gurilor de magazie și 0,5% din tonajul brut; v tonaj.

EXECUTIV Pavilion indicînd momentul în care trebuie executat un semnal. ◇ „Moment E.” Moment în care trebuie executat un semnal și care coincide, în general, cu coborîrea unui semnal cu pavilioane sau cu coborîrea unui pavilion special.

EXPERT DE TONAJ Persoană specializată (inginer naval) în executarea măsurătorilor și a calculului tonajului registru.

EXPERT NAUTIC Persoană specializată în executarea expertizelor în cazuri de coliziune, accidente pe mare, în port etc. și în formularea depozitiilor în aceste probleme în fața tribunalului maritim.

EXPONENT DE ÎNCĂRCARE Diferența dintre deplasamentul greu și deplasamentul ușor ale navei; sin tonaj deadweight brut.

EXTERITORIALITATE DM Proprietate a navelor de război și a ambarcațiunilor acestora de a fi considerate ca făcînd parte din teritoriul național, chiar atunci cînd se află în apele teritoriale ale altui stat. E. implică însă respectarea anumitor reguli în apele străine, de ex., emisiunile radio se efectuează numai în orele în care nu stînjenesc traficul local.

EXTREMITĂȚILE NAVEI MC Porțiunile navei, de 0,15 m din lungime, măsurate de la perpendiculara pe prova/pupa (definiție a Societăților de clasificare).

F

F 1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Sint în dificultate. Comunicați cu mine”. 2. Coeficient sextantal al deviației compasului magnetic. 3. Table de înălțimi și azimut folosind descompunerea triunghiului sferic de poziție printr-o perpendiculară coborită din zenit.

FACE A efectua, a ambarca, a pregăti etc.

◇ „F. atenție” A acorda mai multă atenție. de ex., „Veghea să facă atenție la tribord!” „F. apă, buncăr, cărbuni, combustibil, motorină, păcură, plinul, plinurile, provizii” A ambarca materialele respective pentru uzul bordului (nu ca marfă). Muniția nu se F., ci se ambarcă. „F. gata” A pregăti o anumită instalație pentru a fi imediat utilizată, de ex., „F. gata de ancorat”. „F. apă” A lăsa să intre apa. „F. punctul” A determina poziția navei. „F. tenzile” A întinde tenzile.

FACTOR DE COMPARTIMENTARE Factor luat în considerație în calculele compartimentării navei și determinat cu ajutorul unor formule, ținând seama de lungimea și tipul navei, precum și de un criteriu de serviciu în funcție de volumul compartimentului mașinii și al încăperilor de locuit, de numărul de pasageri și de volumul total al navei sub linia de supraîmersiune.

FAȚIONAR LA FITIL *inv.*, *v.* fitil (1).

FAȚIONAR LA PUPA *inv.* Marinar de cart la pupa, lingă un colac de salvare cu lumină, pe care trebuia să-l arunce în momentul căderii unui om la apă.

FAȚIUNE *inv.* Serviciu de faționar.

FAGURE Compartiment improvizat sub shelterdeck, cu separații în formă de fagure pentru cerealele în vrac.

FALCĂ 1. Piesă fixată pe capul coloanei arborelui în ambele borduri, pe care se sprijină gabia prin intermediul furcilor; *v.* *fig* gabie. 2. Idem, fixată pe un școndu ca opritor. 3. Piesă dublă la prova balizoarelor și puitoarelor de plase, care servește la ridicarea de greutate; *v.* *fig* balizor. 4. *inv.* Piesă din lemn cu care se prindeau vergile pe catarg. 5. *sin* (*rar*) față.

FALCONET *ist.* Tun mic așezat pe copastie prin intermediul unui pivot și folosit împotriva personalului.

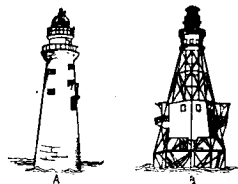
Pivot fixat
pe copastie

Falconet

FALEZĂ Mal abrupt, cu înălțime variabilă, creat prin acțiunea de eroziune a valurilor.

FANAL, FANAR *inv.*, *sin* felinar.

FAR 1. Construcție din zid, beton sau metalică, de obicei în formă de turn, amplasată în locuri proeminente (stinci, promontorii înalte, insule) și având la partea superioară una sau mai multe instalații, numite lanterne, în care se află o sursă de lumină (lampă incandescentă, acetilenă, ulei mineral etc.) amplificată cu ajutorul unor imense lentile plan-convexe. Sclipirile se realizează prin intermediul unui ecran rotativ. F. reprezintă repere de navigație atit prin caracteristicile luminii, cit și prin aspectul exterior. Datele cu privire la F. sînt cuprinse în Cartea farurilor; *v.* și lumină, far plutitor, navă-far, plută-far. 2. În teoria velaturii, ansamblul velelor aflate în prova/pupa centrului de greutate al navei (F. prova și F. pupa). 3. În accepțiunea curentă, ansamblul unui arbore cu velele respective. La o navă cu trei arbori se disting: F. prova F. mare, F. pupa. F. pătrat F. (3) cu vele pătrate. F. auric F. (3) cu vele aurice; *sin* far-goletă. F. scurtat. F. (3) de navă mixtă (cu vele și mașini), mai scurt decît cel al unui velier de același tip.

Faruri:

A - far-turn; B - far cu structură metalică

FAR DE ATERIZARE Far amplasat în puncte care oferă condiții optime de vizibilitate, servind la aterizare.

FAR PLUTITOR Far amplasat pe o construcție plutitoare (navă, plută) ancorată într-un punct fix; *v* navă-far.

FAR TURNANT Far care emite unul sau mai multe fascicule de lumină ce se rotesc cu viteză constantă, luminând succesiv toate punctele orizontului. Lumina unui F.T. este vizibilă la un moment dat numai dintr-o singură direcție.

FARDĂ A izola cu material de separare (fardaj) fundul hambarului, corpul navei, pereții laterali, precum și mărfurile pentru a le proteja împotriva umezelii, împotriva loviturilor, precum și pentru a completa spațiile goale dintre stivele din hambare, a consolida stivele etc.

FARDAJ Ansamblul scindurilor, penelor, țolurilor etc. care protejează caricul (mărfurile din hambarele navei); *sin* dunaj.

FARDARE Operațiunea de a farda.

FARGĂ *v* damă și diagonal.

„FARUL GENOVEZ” Cel mai vechi far de pe coasta României (1861), situat lângă cazinoul din Constanța și declarat monument istoric. Potrivit tradiției, acest far a fost construit de genovezi.

FAS MC (*engl* Free along Ship—franco de-a lungul navei, expresie la care se adaugă portul de încărcare maritim sau fluvial convenit). Clauză de livrare INCOTERMS, potrivit căreia vânzătorul este obligat să-l avizeze pe cumpărător imediat ce marfa a fost plasată lângă navă și să suporte cheltuielile și riscurile pînă în momentul livrării acesteia în condițiile de mai sus. Cumpărătorul are obligația să navlo-sească o navă, să suporte cheltuielile de încărcare și să plătească contravaloarea mărfurilor.

FASCIE *inv*, *sin* filă.

FAȘALON *fl* Căptușeala interioară a bordajului unui șlep.

FAȘĂ Porțiunea exterioară a bordajului navei, în jurul liniei de plutire, care este alternativ în contact cu apa și cu aerul. F. se piturează cu pitură de F.

FAȚĂ *v* macara.

FAȚĂ DE MAIMUȚĂ Placă metalică cu trei-patru găuri pentru prinderea lanțurilor. Se folosește în greement.

FĂLCEA 1. *ist* Piesă laterală a unui afet de tun, sub formă de cărucior, pe timpul marinei cu vele. 2. *ist* Piesă de întărire a unui arbore din lemn.

FĂRĂ AȘTEPTAREA RÎNDULUI MC Clauză în contractul de navlosire, prin care se stipulează că nava sosită în port nu așteaptă rîndul la dană. Dacă nava staționează în radă din lipsă de dană sau din alte motive imputabile

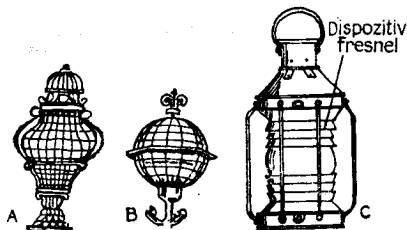

Față de maimuță

navlositorului, perioada de staționare contează din momentul ancorării sale.

FĂRĂ FUND! Formulă prin care sondorul raportează că la o anumită adîncime sonda de mină nu a găsit fundul, de ex.: „Tribord, metri 10, fără fund!”

FELINAR Mijloc de iluminare sau de semnalizare alimentat cu combustibil sau cu energie electrică. Pentru luminile de navigație se utili-

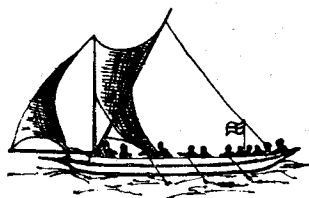
Felinare:

A — felinar francez (sec. XVII—XIX); B — felinar englez (sec. XVII—XIX); C — felinar modern

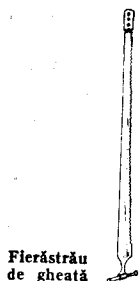
zează: F. de ancoră, F. de bord (roșu și verde) F. de catarg, F. de remorcaj, F. de navă nestă-pină pe manevră, F. de navă pusă pe uscat, F. de pupa, F. de trauler, F. combinat roșu/verde pentru nave mici etc.; *v* fig lumină. F. albastru *mil* F. purtat de navele de război la pupa pentru a marca postul în formație, cînd marșul se execută cu luminile stinse. F. cu eclipsă F. cu dispozitiv — mobil sau fix, instalat pe vergă sau la măr — pentru transmiterea de semnale Morse. F. de amiral Trei F. dispuse orizontal, cînd nava este la ancoră, indicînd prezența unui amiral la bord. F. de navă-comandant F. alb cu sector de 6 carturi în fiecare bord de la direcția drept în pupa, ridicat la arborele mare al unei nave-comandant aflate în marș. F. de coronament *ist* F. așezat pe coronamentul vechilor nave cu vele. F. de guvernare F. cu sector mic, montat pe bastonul de pavilion din prova și vizibil de la comandă, materializînd axul navei pentru a permite timonierului să guverneze pe timp de noapte. F. de siaj *mil* F. utilizat pentru iluminarea siajului navelor de război pe ceață. F. orb F. cu intensitate luminoasă slabă, folosit la ronduri. F. de distanță *mil* Două F. albastre instalate la o anumită distanță (circa 10 m) și necesare utilizării distanțierului cu prisme.

FELINAR DE BARCĂ Felinar cu lumină albă fixă vizibilă pe întregul orizont, aflat în dotarea bărcilor de salvare și a oricărei ambarcațiuni cu rame sau cu vele.

FELUCĂ Navă cu vele latine folosită în M. Mediterană.

Felucă

Fierăstrău de gheață

FERĂSTRĂU Bară metalică cu dinți instalată la prova submarinelor și destinată tăierii plamelor antisubmarine. **F. de gheață** **F. special** utilizat pentru tăierea gheții.

FERĂSTRUICĂ 1. Deschidere într-o vergă sau într-un catarg prevăzută cu un rai prin care trece o manevră curentă. 2. *v* cabestan.

FEREASTRĂ *v* macara.

FEREȘTE BANDULA! Avertisment dat în momentul în care se bate bandula pentru a nu lovi pe cineva în cap.

FEREȘTE DEDESUBT! Avertisment dat în momentul în care o greutate este ridicată la bigă.

FERIBOT Navă cu sau fără propulsie proprie, destinată a transporta, peste un fluviu, un canal sau o strimtoare, vagoane de cale ferată.

FERRY CAR Navă maritimă de construcție specială, cu punți etajate, destinată transportului de automobile.

FERTĂ Fișie de pinză de formă dreptunghiulară sau trapezoidală, care, cusută împreună cu alte asemenea fișii, formează o velă; *v* fig velă.

FIARE, în Situația unei ambarcațiuni care nu a reușit să facă volta în vânt, rămânând într-o poziție critică.

FIDER *sin* puț de alimentare.

FIER În teoria deviațiilor compasului magnetic, orice metal magnetic. **F. tare** Metal care, introdus într-un cimp magnetic, se magnetizează instantaneu, direct proporțional cu intensitatea acestuia, devenind magnet permanent.

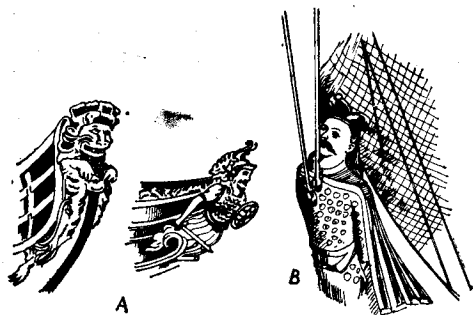
F. moale a) Metal care, introdus într-un cimp magnetic, se magnetizează instantaneu, direct proporțional cu intensitatea acestuia și se demagnetizează instantaneu atunci când este scos din cimpul magnetic; b) **F. pur**. **F. intermediar** Metal care se magnetizează într-un interval de timp relativ lung (câteva zile) și pierde magnetismul în același interval de timp.

FIER DE CANGE *v* cange.

FIER DE CĂLĂFĂTUIT *inv*, *sin* daltă de călăfătit.

FIER DE SART Piesă metalică pe bordajul navelor din lemn, care fixează, la partea inferioară, lanțul de sart sau cadena sartzului, fiind asigurată cu un contrafier.

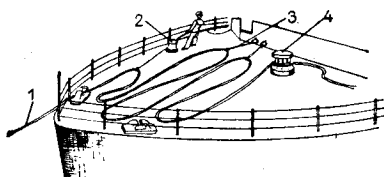
FIGURĂ DE GALION Sculptură simbolică instalată pe galionul navelor cu vele; *sin* figură de prova.

Figuri de galion:

A — din sec. XVII—XVIII; B — de pe nava-școală „Mircea”

✓ **FILĂ** 1. A lăsa o parimă sau un lanț să se scurgă, ținând de unul din capete (*a nu se confunda cu a mola*). **F. cu boțuri** A **F.** cu ajutorul unui boț (unei parime de filare) o parimă aranjată în bucle pe punte, tăind treptat legăturile buclelor. **F. cu frîna** A **F.** lanțul ancorei, slăbind ușor frîna cabestanului. **F. cu voltă** A **F.** o parimă după ce s-a luat mai întâi o voltă în jurul unei babale, pentru a putea opri filarea mai ușor. **F. în forță** a) A **F.** lanțul ancorei, rotind cabestanul sau vinciul cu motorul angrenat, astfel încît filarea să poată fi oprită imediat; b) A **F.** o parimă tensionată. **F. la**

Filarea unei parime cu boțuri:

1 — parimă filată; 2 — voltă la baba; 3 — boț; 4 — cabestan

mină A **F.** o parimă încetul cu încetul, ținînd-o în mină. **F. pe la capăt** A **F.** tot lanțul ancorei sau numai o parte din el atunci cînd nu există timp suficient ca aceasta să fie virată, iar nava trebuie să părăsească de urgență locul de ancoraj. Pentru a nu pierde tot lanțul — dacă se întrevade un astfel de caz — se descheie o cheie de împreunare pe punte și se filează numai porțiunea de lanț aflată la apă. ◊ „Fîla!” Comandă pentru a **F.** „Fîla banda!” Comandă pentru a **F.** repede astfel încît prima să facă burtă. „Fîla dacă cere!” Comandă pentru a **F.** atunci cînd prima este întinsă prea mult, putîndu-se rupe. 2. *arg* A voma din cauza răului de mare.

3. *arg* A povesti. 4. *arg* „F. ultima cheie” A deceda.

FILĂ LOCHUL A lăsa la apă un loch ordinar sau mecanic.

FILĂ ... NODURI A avea viteza de ... Nd. Expresia provine de la lochul ordinar la care viteza se aprecia după numărul de noduri de pe saula acestuia filată la apă.

FILĂ ULEI A lăsa să se scurgă ulei în mare pentru a calma valurile.

FILARISI *inv*, *sin* a fila.

FILĂ Rînd orizontal de table sau scînduri care formează bordajul navei.

FILETARE *pesc* Operațiunea de a selecta carnea de pește, îndepărtînd oasele, iar uneori și pielea. În acest scop se utilizează o mașină specială, denumită baader.

FILIERĂ 1. Sîrmă de care se leagă boțurile folosite pentru filare. 2. *v fig.* transfer.

FILIERĂ DE BALUSTRADĂ Lanț sau sîrmă ce trece prin ochiurile bastoanelor de balustradă.

FILIERĂ DE ÎMPUNTĂTURĂ Tijă metalică scurtă, montată pe capetele vergilor, pe care se ia împuntătura.

FILIERĂ DE ÎNVERGARE Tijă metalică montată pe vergă, pe care se leagă sacheții de învergare ai unei vele pătrate.

FILIERĂ DE TERȚAROLĂ Parimă așezată pe banda sau pe fișia de terțarolă, cu ajutorul căreia se iau terțarolele.

FILIERĂ DE TENDĂ Tijă metalică fixată cu buloane pe o suprastructură, pe care se leagă tendă în interior.

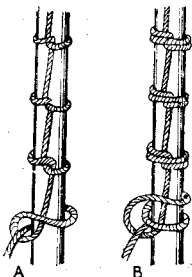
FINN Ambarcațiune sportivă cu o velă, cu un singur loc, cu derivor, care a fost lansată la J.O. de la Helsinki (1952). Caracteristici: L = 4,5 m; B = 1,51 m; suprafața velică = 10 m², greutatea = 105 kg.

FIONG *inv* Ochi pentru strîngători.

FIORD Golf îngust și adînc de origine glacială, avînd ramificații care pătrund adînc în interiorul uscatului (cca 50 km).

FIR ÎNTINS, *metodă* cu Metodă care permite să se facă un punct foarte precis în scopul instalării unei geamanduri de balizaj, al determinării unei distanțe în cazul ridicărilor hidrografice etc. Distanța parcursă se măsoară prin filarea de pe un tambur (prevăzută cu un aparat de înregistrare a lungimii) a unei sirme foarte subțiri, al cărei capăt este ancorat într-un punct bine cunoscut.

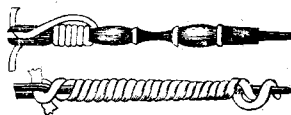
FIRUIALĂ Legătură cu care se înverghează unele vele pe pic ori pe ghiu, sau se înfășoară un obiect longitudinal. F. cu legături F. întărită cu legături trecute prin rodanțe.

Firuială:
A — simplă; B — dublă

FIRUL APEI Curba care unește punctele cu cea mai mare adîncime ale unui curs de apă. F.A. nu coincide cu axa cursului de apă, deviînd în emisfera nordică spre dreapta, iar în emisfera sudică spre stînga acesteia (spre adîncimile mari), datorită efectului Coriolis; *sin* firul văii, talveg.

FITIL 1. *ist* Pe vremea navelor cu vele, F. de cîneapă care ardea într-un butoiș așezat deasupra unei balii cu apă; de la acest F. echipajul

Fitil de tun

și aprindea pipele în timpul repausului. F. era păzit de un factionar încins, care avea o sabie de abordaj în mină. Aprinderea sa reprezenta un semn de repaus la bord, permițîndu-se, totodată, să se fumeze. 2. *mil*, *inv* F. răsucit pe o vergea și utilizat pentru darea focului la tunurile de pe navele cu vele. 3. *inv* Inimă de parimă.

FÎȘIE DE TERȚAROLĂ *v* bandă de terțarolă.

FLAMURĂ 1. Pavilion triunghiular cu înălțimea foarte mare în raport cu baza. În Codul internațional de semnale se disting: F. „caracteristica codelui” care are și semnificația de „zărit”, precum și F. numerice, reprezentînd cifrele de la 0 la 9 (*a nu se confunda cu triunghiul*). 2. F. (1) ridicată pe navele de război comandate de un ofițer, dacă la bord nu se află un comandant superior care are dreptul la o marcă de comandament. F. de sfîrșit de campanie F. foarte lungă (virful acesteia ajungînd la nivelul apei), ridicată de o navă de război întoarsă dintr-o călătorie de durată. 3. Navă, ca în expr.: „Avînd sub comandă zece F.” (zece nave).

FLAMURĂ LATĂ Pavilion triunghiular cu virful din vînt în coadă de rîndunică, folosit ca marcă de comandament (*a nu se confunda cu ghidonul care provine dintr-un pavilion pătrat*).

FLANC Părțile laterale exterioare ale navei.

◇ „Culcată pe F.” (*despre navă*) Care dă bandă.

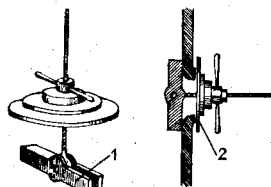
FLANȘĂ DE PUNTE Capac din bronz filetat, care se înșurubează în extremitatea de pe punte a unei tubulaturi.

FLANȘĂ OARBĂ

Dispozitiv de astupare a găurilor de apă de dimensiuni reduse.

FLIBUSTIER *ist*

Membre al unei asociații de pirați din Indiile de West (Antile), proveniți din

Flanșă oarbă:
1 — furcă; 2 — garnitură

Franța și Anglia, care în sec. XVII și la începutul sec. XVIII prădau navele spaniole. **FLINDERS**, bară *v* compas.

FLOAREA APEI, la La suprafață.

FLOC *inv*, *sin* foc.

FLORA ȘI FAUNA MARINĂ Totalitatea organismelor din mediul oceanic, aparținând regnului vegetal și animal. Din cele patru diviziuni ale regnului vegetal, în ocean există numai spermatofite (plante cu semințe și flori) și talofite (alge și ciuperci). Încrengăturile de animale sînt mai numeroase în ocean decît pe uscat; astfel unele încrengături, ca spongierii, ctenoforele ș.a., nu au reprezentanți terestri. Cele mai importante plante sînt algele marine, care constituie sursă de hrană și adăpost pentru vietățile din zona litoralului. Dintre vertebrate, peștii prezintă cea mai mare importanță pentru om. Există peste 25 000 de diferite specii de pești (*v* harta cu zonele oceanice de pescuit). Animalele cu sînge cald (mamiferele), adaptate la condițiile vieții acvatice, sînt reprezentate prin carnivore, pinipede, cetacee ș.a. Reprezentanții marini ai reptilelor (broaștele țestoase, șerpii de mare ș.a.) sînt rari și fără importanță economică. Păsările marine, deși nu trăiesc în apă, sînt legate strîns de viața oceanului. Insectele lipsesc aproape cu desăvîrșire din mediul marin; doar insectele halobates (săritori acvatice) își petrec viața pe suprafața apei. După condițiile și modul de existență, organismele marine se împart în trei grupuri mari: planctonul, benctonul sau bentosul și nectonul. Ele reprezintă o uriașă sursă de hrană și de materie primă organică, estimată la 603 miliarde tone de plancton (550 miliarde tone de fitoplancton și 53 miliarde tone de zooplancton), 3 miliarde tone de bencton și 200 milioane tone de necton anual. Planctonul și benctonul ocupă un loc deosebit în viața biologică a oceanului planetar, deoarece de existența acestora depinde existența și răspîndirea altor organisme acvatice. Raionarea biogeografică a oceanului planetar se face pe zone de latitudine (arctică, temperată de nord, tropicală, temperată de sud și antarctică), însă limitele acestor zone variază sub influența mișcării masei de apă (curenți, marea etc.), regimului termic, adîncimii, iluminării straturilor de apă, salinității, presiunii și a altor factori dintre care unii sînt încă necunoscuți. În zona tropicală F.ș.F. sînt foarte variate ca număr de specii, dar reduse cantitativ, în comparație cu zonele temperate, unde dezvoltarea lor cantitativă este foarte bogată, dar numărul speciilor scade. În zonele polare formele de viață sînt reduse atît cantitativ, cît și ca număr de specii. Din plancton fac parte organismele plutitoare mici, microscopice, purtate de curenți, dar și unele organisme plutitoare mari (meduze, alga sargassum etc.). Planctonul animal se compune în special din crustacee (70-80%), moluște, cefalopode, foraminifere etc., iar cel

vegetal din alge monocelulare, alge diatomee etc. Unele organisme planctonice sînt fosforescente, dînd naștere fenomenului de bioluminiscentă, întîlnit aproape în toate mările. Numeroase organisme planctonice au o migrație verticală diurnă, strîns legată de iluminarea stratului de apă. Ele se ridică noaptea la suprafață, iar dimineața intră în straturile adînci (cca 150-200 m), atrîgînd bancurile de pești și alte vietăți, fapt de care se ține seama în tehnica pescuitului. Abundența planctonului în unele zone temperate se datorește și circulației verticale a apei (upwelling), care face să ajungă în straturile luminate de la suprafață, unde are loc fotosinteza, apele de fund bogate în săruri. Benctonul, cuprinzînd F.ș.F. de fund, are o răspîndire asemănătoare celei a planctonului. În zona tropicală, unde este caracteristică formarea recifelor de corali, sînt răspîndite forme foarte variate de moluște, echinoderme, crustacee, viermi, actinii etc. De asemenea, printre tufişurile de mangrove trăiește o faună de fund bogată, reprezentată de crabii, raci, șerpi de mare, broaște țestoase, moluște tridacne ș.a. În zonele temperate sînt răspîndite numeroase specii de moluște (midii, pectenii, stridii, caracatițe, calmari, sepii etc.), crustacee (crabi, languste, homari, creveți etc.), echinoderme (castraveți de mare, trepanga etc.), care prezintă o mare valoare economică. În zonele polare, din cauza condițiilor vitrege, speciile și cantitățile de organisme benctonice sînt reduse, iar în zona din vecinătatea țărmlui, pînă la adîncimea de 3 m, lipsesc cu desăvîrșire. În mările calde și temperate, la latitudini mici, unele forme de moluște, cum sînt teredo și bankia, iar dintre crustacee, balanșii ș.a., atacă construcțiile portuare și carena navelor de lemn, provocînd pagube mari. În zonele polare nu există asemenea vietăți. Vegetația marină se deosebește de cea a uscatului, datorită mediului acvatic. Dintre spermatofite, singura specie mai răspîndită este iarba de mare (zosteră), care crește în cantități mari în apropierea țărmlui, la adîncimi pînă la 4-5 m. Plantele talofite (algele și ciupercile), care înconjoară uscatul, se întînd spre larg, în funcție de relieful fundului, la cîteva metri la zeci de kilometri și pînă la adîncimea de 100 m. Ele sînt reprezentate de alge, împărțite—după culoare—în cinci grupe: albastre-verzui, verzi, brune, roșii și galben-verzui. Primele patru grupe sînt în general benctonice, iar ultima, planctonică. Alga brună, laminaria, este cea mai mare, atîngînd o lungime de cca 50 m. Alga brună, sargassum, poate fi întîlnită departe de uscat. Ea se dezvoltă în stare de plutire, formînd în zona Antilelor cunoscuta mare a Sargaselor, a cărei proveniență nu a fost încă elucidată. De la o altă specie de alge roșii plutitoare (Tricha desmum) provine denumirea dată M. Roșii, care se colorează în unele perioade. Vegetația marină protejează uneori malurile,

jucind rolul de sparge-val. Masele de alge din emisfera sudică pot prezenta pericol pentru navigația navelor mici. Numeroase alge au valoare economică, fiind folosite în industria alimentară sau chimică (pentru extragerea iodului, sodei etc.). Răspindirea geografică a nectonului (peștii, diferite mamifere etc.), care înnoată liber, independent de circulația curenților, este legată în general de răspindirea planctonului și a bentosului, fiind influențată de temperatura apei, de presiune, de salinitate etc. Peștii sînt reprezentați în zona tropicală printr-un mare număr de specii, reduse însă cantitativ. Se întîlnesc frecvent pești viu colorați care trăiesc printre recifii de corali, pești zburători etc. În zonele temperate există o mare cantitate de pește, deși numărul speciilor este mai mic. Distribuția sezonieră a rezervelor de hrană ale oceanului determină migrațiile în masă ale diferitelor specii de pești. De asemenea, pentru reproducere, unii pești se deplasează din mare în fluviu sau din fluviu în mare. Mamiferele sînt reprezentate prin carnivore (ursul polar și vidra de mare), pinipede (foca, leul de mare, morsa), ierbivore, avînd corpul adaptat la mediul acvatic, cetacee (balena, delfinul, marsuinul). Păsările marine care se hrănesc cu pești, crustacee etc. depind de ocean, revenind pe uscat numai pentru reproducere. În zonele în care își au cuiburile se formează cantități mari de guano (Chile, Peru etc.) care se exploatează ca îngrășămint. Multe specii de păsări migrează de-a lungul continentelor, de la locurile de cuibărit la cele de iernat străbătînd distanțe uriașe. Astfel, pescărușul sau chirighița polară, care cuibărește pe coasta mărilor arctice, emigrează, odată cu apariția nopții polare, spre Antarctica, străbătînd peste 12 000 Km. Cele mai mari păsări marine, pinguinii, trăiesc numai în emisfera sudică, ajungînd din Antarctica, datorită curenților reci, pînă în zona tropicală (ins. Galapagos și Sf. Paul) Ei ating înălțimea de 120 cm și greutatea de cca 40 kg. Deși nu zboară, pinguinii înnoată și își vinează hrana cu multă abilitate.

FLOTABILITATE Capacitatea unei nave de a pluti pe apă, în stare de echilibru, datorită împingerii hidrostatice arhimediene. F. constituie una dintre principalele calități nautice ale navelor. Orice navă dispune și de o rezervă de F., care îi permite să navighe în siguranță pe mare rea sau în cazuri de inundare parțială a compartimentelor. Valoarea rezervei de F. se exprimă prin mărimea bordului liber.

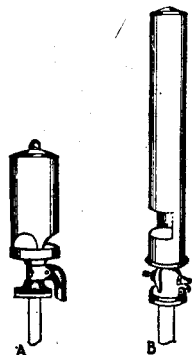
FLOTĂ Totalitatea navelor, mijloacelor auxiliare și de asigurare puse sub conducere unică, avînd o anumită destinație: militară, comercială, de pescuit etc. **F. de război** Parte componentă a marinei militare a unor țări, destinată ducerii războiului pe mare. În compunerea acesteia intră, de regulă, nave de diferite clase, aviație maritimă, artilerie și rachete de coastă, infanterie marină și unități și subunități de

alte arme. **F. comercială** Totalitatea navelor maritime și fluviale, indiferent de destinație, utilizate de un stat pentru a face comerț cu alte țări, realizînd transportul de mărfuri și de pasageri pe apă. **F. de pescuit** Totalitatea navelor destinate pescuitului și prelucrării totale sau parțiale a peștelui. **F. tehnică** Totalitatea navelor destinate dragajului și altor lucrări de întreținere a porturilor și a căilor navigabile.

FLOTILĂ 1. *mil* Mare unitate operativ-tactică din compunerea flotei sau marinei militare, care îndeplinește misiuni parțiale, acționînd pe fluviu, în zone cu lacuri, în zone maritime limitate etc. (de ex., F. fluvială, F. de submarine, F. de distrugătoare). 2. Denumire dată inițial Marinei Române care a fost înființată în anul 1860, comanda fiind încredințată colonelului C. Steriade. 3. Grupare de nave (de pescuit, fluviale etc.) destinată bunei desfășurări a activităților.

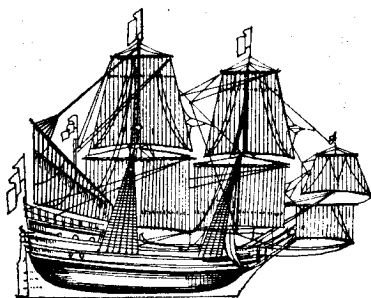
FLOTOR 1. Corp plutitor de formă hidrodinamică, folosit pentru susținerea drăgilor de mine, aparatului-paravan și altor instalații imerse. 2. Plutitor montat sub corpul hidroavionului, la extremitatea planurilor sale, asigurînd decolarea și amerizarea. 3. Corp plutitor folosit pentru marcarea locului unei plase sau al altui obiect. 4. *pesc* Sferă cu diametrul de cel mult 200 mm, fabricată din aluminiu sau din material plastic, cu flotabilitate pozitivă, care se montează pe hedlain pentru a deschide gura traulului pe verticală.

FLUIER 1. Dispozitiv acționat de vapori pentru emiterea de semnale sonore. 2. În sensul regulilor pentru evitarea coliziunilor, F. în accepțiunea (1) sau sirenă. 3. Semnal de F. de ex., „un fluier scurt“. **F. de barcă și plută de salvare**. F. cu bătaia de 0,5 Mm, utilizat pentru emiterea semnalelor de pericol. **F. de baterie** F. obișnuit, folosit de ofițeri pentru transmiterea diferitelor comenzi, de obicei, în combinație cu semnale de manevră. **F. comandantului are, de regulă, un timbru distinct. Poate fi folosit pentru transmiterea de semnale între navele mici aflate în formație, mai ales pe timp de noapte. F. de ceață** F. montat pe geamandurile care emit semnale acustice de ceață. **F. de centură de salvare** F. fixat la centurile de salvare, avînd bătaia de 0,5 Mm. **FLUT** Curentul mării înalte.

Fluier de navă:
A — cu două tonuri;
B — orgă

FLUTĂ *ist* Velier armat ușor, care era utilizat în sec. XVII-XIX.

Flută (sec. XVII)

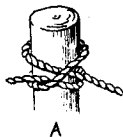
FLUTURĂ (*despre velă*) A primi vîntul de-a lungul velei, aceasta nefiind, prin urmare, nici plină, nici mîscată. O velă începe să fluture dacă se strînge prea mult vîntul sau dacă este brațată în gîndee.

FLUTURĂTURĂ Parte a unui pavilion, opusă saulei (ridicăturii), care flutură în vînt; *v fig pavilion*.

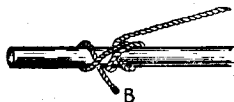
FLUVIU INTERNAȚIONAL DM Fluviu navigabil care traversează sau separă teritoriile a două sau mai multor state, fiind deschis navigației comerciale pentru toate statele riverane și neriverane, în baza unui acord internațional.

FOALE DE PLUTĂ DE SALVARE Dispozitiv destinat umflării plutelor pneumatice.

FOARFECĂ 1. Nod marinăresc care poate fi simplu, dublu sau filant, adică ușor de desfăcut dacă se trage de capătul dat în dublin. 2. *v cîrlig*.

A

B

Foarfecă:

A — simplă; B — dublă

FOARFECĂ, în Cu două vele întinse, fiecare într-un bord, la aliura vînt din pupa. Se practică pe ambarcațiuni sau pe golete.

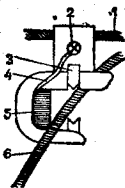
FOARFECE F. de dragă mil Dispozitiv fixat la dragă sau la paravan pentru tăierea parimelor minelor ancorate. **F. de fitil F. special** pentru tăierea fitilelor de felinar. **F. de torpilă** Aparat montat în virful conului de război, conștind dintr-un cuțit inelar, care, aruncat de o mică încărcătură explozivă, taie plasele contra torpilelor.

Ambarcațiune cu vele în foarfecă:
1 — vela mare; 2 — triınca; 3 — spinacher

Foarfecă de dragă mecanică:
1 — dragă; 2 — cheie; 3 — cuțit; 4 — cheie cu furcă; 5 — parima drăgii

Foarfecă de dragă cu exploziv:
1 — dragă; 2 — exploziv; 3 — cuțit; 4 — conductori electrici; 5 — placă de presiune; 6 — parima minei

FOB (*engl* Free on Board) Clauză contractuală prin care vinzătorului îi revine, în contul prețului de vânzare, obligația să predea marfa la bordul navei, iar cumpărătorului, să navlozească nava sau să rezerve un anumit spațiu pe aceasta; totodată, ultimul este obligat să-l informeze pe vinzător despre sosirea navei în portul de încărcare. În cazul vânzării FOB, navlositor este cumpărătorul, iar expeditor-încărcător este vinzătorul. Destinatar poate fi navlositorul sau o terță parte. Din momentul trecerii mărfii peste copastia navei, dreptul de proprietate, cheltuielile și riscurile privind marfa revin cumpărătorului.

FOC Velă triunghiulară pe strajurile bompre-sului (*a nu se confunda cu velastraiul*). Distingem: F. mare, F. mic și F. săgeții. Velierele foarte mari pot avea și un contrafoc, iar pe iahturi se folosesc și F. de dimensiuni mari, care poartă denumirea de F.-balon și F.-Genova/genovez. Pe timp rău se folosesc F. de furtună, confecționate din pinză de vele mai groasă. Denumirea de F. a început să fie utilizată după cel de-al doilea război mondial. Anterior se folosea denumirea de floc, termen de origine venețiană, ceea ce atestă vechime marinariei la români; *v fig* greement.

FOC GRECESC *ist* Amestec inflamabil de smoală, pucioasă, salpetru și alte substanțe (nu se cunoaște compoziția exactă), care, aruncat asupra navelor inamice cu ajutorul unor sifoane (tuburi de metal), provoca incendierea acestora. A fost folosit în bătăliile navale din Bizanț, fiind o armă foarte periculoasă. Se crede că inventatorul său a fost un grec cu numele de Kalinikos.

FOCAR 1. Porțiune a căldării în care are loc arderea. 2. *sin (impropriu)* fochist.

FOCHIST Marinar care lucrează la căldările navei, aprinzind și întreținând focurile sau executînd alte operații necesare funcționării căldărilor.

FOCUL SF. ELM Fenomen luminos, denumit după biserica cu același nume pe turnurile căreia a fost adeseori observat sub formă de jerbe de scinte albastrii, albe-violete, albe etc. Fenomenul apare, de regulă, pe obiecte ascuțite (virfurile catargelor, vergilor), când peste acestea trece întâmplător un flux de particule de apă cu sarcină electrică purtat de vânt; *sin* corposant.

FOCURIILE LA GURĂ, cu 1. Pe vremea căldărilor cu cărbuni, aducerea cărbunilor aprinși spre gura focarului pentru a scădea presiunea, menținând-o însă suficient de mare pentru a putea porni imediat. 2. A avea căldarea cu păcură pregătită pentru a ridica imediat presiunea. 3. *arg* A fi gata de.

FODRĂ Căptușeală interioară a bordajului navei.

FOMALHAUT Steaua nautică α Piscis (Peștele) Australis, mărimea 1,3; în arabă „Gura peștelui de Sud”.

FORMAȚIE *mil* Dispunerea reciprocă a navelor care staționează, navigă sau acționează în comun, la intervale, distanțe și în relevmente stabilite

unghiul de aliniere, distanța și intervalul dintre nave; *v fig* formații.

FORPIC *sin* pic prova.

FORȘPAN *fl* Remorcă dată între două remorchere care trag de același convoi pentru a mări puterea de tracțiune.

FORTĂ A fi tensionat, ca în expr. „De îndată ce gripia începe să forțeze...”

FORTĂ RAMELE A rama cu forță maximă.

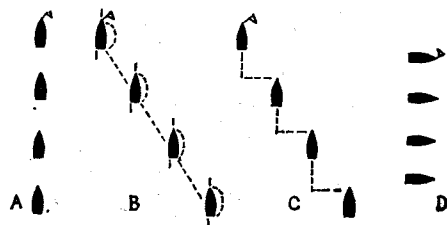
FORTĂ VELELE A întinde cât mai multe vele, chiar cu riscul de a fi sfîșiate de vînt sau de a se rupe catargul.

FORTĂ Intensitatea unui fenomen meteorologic, ca forța vîntului, a apei mării sau chiar a ceței; *v* scara Beaufort, scara mării, scara ceței (*a nu se confunda cu forța definită de mecanică*).

FORTĂ DIRECTOARE MEDIE Parte din intensitatea cîmpului magnetic terestru care acționează util asupra compasului. Valoarea maximă a F.D.M. a compasurilor etalon ajunge pînă la 0,9 din intensitatea magnetismului terestru.

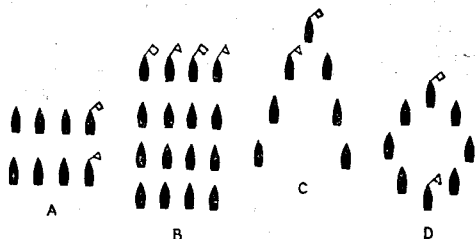
FORTĂ MAJORĂ MC Fenomen natural — vînt puternic, mare rea, calamități naturale — care poate produce avarierea sau scufundarea navei aflate pe mare ori staționate în port.

„FRAM” Navă de construcție specială (1893), cu corpul din lemn, pe care exploratorul norvegian Fridtjof Nansen (comandantul navei fiind Otto Sverdrup) a întreprins expediția arctică în 1893-1896, navigînd în derivă, antrenat de ghețuri, către polul Nord. Caracteristici: Depl. la plină încărcătură = 800 t; grosimea

Formații simple (liniare):

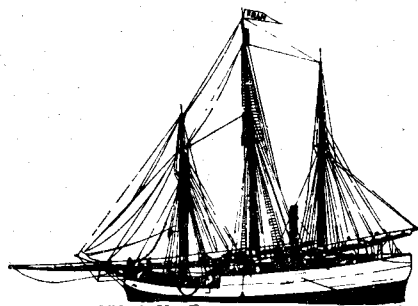
A — linie de șir; B — linie de relevment; C — linie de relevment eșalonată; D — linie de front

Formații compuse:

A — linie de front dublă; B — coloană; C — în unghi; D — circulară

prin regulamente, instrucțiuni etc. F. pot fi simple sau compuse, după cum navele sînt dispuse pe una și, respectiv, pe mai multe linii. Elementele unei F. sînt: cap, coadă, flancuri, lățime, lungime (adîncime), linia F., azimutul sau relevmentul F. orientarea sau unghiul F.,

„Fram”

bordajului = 700-800 mm; L = 34,5 m; B = 11 m; d = 4,75 m; bord liber = 1 m; puterea mașinii = 220 CP; V = 6-7 Nd; echipaj = 13 oameni; velatura de goeletă cu trei arbori; suprafața velică = 600 m². În perioada 1898-1902 Otto Sverdrup a întreprins o nouă expediție în Arctica, iar în anii 1910-1912 aceeași navă a fost folosită de Roald Amundsen în expediția sa pentru cucerirea polului Sud. În 1936, din inițiativa exploratorilor polari, nava a fost transformată în muzeu, fiind ancorată în apropiere de Oslo.

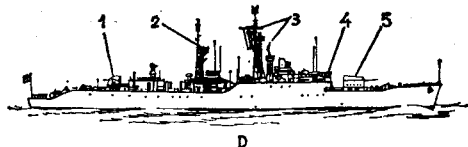
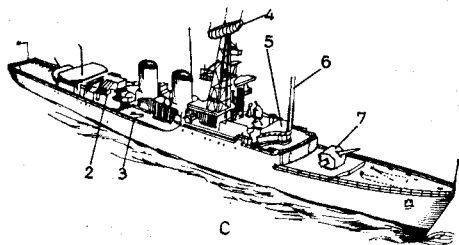
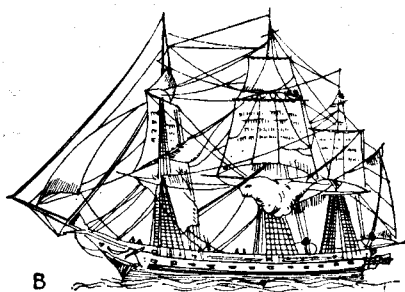
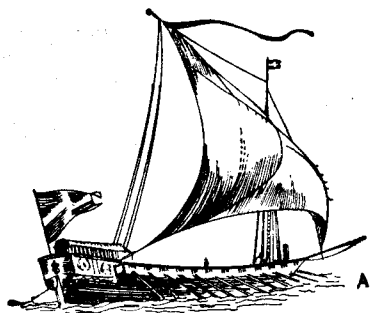
„FRANCE“ 1. Cea mai mare navă cu vele, de tip barc, cu cinci catarge, cunoscută vreodată în lume. Construită în anul 1911 la Bordeaux, nava era destinată transportului de cereale, chereștea, salpetru etc. Caracteristici: Depl. = 5 632 t; L = 127,65 m; B = 17,6 m; d = 7,67 m; TRB = 7 000; suprafața velică = 5 000 m²; V max. realizată = 14 Nd. În anul 1922 a fost pusă pe uscat în Noua Guinee. 2. Pachetot francez de construcție modernă (1960) Caracteristici: Depl. = 55 000 t; L = 315,66 m; B = 3,70 m; punți = 12; suprafața punților = 80 000 m²; puterea mașinilor = 160 000 CP; V = 34 Nd; capacitate = 2 000 de pasageri; echipaj = 1 000 de oameni. Această navă de lux, supranumită „orașul plutitor“, a fost scoasă din circulație în anul 1974, fără ca marina comercială franceză să fi reușit să amortizeze cheltuielile efectuate. **FRANȚUZ** Bucă a unei sirme făcute colac, având sens invers celorlalte; *v fig* colac.

a fost cuirasată, iar apoi a primit denumirea de navă de linie. 4. *mil* Navă de escortă cu un deplasament pînă la 7 000 t, utilizată pentru apărarea convoaielor în timpul celui de-al doilea război mondial și în prezent. Se disting: F. pentru scopuri generale, F. antisubmarine, F. antiaeriene, F. pentru conducerea aviației, F. purtătoare de rachete etc. 5. *arg* Fată frumoasă.

FREGATĂ CUIRASATĂ *ist v* fregată (3).

FRÎNGERE 1. *fl* Manevră care constă dintr-o întoarcere bruscă a remorcherului, pentru ca prima dană să abată în bordul voit, evitîndu-se astfel coliziunea, punerea pe uscat sau angajarea într-un rîndou. 2. Fortărea unei sirme în jurul unei rodanțe. Această operațiune se execută, în cazul sirmelor subțiri, cu ajutorul unui baston sau utilizîndu-se un vincî spaniol, atunci cînd sirma este mai groasă.

FRÎNTURĂ Porțiune a bordajului sau a unui element al osaturii, avînd un unghi ascuțit.

Fregate:

A — fregată malteză din sec. XV; B — fregată din sec. XIX; C — fregată universală: 1 — platformă pentru elicopter; 2 — aruncător antisubmarin; 3 — tub lanstorpile; 4 — antenă radiolocație; 5 — comandă; 6 — antene radio; 7 — tun; D — fregată pentru conducerea aviației: 1 — tun AA; 2 — antenă SRL pentru conducerea aviației; 3 — antene SRL navale; 4 — comandă; 5 — turelă dublă

FRĂȚII COASTEI *sin* filibustier.

FREGATĂ 1. *ist* Navă cu rame și vele (sec. XVI). 2. *ist* Navă militară cu vele (a doua ca mărime după navele de linie), cu trei catarge și cu velatura asemănătoare celei a navei de linie, dar mai rapidă și mai ușor de manevrat, fiind folosită în sec. XVII-XIX pentru escortă, cercetare, poliție etc. 3. Navă militară cu vapori și elice (la mijlocul sec. XIX); mai tirziu

FRÎU DE RECU *ist* Parimă trecută printr-un ochi al culatei tunului cu afet pe roți, care limitează reculul spre interiorul navei; *v fig* tun. **FRONT DE CHEURI** Lungimea tuturor cheurilor dintr-un port. Are un rol important în stabilirea capacității de trafic a portului respectiv; *sin* front de acostare.

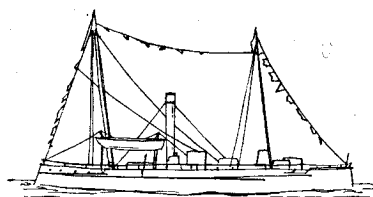
FRONT LA BABORD/TRIBORD! *mil* Comandă folosită pentru darea onorului între nave. La

această comandă, întregul echipaj aflat pe punte se aliniază în bordul ordonat, stînd în poziția de drepti pînă la comanda „Liber de la front!”

FRONTON *ist* Porțiunea superioară prova a dunetei, precum și porțiunea superioară pupa/prova a teugii sau a spardecului; *v fig* navă de 74.

FUGĂ ÎNAINTEA VÎNTULUI Manevră pe mare rea cînd se navigă cu vîntul în pupa. O asemenea manevră poate deveni periculoasă din cauza ambardeelor, care tind să facă nava să cadă între valuri. Pericolul poate fi evitat prin remorcarea unei parîme de manila filată în pupa.

„FULGERUL” *ist* Canonieră construită la Toulon în anul 1873. Caracteristici: Depl. = 90 t; V = 7 Nd; armament ușor de artilerie.

„Fulgerul”

A intrat în serviciul marinei române în iunie 1874, fiind a doua navă cu vapori din flotila fluvială; *v* „România”. În timpul Războiului de Independență din 1877-1878 a participat la luptele desfășurate pe Dunăre.

FUM DE COPRA Vapori ce conțin acid carbonic și bioid de carbon, produși de încălzăturile de copra.

FUM DE GER Piclă ce se formează în mările polare prin evaporarea apei ca urmare a trecerii unei mase de aer foarte rece pe deasupra apei libere. Piclă se poate întinde pe o înălțime de mai multe sute de metri; *sin* fum de mare.

FUMIGAȚIE Deratizare cu ajutorul fumului. Se practica încă pe vremea galerelor.

FUMIZA mil A lansa o perdea de fum pentru a masca desfășurarea unei acțiuni de luptă, deplasarea unui convoi etc. Fumizarea are loc ca urmare a arderii parțiale a păcurii, folosind în acest scop un pulverizator de fumizare sau aparate și substanțe speciale. În executarea acestor operațiuni trebuie să se țină seama de viteza și de direcția vîntului, precum și de viteza și de drumul navei pentru ca, la terminarea fumizării, perdeaua de fum să aibă dimensiunile stabilite și să se găsească în relevmentul și la distanța optimă în raport cu obiectivul ce urmează a fi mascat.

FUMIZARE Acțiunea de a fumiza.

FUND 1. Solul aflat sub apa mărilor, cursurilor de apă, lacurilor etc. **F.** înalt Ridicătură de întindere mică, care poate descoperi (usca, ieși la suprafață) pe mare rea sau la marea

joasă. **F. mic** Platou submarin situat la adîncime mică, care descoperă în unele puncte pe mare rea sau la marea joasă. 2. Adîncimea apei.

◇ „Babord/tribord 10 m, fund” Formulă de raport folosită de sondor în momentul în care sonda a atins **F.** la adîncimea de 10 m. Dacă sonda nu a atins **F.**, se spune „Fără fund!”. **F. mare** Ridicătură a solului situată la o adîncime mare. ◇ „A găsi **F.**” A atinge fundul cu sonda, „A simți **F.**” (*despre navă*) A pierde din viteză și din calitățile manevriere din cauza efectului **F.** 3. Adîncimea din punctul de vedere al ancorării. **F. de ancoraj** **F.** care permite ancorarea din punctul de vedere al ținutei; *v* natura fundului (*a nu se confundă cu ancoraj*) ◇ „**F. de bună ținută**” **F.** format din argilă sau nămol tare, pe care ancora mușcă și ține bine nava, fără a se încălța (innămoli). „**F. de ținută acceptabilă**” **F.** format din nisip (de grosime suficientă), scoici sfărîmate, nămol moale, care pot însă încălța (acoperi) ancora, ceea ce reclamă schimbarea frecventă a locului de ancorare pentru a nu risca pierderea acesteia. „**F. de mare adîncime**” **F.** pe care nu se poate ancora. 4. Porțiune din bordajul navei, cuprins între gurnă și chilă; poate fi simplu sau dublu. 5. Porțiunea inferioară a unui pavilion. 6. Porțiunea inferioară a unei vele (*a nu se confundă cu burta*).

FUNDA ANCORA! Comandă pentru a fundarisi ancora.

FUNDARISI 1. A lăsa ancora să cadă din nară sau de pe ancorator (ancora nu se aruncă niciodată). 2. A arunca peste bord un obiect care nu plutește.

FUNGĂ 1. Manevră curentă folosită pentru a ridica și a pune la post un arbore gabier sau un arboret. **F.** nu este garnisită în permanență, ci numai atît cît durează manevra. 2. Manevră curentă pentru a încruși și a descruși o vergă sau un pic. 3. Manevră curentă pentru a întinde un foc sau un velastrai.

FURBIȘA A lustrui alăturile unei nave cu motorină și alifie engleză. ◇ „A **F.** tangonul” *arg* A pierde vremea cu argumente neîntemeiate tangonul nu se furbișează, nefiind de alamă)

FURBIȘAT Operațiunea de a furbișa (nu se spune furbișare).

FURCĂ 1. Piesă longitudinală așezată pe o falcă, pe care se sprijină gabia; *sin*, *inv* bare longitudinală. 2. Dispozitiv format din manevra principală și dintr-un capăt de parimă matisit; ambele se termină cu un ochi prin care se trece o cusătură pentru a capela o manevră pe gitul catargului. Se practică la straturi (**F. de strai**).

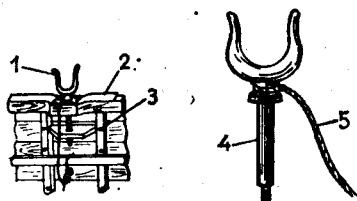
FURCĂ DE GHEAȚĂ Sculă folosită la tragerea blocurilor de gheață tăiate în jernatic.

FURCĂ DE GHIU Furcă metalică pe care se sprijină ghiul unei nave de agrement aflate în port.

Furcă de gheață

FURCHET 1. Piesă în formă de furcă pe care se sprijină rama. Piciorul său se reazemă pe talpa furchetului. 2. Piesă în formă de furcă pe

Furchet:

1 — furchet; 2 — copastie; 3 — talpă; 4 — picior; 5 — saulă

care se reazemă școndrul unei nave fluviale cînd acostează la mal.

FURCULIȚĂ DE ÎNFĂȘURAT Sculă de înfășurat mai mică decît lingura de înfășurat.

FURTUN Tub flexibil din pînză impermeabilă, folosit pentru stingerea incendiilor, spălarea punții și a lanțului ancorei etc. Se strînge într-un suport de tablă; *sin* manică.

FURTUN DE TRANSFER Tub de dimensiuni mari, utilizat pentru a face combustibil în mare prin transfer.

FURTUNĂ După scara Beaufort, vînt între forța 7 (aproape furtună) și forța 9 (furtună tare).

FURTUNĂ MAGNETICĂ Perturbare violentă și de lungă durată a caracteristicilor cîmpului magnetic terestru, cu repercusiuni negative asupra propagării semnalelor radio și indicațiilor compasului magnetic.

FURTUNI ECHINOCTIALE Veche credință marinărească potrivit căreia la echinocții s-ar produce furtuni cu durată de trei-șase zile. Meteorologia modernă a demonstrat netemeinicia unei astfel de credințe.

FUS Porțiunea tronconică a unui virf de catarg, situată imediat sub măr.

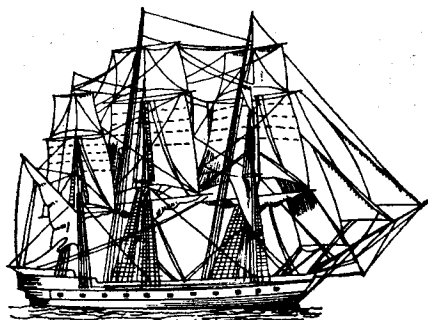
FUS ORAR Fișie pe suprafața Pămîntului, cuprinsă între două meridiane situate la 15° unul de altul, pe a cărei întindere se păstrează aceeași oră oficială (ora fusului). F.O. zero se întinde cu cîte 7°30' la Est și West de Greenwich. Ora României este aceea a fusului 2 Est Greenwich.

FUSS, table Table de înălțimi și azimuturi la care se folosește descompunerea triunghiului sferic de poziție în două triunghiuri, printr-o perpendiculară coborîtă din astru.

G

G 1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Am nevoie de pilot”. La navele de pescuit, când sînt aproape una de alta și au scule la fund, înseamnă „Îmi trag plasele”. 2. Coeficient aproximativ octantal al deviației compasului magnetic.

GABARĂ 1. Navă de dimensiuni reduse, nepuntată, folosită la transportul pietrei. 2. *ist* Navă de dimensiuni reduse, cu vele, pentru

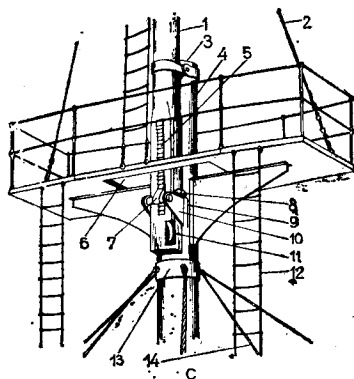
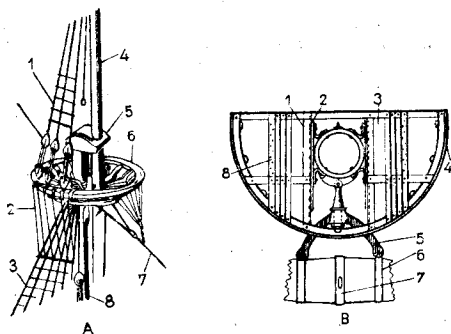
Gabară (sec. XVIII-XIX)

limb. 3. Navă platformă (22-100 t) utilizată pentru transportul pe Dunăre al vehiculelor și altor materiale grele. G. basculantă Navă tehnică fără propulsie, cu fundul plat și puntea construită în pantă spre unul din borduri, utilizată la transportul și bascularea de bolovani de piatră și anrocamente în lucrările de construcții hidrotehnice.

GABARIT DE NAVIGAȚIE fl Ansamblu de dimensiuni caracteristice maxime, în funcție de care se stabilește tonajul navelor ce pot intra și naviga pe un fluviu, canal etc. G. șenalului Lățimea, adîncimea navigabilă și raza de curbură a unui șenal; G. de aer Spațiul de deasupra apei, care poate fi limitat de înălțimea podurilor, de distanța dintre picioarele unui pod etc. G. de apă Spațiul dedesubtul oglinzii apei.

GABARIU *inv* Șablon pentru construcții navale.

GABIE 1. Platformă la îmbinarea coloanei și a arborelui gabier, care servește la deschiderea sarturilor ultimului și ca loc de repaus pentru gabieri între două manevre; pe vremea navelor cu vele servea și ca post de luptă pentru trăgătorii de elită cu pușca. G. se reazemă pe coloană

Gabii:

A — gabie de navă cu vele (sec. XVII): 1 — sarturile arboretului; 2 — contrasarturi; 3 — sarturile coloanei; 4 — arboret; 5 — butuc; 6 — gabie; 7 — strai; 8 — coloană; B — gabie de velier modern: 1 — furcă; 2 — falcă; 3 — gaură de piscică; 4 — ramă (arc); 5 — furca trojei; 6 — cerc de trojă; 7 — cerc de atîrnătoare; 8 — gaură de porumbel; C — gabie de navă modernă: 1 — arboret; 2 — sartul arboretului; 3 — butuc; 4 — capul coloanei; 5 — cremalieră; 6 — gaură de piscică; 7 — caștanetă; 8 — cheie (cașcaval); 9 — furcă; 10 — falcă; 11 — ferăstruică cu rai; 12 — scară de piscică; 13 — cerc de sugrumătură; 14 — sartul coloanei

prin intermediul unor piese longitudinale, denumite furci, care, la rindul lor, se sprijină pe două fălci așezate în bordurile coloanei. Pentru urcarea în G. se utilizau în trecut niște decupări practice în platformă, care purtau denumirea de găuri de piscă. Podeaua G. este prevăzută cu găuri de pombel prin care trec manevrele curente. Uneori G. are și o balustradă. 2. *ist* Platformă cu parapet pe arborele galerei, în care se instalau arcași, arcebuizieri sau chiar tunuri mici. G. militară În perioada 1880-1900, G. (1) cu parapet sau închisă complet, în care se instalau tunuri-revolver pentru a executa trageri asupra punților navelor inamice ce veneau la abordaj.

GABIER 1. Marinar specialist în manevra velor, bărcilor și instalațiilor de punte. Primul manual al G. a fost editat în țara noastră în 1881 sub redacția amiralului N. Dumitrescu-Maică. G. de luptă G. care acționează de la vârful vergii. Pe vremea marinei cu vele G.d.L. aruncau grenade asupra echipajelor navelor inamice în momentul abordării acestora. 2. Velă pătrată, a doua începând de la punte. La navele cu trei arbori, cu vele pătrate, se deosebesc: G. mic/trinchet, G. mare, G. artimon; *v fig* velatură. Începând de la mijlocul sec. XIX, vela a fost împărțită în două, cea inferioară păstrând denumirea de G., iar cea superioară de contragabier (G. dublu). Uneori G. este prevăzută cu un rulou cu care se poate terțarola (G. cu rulou); *sin* G. Cuningham.

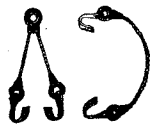
GABIER DE BOMPRES 1. Velă folosită în sec. XVII, fiind arborată pe un catarg mic, montat pe bompres; *v fig* arboretul bompresului. 2. Gabier (1) care face serviciul pe bompres. **GABIER DE GALION** arg Marinar care are postul de curățenie pe galion. (2).

GACRUX Steaua nautică γ Crucis (Crucea), mărimea 1,3.

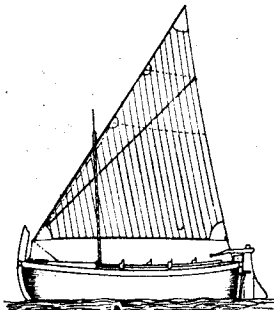
GAFA Instrument în formă de cîrlig lat, servind la încărcarea și descărcarea butoaielor. **GAI** Manevră ce asigură biga lateral; G. dinspre bordaj se numește uneori contragai; *sin* braț; *v fig* bigă.

GAIA Lemn tare al unui arbore tropical folosit la confecționarea raiurilor de macara și a bușelor etambou ale arborelui elicei; *sin*, înv lemn sfînt.

GAJETA Ambarcațiune de pescuit, folosită în M. Adriatică.

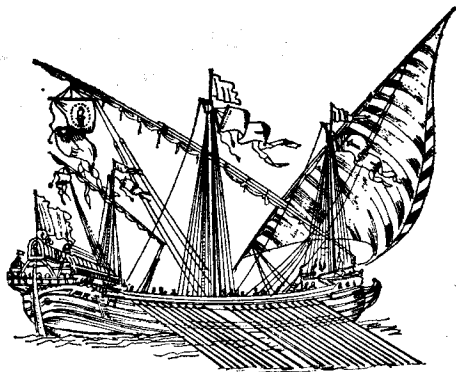
Gafă

Gajeta

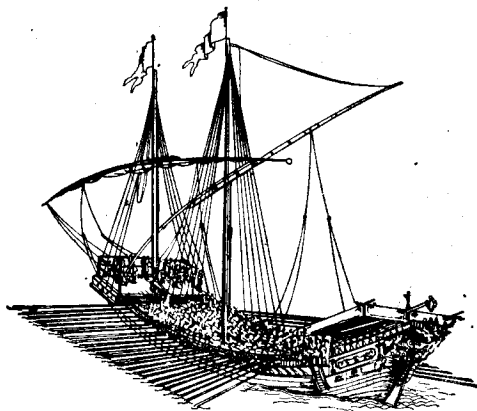
GALBORD Filă din tablă sau din scinduri, aflată în imediata vecinătate a chilei.

GALEASĂ *ist* Navă de luptă (sec. XVI-XVII), de tipul unei galere mari, cu lungimea de 80 m, avînd rame, trei arbori și trei vele. La vînt slab se foloseau rame de dimensiuni

Galeasă (sec. XVII)

foarte mari, fiecare dintre ele fiind acționată de șase-opt oameni. Avea o viteză redusă, fiind echipată însă cu armament mai puternic (60 de tunuri) decît o galără. Ca urmare a faptului că manevra foarte greu, G. a cedat repede locul navei cu vele purtătoare de artilerie.

Galără (sec. XVII)

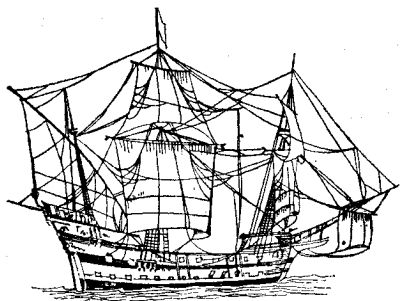
GALERĂ *ist* Navă de luptă cu rame și vele, folosită pînă la începutul sec. XVIII, mai ales în M. Mediterană. Piesele de artilerie erau concentrate la prova. Nava-comandant a unei flote de G. purta denumirea de G. reală, iar nava-comandant din subordine, denumirea de G. capitană sau G. patronă. G. avea doi arbori cu vele latine cu antenă (velă arabă). Etrava era echipată cu pînten lung, aflat deasupra apei.

GALERIE 1. *inv* Balcon la pupa navelor, situat în dreptul cabinei amiralului sau a comandantului. A fost folosit până la sfârșitul primului război mondial. 2. Platformă care prelungeste casa roții (zbaturilor) spre prova și spre pupa.

GALET 1. Biscuit de bord fără sare; 2. Piatră cu un diametru de 1-10 cm, aflată pe fundul mării.

✓ **GALETĂ** *inv, sin* măr de catarg.

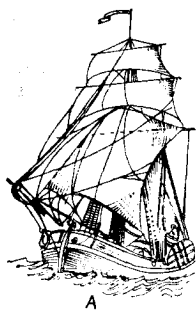
GALION 1. *ist* Navă de comerț și de luptă, cu vele, folosită în sec. XVI-XVII. Caracteristici: Depl. = 400-1 500 t; l = 28-43,5 m;

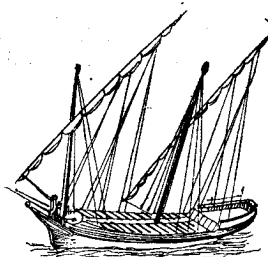
Galion (sec. XVI)

B = 8,5-11,5 m; înălțimea = 5,5 m. Avea cîrmă cu pană, iar velele erau piturate cu diverse figuri reprezentînd blazoane, steme, cruci, chipuri de oameni etc. 2. Structură la navele cu vele, în afara etravei, în care se aflau W.C-urile echipajului; *v fig* navă de 74; 3. *sin* (*impropriu*) pentru figură de galion.

GALİOTĂ *ist* 1. Navă mică cu vele, folosită în mările nordice. 2. Navă de război cu vele (sec. XVIII-XIX), avînd la prova un mortier care era folosit la bombardarea coastelor

A

B

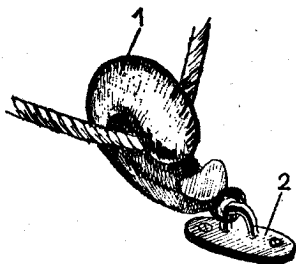
Galiote:

A — galiotă din mările nordice (sec. XVIII); B — galiotă venețiană (sec. XVII)

(G. cu bombe). 3. Navă mică cu vele latine și cu rame, întâlnită în mările din sudul Europei.

GALOȘ Macara simplă la care curentul se poate

garnisi, trecînd dublinul unei parime printr-o tăietură a uneia din fețe; *v* pastică.

Galoș:
1 — galoș; 2 — ochi în punte

GAMBIĂ A schimba murele la aliorile mare larg și vînt din pupa, punînd ușor cirna și brațind velele pentru noile mure. La vînt din pupa nava gambiază uneori singură la un ușor joc al acestuia.

GAMON Cerc metalic care asigură bompresul.

GANCI *sin* cîrlig, gangi.

GANG Viteza rămasă a navei, după stoparea mașinilor.

GARCIA, table Table de înălțimi care dau poziția a două cercuri de înălțime, folosind ca argumente declinația astrului și unghiul orar local sau latitudinea.

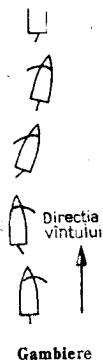
GARDA LA PAVILION! Comandă la care o gardă sub arme trece la pupa, făcînd front la pavilion, cu circa 5 min înainte de ridicarea sau coborîrea acestuia.

GARDAMAN Apărătoare din piele, folosită de velari la cusutul pinzei de vele; este prevăzută cu o piesă metalică striată pentru împingerea acului. Se deosebesc:

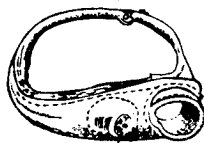
G. de vele sau G. de marinar și G. de grandee sau G. de velar. Ultimul este mai rezistent și are o apărătoare suplimentară pentru degetul mare; *sin* guardaman.

GARDĂ Serviciu de 24 ore la bordul unei nave (în port).

GARDĂ LA SCARĂ Grup de marinari neinarmați, asistînd de o parte și de alta a scării

Gambiere

Degetar
Gardaman

o persoană oficială care vine la bord. Numărul lor variază între doi oameni, pentru un ofițer inferior, și opt oameni, pentru un șef de stat. **GARDINĂ** v butoi.

GARLIN Parimă răsucită din trei lanțane; **G.** ancorei *ist* Parimă groasă de care se lega ancora înainte de apariția lanțului; *sin* cablu.

GARNISI 1. A așeza lanțul sau cablul ancorei pe barbotinul cabestanului sau vinciului pentru a-l vira sau a-l fila. 2. A lua două-trei volte cu o parimă pe clopotul cabestanului sau pe tamburul unui vinci pentru a putea apoi vira. Pentru a **G.** la cabestan parime din plastic, care au tendința de a aluneca, se iau cel puțin șase volte și, la nevoie, citeva suplimentare. 3. A trece curentul unui palanc prin macaralele respective. Este necesar să se acorde o atenție deosebită garnisirii caliornelor pentru a evita frecarea curentului pe macarale, ceea ce duce la uzură prematură. 4. A fixa butoaie sub o barcă pentru a-i mări flotabilitatea, putând astfel da o ancoră grea. Butoaiele se ینگ cu două zbiruri asigurate printr-o șerpuire cu un capăt de parimă și prinse de barcă cu cingători. Uneori se folosesc în același scop butoaie și școndri. 5. A inzebra o vergă cu brățări și alte armături (garnituri) necesare.

GARNITURĂ Ansamblul brățarilor și armăturilor unei vergi, unui tangon etc.

GAROFAL Anafoare întâlnite în strîmtoarea Mesina.

GAȘĂ Ochi moale, de dimensiuni mari, la capătul unei parime de legare, care se dă la baba. Dacă la o baba a mai fost dată o **G.**, următoarea se dă prin prima și niciodată peste aceasta.

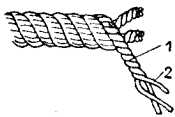
GATA 1. Comandă prevestitoare care se dă la diferite manevre, de ex.: „**G.** pentru volta în/sub vînt!“ „**G.** de ancorat“ „A face **G.** de ancorat/de plecare“ „A face mașinile **G.**“ „**G.** de manevră“. 2. Formula de raport cu semnificația că ordinul a fost executat, ca în expr.: „Mașinile **G!**“, „Tunul unu **G!**“

GAURA CHEII Orificiu în piciorul arborelui gabier și al arboretului, prin care trece cheia sau cașcavalul.

GAURĂ DE APĂ Spărtură sau fisură în bordajul navei, prin care apa pătrunde în interior; **G.d.A.** pot fi astupate cu dopuri, caplamale, paiete.

GAURĂ DE BARCĂ Orificiu pe fundul bărcii, prin care se scurge apa în momentul ridicării ambarcațiunii la grui. Se astupă cu un dop de barcă, din lemn sau din metal, în ultimul caz dopul fiind filetat.

GAURĂ DE ÎMPUNTĂTURĂ Orificiu la capătul unei vergi de barcă, prin care trece împuntătura.

Grălin:

1—cordon; 2—șuviță

GAURĂ DE ÎNTOARCERE Adîncitură făcută în malul unui fluviu, care permite ca navele să întoarcă, folosind curentul și intrind cu pupa în această adîncitură.

GAURĂ DE PISICĂ Gaură prin care se poate intra în gabiie sau în cuibul corbului.

GAURĂ DE PORUMBEL 1. Locaș într-un cheson de pavilioane, în care intră un singur pavilion. 2. Gaură în gabiie prin care trece o manevră curentă.

GAURĂ DE VIZITĂ Gaură într-un tanc, coferdam etc., care se deschide numai pentru examinarea interiorului.

GAUSSIN, eroare Deviație a unui compas magnetic datorită magnetismului rămas temporar în structura navei imediat după îndepărtarea forței inductoare.

GAVRIE Structură în formă de turn, susținînd elinda unei drăgi; *v fig* dragă.

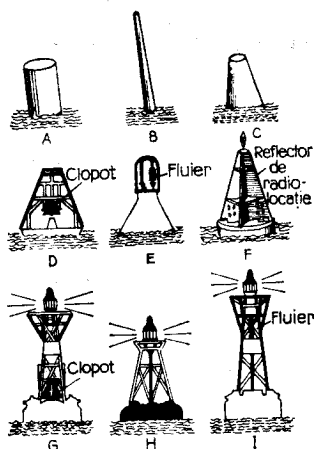
GAIER Muncitor de port care manevrează gaiurile bigii.

GEAC Pavilion folosit începînd din sec. XVII, care se ridică la bastonul de pavilion din prova navelor militare aflate la ancoră sau la cheu; *sin (rar)* pavilion de bompres. Vechiul bric „Mircea“ avea dreptul la **G.** special care simboliza meritele navei în pregătirea de-a lungul anilor a multor generații de marinari români.

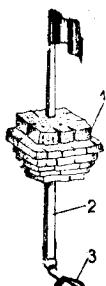
GEAM COLORAT 1. Lentilă colorată, introdusă între oglinzile sextantului pentru a permite observarea cînd razele solare sînt puternice. 2. Ecran colorat ce se montează la aparatele de ochire ale tunurilor cînd razele solare sînt puternice sau cînd adversarul folosește proiectoare etc.

GEAMANDURĂ Corp plutitor confecționat din metal sau din mase plastice, fiind ancorat și folosit pentru balizaj. După formă, **G.** pot fi cilindrice, conice, tronconice, sferice. **G. de aterizare** **G.** în formă de turn marcînd punctul unui șenal, situat la distanță maximă în larg. **G. axială** **G.** care marchează mijlocul șenalului. **G. de babord/tribord** **G.** pe lîngă care se trece, lăsînd-o la babord/tribord. **G. de joncțiune** **G.** instalată în locul de convergență a două șenale. **G. de bifurcare** **G.** instalată în locul de ramificare a unui șenal. **G. de epavă** **G.**, de regulă, de culoare verde, indicînd locul unei epave. **G. de Est** **G.** care se lasă la Est (se află la West de pericol). **G. de Nord** **G.** care se lasă la Nord (se află la Sud de pericol). **G. de Sud** **G.** care se lasă la Sud (se află la Nord de pericol); **G. de West** **G.** care se lasă la West (se află la Est de pericol). **G. de pericol izolat** **G.** instalată chiar în locul pericolului. **G. de carantină** **G.** care marchează ancorajul de carantină. **G. pentru zonă de aruncat materialul dragat** **G.** care marchează zonele unde șalandele de dragaj depun materialul dragat. **G. de cablu** **G.** care marchează capătul dinspre uscat al unui cablu submarin sau extremitatea unui cablu la care lucrează un cablier. **G. de deviație/compensare** **G.** la care se execută compensarea

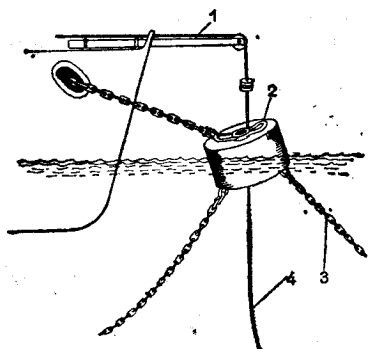
compasului magnetic. **G. de pescuit.** G. simplă, formată dintr-un flotor și un școndru vertical, fiind folosită de pescari. **G. de veghe** G. care

Geamanduri de balizaj:
A — cilindrică; B — școndru; C — tronconică; D — oarbă cu clopot; E — oarbă cu fluier; F — cu reflector de radioclație; G — luminoasă cu clopot; H — luminoasă cu fluier; I — luminoasă cu fluier

Geamandură de pescuit:
1 — flotor; 2 — școndru; 3 — parimă de ancorare

Geamandură de legare cu cablu telefonic:
1 — școndru; 2 — ochelari de legare; 3 — lanț de ancorare; 4 — cablu telefonic

durile sînt piturate în diferite culori, dispuse în dungi orizontale sau verticale, în pătrățele, în formă de șah; *v* și lumină.

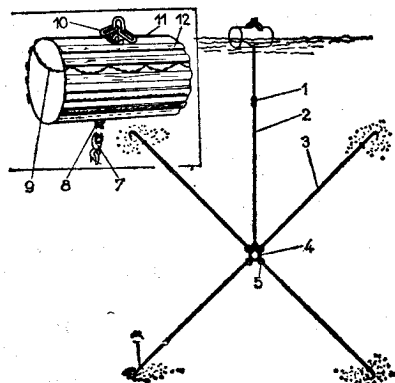
GEAMANDURĂ DE ANCORĂ *v* căpătină. (2). **GEAMANDURĂ DE CEAȚĂ** Dispozitiv cu flotor, avînd la pupa un jgheab de ghidare a apei; cînd este remorcat, produce un jet vertical de apă. Pe timp de ceață se remorchează de navele în formație astfel încît fiecare dintre ele poate ține etrava la înălțimea G. d.C. a navei din prova. Se folosește, de asemenea pentru a marca postul unei nave căreia trebuie să i se transfere combustibil în mare prin pupa.

GEAMANDURĂ EXPLOZIVĂ *mil* Geamandură echipată cu o încărcătură de exploziv care explodează la contactul cu o dragă, protejînd astfel barajele de mine.

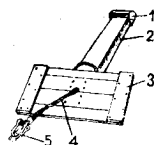
GEAMANDURĂ FOARFECĂ *mil* Geamandură prevăzută cu un foarfecă care taie draga pentru a proteja barajele de mine.

GEAMANDURĂ DE LEGARE Geamandură, cilindrică orizontală, verticală sau tronconică fixată pe fund cu mai multe ancore cu lanțuri din zale cu secțiune dreptunghiulară, avînd la partea superioară unul sau mai multe inele la care se poate prinde cu o cheie de legare lanțul navei. Ele se ancorează cîte două, pentru a lega nava la prova și la pupa sau pot forma un trot (un șir de geamanduri utilizate de navele mai mici) G.d.L. pentru hidroavioane sînt eliptice sau cilindrice, fiind confecționate din cauciuc sau din metal cu apărători de cauciuc; *v fig* șalupă de pus geamanduri. Pentru punerea G.d.L. se folosesc nave sau ambarcațiuni speciale; *v fig* ponton de pus geamanduri. Există și G.d.L. cu cablu telefonic la care se poate conecta nava. **G. de halaj** Geamandură ancorată în mijlocul unui bazin, la care navele

marchează poziția exactă a unei nave-far (este piturată, de regulă, în roșu). **G. de zonă periculoasă** G. care marchează o zonă militară. Din punctul de vedere al dotării, G. pot fi: luminoase, cu fluier, cu clopot, oarbe (neluminoase), cu semn (avînd în vîrf un con, bicon, cilindru, un T). Pentru identificare, geaman-

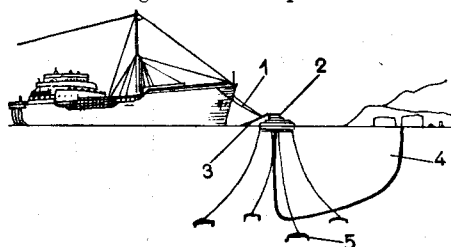

Geamandură de legare comună:
1, 7 — cheie cu țîjină; 2 — lanțul geamandurii; 3 — lanț de fund; 4 — inel central; 5 — cheie; 6 — ancoră; 8 — atrînător; 9 — țîn-te bine; 10 — inele de legare; 11 — geamandură orizontală; 12 — apărători de lemn;

Geamandură de ceață:
1 — armătură metalică; 2 — corp; 3 — panou; 4 — atrînător; 5 — cheie cu țîjină

acostate la cheu dau o parimă pentru a se putea dezlipi de acesta pe vînt dinspre larg. **GEAMANDURĂ DE TERMINAL PETROLIER** Geamandură legată cu malul printr-o conductă

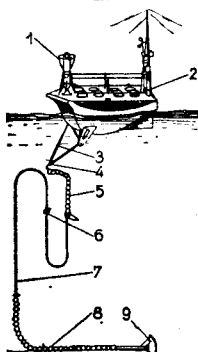
Geamandură de terminal petrolier:

1 — legătură; 2 — geamandură; 3 — furtun de încărcare; 4 — conductă; 5 — ancoră

de petrol, care se racordează la o conductă de pe petrolier. Servește la încărcarea și descărcarea petrolierelor gigantice care nu pot intra în port. **GEAMANDURĂ METEOROLOGICĂ** Geamandură echipată cu aparatură meteorologică automată care transmite la ore fixe datele înregistrate.

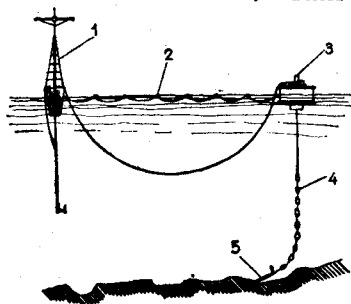
GEAMANDURĂ RADIOHIDROACUSTICĂ

mil Geamandură ancorată sau în derivă, de o construcție specială, avînd în interior o stație de ascultare submarină cuplată cu o stație de radioemisie. În momentul pătrunderii unui submarin în raza de acțiune a stației de ascultare stația de radio emite un semnal ce este recepționat de o navă, un avion etc., care dirijează apoi forțele antisubmarine de atac.

Geamandură meteorologică automată:

1 — lanternă; 2 — capac de vizită; 3 — labă de gîscă; 4 — cheie; 5 — lanț; 6 — ochi cu rodanță și cheie; 7 — parimă din plastic; 8 — lanț; 9 — ancoră-ciupercă

Geamandură radiohidroacustică:

1 — geamandură radiohidroacustică; 2 — floatoare; 3 — geamandură; 4 — lanț; 5 — ancoră

GEAMĂN *ist* Întăritură longitudinală la cataragele de lemn asamblate din bucăți; *v fig* navă de 74.

GEANĂ G. unui far Lumina unui far văzută dincolo de orizont datorită refracției. Uneori G. este vizibilă de la distanțe mult mai mari decît bătaia farului. **G. gheții** *sin* cer de gheață. **G. uscatului** Întunecare a cerului la orizont datorită prafului din atmosferă, prevestind apropierea uscatului.

GEE Sistem de navigație hiperbolică cu bătaie mică, asemănător sistemului Loran, folosit în Anglia.

GEMINI Constelație avînd steaua nautică Pollux.

GEMMA Steaua nautică α Coronae Borealis (Coroana Boreală); în latină „Piatra scumpă”; *sin* Alpheca.

GENCON MC Denumire codificată a formei de contract de navlosire (Charter Party) folosită în mod frecvent — inclusiv de țara noastră — pentru orice fel de marfă și pentru orice zonă de navigație.

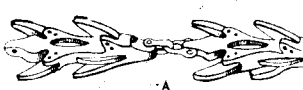
GENIU-MARINĂ *mil* Armă din compunerea marinei militare, specializată în executarea unor lucrări genistice pe litoral și în apa din apropierea litoralului. Unitățile și subunitățile de G.-M. execută: construcții genistice pe litoral (șosele, poduri etc.), baraje de mine pe litoral și în apă împotriva desantului maritim, amenajări ale punctelor de ambarcare a desantului maritim

GENUNCHI 1. Element al unei coaste din lemn, curbat în dreptul gurnei. 2. Curbura unei coaste metalice în dreptul gurnei. 3. Umflătură a opacinei. 4. Porțiune a unei rame, între mîner și manșon, care iese în afara bordajului.

GENUNCHI ASCUȚIT Genunchi (2) în unghi, cu frîntură.

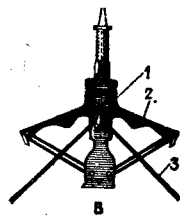
GEON Instrument nautic compus dintr-un girocompas de precizie pe care se montează ecuatorial un teodolit cu un grad de libertate în plus în comparație cu teodolitele obișnuite; în acest fel se poate varia înclinarea axei polilor pentru latitudine. Pe un cerc vertical se fixează declinația astrului observat; apoi, astrul este adus în centrul reticulului. Latitudinea se citește pe scara latitudinilor, unghiul orar local, pe scara orizontală, iar azimutul, la compas. Cu ajutorul G. pot fi observate ziua stelele de mărimea 1-4.

GHEARĂ G. de ancoră *v* ancoră. **G. de abordaj** *ist* G. de pisică care servea la prinderea navei

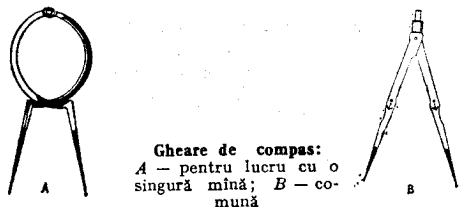

Geare:

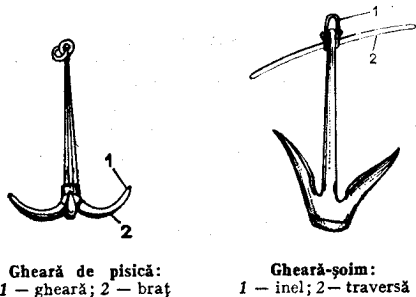
A — gheară de cîutare (Murphy); B — gheară tăietoare pentru cabluri submarine (Lucas: 1 — gheară; 2 — foarfece; 3 — cablu prins

inamice pentru a o captura la abordaj. **G. de cablu** G. de diferite tipuri, destinate pescuirii cablurilor submarine în scopul efectuării de reparații sau tăierii cablurilor inamice în timp

de război; cele mai cunoscute G.d.C. sint: **G. centripedă**, **G. Murphy**, **G. tăietoare Lucas**. **G. de compas** Compas cu virfuri ascuțite, servind la măsurarea distanțelor pe harta marină Mercator. **G. de drac** G. cu două degete, folosită la boțurile pentru lanțurile de ancoră; *v fig* boț de lanț. **G. de pisică** Instrument de forma unei ancore cu patru brațe, dar fără palme, pentru a nu mușca fundul, servind la căutarea

obiectelor pierdute. **G. de traversieră** G. simplă la navele cu grue de ancoră și dublă la cele cu grue de traversieră, cu care se traversează ancora. **G.-șoim** G. de 100-1000 kg, de forma unei ancore, dar fără palme, cu traversă curbă, folosită, ca și G. de pisică, pentru căutarea obiectelor foarte grele, de regulă, la lucrările de salvare a navelor. În acest caz dragarea locului se execută cu ajutorul G.-Ș. legate de lanțul unei ancore de post.

GHEATĂ *hd* Apă în stare solidă la temperaturi sub 0°C. Pe mări și oceane se disting trei forme de G.: **G. marină**, provenită în urma înghețării apei de mare, **G. polară**, provenită din ghețarii regiunilor polare și **G. de apă dulce**, adusă în mare de râuri și fluvii. **G. costieră** Fișe de gheață care se formează de-a lungul coastei, împiedicând accesul către litoral. **G. marină în derivă** *sin* aisberg.

GHERDAP *fl* Stincă în zona Porților de Fier. „**GHERDAP**” Remorcher fluvial cu zbaturi (Depl. = 164 t), construit în Austria în anul 1893; ulterior, a fost echipat cu instalații și

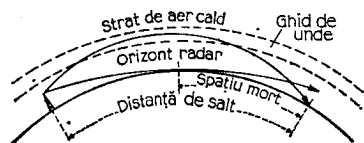
aparatură pentru executarea dragajului pe Dunăre. În luptele purtate împotriva Germaniei hitleriste, remorcherul, făcând parte din Flotila de Dunăre, a îndeplinit diferite misiuni. În septembrie 1944, în timp ce executa dragajul în zona Turnu-Severin, Baziaș, s-a scufundat ca urmare a exploziei unei mine magnetice. Comandantul navei, căpitanul Iovaneli Nicolae, a căzut la datorie împreună cu majoritatea membrilor echipajului.

GHEȚAR *sin* aisberg.

GHIBRĂ *v* etravă.

GHID *sin* navă directoare.

GHID DE UNDE Strat de aer care favorizează propagarea undelor electromagnetice și dă naștere la suprarefracție. G.d.U. se formează

Ghid de unde

în general la sol, dar se poate forma și la o anumită înălțime datorită subsidenței. În acest caz radiolocatele pot detecta un avion la distanțe mari, dar nu detectează o navă desuprafață la aceleași distanțe. Lățimea maximă (pe verticală) a unui G. d.U. la care se produce suprarefracție depinde de lungimea de undă a radiolocatorului. Pentru undele centimetrice este suficientă o lățime de 20 m; *v fig* gol radar. **GHIDON** Pavilion dreptunghiular, cu latura din vânt în coadă de rindunică; *v fig* pavilion. **GHIMIE** Navă punctată, de dimensiuni reduse, cu gură de magazie la centru, folosită pe Dunăre (sec. XVIII-XIX) pentru efectuarea diferitelor transporturi.

GHIOL *hd* 1. Lac sau baltă întinsă, în comunicație permanentă sau temporară cu apele unui fluviu sau cu marea printr-un canal natural, denumit la fluviu gîrlă sau prival, iar la mare, gură. 2. Luminiș de apă în mijlocul stufului din Delta.

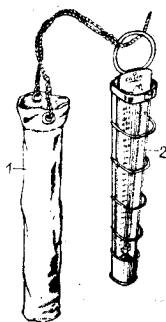
GHIONDER *fl* Prăjină pentru propulsarea plutitoarelor mici, a ceamurilor, a pletinelor etc., prin sprijinirea sa pe fundul apei și împingere. Se folosește în bălți și în Delta Dunării, unde din cauza stufului, nu pot fi utilizate ramele; *sin* ghiondel.

GHIORDEL Căldare din lemn sau pinză de vele, folosită la bordul navelor; *sin*, MC buiol.

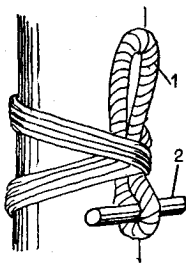
Ghiondel

GHIORDEL PENTRU TERMOMETRUL DE APĂ DE MARE Căldare din pinză de vele sau, în ultimul timp, din mase plastice, cu ajutorul căreia se scufundă termometrul de apă în mare.

Ghiordel pentru termometrul de apă de mare:

1 — ghiordel din pinză de vele; 2 — termometru de apă de mare

Ghirlandă franceză: 1 — zbir; 2 — cavilă

GHIRLANDĂ 1. Piesă din osatura unei bărci, care leagă crevacele de etravă; *v fig* barcă. 2. Legături făcute din loc în loc pe parime pentru a evita deformarea. 3. Zbir de comandă folosit la ridicarea unui școndru. **G. franceză** Zbir de comandă înfășurat cu merlin și legat pe un școndru ce urmează a fi ridicat, având la un capăt o cavilă, iar la celălalt prinzindu-se cirigul palancului de ridicare. 4. *ist* Zbir din parimă, așezat sub o ghiulea pentru a împiedica rostogolirea sa pe punte.

GHIS *inv v* ghiu.

GHIU Școndru fixat articulat cu un git de lebădă pe un catarg, pe care se inverghează marginea de întinsură a unei vele aurice; *sin, inv* ghis; *v fig* greement și randă. ◇ „G. la mijloc!” Comandă pentru a vira școta G. unei bărci cu vele la volta în vint.

GHIULEA 1. *ist* Proiectil sferic, confecționat inițial din piatră, iar mai târziu turnat din metal, care a fost folosit până la apariția obuzului. **G. înroșită** Proiectil sferic înroșit într-un cuptor, cu care se incendiau navele inamice. **G. înlănțuite** G. legate printr-un lanț și destinate rușii greementului navelor inamicului. **G. ramate** G. legate printr-o bară și destinate rușii greementului navelor inamicului. 2. Piesă din lemn, de formă sferică, cu două șanțuri ce formează un unghi de 90°, cu ajutorul căreia se îmbină două parime, având un ochi matisat în fiecare șanț.

GIENAH Steaua nautică γ Corvi (Corbul), mărimea 2,8; în arabă „Aripa dreaptă a corbului”.

GIG Ambarcațiune sportivă asemănătoare balenierei, dar cu tablou.

GIRAȚIE 1. Mișcare de rotire a navei la o distanță constantă de un punct în prova (de ex., o navă ancorată, pe vint). 2. Întoarcere de 360° a unei nave în cazul determinării deviațiilor compasului. ◇ „În G.” În curs de întoarcere.

GIROCOMPAS *v* compas giroscopic.

GIROPILOT *v* pilot automat.

GIROSCOP Disc cu masă mare, având trei grade de libertate. G. are proprietatea de a-și menține neschimbată în spațiu direcția axului de rotație, indiferent de mișcarea care se imprimă cadrului exterior de susținere. Proprietățile G. sînt folosite în construcția girocompasurilor, girostabilizatoarelor etc. În cazul girocompasurilor, rotația G. în jurul uneia dintre axe se limitează prin aplicarea momentului suplimentar al unei forțe exterioare. Se spune că în aceste condiții G. are două grade de libertate.

GIROSTABILIZATOR Dispozitiv pentru amortizarea ruliului navei; se compune dintr-un giroscop cu două grade de libertate, la care axul rotorului cu masă mare, dispus vertical, este acționat electric sau mecanic. Prin intermediul acestui dispozitiv ruliul poate fi redus de la 25-30° până la 2-3°. G. mai perfecționate sînt prevăzute cu un sistem automat de reglare. Din cauza complexității și a costului ridicat al acestui dispozitiv, folosirea sa este limitată. **GISMENT mil** Unghiul format de planul diametral al navei cu direcția în care sînt orientate la un moment dat tunurile sau tuburile lanstorpilor ale acesteia; poate fi contat de la 0° la 360° în sensul acelor unui ceasornic sau de la 0° la 180° în ambele borduri.

GIVRY, corecție Corecție egală cu unghiul dintre ortodromă și loxodromă, servind la trecerea, pe harta marină, de la prima la cea de-a doua. Se aplică totdeauna spre ecuator; *sin* semiconvergența meridianelor.

GÎR-GÎR *pesc* Unealtă de pescuit confecționată din plasă, fiind folosită pentru încercuirea și adunarea bancurilor de hamsii, stavrizi, scrumbii, chefali, pălămidă, etc.

GÎRLĂ *hd* Curs de apă îngust, cu adîncimi mici, legînd brațele unui fluviu sau un lac (ghiol) cu marea sau cu un alt fluviu.

GÎT 1. Locul curbării brațului ancorei (*a nu se confunda cu diamantul*). 2. Porțiunea superioară a coloanei și arborelui gabier, care se termină cu capul tronsonului de arbore respectiv. 3. Locul prin care intră curentul unui palanc în macara. 4. Partea unei rodanțe, opusă capului. 5. Porțiune a unei rame, așezată pe furchet și acoperită cu manșon. 6. Porțiune a parimei, aflată sub matisa unui ochi. 7. Porțiune aproximativ dreaptă a unui curent de spîrtură. 8. Șanț pe capătul de la bord al unui școndru de acostare, în care se introduce botul de legare la babale. 9. Porțiune a unui zbir de macara din parimă, pe care se face legătura. 10. Capătul dinspre arbore, al

unui pic, unde se prind coarnele. 11. Colțul superior, de la arbore, al unei vele aurice.

GÎT DE LEBĂDĂ Articulațiile de prindere a unui ghiu sau a unei bigi pe catarg.

GÎTURE 1. Operațiune prin care se formează gîtul unui zbir de parîmă. 2. Operațiune prin care se face o legătură gîtuită.

GÎTUITURĂ Locul în care se execută gîtuirea.

GLAZARE *pesc* Depunerea unui strat subțire de gheață (glazură) pe brichetele de pește, în scopul conservării (nu permite deshidratarea). Se execută pe traulele-uzină, trecînd brichetele de pește printr-un tunel cu ploaie de apă dulce sau printr-un bazin special.

„GLOWWORM” Distrugător englez care în 1940 a pîntenat crucișătorul greu german Admiral Hipper (probabil ultima navă de război care a folosit acest procedeu).

„GLUCKAUF” Prima navă proiectată și construită exclusiv pentru transportul petrolului (1886), cu un deplasament de 2 307 t.

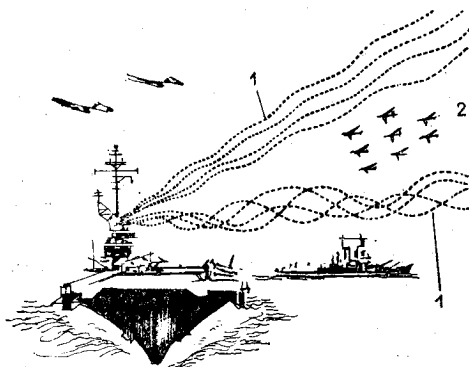
GOANĂ *mil* Urmărire a unei nave. **Problemă de G.** Problemă de cinematică navală constînd în determinarea drumului și vitezei navei care manevrează pentru a ajunge la coliziune cu o altă navă, ale cărei drum și viteză sînt cunoscute. ◇ „A da G.” *mil* A lua drumul de coliziune cu o navă sau cu un punct legat de o navă, de ex., cu un post în formație. **Drum de G.** *sin* drum de coliziune. **G. generală** *mil* Urmărirea inamicului în condițiile cînd fiecare navă are libertate de manevră pentru a-și folosi la maximum calitățile manevriere și viteza. **GODIĂ** A propulsa și în același timp a guverna o barcă cu o singură ramă fixată într-o damă la pupa, executînd cu pana ramei o mișcare în formă de opt.

GODIE Ramă cu care se godiază.

GODILĂ *sin* godie.

GOELETĂ Navă cu doi-trei arbori, avînd numai vele aurice. În trecut s-au folosit și G. cu patru-șapte arbori. G. cu **gabieri** G. avînd la trinchet un gabier și un contragabier. G. cu **rafie** G. avînd deasupra trincei o velă triunghiulară, denumită rafie. G. cu ve-

lastrajuri Tip modern de G. avînd velastrajuri mari cu cluburi la marginea de întinsură. **GOL DE RADIOLOCAȚIE** *mil* Spațiul dintre două ghiduri de unde, în care undele electromagnetice nu se propagă și în care avioanele

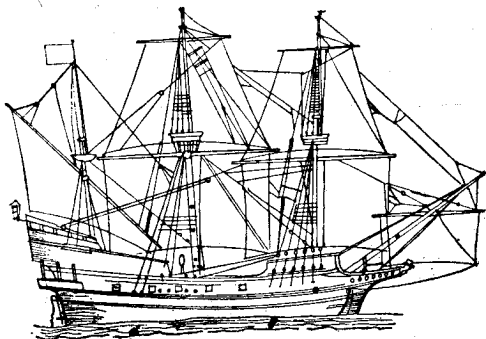

Gol de radiolocație:

1 — ghid de unde; 2 — gol de radiolocație

inamice nu pot fi detectate de la bord; *sin* gol radar.

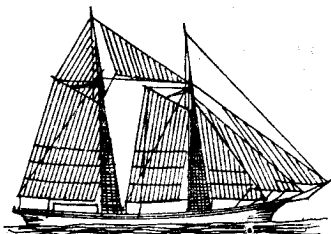
„GOLDEN HIND” Navă cu care navigatorul englez sir Fr. Drake a dublat pentru prima dată capul Horn (1580).

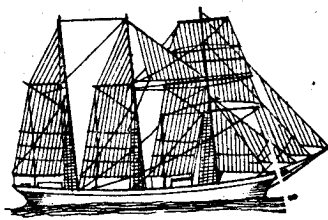
„Golden Hind”

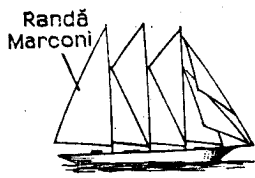
Godiere

A

B

C

Goeletă:

A — goeletă cu doi arbori; B — goeletă cu trei arbori cu gabieri; C — goeletă cu velastrajuri

GOLING fl Dispozitiv compus din turnicheți și un șomar, care se fixează pe un postament în punte pentru trecerea remorcii.

GONDOLĂ Ambarcațiune venețiană cu o ramă, avînd fundul plat, iar prova și pupa fiind ridicate mult în sus.

GONDOLIER Barcagiu care conduce o gondolă.

GONI PE ANCORĂ

(despre navă) A fi deplasată de vînt sau de curent din cauza ancorei care ară sau a lanțului care este prea scurt etc.

(a nu se confunda cu a da goană).

GOODWIN, table Table de înălțimi și azimut bazate, pentru înălțimi, pe formula $\text{ver } P =$

$$= \frac{\cos(\varphi \sim \delta) - \cos z}{\cos \varphi \cos \delta}$$
, iar pentru azimut, pe di-

grama Rust (1921).

GOR Distanța verticală între colțurile de înver-gare prova și pupa ale unei vele aurice; *v fig* randă.

GORNEAC Vînt de Nord-West și West în regiunea Porților de Fier.

GRADE MILITARE Denumire generică dată tuturor treptelor ierarhiei militare. Conform Regulamentului Serviciului Interior (1973), G.M. sînt următoarele:

Trupele de uscat
și aviația

Marina militară (personal
navigant)

Soldați

Soldat

Soldat de marină

Gradați

Fruntaș
Caporal
Sergent

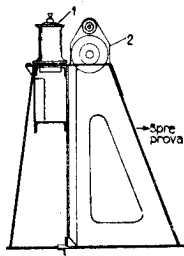
Fruntaș de marină
Caporal de marină
Sergent de marină

Subofițeri

Sergent major
Plutonier
Plutonier major
Plutonier adjutant

Maiștri militari

Maistru militar clasa IV
Maistru militar clasa III
Maistru militar clasa II
Maistru militar clasa I
Maistru militar principal

Goling:
1 — turnicheți; 2 — șomar

Trupele de uscat
și aviația

Marina militară (personal
navigant)

Ofițeri inferiori

Sublocotenent

Sublocotenent de
marină

Locotenent

Locotenent de marină

Locotenent major

Locotenent major de
marină

Căpitan

Căpitan-locotenent

Ofițeri superiori

Maior

Căpitan de rangul III

Locotenent-colonel

Căpitan de rangul II

Colonel

Căpitan de rangul I

Generali și amirali

General-maior

Contraamiral

General-locotenent

Viceamiral

General-colonel

Amiral

General de armată

Mareșali

Pînă în anul 1951, în marina noastră militară au existat următoarele grade, diferite de cele de astăzi: aspirant pentru gradul de sublocotenent, locotenent-comandor pentru gradul de căpitan de rangul III, căpitan-comandor pentru gradul de căpitan de rangul II, comandor pentru gradul de căpitan de rangul I și comandor, grad intermediar între comandor și contraamiral.

GRAFICUL LUMINOZITĂȚII Diagramă în care sînt reprezentate timp de o lună fenomenele de luminozitate în funcție de orele răsăritului și ale apusului Soarelui și Lunii.

✓ **GRANDEE** Parimă vegetală sau sirmă cusută pe marginea unei vele sau a unei tenzi pentru a o întări. După marginea veleii pe care este cusută, distingem: G. de cădere, G. de înver-gare, G. de întinsură. ◇ „În grandee” (*despre vele*) Cu vîntul bătînd în direcția planului veleii; în acest caz vela nu este nici plină, nici măscată, ci flutură, fără a avea efect asupra navei; *v brață*.

GRANIC fl, *sin* cranic de șlep.

GRANIȚĂ *v* craniță.

GRĂPĂ *sin* ara, derapa.

GRĂPARE *v* ancoră-grapă.

GRĂȚAR 1. Grilă din lemn, așezată pe puntea metalică necăptușită, de ex., în timonerie. 2. *v* barcă.

GRĂȚAR CUIRASAT *mil* Apărătoare a unui tambuchi, constînd din bare de oțel.

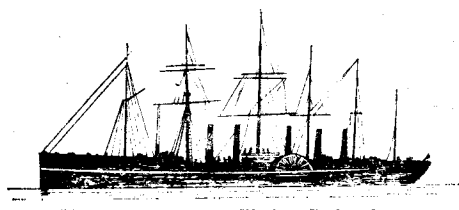
GRĂȚAR DE CARENĂJ Platformă din lemn pe care se așează o navă mică la marea înaltă pentru a fi carenată la marea joasă.

GREĂ A pune la post greementul unei nave.
GREĂ DE DIAMANT (*despre ancoră*) Cu diamantul în jos (atunci cind o ancoră se dă cu barca).
„GREAT EASTERN“ Transatlantic englez pus pe cală în 1853 și intrat în serviciu în 1860. Tonajul său, de 22 500 t, era considerabil pentru

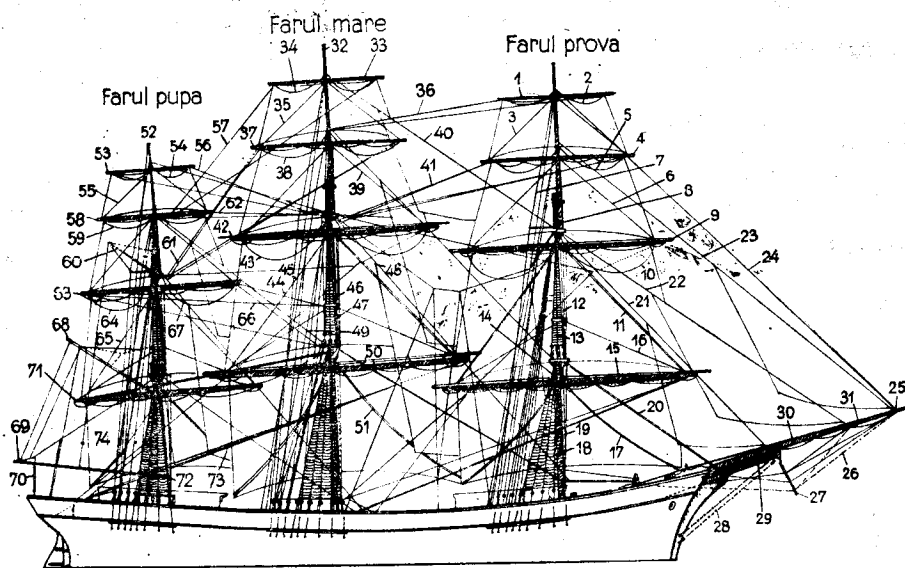
acele timpuri, iar propulsia era asigurată de o elice, de zburati și de șase catarge cu vele. Deoarece traficul transatlantic al epocii era foarte scăzut (în prima cursă au fost transportați numai 36 de pasageri), nava nu a avut succes, fiind folosită drept cablier, iar mai târziu, ca ponton de cărbuni.

GREEMENT 1. Ansamblul arboradei, velaturii, manevrelor fixe și curente. 2. Dispunerea și tipul arboradei velaturii și manevrelor. Se disting: G. pătrat, la care predomină velele pătrate; G. auric, la care predomină velele aurice; G. latin, la care predomină velele latine și G. diverse, întâlnite mai ales în M. Mediterană și M. Chinei. 3. Ansamblul manevrelor unei bigi, scări etc.

GREENHART Lemnul unui arbore tropical din Guiana, folosit la construcțiile navelor, datorită rezistenței sale la umezeală.

„Great Eastern“

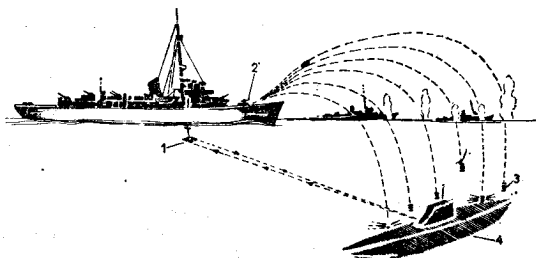

Greement:

1 – verga rîndincii mici; 2 – balansina rîndincii mici (moale); 3 – contrașcota rîndincii mici; 4 – verga zburătorului mic; 5 – balansina zburătorului mic; 6 – contrașcota zburătorului mic; 7 – patașinele arboretului; 8 – arboretul mic; 9 – verga gabierului mic; 10 – balansina gabierului mic; 11 – contrașcota gabierului mic; 12 – arborele gabier mic; 13 – sarturile arborelui gabier mic; 14 – patașinele arborelui gabier mic; 15 – verga trincii; 16 – balansina vergii trincii (întinsă); 17 – contrașcota trincii; 18 – sarturile coloanei trinchet (mici); 19 – coloana trinchet; 20 – straiul trinchetului; 21 – straiul focului mare; 22 – straiul focului mic; 23 – straiul focului săgeții; 24 – straiul săgeții; 25 – bompres; 26 – subarbă; 27 – marșingală; 28 – sarturile coloanei bompresului; 29 – coloana bompresului; 30 – bastonul bompresului; 31 – săgeată; 32 – arboretul mare; 33 – verga rîndincii mari; 34 – balansina rîndincii mari (moale); 35 – contrașcota rîndincii mari; 36 – brațele vergii rîndincii mici; 37 – verga zburătorului mare; 38 – balansina zburătorului mare; 39 – contrașcota zburătorului mare; 40 – straiul arboretului mare; 41 – brațele vergii zburătorului mic; 42 – verga gabierului mare; 43 – balansina gabierului mare; 44 – contrașcota gabierului mare; 45 – patașinele arboretului mare; 46 – arborele gabier mare; 47 – sarturile arborelui gabier mare; 48 – straiul arborelui gabier mare; 49 – patașinele arborelui gabier mare; 50 – verga mare; 51 – contrașcota veleii mari; 52 – arboretul artimon; 53 – verga rîndincii artimon; 54 – balansina vergii rîndincii artimon (moale); 55 – contrașcota rîndincii artimon; 56 – brațele rîndincii artimon; 57 – brațele rîndincii mari; 58 – verga zburătorului artimon; 59 – balansina zburătorului artimon; 60 – picul pavilionului; 61 – brațele vergii zburătorului artimon; 62 – brațele zburătorului artimon; 63 – verga gabierului artimon; 64 – balansina gabierului artimon; 65 – contrașcota gabierului artimon; 66 – straiul arboretului artimon; 67 – straiul arborelui gabier artimon; 68 – pic; 69 – ghiu; 70 – școta ghiului; 71 – verga veleii în cruce/artimonului; 72 – sarturile coloanei artimon; 73 – brațul mare

GREGALE MN Vint puternic de Nord-Est care suflă iarna în vecinătatea M. Ionice.

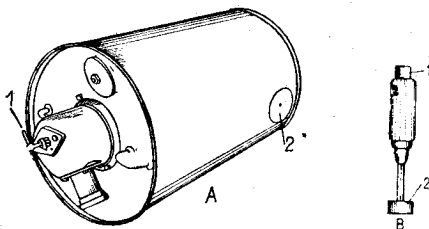
GREN Declanșarea bruscă și de scurtă durată a unui vint rece de forța 9-10, de multe ori printr-o săritură de vint la două carturi. **G. alb** **G. fără nori**. **G. de linie** **G.** ce se desfășoară de-a lungul unei linii cu nori negri în formă de arc; **sin** **G. arcuit**. **G. de ploaje** **G.** însoțit de averse de ploaie. **G. negru** **G.** însoțit de nori. **GRENADARE** **mil** Atacarea cu grenade AS a submarinelor aflate în imersiune. Se execută cu lansatoare de grenade instalate la pupa navelor de suprafață, cu aruncătoare de grenade care aruncă grenadele în prova sau în borduri la distanțe de 300-1 500 m, cu instalații reactive ce lansează grenadele în orice direcție la distanțe de peste 800 m. **G.** se poate executa, de asemenea, din avioane și din elicoptere.

Grenadare:

1 — hidrolocator; 2 — aruncător de grenade AS rachetă; 3 — grenadă AS rachetă; 4 — submarin

GRENADĂ ANTISUBMARINĂ **mil** Armă submarină care constă dintr-un corp metalic încărcat cu exploziv și un focos reglabil ce poate declanșa explozia la adâncimi cuprinse între 10 și 200 m și care este destinată distrugerii submarinelor inamice aflate în imersiune.

Grenade antisubmarine:

A — grenadă AS cilindrică: 1 — cheie de reglare a adâncimii; 2 — siguranță; B — grenadă AS reactivă pentru instalația de aruncare multiplă: 1 — siguranță; 2 — stabilizator

Greutatea **G.A.** variază între 10 și 200 kg, putând fi folosită atât de nave, cât și de aviație. **GREUTATE DE ANCORĂ** Piesă grea din fontă sau plumb, care se prinde cu o cheie de cablul ancorei și se filează cu ajutorul unei parime pentru a îmbunătăți ținuta ancorajului. Greutatea face ca solicitarea pe cablu să fie mai aproape de orizontală.

GREUTATE DE HARTĂ Greutate așezată pe hartă care nu permite ca aceasta să fie luată de vint. Uneori **G.d.H.** este improvizată dintr-o bucată de plumb învelită în pinză de vele mai fină.

GREUTATE MOARTĂ Greutatea ancorelor, lanțurilor și mecanismelor de punte de la bordul navei.

„GRIGORE MANU“ Una dintre cele mai vechi nave fluviale cu zbaturi (construită în 1854 la Budapesta), care a fost folosită aproape un secol pentru transportul de pasageri pe Dunăre. Caracteristici: $L = 59,44$ m; $B = 7,50$ m; $d = 1,70$ m; puterea mașinilor = 600 CP; $V = 18,5$ Nd.

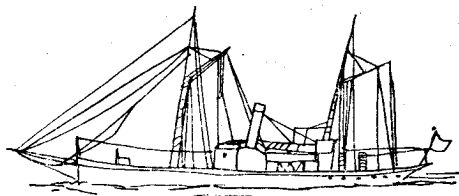
✓ **GRIGIEA** Saulă legată transversal pe sarturi, formind o scară pe care se poate urca în arbore; **sin**, **inv** grizea; **v** fig cap de berbec.

„GRILLO“ **ist** Prima ambarcațiune de asalt din lume, folosită de italieni (1918) pentru a ataca navele staționate în port. Era echipată cu motoare electrice silențioase și cu un dispozitiv cu lanț Gall pentru trecerea peste obstrucțiuni. A fost scufundată în cursul unei încercări de a intra în baza austriacă Pola, după ce trecuse peste cinci asemenea obstrucțiuni.

GRIND Depunere aluvionară de-a lungul malurilor unui curs de apă sau coastei marine, formind un fel de dig natural care încadrează și menține apele în albie. Din loc în loc **G.** sînt separate de girle ce leagă bălțile cu cursul de apă.

GRIPIE Parimă vegetală ori metalică sau o combinație de sirmă și lanț, servind la legarea de lanțul ancorei a unei căpățini de ancoră; **v** fig căpățină.

„GRIVIȚA“ Canonieră construită la Triest în 1880, care a jucat un rol important în pregătirea marinarilor militari români. Caracteristici: mașină alternativă și velatură redusă

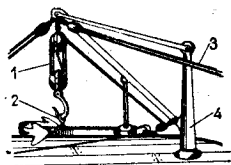
„Grivița“

(două focuri, trincă, randă și trinchentin); Depl. = 110 t; $L = 30$ m; $B = 5,15$ m; $d = 1,80$ m; două tunuri de 57 mm, două tunuri de 37 mm, două mitraliere cu zece țevi fiecare. În anii primului război mondial a îndeplinit numeroase misiuni pe mare și pe Dunăre. S-a aflat în serviciu cca 40 de ani.

GROAPĂ DE ÎNTOARCERE **v** intoarcere la groapă.

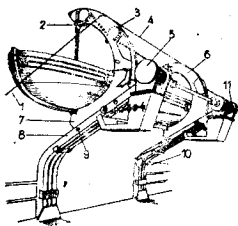
GROAPĂ SUBMARINĂ *oc v abis.***GRUI** *v grui.*

GRUIE Dispozitiv de ridicare a greutăților, avînd o porțiune verticală și una curbă la partea superioară. **G. de ancoră** **G.** așezată la prova pentru punerea la post a ancorelor tip amiralitate. **G. de barcă** **G.** pentru ridicarea și lăsarea la apă a bărcilor. Pentru o barcă se folosesc două grui — una la prova și alta la pupa. **G. radială sau rotativă** **G.** care se roteste alternativ spre prova/pupa pentru a scoate și a intra

Grui de ancoră:
1 — palanc de traversieră;
2 — inel de traversieră; 3 —
palanc (braț); 4 — grui

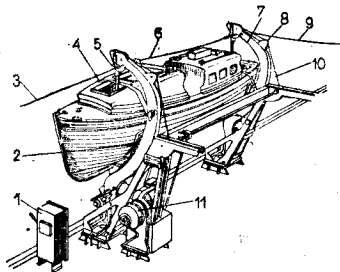
barca; este legată de partea superioară printr-un strai, fiind ținută sau manevrată de brațe spre prova/pupa; *v fig* barcă de salvare. **G. cadrantală** **G.** care se rabate cu ajutorul unor manivele; *v fig* balenieră cu motor. **G. gravitațională** **G.** așezată pe o cale de rulare pe car

Grui gravitațională de barcă:

1 — braț prova; 2 —
dinte; 3 — raiuri; 4 —
strai; 5 — tamburul curen-
tului; 6 — grui; 7 —
leagăn; 8 — cale de ru-
lare; 9 — rola leagănu-
lui; 10 — manetă de co-
mandă; 11 — motor hi-
draulic

alunecă pentru a scoate barca. Nu are, de regulă, palancuri, ci un singur curent de sîrmă virat sau filat cu vinciuri. Pe capătul gruiei se află dinți sau opritori care permit sau împie-

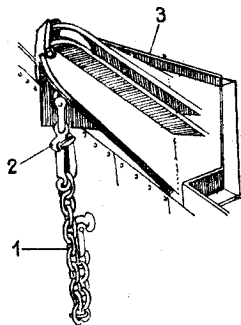

Grui rabatabilă:

1 — pupitrul de comandă; 2 — apărătoare;
3 — braț prova; 4 — chingă; 5 — dinte;
6 — strai; 7 — grui; 8 — rai; 9 — braț
pupa; 10 — curent; 11 — vinci

dică filarea curentului, după cum barca se scoate sau se intră. **G. rabatabilă** **G.** ce utilizează mai multe tipuri de manevre, manuală

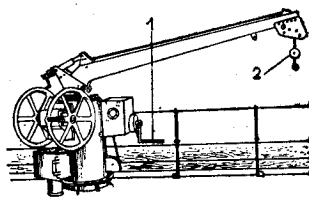
sau cu vinciuri, ultima fiind o combinație cu **G. gravitațională**. **G. de capon** *inv a)* **G.** pe vechile nave cu vele, care ieșea în afara bordului, avînd la capăt ferestre pentru macaraua superioară a caponului (palancul cu care se ridică ancora ajunsă la suprafață) și la care se capona ancora cu

boțul de capon; *v fig* ancoră traversată și navă de 74; b) Pe navele mari moderne, mic dispozitiv cu rai, de care se caponează ancora cu ajutorul unei chei de caponează, pentru a elibera nara în vederea legării la geamandură. **G. de încărcare** **G.** ce servește la manipularea mărfurilor. **G. pentru muniție și scopuri generale** **G.** folosită pe navele de răz-

boi pentru ambarcat muniție și diferite greutăți. **G. de plută de salvare** **G.** folosită pe navele comerciale pentru manevra plutei de salvare; este prevăzută cu un curent cu palanc ce servește la lăsarea plutei la apă, avînd la capătul inferior o greutate pentru lestare și un

Grui de capon modernă:
1 — boț de capon; 2 — cîrlig
cu papagal; 3 — grui de
capon

Grui specială pe navele mari de luptă:

1 — manivela de comandă; 2 — greutate

cîrlig cu saulă de declanșare; capătul curentului este readus la bord cu ajutorul unei parime de reținere. **G. de scară** **G.** care ține scara de bord; *v fig* scară. **G. de traversieră** **G.** folosită la traversarea ancorei; *v fig* ancoră traversată. **G. pentru proiector de Suez** **G.** instalată la prova navei, servind la manevra proiecteurului de Suez. **G. specială** **G.** instalată pe navele de război și folosită la dragaj, la ambarcarea torpiledor și în alte scopuri speciale.

GRUNDROP *pesc* Partea inferioară a centurii de la gura traulului (făcînd corp comun cu hedlajul), pe care se montează greutăți de forme diferite, denumite bobineți.

GRUP mil Unitate tactică formată din nave de suprafață, submarine sau aviație maritimă, care execută acțiuni de luptă la nivel tactic. După destinație se disting: **G. de atac**, **G. de căutare lovire**, **G. de cercetare** etc.

GRUPARE mil Mare unitate de forțe omogene sau eterogene, destinată îndeplinirii misiunilor de luptă sau operative. În cadrul unei grupări de ampoare mai mare pot fi incluse nave de suprafață de diferite clase, submarine și aviație maritimă. După destinație, se disting: G. de lovire, G. de cercetare, G. de asigurare etc.

2. Procesul de concentrare a forțelor pe teatrul maritim în vederea executării unei misiuni.

3. Dispozitivul inițial al forțelor marinei militare, constituit în conformitate cu concepția operației (campaniei).

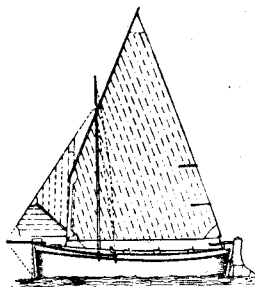
GRUPĂ DE AVARIE Grup de marinari cu misiunea de a lichida o avarie.

GRUS Constelație conținând steaua nautică Al'nair.

GUARDAMAN sin gardaman.

GUC Ambarcațiune de pescuit folosită în apele din largul coastei Dalmatiei.

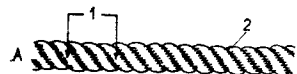
GULER 1. Piesă din lemn la gîtul unui catarg, pe care se așează capelatura. 2. Inel din lemn sau din metal la etambreul unui catarg. 3.

Guc

Extremitatea de pe puntea unei nări de ancoră sau de puț. 4. Împletitură sub gîtul unui ochi pentru a nu lăsa ochiul să treacă printr-un rai. 5. Porțiunea curbă a unei chei, opusă gurilor. 6. Întăritură din piele, de forma unei ronderle dințate, aflate sub un nod de tipul cap de bulgar, nucă, coroană etc.

GURĂ 1. Lungimea unui anumit număr de răsuciri ale primei. Cu cît G. este mai mică

Gură:

1 — gură; 2 — răsucire tare; 3 — răsucire moale

(pentru același număr de răsuciri), cu atît parima este mai bine răsucită. 2. Deschiderea unei chei, unui cîrlig etc. 3. Deschidere prin care se intră în port, radă, baie etc. 4. Locul în care un curs de apă se varsă în mare. 5. Deschiderea de pe puntea a unui puț, tambuchi etc.

✓ **GURĂ DE CÎINE/DE LUP/DE ȘTIUCĂ** Noduri de prindere în cîrlig.

Gură de
știucăGură de
lupGură de
cîine

GURĂ DE PAIOL Deschidere cu capac în paiol, care permite accesul la santină.

GURĂ DE SALVARE Deschidere de dimensiuni mici într-o punte sau într-un capac de tambuchi, prin care se poate salva echipajul în caz de incendiu, de gaură de apă etc.

GURĂ DE ULAJ Orificiu de dimensiuni mici, prin care se ia ulajul.

✓ **GURĂ DE ZMEU** 1. Labă de gîscă cu brațele inegale. 2. sin labă de gîscă.

GURNĂ Porțiune a unei vîi cuprinsă între fund și borduri ◇ „Bordajul G.” Porțiune din bordaj aflată în dreptul G. „File de G.” Filele de tablă (scindurile) din dreptul G. G. ascuțită G. la care bordajul lateral formează un unghi ascuțit cu bordajul fundului. G. rotundă G. la care bordajul lateral este curbat spre bordajul fundului.

GUSEU Piesă de formă triunghiulară, care unește coasta cu traversele sau formează o întăritură în osatura navei.

GUVERNĂ A dirija o navă cu ajutorul cirmei. G. cu mașinile Idem, variind aliura mașinilor din babord și tribord. ◇ „Guvernează la compas”! Comandă la cirmă, care se dă în formație pe timpul executării unei întoarceri prin contramarș, pentru ca timonierul, văzînd nava din prova așezată travers (în cursul acesteia), să nu întoarcă instinctiv prea devreme. „Guvernează pe...”! Comandă la cirmă pentru a pune capul pe obiectul indicat. „Nava nu mai guvernează!” Formulă prin care timonierul raportează că nava nu mai ascultă cirma.

GUVERNĂ Capacitatea de a guverna (termen folosit de piloții de pe Dunărea Maritimă) ◇ „A pierde G.” A pierde capacitatea de manevră, a nu asculta cirma.

GUVID arg Ofițer de marină tinăr.

GUYIOT Munte submarin cu virful turtit.

H

H 1. Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Am pilot la bord”.
2. Pavilion arborat în rada și în portul Sulina de pilotinele aflate în serviciul efectiv de pilotaj.
HABITACLU 1. *sin* abitaclu **2.** (*rar*) Piciorul compasului; *v fig* compas.

HADAR Steaua nautică β Centauri (Centaurul), mărimea 0,9; în arabă „Piciorul taurului”.

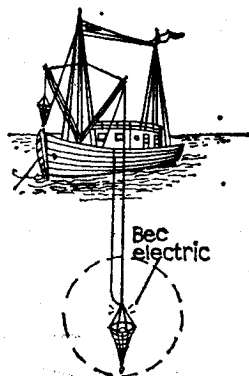
HALAJ 1. *sin* (*rar*) tragere la edec. **2.** Tragere a unei nave în parîme în interiorul portului.
3. *sin*, *inv* tragere cu tuerul (se execută în trecut în zona cataractelor de la Porțile de Fier).
4. Ridicare a unei nave mici pe cala de H.

HALĂU pesc Unealtă de pescuit prevăzută cu lumină electrică. Se compune dintr-o plasă conică cu baza în sus, prinsă de un cerc de oțel. După ce se coboară într-un bord, la adîncimea de pescuit (20-70 m), se conectează lumina (două becuri de 1000 w) timp de 2 min, iar apoi se ridică la suprafață, operațiunea repetîndu-se în celălalt bord.

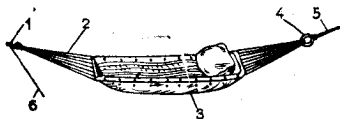
HALDANE, table *v* decompresiune.

HALL *v* ancoră.

HAMAC Pat suspendat, folosit pe unele nave în locul cușetelor. Avînd o saltea de plută, poate servi și ca mijloc individual de salvare; *v* și brand.

Halău

Hamac:

1 — cîrlig; 2 — picioare de paianjen;
 3 — hamac; 4 — inel; 5 — saulă fixă;
 6 — saulă de legătură

HAMAL Steaua nautică α Arietis (Berbecul) mărimea 2,2; în arabă „Miel crescut”.

HAMBAR Magazie de marfă la bordul unei nave comerciale; *sin* magazie de marfă.

HANDICAP Avantaj acordat unui iaht de regată.

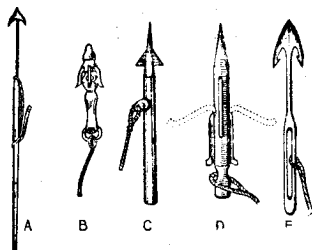
HANGAR *mil* Compartiment pe portavioane sau pe navele care au elicoptere la bord, în care se adăpostesc avioanele sau elicopterele.

HANSA *ist* Asociație comercială a citorva porturi germane (sec. XII-XVII), care a jucat un rol important în comerțul dintre țările M. Baltice și M. Nordului.

HARMATAN Vînt de Nord-Est, uscat și rece, care bate pe coasta de Nord-West a Africii.

HARMUZ Spațiu între două scinduri ale bordajului navelor din lemn, în care se introduce și se bătorește calafatul; *sin* armuz.

HARPON *pesc* Sculă ce servește la vînarea balenelor și altor vietăți marine, avînd forma

Harpoane:

A — harpon de mină; B-E — harpoane de tun

unei sulțe cu aripioare în vîrf și fiind legată printr-un nod de H. la o saulă. În trecut harponarea balenelor se efectua manual, dintr-o balenieră cu rame. În prezent se utilizează baleniere echipate cu tunuri port-harpon.

HARPON Rachetă navă-navă, cu bătaia de 50 Mm, aflată în înzestrarea marinei militare a S.U.A.

HARTA FUSURILOR ORARE Hartă indicînd limitele reale ale fusurilor orare care în practică nu coincid întotdeauna cu cele ale fusurilor orare geometrice de 15° longitudine.

HARTA HIDROGRAFICĂ A DUNĂRII Hartă a Dunării, publicată zilnic de Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, care cuprinde cotele apelor, sloiurile (dacă există), balizajul etc.

HARTA LINIILOR DE ÎNCĂRCARE Anexă la Convenția liniilor de încărcare valabile în anumite mări și în anumite anotimpuri; *v* și marcă de bord liber.

HARTĂ CEREASCĂ Hartă pe care sînt reprezentate constelațiile. Se întocmește în proiecție Mercator dreaptă, în proiecție Mercator transversală sau în proiecție stereografică. Contrar hărților terestre, H.C. are Westul în dreapta și Estul în stînga, deoarece se folosește stînd cu spatele spre Nord.

HARTĂ MARINĂ H. reprezentînd o mare, un ocean sau o porțiune a acestora, folosită în navigație (hărți de navigație) sau în scopuri utile navigației (hărți speciale). **Hărțile de navigație** sînt întocmite, de regulă, în proiecție Mercator, care reprezintă loxodroma printr-o dreaptă, iar unghiurile de pe glob în mărime adevărată. După mărimea zonei reprezentate, H.M. poartă următoarele denumiri: **H. generală** H. care redă o mare sau un ocean; **H. costieră** H. care redă o porțiune a coastei; **H. de detaliu** H. care redă, la scară mare, o porțiune mică a coastei; **plan** Redă un port sau o porțiune mică a coastei (fiind editate la scări foarte mari, P. sînt adeseori întocmite în proiecție gnomonică, care, la aceste scări, nu diferă practic de proiecția Mercator). **Hărțile speciale** nu sînt folosite pentru navigația propriu-zisă, ci în scopul rezolvării unor anumite probleme. Astfel, **H. gnomonică** — în proiecție gnomonică — servește doar pentru a trasa arce de cerc mare (ortodromă) și a scoate punctele de schimbare de drum, care se trec apoi pe o hartă în proiecție Mercator. H. gnomonice la scară mare sînt folosite pentru a trasa ca linii drepte relevențele radiogoniometrice. **H. magnetică** conține elementele magnetismului terestru: declinația, înclinația, intensitatea totală, precum și componentele orizontală și verticală ale acesteia. **H. curenților** H. care cuprinde curenții marini; *v* harta curenților marini. **H. ghețurilor** H. specială folosită în zonele polare pe care se reprezintă situația ghețurilor, indicîndu-se felul gheței, cantitatea și aspectul acesteia etc. **H. curenților de mare** H. de detaliu în care se arată direcția și viteza curenților de mare la diferite ore. Se publică numai pentru locuri foarte frecventate, în care datele din hărțile de navigație privind mările nu ar fi suficiente. **H. pentru navigație hiperbolică** (Consol, Decca, Loran etc.) H. ce pot fi folosite pentru navigație, rețelele hiperbolelor respective fiind suprapuse pe o hartă obișnuită în proiecție Mercator. **H. batimetrică** H. de navigație în care adîncimile sînt date prin izobate și nu prin sonde izolate, ca la hărțile obișnuite. **H. Pilot** H. care conține vînturile, curenții și alte indicații utile navigatorilor. **H.-indice** H.

la scară mică, indicînd zonele cuprinse în toate hărțile unei mări (se publică în cataloagele de hărți și în cărțile-pilot). **H. drumurilor** H. indicînd drumurile recomandate pe un anumit ocean. **H.-schelet** H. care cuprinde numai caroiul meridianelor și paralelelor, o roză și scara, fără a reprezenta însă terenul. Servește la ținerea la scară mare a estimei. Hărțile oficiale publicate de un serviciu hidrografic poartă denumirea de **H. ale amiralității**. Există hărți denumite „cu dos albastru” (din cauza hirtiei albastre de pe dos), publicate de editori particulari, care sînt copii la scară mai mică a hărților diferitelor amiralități și nu li se poate acorda prea mare încredere. Prima H.M. românească a fost ridicată și întocmită de comandorul Al. Cătuneanu din Marina Militară (1898); poartă și denumirea de H.M. Cătuneanu. În domeniul militar se folosesc hărți marine cu caroiaje ce conțin pătrățele colorate, cu ajutorul cărora punctul navei este transmis fără a fi necesară indicarea latitudinii și longitudinii.

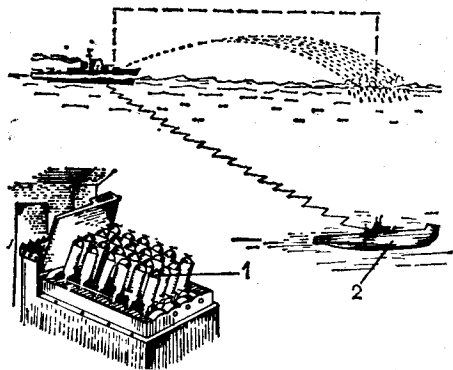
HARTĂ OPERATIVĂ Hartă de stat major pentru uz intern, pe care se reprezintă grafic dislocarea și acțiunile forțelor proprii pe teatrul maritim. H.O. pot fi **generale**, cînd reprezintă situația pe întregul teatru maritim, și **parțiale**, pe care situația este reprezentată parțial, dar mai detaliat.

HARTĂ RUTIERĂ Hartă de navigație pe Dunăre, pe care sînt indicate cursul fluviului, kilometrajul, balizajul și alte date; *sin* rutieră, hartă fluvială. Prima H.R. românească a fost ridicată de Marina Militară în 1907.

HARVEY-RAYNES Dispozitiv compus dintr-un magnet de bandă înclinat, care permite asigurarea liniștii compasului la schimbarea latitudinii magnetice, fără a modifica deviația. **HAVALEA** Caric pe puntea navei. Mărfurile frecvent transportate sub formă de H. sînt cheresteaua și stuful.

HAVANĂ *sin* șal.

HEDGEHOG mil., *engl* Aruncător de grenade antisubmarine, în serii a cîte 24 de bucăți,

Hedgehog:

1 — rachete; 2 — submarin

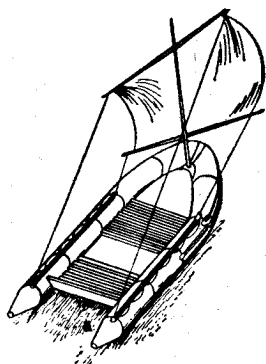
la distanța de 300 m, acoperind o arie eliptică în care probabilitatea de distrugere a submarinului este foarte mare.

HEDLAIN pesc. Partea superioară a centurei de la gura traulului, confecționată, de regulă, dintr-o parimă specială „Hercules” (înfășurată cu ață de vele), pe care se montează floriile; • fig traul.

HENEQUEN Specie de sisal (*Agave fourcroydes*) răspândită în Mexic și Cuba. Se folosește la confecționarea parimelor mai puțin rezistente.

HERALDICĂ NAVALĂ Ramură a heraldicei care se ocupă de pavilioane și de emblemele navelor.

„**HÉRÉTIQUE**” Barcă pneumatică ($L = 4,65$ m; $B = 1,90$ m, suprafața velică = 3 m²), cu ajutorul căreia medicul francez Alain Bombard

„Hérétique”

a făcut experimentări în M. Mediterană și Oc. Atlantic. El a demonstrat că naufragiilor aflați pe un mijloc oarecare de salvare sau izolați în grupuri — dacă nu sînt cuprinși de deprimare sau panică — pot supraviețui un timp îndelungat (în general, suficient pentru a fi descoperiți și salvați), fără nici un fel de provizii, oceanul asigurându-le hrana și apa strict necesară ce se pot obține cu mijloace improvizate extrem de simple.

„**HERMES**” Primul portavion construit în Anglia (1918), care a servit ca aerodrom plutitor pentru aviația terestră. Caracteristici: Depl. = 10 850 t; $L = 183$ m; $B = 21,35$ m; $V = 25$ Nd. Pentru ca puntea de zbor să fie liberă, suprastructura era amplasată într-un bord, ca la portavioanele moderne. Un hangar interior adăporea 15 avioane cu aripi rabatabile care erau ridicate pe punte cu ajutorul unui ascensor electric. Portavionul era înzestrat cu șase tunuri de 140 mm, trei tunuri de 102 mm și patru tunuri de 47 mm.

HIDROAVION Aeronavă prevăzută — în locul trenului de aterizare — cu un dispozitiv tip barcă sau cu flotoare care îi permit să decoleze, să amerieze și să se deplaseze pe apă. Pilotarea H. în aer nu diferă de cea a avionului, dar viteza și manevrabilitatea sa sînt mai redu-

se. H. sînt folosite, de regulă, pentru misiuni de cercetare, supraveghere, apărare antisubmarină, salvare etc.

HIDROFON Aparat destinat recepționării undelor sonore produse în apă datorită funcționării mașinilor, rotirii elicelor, vibrației corpului navei etc. Folosit la începutul celui de-al doilea război mondial, înainte de inventarea hidrolocatorului, H. este utilizat în prezent la minele acustice, ca element sensibil al mecanismului de declanșare a exploziei.

HIDROGLISOR Ambarcațiune cu fund plat, propulsată de un motor cu elice aeriană, care la viteze mari (peste 100 km/oră) alunecă (glisează) pe suprafața apei, ceea ce determină reducerea pescajului și, în consecință, micșorarea rezistenței la înaintare. Unele H. sînt echipate cu motoare cu reacție care dezvoltă viteze mult mai mari (pînă la 300 km/oră).

HIDROGRAD Unitate de măsură a nivelului apelor într-un anumit sector al unui fluviu. Valoarea unui H. reprezintă a zecea parte din distanța măsurată pe mira hidrometrică între nivelul maxim și nivelul minim ale apelor; ea diferă de la un punct la altul al cursului de apă.

HIDROGRAF Ofițer de marină specializat în hidrografie.

HIDROGRAFIE 1. Știința ridicării și întocmirii hărților marine. Această sarcină revine, de regulă, marinei militare, al cărei serviciu hidrografic se ocupă și cu întocmirea altor documente de navigație. Serviciul hidrografic român a fost înființat în 1928 de comandorul Alexandru Stoianovici din Marina Militară. 2. Ansamblul hărților unei mări sau ale unui ocean, ca în expr. „Hidrografia M. Negre constă din ... hărți”.

HIDROLANT Aviz urgent privind coasta de West a Oc. Atlantic, transmis navigatorilor prin radio.

HIDROLOCATOR Aparat hidroacustic folosit în navigație și în scopuri militare, care se bazează pe reflectarea undelor ultrasonore de către obstacolele întîlnite sub apă (stînci, submarine, mine, bancuri de pești etc.). Cu ajutorul H. se determină poziția diferitelor obiecte, adică distanța și relevmentul pînă la acestea. În determinarea distanței se ține seama de intervalul de timp dintre momentul emisieii undelor ultrasonore și cel al recepționării undelor reflectate de obiect, precum și de viteza de propagare a undelor prin apă. Direcția se determină în funcție de poziția vibratorului în momentul recepționării undelor reflectate. H. poate funcționa în regim de ascultare, cînd recepționează numai zgomotele produse în apă, și în regim ecou, cînd recepționează undele ultrasonore reflectate; v și asdic și sonar.

HIDROLOCAȚIE Sistem folosit de nave pentru descoperirea și determinarea poziției diferitelor obiecte aflate în apă. H. se bazează pe proprietatea undelor ultrasonore de a fi reflectate de obiectele submarine întîlnite în cale și

recepționate de emițătorul de unde. În acest scop se utilizează hidrolocoatere.

HIGROMETRU MN Aparat pentru măsurarea gradului de umiditate a aerului; elementul principal al celui mai răspândit tip de aparat îl constituie un fir de păr uman care are proprietatea de a-și modifica lungimea în funcție de gradul de umiditate a aerului. Aceste variații sunt transmise unui ac care oscilează pe un cadran gradat.

HINTERLAND Regiune în spatele unui port, din care provin produsele exportate sau în care se expediază mărfurile importate.

HIPERBOLĂ SFERICĂ Locul geometric al tuturor punctelor de pe o sferă, a căror diferență a distanțelor la cele două focare este constantă. H.S. este o curbă închisă și se află la baza metodelor moderne de navigație hiperbolică (Consol, Consolan, Decca, Gee, Loran, Rana, Omega).

HIRAN Sistem de navigație hiperbolică — un sistem Shoran de precizie folosit în hidrografie.

HISA! Inv Comandă pentru ridicarea unei greutate, unei încărcături etc.

HOGSHEAD Butoi cu capacitatea de 245 l. Într-o stivă pot fi stivuite șase panieluri.

HOWKER Navă cu vele, cu un tonaj de cel mult 250 t, folosită în mările nordice în sec. XVI-XIX; *sin* hurcă.

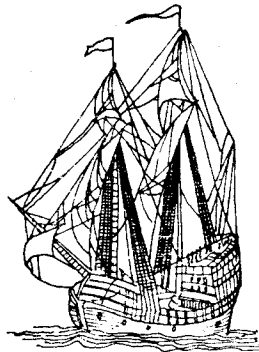
HUBLOU *sin* (impropriu) iublou.

HULĂ Mișcare ondulatorie uniformă a suprafeței mării după încetarea unui vânt care a suflat mai mult timp din aceeași direcție sau care se propagă din direcția unui vânt ce suflă puternic într-o zonă limitrofă.

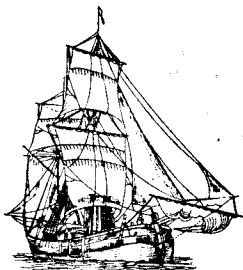
Direcția de propagare a H. poate fi diferită de cea a vântului. Înălțimea și lungimea valurilor depind de forța vântului, adâncimea mării, zona de propagare

etc. **H. contrarie** H. a cărei direcție de propagare este opusă celei din care suflă vântul. **H. de fund** H. care, ca urmare a transmiterii mai rapide a oscilațiilor sale, precede vântul; ea apare în apropierea coastei, când marea este calmă, sau continuă, din cauza fundului mic, după ce vântul a încetat să bată. **H. moartă** H. care continuă un timp îndelungat după încetarea cauzei care a generat-o. **H. staționară** Valuri mici, avînd mai mult o mișcare de oscilație decît de translație, care se produc în zona de întîlnire a doi curenți contrarii sau — din cauza vîntului — în golfuri, în băi și în bazinele portuare. **H. de uragan** H. prevestitoare a unui uragan aflat încă la o mare depărtare. **H. scurtă** H. cu o lungime mică de undă, care provoacă un ruluu puternic.

HULK *ist* Navă cu vele de circa 150 t, folosită în mările Nordului în sec. XVI.

Hulk

Howker

HUMOC MN Îngrămădire de gheață în formă de movilă cu suprafața neregulată, care se formează la marginea banchizelor și a cîmpurilor de gheață, ca urmare a presării lor de către vînturile ce bat cu putere.

HYDRA Constelație cuprinzînd steaua nautică Alphard.

HYDROLANT *sin* hidrolant.

HYDROPAC Avis urgent privind coasta americană a Oc. Pacific, transmis navigatorilor prin radio.

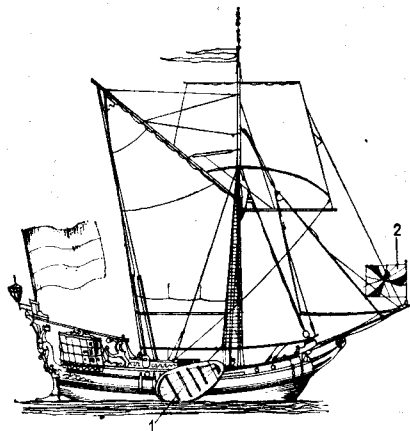
I

I Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Vin la babord (stinga)“.

IA DIN CÎRMĂ ... PUNCTE! Comandă pentru a reduce unghiul de cîrmă.

IACAMOS Fosforescență locală a apei de mare (termen folosit de pescari).

IAHT Ambarcațiune de sport sau de agrement, echipată cu vele sau cu motor și avînd dimensiuni foarte diferite, care ajung pînă la cele ale unui mic cargou. **I. de croazieră/crucieră** I. destinat îndeosebi efectuării croazierelor de agrement. **I. de regată** I. care participă, de regulă, la regate. Primele I. au apărut în Olanda în sec. XVII.

Iaht olandez (sec. XVII):
1 — derivor; 2 — geac

IAHTING Practicarea sportului cu iahturi echipate cu vele sau cu motor.

IARBĂ DE CHINA Plantă textilă care crește în China, Japonia și India, putînd fi folosită pentru confecționarea de parîme slabe; *sin ramie*.

„IASI“ Prima navă românească care a înăurât transportul de cereale, plecînd în prima cursă (sept. 1909) de la Constanța la Rotterdam.

ICEBERG v aisberg.

IDENTIFICAREA AȘTRILOR Operațiune de identificare, cu ajutorul hărții cerești, a astrilor necunoscuți, în raport cu celelalte stele și după mărime. Dacă nu sînt vizibili alți astri, pentru identificare se ia cu sextantul o înălțime la astrul respectiv, iar cu compasul, un relevment, efectuîndu-se apoi calculele necesare. Aștrii pot fi identificați, de asemenea, cu ajutorul unei navisfere sau al unui identificator de astri.

IDENTIFICAREA FARURILOR Stabilirea identității farurilor după aspect (ziua) sau determinînd cu ajutorul unui cronograf caracteristicile luminii (noaptea).

IDENTIFICAREA NAVELOR *mil* Arta de a recunoaște navele după siluetă, numărul și poziția catargelor, numărul, locul, forma și înclinarea coșurilor, culoare (la navele comerciale), poziția relativă a comenzii și armamentului, formele prova și pupa, însemnele de pe coș, pavilion, denumire etc. Formarea deprinderilor în I.N. prezintă o importanță deosebită din punct de vedere militar.

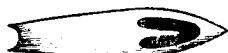
IDENTIFICAREA USCATULUI Operațiune de identificare a coastei vizibile din largul mării, după aspectul general, relief, faruri, clădiri izolate etc. prin comparație cu schițele de coastă. Pentru a înlesni I.U., pe unele hărți marine moderne se află notații și semne speciale privind obiectele ușor de identificat prin radiolocație. Operațiunea de identificare este deosebit de dificilă pe timp de iarnă și în zonele polare, deoarece zăpada „ascunde” caracteristicile coastelor.

IDENTIFICATOR DE AȘTRI Aparat pentru identificarea astrilor, constînd dintr-un disc în coordonate polare, pe care se suprapun proiecțiile celor două emisfere cerești. De fapt este vorba despre o proiecție a navisferei pe un plan.

IERNATIC fl Loc amenajat sau protejat natural pentru adăpostirea navelor fluviale pe timp de iarnă.

IEȘIRE Formele fine ale operei vii ale navei, la pupa, în zona etamboului. Unghi de I. Unghiul dintre tangentele la bordaj, în dreptul etamboului; *v* și intrare.

IGLIȚĂ pesc Sculă pentru împletit plase.

Igliță

IMCO (*engl* International Maritime Consultative Organization) Organizație interguvernamentală consultativă de pe lângă O.N.U. pentru navigația maritimă, destinată să promoveze colaborarea în domeniul navigației maritime comerciale între statele membre, să favorizeze abolirea practicilor discriminatorii promovate de unele state, să contribuie la creșterea securității navigației pe mare. Organizația se ocupă în special cu aplicarea Convenției privind ocrotirea vieții umane pe mare (1960) și a altor convenții internaționale în problemele maritime. România a aderat la IMCO în 1965.

IMERSIUNE 1. Distanta pe verticală, măsurată de la suprafața mării pînă la un obiect (submarin, mină etc.) în stare de plutire, afundat complet în apă. 2. (*despre un obiect*) Afundare. ◇ „În I.” (*despre submarin*) Navigînd sub apă.

IMPACT mil Locul în care un proiectil (o rachetă, o torpilă etc.) lovește o navă. Unghiul de I. trebuie ales încît eficacitatea să fie maximă.

IN (*Linum usitatissimum*) Plantă textilă din care se confecționează parime subțiri, saule, țin-te bine, ață de vele, pînză de vele fină, mușamale, furtunuri.

IN DE NOUA ZEELANDĂ Denumirea cînepei cu fibră dură, de culoare galben deschis, asemănătoare cu sisalul, care servește la fabricarea de parime.

INCENDIATOR ist Navă mică cu vele, umplută cu exploziv și materiale incendiatoare, care se agăța cu gheare de abordaj de o navă inamică de dimensiuni mai mari, după care se aprindea un fitil de lungime suficientă pentru a permite echipajului să se îndepărteze la timp cu o barcă remorcată la pupa.

INCENȚĂ Unghiul dintre traiectoria torpilei și drumul țintei.

INCOTERMS (*engl* International Commercial Terms) Reguli întîlnite în practica comercială internațională referitoare la unele clauze contractuale tip, exprimate prin „termeni INCOTERMS” (de ex., F.O.B., C.I.F., F.A.S. etc.). Regulile INCOTERMS au fost publicate pentru prima dată în 1936 de Camera de Comerț Internațională de la Paris, fiind apoi precizate la sesiunea care a avut loc în 1953 la Viena. „**INDEPENDENȚĂ**” Cea mai mare navă a marinei civile românești și primul petrolier de 150 000 tđw realizat de constructorii Șantierului Naval Constanța în cinstea Centenarului Independenței de Stat a României (1877-1977). Nava, destinată transportului de petrol brut, a fost lansată la 29 mai 1977 în prezența conducerii de partid și de stat. Caracteristici: L = 304 m; B = 46 m; H = 22,55 m; d = m; motorul principal = 28 800 CP; V =

16 Nd; autonomie = 18 000 Mm. Efectuează încărcarea/descărcarea în 20 de ore.

INDICATOR DE AMBARDEE Dispozitiv suplimentar al unui compas giroscopic, care indică timonierului dacă nava face ambardee.

INDICATOR DE ANCORAJ *fl* Panou albastru pe fondul căruia este piturată o ancoră albă cu diamantul în jos, care marchează locurile de pe Dunăre unde ancorajul este permis; *sin* tablă de ancoraj.

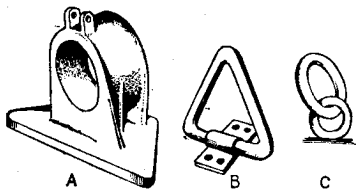
INDICATOR DE ANCORAJ INTERZIS *fl* Panou alb, cu bordură și diagonală roșie, pe fondul căruia este pictată o ancoră neagră răsturnată (cu diamantul în sus), marcînd locurile de pe Dunăre unde ancorajul este interzis.

INDICATOR DE GIRAȚIE Instrument care indică dacă nava se află în girație, folosit mai ales în porturi și în apele interioare. În mare indicațiile sale sînt puternic influențate de balansul navei.

INDICATOR DE UNGHI DE CÎRMĂ Instrument instalat în compartimentul cîrmei și folosit pentru a transmite la comandă unghiul la care este pusă cîrma (*a nu se confunda cu axiometrul ale cărui indicații trebuie să coincidă cu cele ale I.d.U.d.C.*)

INDICATOR PLAN DE POZIȚIE Dispozitiv al unui radiolocator, care permite ca imaginea obținută să fie reprezentată pe o hartă. Punctul central al imaginii este punctul navei pe această hartă; *sin* indicator plan perspectiv.

INEL Piesă metalică circulară folosită ca atare în greement, la labele de gîscă etc. sau la extrimitatea unui bulon fixat în punte pentru legarea

Inele:

A — de etravă; B — de saulă; C — de punte

unei parime (*a nu se confunda cu ochiul*). **I. central de ancorare** I. de care se prind lanțurile de ancorare ale unei geamanduri de legare; *v fig* geamandură. **I. de ancoră** I. sau cheie trecută prin ochiul de la capătul fusului ancorei, de care se prinde lanțul sau cablul acesteia cu ajutorul unei chei sau al unui nod de ancoră ori de ancorot; *sin, inv* verigă de ancoră. **I. de cheu** I. fixat cu un bulon pe cheu pentru prinderea parimelor de legare ale navelor. **I. de etravă** I. fixat pe capul etravei prin care trece remorca. **I. de legare** I. de formă circulară sau alungită, fixat pe o geamandură de legare de care se prinde cu o cheie de legare la geamandură lanțul sau parima respectivă. **I. de saulă** Piesă

triunghiulară, care se rotește în jurul unui bulon, servind la legarea unei saule.

INFANTERIE MARINĂ Infanterie din componerea marinei militare, specializată în lupta de apărare a litoralului maritim, apărarea bazelor și a porturilor și în executarea debarcărilor.

INFRASTRUCTURA PORTULUI Ansamblul amenajărilor unui port cu lucrări hidrotehnice (construcții de cheuri, consolidări, estacade, dragaj etc.), destinat să realizeze contactul dintre uscat și apă și legătura imediată cu mijloacele de transport și transbordare.

INGLEFIELD, ancoră *v* ancoră.

INIMĂ 1. Piesa centrală a unui **catarg** construit din mai multe bucăți de lemn. 2. Sfilăță din cinăpă sau din alt material vegetal, în jurul căreia se răsucesc șuvițele unei parime vegetale. 3. Parimă vegetală sau metalică, în jurul căreia se răsucesc vițele unei parime metalice. Inima vegetală este îmbibată cu unsoare pentru ungerea parimei. 4. Partea centrală a unei cozi de șoarece.

INSPECTOR Reprezentant al unei societăți de clasificare, căruia îi revine sarcina de a supraveghea construcția navelor sau a instalațiilor acestora în conformitate cu regulile registrului sau ale anumitor convenții internaționale.

INSPECTORATUL NAVIGAȚIEI CIVILE Organ din cadrul departamentului marinei civile, căruia îi revine sarcina de a supraveghea și controla navigația tuturor navelor în apele naționale, precum și navigația navelor sub pavilion național aflate în marea liberă. Prin căpitaniile de port, exercită toate atribuțiile locale privind asigurarea ordinii și securității navigației.

INSTALAȚIE DE REGENERARE A AERULUI Instalație folosită pe submarine, batiscafuri etc., care, prin absorbția bioxidului de carbon, restabilește procentul normal de oxigen din aer.

INSTALAȚIE PLUTITOARE Construcție plutitoare care nu este destinată, de regulă, efectuării de lucrări pe căile navigabile, dar pe care le deservește, de ex., docurile, debarcaderele, hangarele.

INSTALAȚII DE BORD Ansamblul diferitelor mecanisme, sisteme, agregate etc., aflate la bordul navelor și folosite în diferite scopuri, de ex.: instalația de ancorare și instalația de manevră și legare care asigură staționarea navei la ancoră sau la mal; instalația de corp care cuprinde instalația de balast și de santină; instalația de combatere a incendiilor, instalația de apă potabilă (sanitară, de scurgere etc.), instalația de propulsie care asigură propulsia navei, instalația de punte, prevăzută în convenția pentru ocrotirea vieții umane în mare (*v* SOLAS), instalația de dragaj, instalația de minare, instalația de remoraj, instalația de salvare, instalația de paravan etc.

INSTRUCȚIUNI NAUTICE 1. Instrucțiuni de navigație într-o anumită mare, în apropierea

unei anumite coaste, canal etc., conținute într-o carte-pilot. 2. *sin* carte-pilot.

INSTRUMENT NAUTIC Instrument folosit în navigație, de ex. sextantul, compasul, lochul etc.

INSULĂ 1. Uscat de dimensiuni relativ reduse, înconjurat de apă. Pe Dunăre, insulele care provin din aluviuni se numesc și ostroave. 2. Castelul central al unui portavion, aflat, de regulă, la tribord (asimetric față de axul navei). 3. Suprastructură, exclusiv în expr. „Navă tip trei insule”, adică navă cu teugă, castel central și dunetă.

INSULĂ PLUTITOARE *v* plaur.

INTERCEPT Arcul de cerc mare sau — pe harta Mercator — segmentul de dreaptă dintre punctul estimat/auxiliar și punctul determinativ al unei drepte de înălțime.

INTERVAL 1. Distanța între două puncte de pe malul Dunării. 2. Distanța transversală între două șlepurile a unui convoi. 3. Distanța transversală între două nave aflate în formație, cu excepția liniei de șir, sau între două coloane de nave.

INTERSTIȚIU DE AER Distanța verticală între suprafața apei și componenta cea mai joasă a structurii unei ambarcațiuni cu pernă de aer, cînd aceasta navigă pe pernă.

INTRĂ A aduce în interiorul navei, de ex., se intră o barcă de salvare scoasă în afara bordului, ramele bărcii, sonda etc. ♦ „Intrați prova!” Comandă care se dă pe o barcă fără om în prova, pentru ca primii doi oameni din prova să intre ramele pentru a manevra cangea și barbeta. „Intrați ramele!” Comandă la care ramele se intră și se așează pe bancuri. „Intrați sonda!” Comandă pentru a nu mai sonda și a aduce sonda la bord. **I. de pe vergă** (*despre gabieri*)

A părăsi verga, trecînd în gabie, după terminarea manevrei. **I. pe un aliniament** A veni cu nava astfel încît aceasta să se deplaseze pe drumul marcat de aliniament; în astfel de situații nu este necesar ca nava să aibă capul pe aliniament (în cazul vîntului, curentului etc.).

INTRARE 1. Porțiunea ascuțită a navei la prova. Unghiul de **I.** este unghiul format de tangentele la bordaj (la etravă). 2. Deschidere în punte sau suprastructură pentru trecerea oamenilor; *v* și tambuchi.

INTRÎND 1. Distanța, măsurată pe orizontală, între tangenta la bordajul lateral și înbinarea dintre punte și centură; *v* fig corpul navei.

2. Curbură unei vele spre interiorul acesteia; *v* fig croială (*a nu se confundă cu rotunjimea*).

INUNDA 1. A lăsa apa să intre în navă prin valvulele de fund (Kingston) pentru a stinge un incendiu sau a saborda nava; *sin* a ineca. 2. *fl* A se revărsa peste maluri; *v* și viitură.

INVERSIUNE MN Fenomen de creștere a temperaturii odată cu înălțimea. În cazul unui anticiclone **I.** pot fi: de radiație la sol și de sedimentare în atmosfera liberă. Termenul poate fi folosit și în expr. „**I.** de alizee”, „**I.** de precipitații”, „**I.** de radiație” etc. **I.** favorizează forma

rea de ghiduri de unde și de goluri de radiolocație. **INVINCIBILA ARMADA** *ist* Flotă spaniolă considerată invincibilă, organizată de regele Spaniei Filip al II-lea în anul 1588 și trimisă să acționeze împotriva Angliei. Era formată din 20 de galioane oceanice, 40 de galioane comerciale înarmate, patru galease mari, patru galere cu rame și alte nave mai mici, în total, circa 140 de nave. A fost complet distrusă în ciocnirile cu flota engleză și din cauza furtunii care a urmat după luptă.

„**INVINCIBLE**“ *ist* Primul crucișător de bătlăie din lume (1907 Anglia), avind un deplasament de 17 250 t și fiind armat cu opt tunuri de 305 mm și 16 tunuri de 100 mm.

IOLĂ 1. Ambarcațiune cu șase rame, avind pupa cu tablou/ogindă. 2. Ambarcațiune de sport cu o singură velă. **I. olimpică** Ambarcațiune de sport cu o singură velă bermudiană, punctată, cu cocpit deschis. La regate, este manevrată de o singură persoană. Semnul distinctiv al I. îl constituie litera „O” de culoare roșie, înscrisă în partea superioară a velei.

IRADIERE Creșterea aparentă a unei suprafețe luminoase care se proiectează pe un fond întunecat; *v* și corecție de iradiere.

„**IRIS**“ *ist* Primul crucișător de oțel din lume, construit în Anglia (1878), avind deplasament de 3 730 t și fiind armat cu zece tunuri și patru tuburi lanstorpile.

ISHERWOOD, sitem Sistem de construcție a navelor, la care predomină osatura longitudinală.

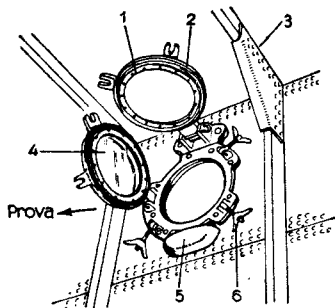
ISPOL Căus de forma unui fâraș, servind la scoaterea apei din barcă.

ISTORICUL DE ÎNCĂRCARE-DESCĂRCARE

MC Document în care se consemnează în detaliu și cu precizie maximă toate fazele încărcării și descărcării, inclusiv evenimentele survenite, ca: interuperi din cauza ploii, a lipsei de muncitori de port, a lipsei de marfă etc. **IUBLOU** Fereastră, de regulă rotundă, în bordajul navei, cu închidere etanșă. Este pre-

Ispol

Iublou:

- 1 — garnitură; 2 — capac; 3 — punte;
4 — geam; 5 — recipient; 6 — fluture

văzută cu geam gros cu obturator și cu șuruburi de fixare pentru a rezista la loviturile valurilor; *sin (impropriu)* hublou.

✓ **IUTĂ** (*Corchorus capsularis* și *Corchorus olitorius*) Plantă textilă cultivată în India. Se utilizează uneori la confecționarea de parime, fiind însă mai puțin rezistentă decât cânepa. Este folosită ca inimă vegetală pentru sirme, pentru pinză de saci, ambalaje, țol de fardaj.

IZALOBARĂ Curbă care unește punctele cu aceeași variație a presiunii atmosferice.

IZANOMALĂ Curbă care unește punctele cu aceeași anomalie (abatere) în raport cu valoarea medie a temperaturii, a presiunii etc.

IZOAZIMUTALĂ Curbă care unește toate punctele cu același azimut ale unui astru sau ale unei stații radiogoniometrate. Este segmentul sferic capabil de unghiul dat. I. astrilor ar putea servi pentru a face punctul navei pe mare, dacă azimutul ar putea fi măsurat cu o precizie suficientă. I. stațiilor radio se folosesc în navigația radiogoniometrică.

IZOBARĂ Curbă care unește punctele cu aceeași presiune atmosferică.

IZOBATĂ Curbă care unește punctele cu aceeași adâncime a mării.

IZOCARENE, plutiri Plutiri cu același volum al carenei.

IZOCLINĂ Curbă care unește punctele de pe suprafața Pământului cu aceeași înclinație magnetică. I. zero poartă denumirea de acclină sau de ecuator magnetic.

IZOCOTIDALĂ Curbă care unește punctele cu aceeași înălțime a mareei.

IZODINAMĂ Curbă care unește punctele cu aceeași intensitate a cîmpului magnetic terestru. Distingem: I. intensității totale, I. intensității verticale și I. intensității orizontale.

IZOFONĂ Curbă care unește punctele cu aceeași viteză de propagare a sunetului în apa de mare.

◇ „Arie I.” Zonă în care sunetul are aceeași viteză în apa de mare.

IZOGONĂ Curbă care unește punctele de pe suprafața Pământului cu aceeași declinație magnetică. I. zero poartă denumirea de agonă.

IZOHALINĂ Curbă care unește punctele cu aceeași salinitate a apei de mare.

IZONEFĂ MN Curbă care unește punctele cu aceeași nebulozitate.

IZOPICNĂ Curbă care unește punctele cu aceeași greutate specifică a apei de mare.

IZOPORĂ Curbă care unește punctele cu aceeași variație a unui element fizic (de ex., cele ale declinației magnetice).

IZOTAHĂ Curbă care unește punctele cu aceeași viteză a curentului unei ape.

IZOTERMĂ Curbă care unește punctele cu aceeași temperatură a apei de mare sau a atmosferei, la suprafața globului.

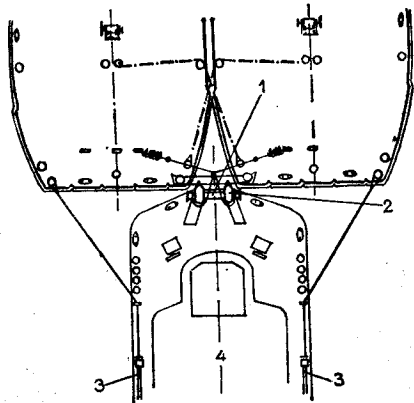
IZOTERMOBATĂ Curbă care unește punctele cu aceeași temperatură a apei de mare în adâncime.

ÎMBARCARE *sin* ambarcare.

ÎMPĀNA A mări diametrul unei parîme, adăugînd o umplutură din şuviţe de parîmă reţinute de o împletitură.

ÎMPERECHEA (*despre ancoră*) A dubla o ancoră fundarisită, ancorînd-o la rîndul său cu un ancorot care se leagă de diamant cu o parîmă de împerechere. Ancorele cu braţe articulate nu se pot împerechea.

ÎMPINGĂTOR 1. Remorcher prevăzut cu tampoane în prova pentru a împinge navele fără propulsie. 2. *inv* Instrument care constă dintr-un cilindru din lemn, cu coada lungă (nadă), fiind folosit pentru a împinge obuzele în ţeava tunului. Pe vremea navelor cu vele servea la încărcarea tunurilor pe la gură.

Împingere:
1 — bară de împingere; 2 — tampon; 3 — vinci hidraulic; 4 — împingător

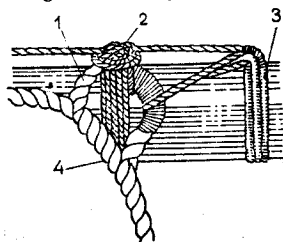
ÎMPINGERE Mod de propulsie modern, folosit pe fluviu, la care împingătorul împinge în prova convoiul constituit adeseori din barje, fără echipaj. Se fac încercări pentru a aplica şi pe mare acest mod de propulsie.

ÎMPLETITURĂ Lucrare de matelotaj cînd din împletirea mai multor parîme, ca înfăşurarea unui inel sau a unei cozi de cange, facerea unui balon de acostare etc.

ÎMPROSPĀTA A fila sau a vira puţin remorca astfel încît să nu se uzeze prin frecare în urechi, la ascuţişuri etc.

ÎMPUNSĂTURĂ ÎNAPOI Împunsătura executată în sens invers la terminarea coaserii unei vele pentru a o întări; *v fig* cusătura. *F.*

ÎMPUNTĂTURĂ 1. Legătură executată la colţurile de învergare ale velor pătrate cu baerele de învergare. 2. Legătură executată cu

Împuntătură:
1 — ochi de învergare; 2 — baieră;
3 — capăt de vergă; 4 — grindee

baerele de terţarolă la filiera de î. pentru a lua terţarola. Î. se asigură cu o contrainpuntătură.

◇ „A lua o î.” A executa o î.

ÎMPUŞCĂ ĂSTRI *arg* A lua înălţimi la aştri cu ajutorul sextantului.

ÎNAINTARE 1. Distanţa parcursă de o navă în direcţia drumului iniţial, după ce s-a pus cîrma pentru întoarcere; *v* şi curbă de giraţie. 2. Distanţa măsurată pe generatoarea elicei, cu care nava înaintează la o rotaţie a acesteia (este mai mică decît pasul elicei).

ÎNAINTE 1. Comandă dată armamentului de barcă pentru a rama în sensul normal de înaintare. ◇ „Babord/tribord î.!” Comandă pentru a se rama numai cu ramele din babord/tribord. „î. peste tot!” Comandă pentru a rama în sensul normal de deplasare, dată, de regulă, numai atunci cînd unul din borduri ramează înainte. 2. (*referitor la farul prova*) „Babord/tribord î. braţai!” Comandă cu semnificaţia că braţele de la babord/tribord ale farului prova trebuie virate. 3. Comandă cu semnificaţia că maşinile trebuie să meargă în sensul normal de marş.

ÎNAINTEA TRAVERSULUI Direcția spre prova în raport cu traversul navei, care formează cu axul acesteia un unghi mai mare de 45° , conținând din prova spre babord și tribord. Se folosește de obicei pentru direcții până la patru carturi de la travers; *v* relevment prova; *v* fig cart.

ÎNAPOI 1. Comandă pentru a rama în sens invers celui normal de marș. \diamond „Babord/tribord \hat{I} .” Comandă pentru a se rama numai cu ramele din babord/tribord. „ \hat{I} . peste tot!” Comandă pentru ca toate ramele să rameze \hat{I} . 2. (referitor la farul pupa) „Babord/tribord \hat{I} . brațat!” Comandă pentru a vira brațele babord/tribord ale farului pupa; *v* brața. 3. Comandă cu semnificația că mașinile trebuie să meargă în sens invers celui normal, adică cu pupa înainte.

ÎNAPOIA (despre vînt) A gira în sens invers acelor unui ceasornic (a nu se confunda cu a refuza).

ÎNAPOIA TRAVERSULUI Direcția spre pupa în raport cu traversul navei, care formează cu axul acesteia un unghi mai mare de 45° , conținând de la pupa spre babord și tribord. Se folosește de obicei pentru direcții până la patru carturi de la travers; *v* și relevment prova.

ÎNĂBUȘI (despre velă) 1. A împiedica vela să bată în timp ce se iau terțarolele. 2. (despre incendiu) A stinge un incendiu cu vapori, cu gaze inerte etc.

ÎNĂLTĂTURĂ 1. Porțiune a coloanei unui arbore, cuprinsă între punte și git. 2. Porțiune a unui arbore gabier, cuprinsă între gabie și git. 3. Porțiune a unui arboret, cuprinsă între crucea și nuca zburătorului (\hat{I} . zburătorului). 4. Porțiune a unui arboret, cuprinsă între nuca zburătorului și nuca rîndunicii (\hat{I} . rîndunicii).

ÎNĂLȚIME 1. Arcul de cerc vertical, cuprins între orizont și un astru; *v* și coordonate orizontale. Distingem \hat{I} . adevărată, luată cu sextantul, și \hat{I} . calculată pe baza punctului estimat sau a unui punct auxiliar. Uneori \hat{I} . C. poartă și denumirea de \hat{I} . estimată, expresia fiind improprie, deoarece pe de o parte înălțimea nu este estimată, iar pe de altă parte nu are întotdeauna la bază punctul estimat. \diamond „A lua o \hat{I} .” A măsura cu sextantul înălțimea unui astru. 2. (despre val) Distanța măsurată pe verticală între creasta unui val și fundul acestuia. \hat{I} . semnificativă \hat{I} . medie a $1/3$ din cele mai înalte valuri observate la un moment dat. Dacă \hat{I} . S. se notează cu 1,00, \hat{I} . medie a valurilor va fi de 1,28, iar înălțimea maximă, de 1,87.

ÎNĂLȚIME DE CONSTRUCȚIE Distanța măsurată pe verticală între muchia superioară a chilei și îmbinarea centurii cu puntea.

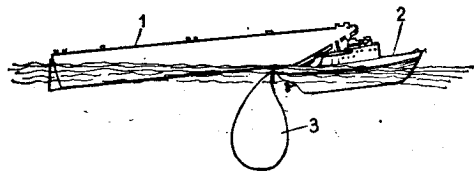
ÎNĂLȚIME DE DESCOPERIRE/USCARE Înălțimea unui banc sau a unei stînci deasupra nivelului mării joase.

ÎNĂLȚIME DE NAVIGAȚIE Distanța măsurată de la suprafața apei până la partea cea mai de jos a punții podului pe sub care trec navele.

ÎNĂLȚIMEA MAREEI Distanța măsurată pe verticală între nivelul zero al hărții marine și suprafața apei.

ÎNĂUNTRU 1. În interiorul curbei de girație sau spre cheu, ca în expr. „A pune cîrma \hat{I} .” 2. La bord, ca în expr. „ \hat{I} . remorca!” \hat{I} ! Formulă prin care se raportează că remorca a fost virată la bord.

ÎNCĂLECARE 1. Urcarea unei nave remorcate grele peste pupa remorcherului. \hat{I} . se produce atunci cînd remorcherul reduce brusc viteza,

Încălecare (remorcă):

1 — șalandă remorcată; 2 — remorcher; 3 — remorcă

Încălecare (val)

iar remorcatul are suficient gang pentru a parcurge distanța până la remorcher. Această coliziune duce, de regulă, la scufundarea remorcherului. 2. Ridicarea cu prova pe valuri, la mersul cu marea din prova, dacă nava depășește o anumită viteză critică. \hat{I} . este posibilă numai în cazul navelor de război rapide, cu forme stelate. Această manevră ar putea fi periculoasă pentru cargouri. 3. Ambarcare de valuri la pupa cînd se navigă cu marea din pupa.

ÎNCĂLTATĂ (despre ancoră) Ancoră imobilizată într-un fund de mil. O ancoră \hat{I} . se poate rupe la virare dacă nu se iau măsuri de a schimba din cînd în cînd ancorajul.

ÎNCĂLZI CLOPOTUL 1. arg A bate cu cîteva minute mai înainte de ora exactă cele patru bătăi duble de clopot care marchează sfîrșitul cartului. 2. inv, arg A suna cu cîteva minute mai înainte ieșirea din clasă. 3. arg A grăbi; *v* și a minca nisip.

ÎNCĂRCARE Aducerea la bord a mărfii ce urmează a fi transportată. \hat{I} . într-o singură trecere. \hat{I} . completă cu marfă a primei magazii, apoi celei de-a doua etc. (procedeu normal). \hat{I} . în două treceri \hat{I} . parțială (pe jumătate) cu marfă a primei magazii, apoi a celei de a doua etc., după care caricul se completează la a doua trecere.

ÎNCĂRCĂMÎNT sin caric, încărcătură.

ÎNCĂRCĂTURĂ Orice obiect sau marfă transportate cu o navă; *sin*, MC caric, încărcămînt. **Î. de iarnă pe punte** Marfă care se încarcă pe punte iarnă, fiind condiționată sub raportul cantității, calității etc. Uneori această operațiune poate fi interzisă. **Î. deplasabilă** Î. uscată, așezată în vrac, cu unghiul de taluz natural mai mare sau egal cu 35°, precum și orice Î. în vrac al cărei unghi de taluz natural (în condițiile transportului maritim) nu este cunoscut. **Î.D.** prezintă un mare pericol, deoarece poate duce la canarisirea și chiar la răsturnarea navei. **Î. lichidă** Î. de lichid în vrac (nu în butoaie, bidoane etc.). **Î. omogenă** Î. cu densitate volumetrică omogenă. **Î. pe punte** *sin* havalăa. **Î. periculoasă** Caric compus din mărfuri explozive sau ușor inflamabile, uneori chiar prin autoaprindere. Transportul acestor mărfuri este supus unor reguli severe.

ÎNCERCA VÎNTUL A governa astfel încît nava să vină în vînt pînă în momentul în care velele încep să bată ușor. Dacă nava nu abate sub vînt imediat după această manevră, se pot masca velele.

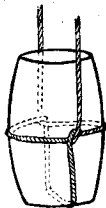
ÎNCET Aliură de marș a mașinii, corespunzătoare unei viteze care variază în funcție de tipul navei. Astfel, „încet” la o navă rapidă poate egala cu „jumătate” din viteza unui cargou. ◇ „Î. înainte/înapoi” Comandă pentru a merge cu numărul de rotații corespunzător gradației „încet” de pe cadranul telegrafului mașinii.

ÎNCHIEIA (*despre lanțul ancorei*) A prinde cheile de lanț cu ajutorul unor chei de împreunare.

ÎNCHIDE 1. A apropia de cheu prova sau pupa navei, virînd paramele. 2. A apropia o vergă de perpendiculara pe axul navei. 3. A manevra o stopă pentru a opri scurgerea lanțului, coborînd bara stopei lanțului de ancoră. 4. (*despre un aliniament*) A vedea cele două repere în aliniament. 5. *fl* A apropia șlepurile la o trecere îngustă.

ÎNCINGE 1. A așeza sapană pe un butoi ori pe un balot pentru încărcare sau descărcare; în

lipsa sapanei, butoiul poate fi încins cu un capăt de parimă. 2. A trece lanțurile de ancoră și sirmele de la două nave care acostează în borduri pe sub o navă cu gaură de apă, pentru a o susține, mărindu-i astfel flotabilitatea. Această manevră se aplică numai în cazul navelor mici, pe baza unui plan de încingere. 3. Trecerea pe sub chila navei a unui lanț de măsurare pentru a-i măsura conturul exterior în vederea calculării tonajului. 4. A amara o barcă la grui, stringînd chingile. 5. A înconjura o barcă cu o parimă pentru a o trage pe uscat.

Încingerea unui butoi

ÎNCINGERE MC 1. Acțiunea de a încinge. 2. Încălzirea mărfurilor din hambarele navei, care poate duce la aprinderea lor spontană. Mărfurile mai sensibile la Î. sînt cărbunii, cerealele, turtele o-leaginoase, iuta, lîna, finul.

ÎNCÎRLIGAT (*despre rodanțe*) Trecute una prin alta; *v fig* rodanțe.

ÎNCLINARE *mil* Unghiul format de dreapta observator-tîntă și drumul ținței, reprezentînd un element important în tragerile de artilerie și în lansările de torpile.

ÎNCLINAȚIE MAGNETICĂ Unghiul format de planul orizontului adevărat și axa unui ac magnetic suspendat (care se înclină pe direcția liniilor de forță magnetică); *v* izoclină și acclină.

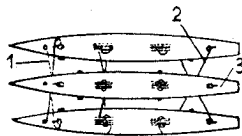
ÎNCLINOMETRU Instrument compus dintr-un cadran gradat și o limbă grea cu un indice care arată unghiul de înclinare transversală sau ruliul unei nave în grade. Unele Î. au și un dispozitiv similar care indică tangajul.

ÎNCORONA UN CABLU *inv* A executa la capătul unui cablu de ancoră o lucrare de matelotaj la care se poate lega o parimă mai subțire pentru a trage cablul prin nară.

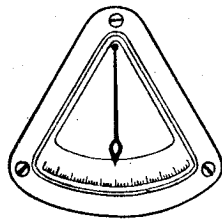
ÎNCRUCIȘA 1. *mil* A urma diferite drumuri, în general în vederea sau în apropierea unui punct al coastei sau într-o anumită zonă. Înainte de apariția minelor, blocada imediată a coastelor se executa încrucișînd în apropierea acestora. 2. A așeza o vergă orizontală la postul său pe catarg. ◇ „Î. zburătorii și rînducile!” Comandă prevestitoare pentru a pune la post vergile zburătorilor, și rînducilor. „Încrucișați!” Comandă pentru a Î. „A Î. vergile cu cineva” *arg* A discuta în contradictoriu. 3. A așeza tangonul perpendicular pe bordajul navei. 4. (*despre drumuri*) A tăia drumul unei alte nave prin prova, fără a fi în situația de navă care ajunge din urmă sau în cea de întîlnire prova în prova.

ÎNCRUCIȘARE 1. Acțiunea de a încrucișa în accepțiunile (1-3). 2. *fl* Trecerea în sens invers a două nave sau a două convoaie remorcate; *v* și austec.

ÎNCUIA *ist* Pe vremea mării cu vele, operațiunea de a bate un cui de oțel în culata unui tun pentru a-l face inutilizabil. Încuierea tunurilor se practica mai ales la bateriile de coastă, împotriva cărora se executau mici expediții cu bărcile navei.

Încingerea unei nave:
1 — lanțuri de ancoră; 2 — sîrmă; 3 — navă încinsă

Înclinometru

INDOCARE Termen impropriu și rar folosit pentru andocare.

INDREPTA CÎRMA A aduce echea cîrmei la zero, adică în axul navei.

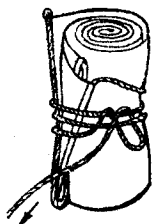
INECA A inunda o magazie cu muniție sau cu marfă, deschizînd valvulele de fund; *sin* a inunda.

INFĂȘA A acoperi o parimă sau o matisală cu o fișie de pinză de vele, bandajată helicoidal în același sens cu răsucirea parimei. Înfășarea este precedată, de regulă, de umplerea cu merlin.

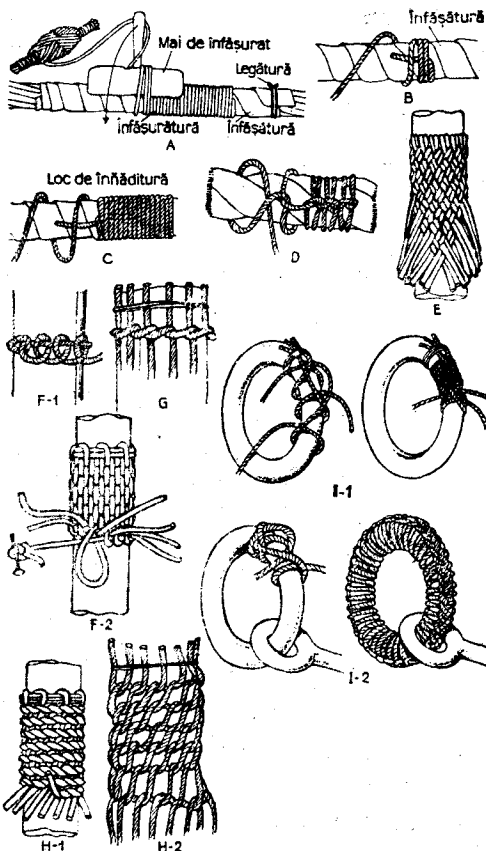
INFĂȘĂTURĂ Fișia din pinză de vele cu care se înfășă o parimă.

INFĂȘURĂ 1. A așeza o velă pătrată pe vergă sau o velă aurică pe ghiu, în cute, și a o lega cu sacheții de înfășurare, eventual, cu baerele de înfășurare. ♦ „Înfășurați!” Comandă pentru a executa înfășurarea. 2. A acoperi o parimă sau o matisală, în funcție de natura și grosimea acesteia, cu volte alăturate de merlin, lusi, ață de vele, sirmă. Manevrelor fixe se înfășoară după ce au fost umplute și înfășate. Matiselile se înfășoară fără umplutură și — în cele mai multe cazuri — fără înfășare. 3. A acoperi un inel, un mîner de cange etc. cu o împletitură de parimă. 4. A strînge un pavilion în cute și a-l încinge cu școta saulei acestuia, ultima voltă terminîndu-se cu un ochi trecut pe sub voltele anterioare, astfel încît pavilionul să se desfacă cînd se trage de saulă. Se înfășoară, de regulă, pavilionul unei națiuni străine care trebuie să se desfășoare cînd se salută uscatul cu tunul sau cînd se răspunde la salutul cu tunul executat de o navă de război străină. Desfășurarea pavilionului înainte sau după executarea primei lovituri este considerată ca un semn de „impolitețe navală” și reclamă trimiterea unui ofițer pentru a cere scuze. 5. *ist* Pe vremea cablurilor de ancoră din cîneșă, pe fund pietros, acestea se înfășurau cu un lanț, asigurat din loc în loc cu legături. 6. A face tendă sul pe tendarul central atunci cînd se string tenzile.

INFĂȘURARE Operațiunea de a înfășura (în sensurile 1-4 și 6). Distingem: **î. simplă**, folosită la manevrele fixe, **î. în pieptene**, folosită la ochiuri, **î. împletită**, folosită la minele de cîngi, pontili etc., **î. cu jumătăți de ochiuri**, folosită la baloane (apărători), **î. cu nuci continue**, folosită la cozi de cîngi și pontili, care consumă mai puțin material decît **î. împletită**, **î. de inel**, **î. de inel de ancoră**, **î. spaniolă**; *v* fig înfășurare.

Infășurarea unui pavilion

Infășurări:

A — înfășurarea unei parime; B — începutul înfășurării; C — innădirea înfășurării; D — înfășurare în pieptene; E — înfășurare împletită sau încrucișată; F1 și F2 — înfășurare cu jumătăți de ochi; G — înfășurare cu nuci continue; H1 și H2 — înfășurare cu coroane continue; I1 și I2 — înfășurare de inel

INFĂȘURĂTOR Sculă pentru înfășurat; *v* a înfășura parimele de sirmă.

INFĂȘURĂTURĂ Merlinul, lusiul, ață de vele, sirma sau lanțul cu care se înfășoară o parimă, o vergă etc.

INGHIȚI ANCORA *arg* A ieși la pensie.

INGRIJITOR *MC* Persoană care se ocupă de îngrijirea animalelor vii la bord. Nu face parte din echipajul navei.

ÎNGROPA CAPĂȚUL A introduce o șuviță sau o viță a matiselii în interiorul parimei (la terminarea matiselii).

ÎNNEBUNI 1. (*despre compas*) A da indicații variabile și eronate. Compasul „înebunește” atunci cînd nava este lovită de trăsnet sau cînd se produc în apropiere fenomene electromagnetice puternice. 2. (*despre navă*) A fi greu de stăpînit cu cîrma. Nava „înebunește” atunci

cind un timonier neindeminatic guvernează brutal, cu unghiuri de cirmă mari și bruste.

INNORARE ANTICLONICĂ Fenomen de întunecare a cerului, care însoțește anticlonul.

INREGISTRATOR DE CAP Aparat din completul girocompasului, care înregistrează continuu capul navei; *sin (impropriu)* înregistra-tor de drum.

INSĂCUIT (despre marfă) În saci.

INSĂILARE Prindere temporară cu ață de vele fină, înainte de a coase grandee; împun-săturile se fac la intervale de circa 40 mm între ele, fiind ulterior acoperite de grandee.

INSURA 1. A uni două parime ținându-le în mină, fără a le lega, cum este, de ex., cazul curenților palancurilor de barcă în momentul ridicării acestora la grui. 2. A trece unele printre altele șuvițele de la capetele a două parime ce urmează a fi matisite.

INSURĂTOARE 1. Legătură făcută din loc în loc pe o parimă pentru a nu-i permite să se desrăsească (a nu se confunda cu *patronarea*, care se face numai la capete). 2. Rezultatul însurării a două parime.

INTĂRITURĂ 1. Șipcă din lemn așezată de-a lungul unei vergi sau unui școndru crăpat,

peste care se execută o înfășurare cu sirmă sau lanț. Pentru a nu per-mite întăriturilor să se deplaseze se utilizează opritori din lemn. 2. În-groșarea tablei borda-jului prova în cazul navigației printre ghe-turi. Navele cu asemenea 1. au o clasă specială a Societății de clasificare. 3. Fișie din pinză de vele cusută pe o velă, pe o tendă etc., în locuri de solicitare sporită; poate fi de colț sau de margine, având formă unui triunghiun. 4. Apă-rătoare din pinză de

Întăritură:
1 — căptușeala căderii;
2 — întăritură; 3 — cusă-tură; 4 — căptușeala în-tinsurii; 5 — grandee de întinsură; 6 — rodană

vele cusută peste o grandee de sirmă; *v fig* cusătură; *sin* învelitoare.

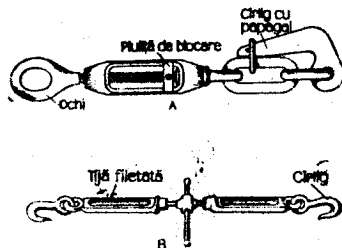
ÎNȚINDE (despre lanțul ancorii) A avea o anumită direcție, de ex., „lanțul 1. înainte/ la travers” etc. 1. o manevră fixă A trage cu palancurile un sart sau un strai pentru a asig-ura rigiditatea arboradei. Manevra este folo-sită la navele cu capete de berbec. În prezent, manevrele fixe sînt prevăzute cu întinzători care elimină necesitatea de a utiliza palancurile. 1. o parimă A trage cu palancul o parimă prea elastică pentru a o face să piardă excesul de elasticitate, operație necesară mai ales la grandee. 1. palancurile A trage de curentul unui palanc — de ex., de cel de la gruiete de barcă — pină cînd curentul este tensionat, fără a începe însă ridicarea. 1. o velă A trage de școte o velă des-

fășurată, pentru ca, prin poziția luată să prindă vînt. 1. remorca A face ca parima de remorca să aibă curbura necesară. În acest scop remor-cherul pune mașinile încet înainte, mărind apoi treptat viteza, pînă cînd remorca ia curbura normală. De regulă, prima întindere servește numai la punerea în mișcare a remorcherului, după care se micșorează viteza și se repetă întinderea. 1. „1. remorca” *fl* Formulă de raport de la pupa remorcherului la comandă, indicînd că remorca este în curs de întindere. „Întinsă remorca!” *fl* Idem, indicînd că re-morca este întinsă.

ÎNTINSURĂ 1. Fund mic format din depuneri în prelungirea malului. Pe fluviu 1. se formează la malul convex; *v fig* cot. 2. (despre vele) *sin* margine de întinsură; *v fig* velă. 3. Distanța între colțurile de școtă ale unei vele pătrate sau între colțul de mură și cel de școtă ale unei vele latine sau aurice. 4. (rar) Săgeata curburii marginii de întinsură.

ÎNTÎNZĂTOARE Parimă ce trece prin capetele de berbec cu care se întind sarturile; *v fig* cap de berbec.

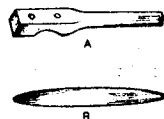
ÎNTÎNZĂTOR 1. Dispozitiv de întindere a manevrelor fixe, compus dintr-un ax filetat jumătate dreapta și jumătate stînga, pe care sînt înșurubate două manșoane, sau dintr-un manșon filetat jumătate dreapta și jumătate stînga, în care se înșurubează două axuri. Manșoanele (în primul caz) și axurile (în cel de-al doilea caz) sînt prevăzute la capătul

Întinzătoare:
A — întinzător de balustradă; B —
întinzător de amarare

exterior cu ochiuri, furci sau cîrlige cu papagal pen-tru prinderea manevrelor fixe; *sin (rar)* tirant. 2. Piesă din lemn, avînd o formă cilindrică, cu dia-metrul micșorat spre ex-tremități, care servește la executarea legăturilor. Pen-tru sirmă se folosește une-ori un 1. cu cap plat, cu două găuri, altcîr-ori un 1. în formă de cheie etc.

ÎNȚILNIRE 1. Apropierea a două nave prova în prova sau aproape prova în prova. Pentru

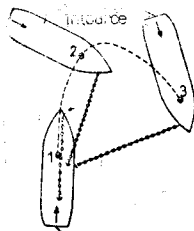
Întinzătoare pentru lucrări de matelotaj

a evita coliziunea, ambele nave vin la dreapta. 2. *fi* Apropierea a două nave sau a două convoaie care navigă în sens contrar; *v* auștec, dreapta.

ÎNȚIRIERE 1. Intervalul de timp cu care un cronometru sau un contor rămâne în urmă; *sin* retardatie. 2. Intervalul de timp cu care ora mării înalte întârzie după trecerea Lunii la meridian; *v* și avans.

ÎNTOARCERE 1. Schimbarea de drum a unei nave sau formații de nave. **Î. prin rotație** Î. simultană a tuturor navelor formației, dar

drept, la mila zero, denumită „groapă”. Se molează legăturile prova, iar când nava abătută de curent ajunge cu prova în aval și cu pupa în groapă, se molează legăturile de la baba, nava putînd ieși pe canal; *sin* întoarcere cu pupa la gaură.

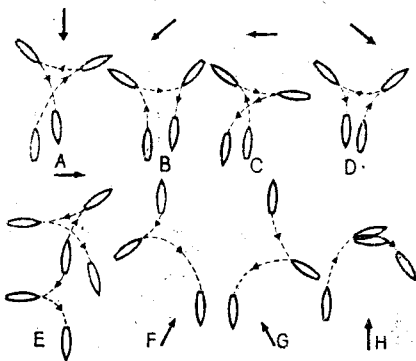

Întoarcere pe ancoră

ÎNTOARCERE PE ANCORĂ Întoarcerea unei nave, fundarisind o ancoră și punînd mașina încet înainte.

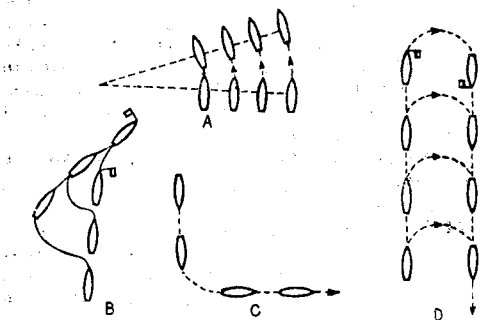
ÎNTOARCERE PE LOC Întoarcerea unei nave într-un spațiu cit mai limitat. La navele cu o

singură elice manevra se bazează pe efectul evolutiv al acesteia, ținînd seama de vînt. La navele cu două elice Î. p. L. se execută punînd o mașină înainte și alta înapoi.

Întoarcere pe loc:

A — pe calm și cu vînt din prova; B — cu vînt dinaintea traversului tribord; C — cu vînt de travers tribord; D — cu vînt dinaintea traversului babord; E — cu vînt de travers babord; F — cu vînt dinapoia traversului babord; G — cu vînt dinapoia traversului tribord; H — cu vînt din pupa

Întoarceri în formație:

A — întoarcere prin rotație; B — întoarcere scurtată; C — întoarcere succesivă; D — întoarcere toți odată

cu unghiuri de cîrmă și viteze diferite (reprezintă modul normal de Î. a unui convoi). **Î. scurtată** Î. executată de nave în formație cu unghiuri de cîrmă din ce în ce mai mari și cu mărirea vitezei spre coada formației pentru a schimba de drum cit mai repede. **Î. succesivă** Schimbarea de drum a unei formații, fiecare navă întorcînd succesiv în punctul în care a întors nava din cap (reprezintă procedeul cel mai simplu de Î. a navelor care navigă în linie de șir); *sin* Î. prin contramarș, Î. prin ocolire. **Î. toți odată** Schimbarea simultană de drum a navelor aflate în orice formație. 2. Desfășurarea lanțului ancorei și schimbarea locului cheilor pentru a reduce gradul de solicitare a acestora. 3. Facerea unui colac de parimă care are prea multe veline (ochiuri) și desfășurarea sa, din nou, scoțînd întii capătul dinăuntru.

ÎNTOARCERE LA GROAPĂ/GAURĂ Manevră folosită pe Dunăre, la Sulina, pentru întoarcerea navelor mari în aval. Pentru efectuarea manevrei, se leagă nava cu pupa la o baba aflată imediat în amonte de o adîncitură a malului

ÎNTOARCEREA CICLONULUI Schimbarea direcției unui ciclon tropical ajuns la vertex. În emisfera nordică, traiectoria ciclonului, după ce parcurge o oarecare distanță spre West, se curbează spre Nord-Est, revenind pe aceleași meridiane, dar la latitudini mai mari. În emisfera sudică Î.C. este simetrică în raport cu ecuatorul.

ÎNȚRE VÎNT ȘI APĂ Aflat alternativ în apă și în aer, cum este, de ex., fașa.

ÎNȚREPUNTE Orice punte situată sub puntea superioară.

ÎNȚREPUNȚI Spațiul dintre puntea superioară și o întrepunte sau dintre două întrepunți; *v* tonaj.

ÎNTUNECARE *mil* închiderea iublourilor și stingerea tuturor luminilor de pe punte, ca măsură de mascare a navei pe timpul nopții; *sin* întunecarea luminilor.

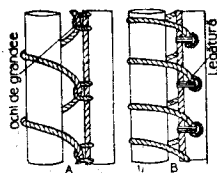
ÎNVĂLUIREA CAPULUI FORMAȚIEI *mil* v bararea T-ului.

ÎNVELI MC A pune mușamalele peste bocaporți și a le fixa cu șine și pene.

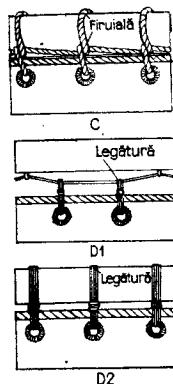
ÎNVELIȘ 1. Căptușeală exterioară din lemn a punții metalice. 2. Bordaj (*termen de șantier*).

ÎNVELITOARE *sin* întăritură (4).

ÎNVERGARE 1. Operațiunea de prindere a unei vele pătrate pe o vergă, a unei vele aurice pe ghiu, pe pic ori pe catarg sau a unei vele latine pe strai. Velele pătrate se înverghează cu baarele și cu sacheții de Î., la fel ca și velele aurice; la acestea se utilizează însă cercuri de

Învergări:
A — prin ochiuri de cioară; B — prin ochiuri de cioară; C — cu firuială; D1 și D2 — cu legături

catarg și o firuială, în timp ce velele latine se înverghează cu canistrelle. 2. *sin* margine de Î. 3. *sin* lungimea marginei de Î.

J

J Pavilion din Codul internațional de semnale ✓
cu semnificația: „Am incendiu la bord și am
caric de mărfuri periculoase. Țineți la distanță
bună de mine”.

JERBĂ 1. Coloană de apă produsă de căderea
unui proiectil. 2. Fascicul de mai multe torpile
lansate cvasisimultan asupra aceleiași ținte
pentru a mări posibilitatea de lovire; *v* lansare
în jerbă.

JERIC Gîrlă secundară care unește două
periboine în Delta Dunării.

JGHEAB 1. Canal de scurgere pe marginea
punții, între rama învelișului din lemn și cen-
tură. 2. *v* transfer.

JGHEAB DE MĂRFURI Uluc sau platformă
îngustă care permite — datorită înclinării
sale — să se încarce pe navă diferite mărfuri
prin alunecare.

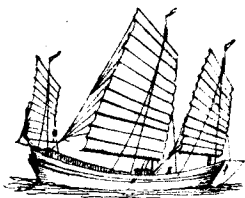
JONCĂ Navă cu două-cinci catarge cu vele
trapezoidale, folosită pentru transport și pes-
cuit în apele ce scaldă coastele de West ale Oc.
Pacific (China, Japonia, Coreea, Malaya etc.).

JOS! 1. Comandă
pentru coborîrea pa-
vilionului sau a unui
semnal. 2. Comandă
pentru coborîrea unei
vele în bărci.

JOS GABIERII! Co-
mandă pentru cobo-
riri gabierilor din
arboradă.

JUCĂ 1. (*despre na-
vă*) A veni foarte
repede în poziția na-
vă dreaptă, adică a avea stabilitate prea mare.
O navă prea jucăușă este neplăcută pentru
personal și dezavantajează întrebuințarea
armelor. 2. (*despre vînt*) A schimba frecvent
direcția. Dacă nava strînge vîntul, cînd acesta
joacă, ea se poate masca repede.

JUMĂTATE, la (*despre un semnal*) Ridicat la
jumătatea distanței pînă la vergă (a nu se
confunda cu expresia „în bernă” are se referă
numai la pavilionul național sau la o marcă
de comandament).

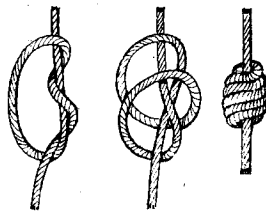

Joncă

JUMĂTATE NOD Nod marinăresc ce servește
la fixarea temporară a unui obiect, de ex.,
a unei parime, care nu forțează; se utilizează,
de asemenea, la capătul unei parime pentru a

Jumătate nod simplu

Jumătate nod dublat

Jumătate nod dublu

Jumătate
ochi întors

o împiedica să treacă printr-un rai. Poate fi
făcut și în serie, dublat, cu nod opt și cu legături.

✓ **JUMĂTATE NOD DUBLU** Nod cu ajutorul
cărui se face repede un ochi pentru a marca
pe parimă un semn; de ex., pentru a marca la
o saulă de sondă locul în care se află mina son-
doului cînd a simțit fundul. Se mai folosește
pentru a uni repede două capete de parimă
sau a cuprinde în nod o parte slabă a unei
parime ce trebuie să forțeze.

✓ **JUMĂTATE OCHI** Jumătate de nod, cu unul
din capete adus în direcția celui alt.

✓ **JUMĂTATE OCHI ÎNTORS** Nod utilizat pentru
ridicarea unor greutăți mici.

JUMĂTATE VITEZĂ Gradație pe cadranul
telegrafului, care corespunde vitezei normale
de manevră în port. Viteza efectivă variază în
raport cu viteza maximă a navei; astfel, la o
navă a cărei viteză maximă este de 35 Nd
J.V. va fi de circa 15 Nd.

JUMĂTATEA MAREEI Moment în care înăl-
țimea apei se află la jumătatea distanței dintre
înălțimea mării înalte medii și cea a mării
joase medii.

JURNAL DE ANCORAJ Jurnal în care se consemnează adâncimea ancorării și lungimea lanțului filat la apă, pentru a se ține evidența celor mai solicitate chei de lanț; v registrul istoric al lanțurilor.

JURNAL DE BORD Document juridic de evidență și control al activităților și evenimentelor care se desfășoară la bordul unei nave. În J.d.B. se înscriu: semnalele și ordinele primite și transmise, vizitele la bord, evenimentele neobișnuite, drumurile adevărate și la compas urmate de navă, situația hidrometeorologică etc., indicându-se ora fiecărei consemnări.

JURNAL DE HIDROCARBURI Document introdus recent — în scopul combaterii poluării apei — în care se consemnează orice descărcare de hidrocarburi în mare.

JURNAL DE MAȘINI Document juridic similar jurnalului de bord, în care se înscriu evenimentele referitoare la starea și funcționarea mașinilor principale și auxiliare ale navei, precum și date privind cantitățile de apă, combustibil și lubrifianți de la bord, revizii, reparații etc.

JURNAL DE NAVIGAȚIE Document specific navelor militare, în care ofițerul de cart înscrie datele referitoare la navigație pe timpul mar-

șului: starea vremii, drumurile urmate și schimbările de drum și de viteză, evenimentele petrecute în timpul carturilor în legătură cu navigația și siguranța navei.

JURNAL DE SCUFUNDARE Registrul în care se înscriu — pentru fiecare scafandru — orele de scufundare, lucrările executate sub apă, adâncimea de scufundare etc.

JURNAL DE TIMONERIE Registrul în care se înscriu toate evenimentele de la bordul navei, îndeosebi comenzile la mașini transmise prin telegraf sau portavoce. Servește ca bază pentru întocmirea jurnalului de bord, în care se consemnează numai evenimentele importante.

JURNALUL CARICULUI MC Document ținut la zi de navele care transportă în vrac substanțe lichide nocive. Întocmit pe baza Convenției internaționale pentru prevenirea poluării marine (1973), J.C. cuprinde date privind caracteristicile caricului, descărcările efectuate în mare etc. Poate face parte din jurnalul de bord al navei.

JURNALUL CRONOMETRELOR Registrul în care se înscriu stările absolute și marșele diurne ale tuturor cronometrelor bordului, precum și anumite evenimente în legătură cu acestea (*a nu se confunda cu carnetul cronometrului*).

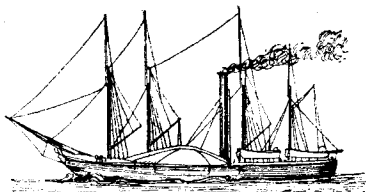
K

K Pavilion din Codul internațional de semnale, care, ridicat izolat, are semnificația: „Doresc să comunic cu dv.”

KAITEN *mil* Torpilă japoneză condusă de un pilot sinucigaș pînă în momentul lovirii țintei (în japoneză, zbor către cer).

KAMIKAZE Avion al marinei japoneze, care intra în țintă odată cu pilotul sinucigaș.

„KARTERIA” Prima navă cu vapor care a luat parte la o luptă navală (Itea, 1828), în războiul de independență al Greciei. Deși armată numai cu opt tunuri, ea a distrus mai multe nave turcești.

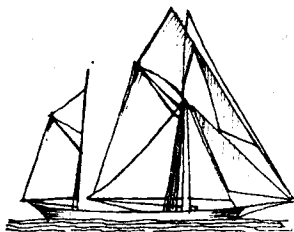

„Karteria”

KAUS AUSTRALIS Steaua nautică ϵ Sagittarii (Săgetătorul), mărimea 2,0; în arabă și latină „Partea de sud a arcului”.

KAYAR Denumire indiană dată fibrei de cocos din care se confecționează parime.

KECI Tip de ambarcațiune de grement cu vele aurice. Se deosebește de yawl prin faptul

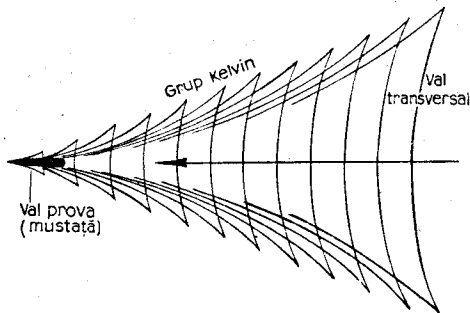

Keci

că arborele pupa este mai înalt și se află în prova timonei.

KELP Iarbă de mare frecvent întilnită în strîmtoarea Magellan.

KELVIN, grup de valuri Sistem de valuri provocate de o navă în mișcare. Se compune din valuri prova sau mustăți și din valuri pupa transversale pe direcția de înaintare a navei.

Grup de valuri Kelvin

KEULNAR Navă cu lungimea de 20 m, cu vele pătrate și randa, folosită în mările nordice.

KHAMSIN Vînt cald de Sud-Est care bate pe coastele Egiptului în lunile februarie-iunie.

KILOMETRAJ Marcaj pe malul stîng al Dunării de Sus (începînd de la Galați), plantat la fiecare kilometru al drumului navigabil.

KILOMETRU 1. Distanță de 1 km măsurată pe axul șenalului și marcată pe malul stîng pe o tablă pe care este înscris numărul respectiv. 2. Tablă de marcaj a kilometrului în accepțiunea (1).

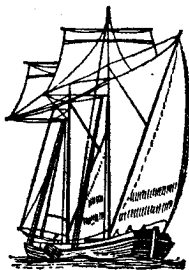
KINGSTON *sin* valvulă de fund.

KITCHEN, cîrmă *v* cîrmă.

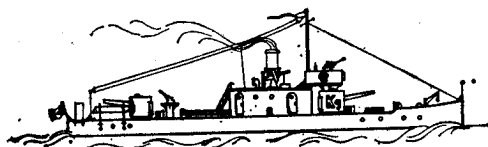
KNOR Navă de comerț vikingă folosită în sec. IX-X. Caracteristici: L = 24 m; B = 5,5 m.

KOCHAB Steaua nautică β Ursae Minoris (Carul Mic), mărimea 2,2; în arabă, denumire prescurtată de la „Steaua Nordului”, botezată astfel cînd se afla în locul actual al Stelei Polare

KOFF *ist* Navă cu vele folosită în mările nordice. Caracteristici: $L = 20$ m; $B = 1,50$ m. „**KOGĂLNICEANU**” *ist* Monitor construit în șantierul austriac „Meyer Lintz” (1906-1907), împreună cu alte trei nave de același tip. Caracteristici: Depl. = 680 t; $L = 63,5$ m; $B = 10,16$ m; $d = 1,6$ m; $V = 12,5$ Nd; trei tunuri de 120 mm instalate în turele și șapte tunuri de 37-57 mm. În primul război mondial a luat parte la luptele de la Turtucaia, Silistra, Dervent, Rasova, Oltina, Pătlăgeanca etc.

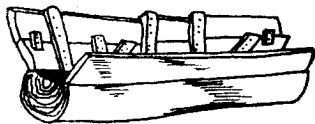

Koff

„Kogălniceanu”

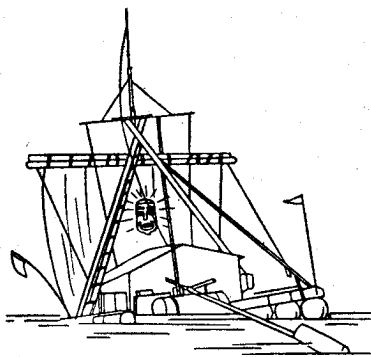
Pe timpul insurecției armate din august 1944 a acționat împotriva navelor Germaniei hitleriste care se retrăgeau pe Dunăre, a interceptat convoaiele fluviale ale inamicului și a sprijinit cu foc acțiunile trupelor de uscat proprii. În anul 1961 monitorul a fost scos din serviciu.

Komienga

KOMIENGA *ist* Luntre construită dintr-un singur trunchi de copac și folosită de vechii slavi. „**KON-TIKI**” Plută (purtind numele unui conducător incas despre care se crede că în sec. V e.n. ar fi traversat cu armata sa pe plute Oc. Pacific) cu ajutorul căreia șase oameni temerari, în frunte cu savantul norvegian Thor Heyerdahl, au făcut una din cele mai originale expediții ale secolului nostru, traversind Oc. Pacific din

America de Sud în Polinezia. Pluta a fost construită din bușteni de balsa cu lungimea de 14 m, fără a folosi cuie sau legături metalice, având toate detaliile plutei vechilor peruani, chiar și acelea despre a căror destinație s-a aflat abia în cursul călătoriei (de ex., derivorul mobil). Participanții la această expediție și-au propus să confirme ipoteza potrivit căreia locuitorii Polineziei și ai altor arhipelaguri vecine ar fi la origine indieni din America și nu descendenți ai locuitorilor Asiei de Sud-Est. Ambarcațiunea a părăsit portul Callao (Peru) la 28 aprilie 1974 și după o sută de zile, timp în care a parcurs 4 300 Mm, fiind purtată de curentul ecuatorial de sud și de alizee, a ajuns, la 7 august 1974, la insula Raroia (arh.

Kon-Tiki

Tuamotu). Deși problema provenienței populației din Polinezia nu a fost încă elucidată, posibilitatea ca unii indieni din Peru să fi ajuns în aceste insule pe mijloace folosite cu peste un mileniu în urmă a fost pe deplin confirmată prin reușita expediției.

KOSS, prismă *v* prismă Koss.

KÖRT, ajutoraj/diuză Dispozitiv fixat în jurul elicei la navele portuare și fluviale și folosit pentru sporirea randamentului acestora.

KRAKEN *ist* Monstru marin fabulos care ar fi trăit în apele de pe coastele Americii și Norvegiei.

L

L Pavilion din Codul internațional de semnale, care, ridicat izolat, înseamnă: „Opriți imediat nava dv.”

LABĂ DE AMARARE Armătură metalică în formă de U, avînd la un capăt un lanț cu întinzător care se prinde pe copastia bărcii. Apoi întinzătorul se întinde pentru a amara bărcile așezate pe cavaleti; *v fig* cavalet.

LABĂ DE BULINĂ *inv* Labă de gîscă cu care se prinde bulina de velă; *v fig* bulină.

LABĂ DE GÎSCĂ Ansamblu format din două sau mai multe căpete de parîmă mătisite la un loc, care prind același obiect. Cînd are două brațe inegale L.d.G. se mai numește și gură de zmeu.

LABĂ DE PISICĂ Încrêțitură a mării, abia vizibilă la orizont, semn al unui început de vînt pe care velele nu îl simt încă.

LACRIMĂ 1. Picătură de apă care apare lingă niturile bordajului sau ale unui perete. 2. *arg* Picătură de pitură care cade de pe pensula unui marinar începător în piturare sau picătură ce se scurge pe un perete vertical cînd stratul de pitură este gros și insuficient de bine întins.

LADĂ DE BARCĂ DE SALVARE Ladă pentru obiectele de armament ale bărcii de salvare, care nu au post fix.

LAGAN Marfă aruncată peste bord și marcată cu o geamandură sau cu o căpățînă pentru a putea fi recuperată ulterior.

LAGUNĂ *hd* 1. Porțiune din bazinul unei mări cu apă sărată sau salmastră, separată printr-un cordon de litoral sau printr-un banc de nisip, putînd însă comunica uneori cu marea printr-o trecere îngustă; *sin* lac litoral, ghiol. 2. Bazin de apă, de obicei de formă rotundă, situat în mijlocul unui atol.

LAMBRIU Panou din lemn așezat pe bordaj de-a lungul unei cușete pentru a apăra de umezeală și răceală.

LAMPĂ *inv*, *sin* felinar.

LAMPIST Marinar care are în primire lampieria.

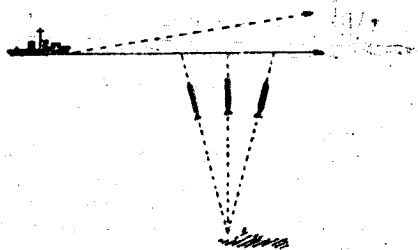
LAMPISTERIE Cheson sau încăpere în care se țin felinarele navei ce nu sînt la post fix și felinarele de rezervă.

LANCE DE BALENIER *inv* Lance cu fierul alungit, cu ajutorul căreia se omorau, în mo-

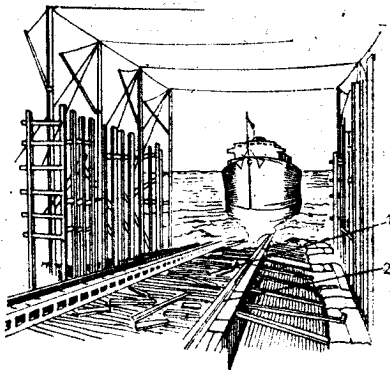
mentul ieșirii la suprafață, balenele atinse de harpoane.

✓ **LANG**, răsucire; *v* parîmă.

LANSARE 1. *mil* Acțiunea de propulsare și de îndreptare spre țintă a unui anumit gen de armament: rachetă, torpilă, bombă, grenadă

Lansarea torpilelor în jerbă

Lansarea longitudinală a unei nave:
1 — cale de lansare; 2 — filă de lansare

antisubmarină etc. **L. în jerbă** **L.** mai multor torpile, formînd un fascicul, împotriva aceleiași ținte. 2. Operațiune prin care o navă construită pe cală este adusă la apă. Cînd nava este construită într-un doc uscat, **L.** constă doar din umplerea docului cu apă. **L. laterală** Operațiune de **L.** a unei nave — avînd axa longitudinală

paralelă cu malul — cu ajutorul unor cărucioare cu care este trasă la apă, îndeosebi pe fluviu. **L. longitudinală** L. obișnuită a unei nave — avînd axa longitudinală perpendiculară pe mal — cu ajutorul unui leagăn care alunecă pe căi de lansare pînă la apă.

LANSATOR mil Instalație destinată lansării diferitelor categorii de armament: rachete, grenade antisubmarine etc. Cele mai multe instalații cuprind un sistem de acționare și un sistem de dirijare la țintă.

LANȚ-CĂLĂUZĂ v lanț de ancoră.

LANȚ DE ANCORĂ Lanț compus din segmente cu lungimea de 25 m, denumite chei, care sînt legate între ele prin chei de împreunare de tip vechi sau patent (brevetate). La lanțurile cu chei de tip vechi, după cheia de împreunare urmează o za terminală fără pod. Ancora se fixează cu inelul de o cheie de ancoră, după care urmează o za fără pod, o cheie cu țîtină și un-atrei zale obișnuite; acestea se prind la cheia de împreunare a primei chei de lanț. La navele fluviiale lanțul nu este împărțit în chei, avînd, de regulă, zale fără pod; pot exista însă două lanțuri: **L. gres**, cu zale de calibru mai mare, prins la inelul ancorei, și **L.-călăuză** sau erchet, legat de diamantul ancorei; v cap de șarpe. ◇ „Lanțul apic/la pic” Formulă prin care se raportează că lanțul este vertical. „Lanțul întinde înainte/la travers” etc. Formulă prin care santinela la ancoră raportează direcția în care întinde lanțul.

LANȚ DE CĂLCII Lanț de greement pe care se reazemă călciiul săgeții bompresului.

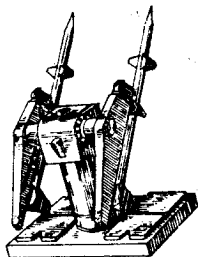
LANȚ DE FUND 1. v geamandură. 2. v paiet de gaură de apă.

LANȚ DE GEAMANDURĂ Lanț cu zale cu secțiune pătrată, care servește la ancorarea geamandurilor.

LANȚ DE GHORDELE Procedeu de scoatere a apei dintr-un compartiment inundat sau de aducere a apei la locul unui incendiu, unde nu se poate acționa cu pompele, folosind două-trei ghiordele care se trec din mină în mină de marinari înșiruți în lanț, începînd din compartimentul inundat și pînă la copastie, unde apa se deșartă în mare, respectiv, de la mare la locul incendiului.

LANȚ DE GREEMENT Lanț cu zale fără pod, folosit la unele manevre curente sau fixe. Poate avea zale scurte sau zale lungi.

LANȚ DE MĂSURARE Lanț cu zale plate, cu care se măsoară perimetrul navei pentru a calcula tonajul registru.

Lansator de rachete de tip naval

LANȚ DE SART *inv* Lanț fixat cu un capăt de bordajul navei la un fier de sart asigurat cu un contrafier, iar cu celălalt, de zbirul capului de berbec inferior al unui sart; v lanțuri.

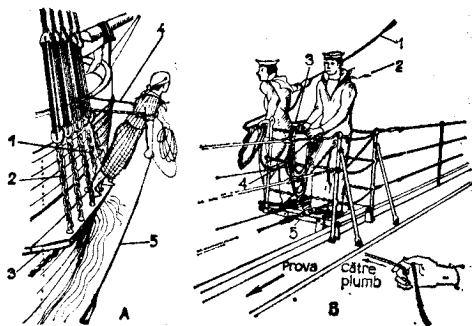
LANȚ DE SIGURANȚĂ Lanț fixat cu un capăt pe pana unei cirme din lemn, iar cu celălalt pe bordajul navei, pentru a nu se pierde pana în cazul ruperii axului cirmei.

LANȚ GROS v lanț de ancoră.

LANȚ HIPERBOLIC Sistem format din cel puțin o stație de emisie principală și două stații secundare pentru sistemele de navigație hiperbolice. În funcție de sistemul de navigație, există lanț „Decca”, lanț „Loran” etc.

LANȚANĂ Parimă obținută prin răsucirea a trei sau a patru șuvițe cu sau fără inimă centrală; v parimă, răsucire.

LANȚURI 1. *inv* Loc pe portsart, între lanțurile sartinilor din care se sonda pe vremea navelor cu vele. 2. Platformă mică, rabatabilă la prova, fixată prin două L.; De pe această platformă se sondează cu sonda de mină, sondorul fiind înclinat în afara bordului și ținut de chingă. ◇ „Doi oameni la L.” Comandă pentru ca doi sondiri să treacă la L. pentru a sonda.

Lanțuri:

A — lanțuri pe o navă cu vele: 1 — lanțuri; 2 — lanț de sart; 3 — portsart; 4 — chingă; 5 — sondă balansată; B — lanțuri pe o navă modernă: 1 — sondă balansată; 2 — sonzor gata să treacă la sondă; 3 — chingă; 4 — sondă făcută colac; 5 — lanțuri

LARG, în 1. În accepțiunea uzuală, la distanță apreciabilă de coastă. ◇ „La larg!” Răspuns dat la somația „Cine este?” sau „Alo barca!” de un șef de barcă care trece pe lângă o navă de război, fără a avea intenția de a acosta la aceasta. 2. „În largul mării” În afara apelor teritoriale.

LARG ȘI STRÎNS *arg* „De la vînt larg la vînt strîns”, adică în orice situație.

LĂSCA! 1. MC Comandă pentru a slăbi sau a fila o parimă ori un curent, astfel încît să existe o relație corectă între distanța de la navă la cheu, diametrul și tensiunea parimei etc. 2. *fl* Comandă echivalentă cu „Fila”, folosită uneori de piloții de pe Dunărea Maritimă. **LASH** (*engl* Lighter Aboard Ship) Tip de navă portbarje, avînd o macara-portal de cca

800 t pentru ridicarea și coborirea la apă a barjelor; poate lua la bord 70-80 de barje.

LATIN, sistem Sistem de construcție a navelor sau ambarcațiunilor, la care filele (scindurile) de bordaj nu se suprapun.

LATITUDINE Arc de meridian cuprins între ecuator și un punct dat pe globul terestru. Se măsoară cîte 90° spre Nord și Sud, purtînd denumirea de nordică sau Nord și sudică sau Sud. În calcule se notează cu $+(N)$ și $-(S)$. **L. astronomică** Unghiul dintre direcția gravitației și planul ecuatorului. **L. geografică/geodezică** (φ) Unghiul dintre normala la elipsoidul terestru și planul ecuatorului. **L. geocentrică** (ψ) Unghiul dintre raza care unește punctul considerat cu centrul Pămîntului și planul ecuatorului. Diferența între **L. geografică** și cea **geocentrică** este de max. $11,6'$ la **L. de 45°** . **L. circummeridiană** **L. calculată** cu o observație la Soare, cînd acesta este în apropierea culminației. **L. meridiană** **L. calculată** cu o observație la Soare cînd acesta culminează. \diamond „**L. joasă**” **L. apropiată de ecuator**; „**L. înaltă**” **L. apropiată de zonele polare**; „**L. medie**” Semisuma a două **L.**

LATITUDINE CRESCÎNDĂ Distanța, în raport cu ecuatorul, la care trebuie trasat pe harta Mercator un anumit paralel; *sin* latitudine Mercator, părți meridionale.

LATITUDINE CU POLARA Latitudine calculată pe baza înălțimii Stelei Polare deasupra orizontului.

LATITUDINE FICTIVĂ Coordonată analogă latitudinii geografice, dar raportată la un ecuator fictiv (*denumire folosită pe unele hărți în proiecție Mercator oblică*).

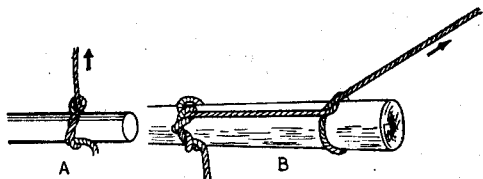
LATITUDINE GEOMAGNETICĂ Arc de meridian geomagnetic, cuprins între ecuatorul geomagnetic și un punct dat. Se notează cu litera Φ .

LATITUDINE MAGNETICĂ (*a unui punct*) Unghi a cărui tangentă este egală cu jumătate din tangenta înclinației magnetice în punctul dat.

„**LATITUDINILE CAILOR**” *ist* Denumire dată în sec. XVII-XVIII zonei de calmur tropicală din Oc. Atlantic, situată între latitudinile 30° și 35° N și caracterizată prin presiune ridicată și vreme calmă timp îndelungat, întrerupt de grenuri. Reținute adeseori din cauza calmului din această zonă, velierele care transportau în acele timpuri cai spre Indiile occidentale, îi aruncau peste bord cînd se terminau rezervele de apă și de hrană destinate animalelor. Prin analogie, uneori aceeași denumire este atribuită latitudinilor de 30° - 35° nordică și sudică din toate oceanele.

LAȚ Nod marinăresc folosit pentru a prinde o parimă pe un școndru.

LAȚ CU JUMĂTATE OCHI Nod marinăresc folosit pentru a remorca un școndru; *sin* nod de lemn/școndru.

Laț:
A - laț simplu; B - laț cu jumătate ochi (nod de școndru)

LĂCRIMĂ (*despre un perete*) A face apă sub forma de picături la nituri.

LĂCRIMAR Cornier la îmbinarea centurii cu tabla lăcrimară.

LĂCRIMARĂ Prima filă de tablă a punții, care se îmbină cu centura.

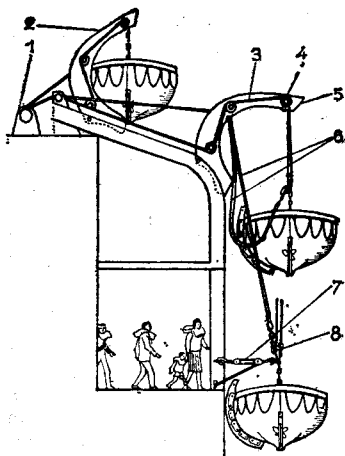
LĂPTAȘ Plasă de pescuit în ape curgătoare, confecționată din fire de cîneșă sau de bumbac, în formă de sac, și prevăzută pe latura superioară a gurii cu plute, iar pe latura inferioară cu bile de plumb.

LĂRGIREA HARMUZULUI Operațiune de deschidere a harmuzului efectuată cu o daltă lucrătoare sau cu o patarată.

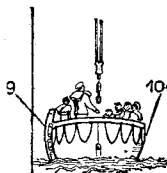
LĂSĂ LA BABORD/TRIBORD A manevra astfel încît un obiect de pe apă (o geamandură, o altă navă etc.) să rămînă la babord/tribord.

LĂSĂ SĂ MEARGĂ A lăsa o barcă să meargă în virtutea inerției, ramele fiind ținute cu mina de-a lungul bordajului. \diamond „Las” să meargă!” Comandă pentru a lăsa barca să meargă.

LĂSĂ SĂ POARTE A abate sub vînt pentru a umple velele.

Lăsarea bărcii la apă:
1 - vinci; 2 - gruie intrată; 3 - curent; 4 - rai; 5 - gruie scoasă; 6 - atîrnător de reținere; 7 - palanc de reținere; 8 - cirlig cu papagal; 9 - sanie; 10 - barcă la apă

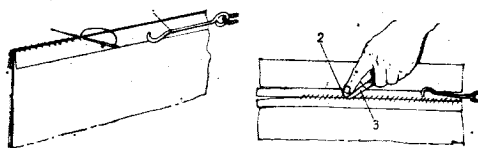

LĂSARE DIN MERS Molarea remorcii unui șlep dintr-un convoi, șleplul ancorind sau acostind cu gâul.

LĂSARE LA APĂ Manevră de coborire la apă a unei bărci de pe punte sau de la grui. Manevra de lăsare la grui se execută filind palancurile, barca fiind lipită de parimele de rului cu ajutorul boțurilor alunecătoare și, eventual, cu parime de reținere date peste curenții palancurilor. Pe navele de pasageri pot fi necesare palancuri și atirători de reținere pentru a nu lăsa barca să balanseze. Bărcile de salvare au și o apărătoare de bord, denumită sanie. Șalupele se lasă la apă — îndeosebi de pe navele de război — cu ajutorul unei bigi, ambarcațiunea fiind ținută cu o labă de giscă.

LĂSĂTURĂ 1. Lungime de saulă ce trebuie filată în afara bordului la un loch ordinar, pentru ca barca lochului să fie remorcată orizontal, adică să dea indicații corecte. 2. Depuneri lăsate de maree pe plajă, marcind locul unde a ajuns apa înaltă.

LĂSTUIRE 1. Cusătură a două bucăți de pinză de vele, îndoiind marginile a două ferțe și trecind acul prin ele, după care se netezește cu netezitorul. 2. (rar) Coaserea a două ferțe cap la cap.

Lăstuire:

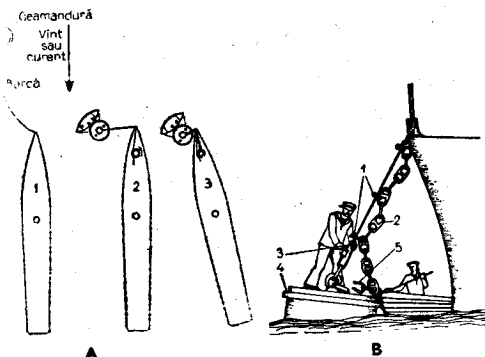
1 — cîrlig de velar; 2 — netezirea lăstuirii; 3 — netezitor

LĂȚIMEA NAVEI 1. Distanța orizontală între tangentele extreme duse la bordajul exterior (acceptiune uzuală pentru navigație). 2. Distanța între tangentele duse la coaste (adică în interiorul bordajului) la navele metalice și între tangentele extreme la navele de lemn (definiție folosită în construcțiile navale). Lățimea la cuplul maestru Lățimea maximă a navei; *sin* lățime de construcție.

LEGARE Ultima fază a unei manevre de acostare, constind din fixarea navei cu ajutorul parimelor de legare la babalele de pe cheu sau la altă navă. Nava poate fi legată cu bordul sau cu pupa la cheu, în ultimul caz fiind asigurată spre larg cu una-două ancore sau cu o ancoră și cu o geamandură. Din punctul de vedere al Regulilor pentru prevenirea coliziunilor, o navă legată la cheu, chiar cu pupa, adică avînd și ancoră la apă, nu se consideră că este ancorată; ca atare, nava nu trebuie să ridice bula de ancoră. Totuși, este practic, deși nu obligatoriu, ca aceasta să fie ridicată, pentru a-i preveni pe ceilalți că nava are un lanț la apă. L. în patru a) L. unei nave cu bordul la cheu, avînd spre larg o ancoră și un ancorot.

b) (la lucrările de salvare a navelor) Fixarea navei salvatoare deasupra epavei cu ajutorul a patru ancore. Ancorele sînt legate cu cîteva zale de lanț, apoi cu o sîrmă, avînd la capăt o cheie rotundă de care se prind un atirător scurt și un boț, cu ajutorul cărora se leagă de o bucată de lemn ce îndeplinește funcția de căpățîna de ancoră. Cele patru ancore se așează pe punte și se fundarîsc cu biga, urmînd drumuri în jurul geamandurii care marchează locul epavei.

LEGARE LA GEAMANDURĂ Manevră al cărei scop constă în a asigura nava la o geamandură

Legare la geamandură:

A — manevra navei; B — prinderea lanțului: 1 — chei; 2 — lanț; 3 — boț de legare la geamandură; 4 — geamandură; 5 — cheie de legare la geamandură

de legare. Nava se prezintă cu prova la înălțimea geamandurii; apoi se lasă la apă o barcă care acostează la geamandură în bordul opus navei, asigurînd-o temporar cu un boț de L.I.G.; în cele din urmă se coboară un lanț de ancoră pe boț și se prinde cu cheia la nivelul geamandurii. În cazul unui corp mort nava prinde căpățîna care marchează locul acestuia și virează prin nara ancorei sîrmă și lanțul intermediar pînă ce lanțul de legare ajunge pe punte și se prinde cu o cheie la lanțul ancorei. Legarea la un corp mort poartă și denumirea de luarea unui corp mort.

LEGĂTOR DE NAVĂ MC Barcagiu care ajută la legarea navelor.

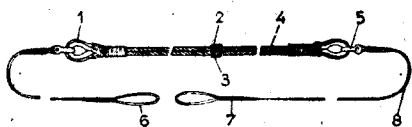
LEGĂTURĂ 1. Parimă de legare a navei la cheu. Distingem: legătura/parima prova, tra-

Legăturile navei:

1 — legătură (parimă) pupa; 2 — traversă pupa; 3 — spring prova; 4 — spring pupa; 5 — traversă prova; 6 — legătură (parimă) prova

versele prova și pupa (denumite pe Dunăre trese) care se dau perpendicular pe navă, sprin-gurile, care se dau de la prova înapoi și de la pupa înainte și legătura/parima pupa. În cazul legării cu pupa la cheu nava nu are decît L.

Legătură elastică:

1 - rodanță; 2 - legătură; 3 - matisală scurtă (sub legătură); 4 - lanțană; 5 - cheie; 6 - gașă; 7 - patronare; 8 - sfîrc de sîrmă

pupa, care se dau uneori încrucișate. **L. elastică** L. din parimă vegetală de cca 6 m, dată în dublin și matisată scurt, fiind asigurată la mijloc cu o L. lată, iar la capete cu ochiuri cu rodanță în care se prind cu chei sfîrcuri de sîrmă. **L. de uragan** Idem, dar făcută din garlin și avînd la capete ochiuri înfășurate pe care se prind sfîrcuri cu un ochi matisat. Ambele servesc la legarea navelor pe vreme foarte rea, eventual, cu remorci improvizate. 2. Prindere cu ajutorul unei parime subțiri a două parime mai groase, a unei parime pe un școndru, a doi școndri. În mod frecvent se întîlnesc următoarele, tipuri de L.: **L. lată**, ale cărei volte se string cu un mai de matisat sau cu un vinci spaniol, după care capătul se trece prin ochiul inițial și se face un nod (L. lată simplă) sau se face o traversă care se asigură cu o foarfecă și o coroaă cu nucă ori cu un nod lat; **L. rotundă** a) L. care continuă cu un al doilea rot de volte, denumite călărețe, ce se string cu mina, după care operațiunea se încheie ca în cazul L. late simple sau cu o traversă; b) L. dublu traversată ce se utilizează la macaralele cu zbir dublu. **L. portugheză**, denumită simplu portugheză, care se face cu volte încrucișate și cu volte călărețe terminate cu o traversă; dacă numărul de volte este mare, traversa poate avea două părți. L.P. poate fi făcută și pe școndri. În afară de acestea, se mai folosesc: **L. de matisor** L. care începe ca și L. dublă, adăugîndu-se volte călărețe, după care se trece prin ochiul inițial, între cele două rînduri de volte, se scoate sub două volte și se termină cu un nod lat sau jumătate de ochi, în funcție de grosimea L. **L. încrucișată** L. care se face pe două parime încrucișate. **L. în cruce** L. care se face pe două parime în unghi drept. **L. pentru arbori** L. servind la legarea arborelui gabier de coloană în caz de avarie. **L. de capră** L. care se face la virful unei capre; *v fig capră*. **L. de tripod** L. care se face la virful unui tripod; *v fig tripod*. **L. de întăritură** L. ce servește la prinderea unui tachtet. **L. dreaptă** L. ce se utilizează pentru legarea a doi școndri perpendiculari. **L. diagonală** L. folosită pentru legarea

a doi școndri ce formează un unghi ascuțit. **L. gîtuită** Orice legătură de apropiere a două parime, strînsă cu un vinci spaniol. **L. de pescar** L. ce servește la legarea de un școndru. **L. de ață de vele** L. ce se face pe parime subțiri cu ață în dublin, trecîndu-se apoi pe sub volte pînă cînd extremitățile se întîlnesc, după care se ia o voltă (traversă) în jurul L. și se împreunează capetele cu un nod lat. **L. de pensulă** L. folosită pentru a ține drepte firele pensulei. **L. de sfilată** Se iau cîteva volte, după care capetele se trec pe sub acestea, procedîndu-se ca la L. de ață de vele. L. pe sîrme și cu sîrmă se fac, ca și celelate sau rotunde, dar se întind cu un întinzător.

LEGĂTURĂ DE BOMPRES *inv* Legătură cu parimă pentru prinderea bompresului de taie-mare pe vechile nave cu vele; *v fig navă de 74*. **LEGA PAVILIONULUI** Dreptul unei nave la pavilion, conform legii statului căreia aparține. Convenția de la Geneva din 1958 privind marca liberă stipulează că orice navă are drept la un singur pavilion și la o singură naționalitate. **LEGA TEMPESTELOR** *inv* Reguli de manevră în ciclon.

LEGHE MARINĂ *inv* 1. Unitate de măsură a distanțelor pe mare și pe uscat, care variază în funcție de sistemul adoptat în diferite țări. Astfel, Anglia, S.U.A., Franța și Spania au adoptat pentru L.M. lungimea de 5 534,9 m, valoarea medie fiind 5 500 m (aproximativ 3 Mm). 2. Unitate de măsură egală cu 3 Mm (5 536 m).

„LEIF ERICSON” Navă construită de norvegieni după modelul de navă aparținînd vikiginilor, care a fost descoperită în 1893 în urma unor săpături. Cu această navă a fost traversat Oc. Atlantic în 40 de zile în condiții meteorologice variate, viteza maximă atîngînd 11 Nd. În acest mod au fost confirmate în practică calitățile nautice ale navelor construite de vikingi.

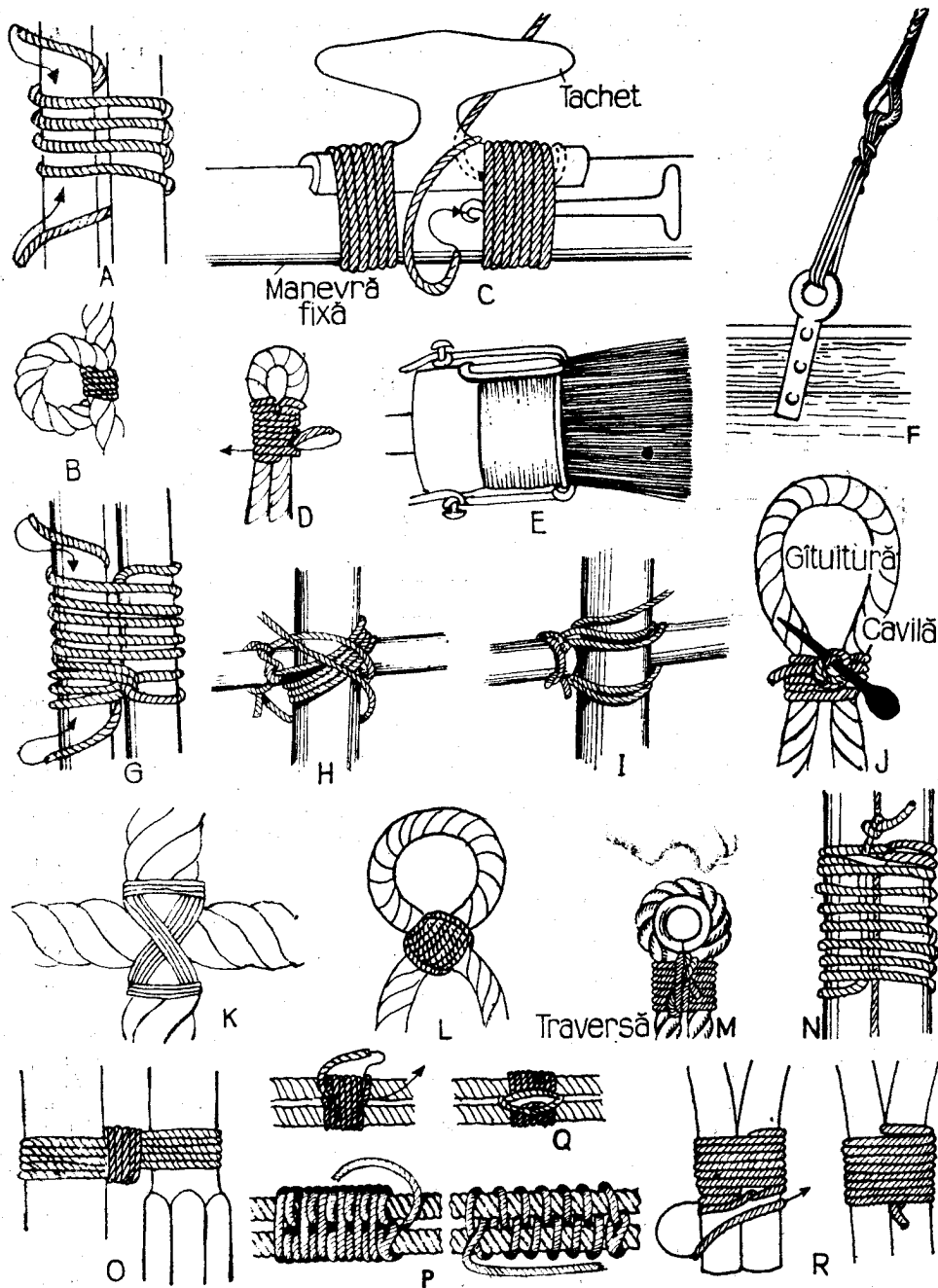
LEMN DE FIER Lemn de esență tare, din specia eucaliptului, folosit la construcții navale.

LEMN MORT 1. Piese de legătură între etrava sau etamboul unei nave din lemn și chilă. 2. Porțiune a corpului navei între chilă și etambou. 3. Porțiune de catarg care nu are vele.

LEMN MORT TĂIAT Porțiune de pe fundul de la pupa al unei nave, cînd aceasta nu este suficient de proeminentă.

LEMN SFÎNT *inv*, *sin* gaiac.

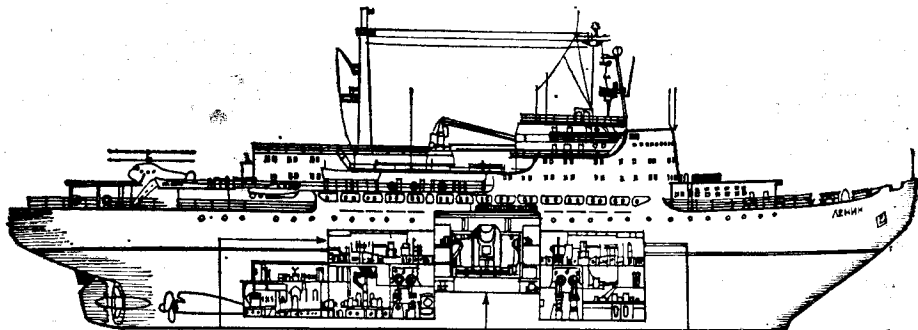
LENE Defect al unui compas magnetic, care constă în orientarea lentă în meridianul magnetic sau în meridianul compas. Cu toate acestea, compasurile pe navele cu vele, care guvernează după vînt, trebuie să fie ușor lenese pentru a nu varia frecvent capul la micile abateri de la drum, inerente unor astfel de nave.

Legături:

A — de ață de vele; B — de git; C — de întăritură; D — de matisor; E — de pensulă; F — de sart; G — de sfilață; H — diagonală; I — dreaptă; J — gituită; K — în cruce; L — încrucișată; M — lată cu traversă; N — lată; O — pentru arbori; P — portugheză; Q — rotundă dublu traversată; R — traversată

„LENIN” Prima navă civilă din lume cu propulsie atomică (U.R.S.S., 1957), destinată asigurării navigației în zona arctică. Caracteristici: Depl. = 16 000 t; L = 134 m; B = 27,6 m; d = 9,2 m; propulsia este asigurată de trei reactoare nucleare; puterea mașinilor = 44 000 CP; V = 18 Nd. Pentru spargerea gheții folosește, pe lângă forța de izbire, instalații ultrason de mare putere, precum și fuzee (bombe termice) lansate de un elicopter ambarcat. LEO Constelație cu stelele nautice Denebola și Regulus; în latină „Leul”.

„Lenin”

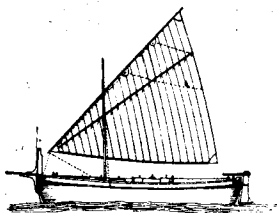
LEST 1. Greutate amplasată pe fundul unei ambarcațiuni pentru a-i spori stabilitatea. Nu se recomandă să se utilizeze lest metalic, ci butoaie cu apă amarată, care, la nevoie, pot fi golite pentru a spori flotabilitatea ambarcațiunii. 2. Greutate amplasată la baza unui obiect care trebuie să plutească în poziție verticală (de ex., la barca lochului ordinar se utilizează ca L. o fișă de plumb). 3. Greutăți ambarcate într-un bord în vederea efectuării probelor de înclinare. 4. *sin* balast, savură. **LESTĂ** A prevedea cu lest.

LEUT Ambarcațiune de pescuit folosită în M. Adriatică.

LEVANT 1. Denumire dată părții estice a M. Mediterane, limitată de țărilor musulmane, pentru a o deosebi de partea vestică. 2. *MN* Vint care bate dinspre Est în strâmtoarea Gibraltar în timpul lunii martie și în perioada iunie-octombrie.

LEVANTER Vint care bate cu putere dinspre Nord-Est în M. Mediterană; *sin* evrocyclodon, meltem.

LIBER Comandă indicând terminarea unei manevre sau a altei activități. ◇ „L. la mașini!”

Leut

„L. de la posturile de luptă!” „Liberă garda!” etc. „Liberă pupa/prova!” Formulă de raport la plecarea navei indicând că toate paramele au fost intrate; astfel, se evită cazurile în care elicea ar putea prinde o parimă.

LIBER PE BORD MC, v F.O.B.

LIBERĂ PRACTICĂ Permișiunea de a lua contactul cu uscatul ce se acordă unei nave care are patentă de sănătate curată.

LIBERTATE DE MANEVRA Ordin (semnal) al navei-comandant prin care se lasă fiecărei nave libertatea de a executa o anumită manevră.

L.d.M. poate fi acordată și pentru un anumit interval de timp (de ex., L.d.M. pentru noapte).

LIBERTATEA MĂRII Principiu potrivit căruia largul mării nu este supus suveranității nici unei țări, fiind deschis în mod egal tuturor statelor. Din acest principiu derivă cele patru libertăți stabilite prin Convenția de la Geneva (1958), de care beneficiază toate statele, indiferent dacă sînt sau nu riverane: a) libertatea de navigație; b) libertatea de pescuit; c) libertatea de survol (navigație aeriană deasupra mării libere); d) libertatea de a instala cabluri și conducte submarine.

LIBRA Constelație avînd steaua nautică Zuben el Genubi; în latină „Balanță”.

LIBURNĂ *ist* Navă ușoară cu un singur rînd de rame, folosită în Roma antică ca navă de luptă.

LIGA NAVALĂ ROMÂNĂ (L.N.R.) Asociație de cultură și propagandă marinărească, înființată în anul 1923 din inițiativa ofițerilor activi și de rezervă din marina militară și civilă. Avea secții în mai multe localități. A inițiat, printre altele, liste de subscripții în toată țara, realizînd fondurile necesare construirii navei-școală „MIRCEA”.

LIGAN *sin* lagan.

„**LIGHTNING**” *ist* Primul torpilor din lume (1877), avînd deplasamentul de 40 t și viteza de 19 Nd.

LIMAN *hd* Golf cu adîncime mică, reprezentînd estuarul unui rîu inundat de mare și separat parțial de aceasta prin limbi joase de nisip (aluvioni).

LIMB 1. Operație de descărcare parțială a unei nave pentru a face posibilă trecerea sa peste bara unui fluviu; *sin* alimbare, limbuire. ◇ „A face L.” A executa o astfel de operație. 2. Nava (șalanda, șlepul) cu care se face L. 3. *v* sextant.

LIMBĂ 1. Porțiune îngustă de uscat ce înaintează în mare, fiind adeseori prelungită, pe sub apă, cu o întinsură sau un pinten. 2. *fl* Fișie de uscat ce pornește oblic de la malul Dunării, înaintind spre aval. 3. Prelungirea pe apă a unui ghețar ce se află pe uscat; *sin* limbă glaciară. 4. *v* Malta, ordin.

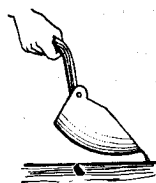
LIMBĂ SUBMARINĂ *sin* pinten submarin.

LIMBUIRE *sin* limb (1).

LIMITA GHEȚURILOR *hd* Curba ce unește punctele din regiunile polare pînă la care ajung ghețarii plutitori, prezentînd pericol pentru navigație. În emisfera nordică aisbergurile ajung, în Oc. Atlantic, pînă la latitudinea de 40°-50°N, unele fragmente ale acestora putînd fi întîlnite chiar la latitudinea de 35°N.

LINGURĂ *v* tub lanstorpilor.

LINGURĂ DE CĂLĂFĂTUIT Lingură cu coadă lungă și cu gît, servind la turnarea smoalei în harmuz.

Lingură
de călăfățuit

Lingură
de înfășurat

LINGURĂ DE IUBLOU *sin* pilnie de iublou.

LINGURĂ DE ÎNFĂȘURAT Sculă pentru înfășurat parime, mai mică decît maiul de înfășurat.

LINIA DATEI Linie ce coincide în principiu cu meridianul 180°, unde navele schimbă data, repetînd-o cînd merg spre Est și decalînd-o cu o zi cînd merg spre Vest. Uneori L.D. deviază de la acest meridian, pentru ca anumite insule sau uscaturi să aibă o oră convenabilă din punct de vedere practic.

LINIA RUMBULUI *sin* loxodromă.

LINIE 1. *inv*, *sin* ecuator terestru. 2. Rută parcursă în mod regulat de navele unei anumite companii de navigație.

LINIE CENTRALĂ Dreaptă normală pe centrul liniei de bază la sistemele de navigație hiperbolice.

LINIE DE APĂ Linie formată la intersecția planului orizontal al suprafeței apei cu corpul navei.

LINIE DE ARBORI Ansamblu din două sau mai multe tronsoane confecționate din bare cilindrice de oțel, cuplate între ele prin flanșe și buloane, prin intermediul cărora se transmite mișcarea de rotație de la mașină la elice. Capă-

tul din interiorul navei al L.d.A. este cuplat cu arborele motor, iar pe capătul exterior este montată elicea. După modul de amplasare, tronsoanele poartă denumirea de arbore intermediar sau arbore port-elice. L.d.A. este menținută în poziție corectă cu ajutorul cuzinetilor de sprijin (de pat) și al presteupei de etansare montată în etambou, la ieșirea din navă a arborelui port-elice.

LINIE DE BAZĂ 1. Linie ce coincide cu muchia inferioară a chilei. 2. Dreaptă care unește stația principală și o stație secundară aparținînd unui lanț de navigație hiperbolică.

LINIE DE BRIZANȚI Linie — mai mult sau mai puțin dreaptă — ce marchează fundurile mici de care apa mării se sfărîmă, formînd brizanți.

LINIE DE BULINĂ Dreaptă ce marchează drumul limită pe care îl poate lua o ambarcațiune sau o navă cu vele pentru a atinge un punct dat, stringînd vîntul; *sin* linie de vînt strins.

LINIE DE CREDINȚĂ Linie marcată pe cutia compasului, care materializează axul navei și la care se citește capul acesteia; *v* fig compas.

LINIE DE CUSUT Linie marcată printr-un fir colorat, la cîțiva centimetri de marginea unei ferțe, pentru a putea fi cusută cu altă ferță; *v* fig cusături.

LINIE DE FRONT Formație în care navele se deplasează pe drumuri paralele, relevîndu-se reciproc la travers; *v* fig formație.

LINIE DE GRENURI Zonă aflată la o anumită distanță de fața unui front de aer rece (pînă la 200 Mm) de-a lungul căreia se produc grenuri.

LINIE DE ÎNCĂRCARE Intersecția planului de plutire a unei nave cu bordajul, marcînd bordul liber minim, de vară, de iarnă, de iarnă în Atlanticul de Nord, la tropice, în apă dulce, pentru caric obișnuit și pentru chereștea; *v* marcă de bord liber.

LINIE DE MARGINE *sin* linie de supraimer-siune.

LINIE DE PLUTIRE Linie formată la intersecția planului apei cu bordajul navei la un moment dat.

LINIE DE PLUTIRE DE DEPLASAMENT Linie de plutire a unei ambarcațiuni cu aripi portante sau cu pernă de aer atunci cînd plutește pe apă ca o ambarcațiune obișnuită.

LINIE DE PLUTIRE PURTATĂ PE ARIPI Linie de plutire a unei ambarcațiuni cu aripi portante, în momentul utilizării acestora.

LINIE DE POZIȚIE Loc geometric al punctelor de pe glob, în care se poate afla o navă ce folosește un anumit procedeu de navigație. Astfel, o navă de pe care se iau relevmente se va afla pe o L.d.P. de forma unei drepte în cazul utilizării hărților Mercator; dacă se folosește o înălțime la un astru sau dacă se măsoară distanța la un reper de la uscat, L.d.P. va avea forma unui cerc.

LINE DE SONDE/SONDAJ Linie urmată de ambarcațiunea sau de nava care execută sondeaje pe timpul unei ridicări hidrografice. L.d.S. sint, de regulă, paralele sau radiale.

LINE DE SPUMĂ 1. Diră de spumă ce marchează linia de contact între doi curenți marini. 2. Diră de spumă provenită de la brizanti și aflată, de regulă, mai aproape de mal în raport cu punctul de sfărîmarea a valului.

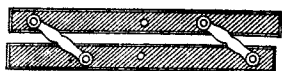
LINE DE SUPRAIMERSIUNE (definiție SOLAS) Linie trasată pe bordaj la o distanță de cel puțin 76 mm de la suprafața exterioară a învelișului punții pereților etanși în bord. La navele cu centura rotunjită, L.d.S. este trasată pe bordaj la o distanță de cel puțin 76 mm în raport cu intersecția dintre prelungirea suprafeței exterioare a învelișului punții de oțel și prelungirea suprafeței bordajului lateral. L.d.S. servește la efectuarea calculelor necesare în caz de gaură de apă.

LINE DE ȘIR Formație în care navele merg una în pupa celeilalte. L.d.S. deschisă Formație în care fiecare navă abate puțin într-un bord pentru a ieși din siajul navei precedente; *v fig formație.*

LINE DE ȚĂRM Linie de întîlnire a uscatului cu apa pe mare calmă, la nivelul mediu al acesteia.

LINE DE VÎNT STRÎNS *sin* linie de bulină.

LIPII PARALELE Instrument de lucru pe hartă. Tipul cel mai simplu de L.P. constă din două rigle legate articulat. Una din ele se așază pe roza hărții, la gradația corespunzătoare drumului sau relevmentului ce urmează a fi

Linii paralele

trasat, iar cu cealaltă, utilizînd sistemul articulațiilor, se efectuează translația direcției în punctul prin care va trece drumul sau relevmentul. Uneori L.P. sint gradate, ceea ce permite folosirea lor pe oricare dintre meridianele. În locul tipului prezentat anterior, se recomandă a se utiliza L.P. cu role (*v fig trasare*), cu zimți sau L.P. Weems, a căror precizie este mult mai mare.

LIPIȘTE Calitatea rozei unui compas magnetic de a nu vibra.

LISTĂ DE ECHIPAJ MC Tabel nominal al echipajului ambarcat, care corespunde rolului de echipaj. Face parte din documentele de bord cerute de organele de control la sosirea și plecarea din port. L.d.E. cuprinde: numele și prenumele, funcția la bord, actul de calificare, locul și data nașterii, naționalitatea, data ambarcării.

LISTĂ NEAGRĂ MC Listă întocmită de autoritățile portuare sau de guvernele unor state,

în care sint incluse navele considerate indezirabile.

LITORAL Fișe a uscatului alăturată mării și influențată de aceasta din punct de vedere al climei. Pe L. sint amplasate instalațiile portuare, farurile și alte repere de navigație, precum și forțele și mijloacele de apărare.

LIVRET DE MARINAR MC Document eliberat de o căpitănie de port unui marinar ambarcat, pentru a-i folosi ca act de identitate. În acest document se înscriu: numele și prenumele posesorului, prenumele părinților, locul și data nașterii, funcția la bord, diplomele pe care le posedă și data ultimei ambarcări.

LLOYD'S, The Societate engleză de asigurări maritime (cea mai veche din lume) și centru mondial de informații maritime, creată către sfîrșitul secolului XVII în cafeneaua al cărei proprietar era Lloyd (*a nu se confunda cu Lloyd's Register*).

LLOYD'S REGISTER OF SHIPPING Societate de clasificare engleză; a luat naștere, ca și The Lloyd's, în cafeneaua cu același nume. **LNG** (*engl* Liquid Natural Gas) Navă pentru transportul gazelor naturale lichefiate.

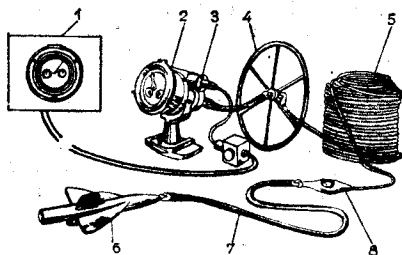
LOC DE FĂCUT APĂ *ist* Radă sau ancoraj cu o sursă de apă bogată (de regulă, o gură de fluviu), unde se putea face apă dulce pentru uzul navelor. Pe vremea navelor cu vele, cunoașterea locurilor de făcut apă prezenta o importanță deosebită.

LOC DE ÎNTÎLNIRE fl Loc pe un fluviu sau canal, în care lărgimea șenalului sau a canalului permite trecerea a două convoaie, unul pe lîngă celălalt.

LOC DE POZIȚIE *sin* linie de poziție.

LOC DE RONDOU fl Loc în care lărgimea șenalului sau a canalului permite executarea unui rondou.

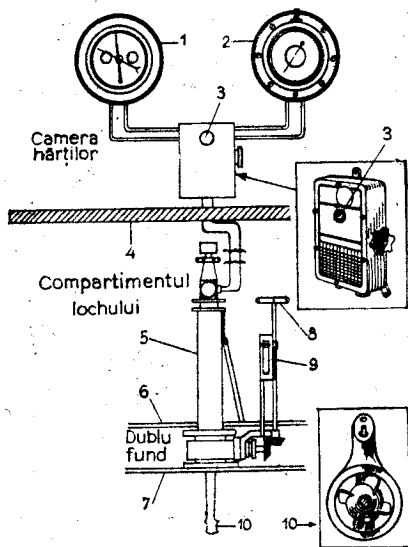
LOCH Aparat de navigație folosit pentru măsurarea directă sau indirectă a vitezei navei. Tipurile mai vechi de L. nu măsurau viteza

Loch mecanic:

1 - repetitor în comandă; 2 - contor; 3 - transmisie electrică; 4 - volant; 5 - saulă; 6 - elice; 7 - lăsătură; 8 - pește

navei direct, ci distanța parcursă într-un interval de timp dat. Astfel, **L. improvizat** sau **olandez** nu era decît o simplă bucată de lemn ce se arunca spre prova, după care doi observatori

Loch de fund cu elice:

1 — contor de distanță; 2 — contor de viteză; 3 — lampă; 4 — puntea comenzi; 5 — locaș cilindric; 6 — bordaj interior; 7 — bordaj exterior; 8 — stea de ridicare; 9 — indicator închis deschis; 10 — elice

notau ora exactă a trecerii sale prin dreptul a două repere de pe punte aflate la o distanță cunoscută. Împărțind această distanță la timpul înregistrat, se obține viteza navei. **L. de fund** *inv* Greutate legată cu o saulă, care era aruncată la pupa, lăsându-se apoi saula să fileze un anumit interval de timp. Împărțind lungimea saulei filate la timpul cunoscut, se obține, de asemenea, viteza. **L. ordinar** Folosit în prezent numai pe veliere, **L.O.** constă dintr-un sector de lemn, denumit barca lochului, lestat la partea inferioară cu plumb și legat cu o labă de giscă la o saulă engleză avînd noduri la anumite intervale. Pentru a măsura viteza, se aruncă barca în apă și se filează saula pînă cînd peste copastie trece o fișie de astar, denumită semn, care se află la o astfel de lungime de saulă încît tracțiunea să fie orizontală. Lungimea saulei cuprinsă între laba de giscă și semn se numește lungime moartă sau lășătură. În momentul în care semnul trece peste copastie se răstoarnă un nisipar (de regulă, de 15 sau 30 s). După scurgerea nisipului, se dă stop și se determină, în funcție de numărul de noduri de pe saulă (care se găsesc la distanța de 14,53 m unul de altul), viteza navei. De aici derivă și nodul ca unitate de măsură pentru viteză, precum și expr. „A fila ... noduri”; *v* nod (1) și (2). Dintre

L. patente, adică breveteate, cel mai obișnuit este **L. mecanic** ce constă dintr-o elice atașată cu un capăt de saulă engleză la o piesă, denumită pește, de la care o altă saulă engleză transmite — în scopul uniformizării — rotația elicei la un volant, iar de la acesta la un contor de mile marine, fixat cu piciorul la o talpă de pe coranament; uneori el este însă fixat la un tângon scurt așezat într-un bord, în dreptul comenzii, pentru a putea fi văzut. Tipurile mai noi de **L.M.** sînt echipate și cu un sistem de transmisie electrică la un repetitor din comandă. O variantă a **L.M.** îl constituie **L. harpon**, la care mecanismul înregistrator este montat chiar pe elice, fiind necesar, pentru a citi **L.**, să se intre elicea la bord. Cele mai moderne tipuri de **L.** sînt cele instalate pe fundul navei, de unde și numirea de **L. de fund** (*a nu se confunda cu L. descris mai sus*). La tipul de **L.d.F.** prevăzut cu elice, mișcarea imprimată a acestuia de curentul apei este transmisă unui motor electric. Măsurînd intensitatea curentului electric, se obține viteza navei. Pentru citirea vitezei pot fi, de asemenea, numărate sclipirile unei lămpi, produse într-o unitate de timp. **L. de presiune** se bazează pe măsurarea diferenței dintre presiunea statică a apei și presiunea dinamică a acestuia cu ajutorul unui tub Pitot și al unui sistem de burdufuri. **L. electromagnetice** se bazează pe variația tensiunii într-un conductor deplasat prin apă într-un cîmp magnetic. Tensiunea este captată de două butoane din metal monel și transmisă unui amplificator, apoi unui contor care indică viteza în noduri. Pe iahturile cu motor se folosește un **L. cu paletă** care permite ca în urma abaterii unei tije mobile, din cauza înaintării navei, să se determine viteza. **L. fals** Dispozitiv de transmitere către un trasor de drum a vitezei rezultate din numărul de rotații, atunci cînd nu este posibilă transmiterea de la **L.**

LODOS Denumire dată de pescari vîntului de Sud-Est care bate pe coasta de West a M. Negre.

LOH *sin* loch.

LOL Instabilitate a navei drepte care se înclină într-un bord sau altul sub acțiunea forțelor exterioare (*a nu se confunda cu canarisirea*).

LOM Rangă servind la manevrarea lanțului ancorei sau a altor greutăți.

„LONG BEACH”

Primul crucișător din lume cu propulsie nucleară (S.U.A., 1961).

Caracteristici:

Depl. = 15 947 t;

L = 214 m; B = 21,30 m; două reactoare și turbine cu vapori de 80 000 CP; V = 30,5 Nd; două rampe pentru lansarea rachetelor Regulus (navă-navă), una dublă pentru rachete Talos (navă-aer) și două duble pentru rachete Terrier (navă-aer).

Lom

LONGITUDINALĂ Element longitudinal al osaturii unei nave în sistemul de construcție longitudinală.

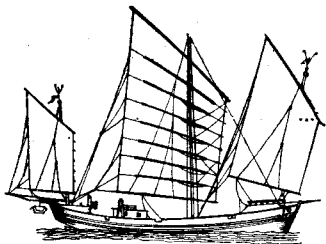
LONGITUDINE Unghiul dintre primul meridian și meridianul unui punct dat sau arcul de ecuator dintre cele două meridiane. Se măsoară de la primul meridian (meridianul zero) spre Est sau West pînă la 180° și se notează cu λ . **L. astronomică** Unghiul dintre meridianul zero și meridianul ceresc; **L. geodezică/geografică** Unghiul dintre planul definit de axa lumii și normala la sferoid și planul primului meridian; se deduce din **L. astronomică** corectată cu componenta longitudinală a abaterii/inclinării verticale; **L. geomagnetică** Coordonată asemănătoare cu **L.**, dar raportată la meridianele geomagnetice; se notează cu Λ . **L. fictivă** **L.** raportată la meridianele fictive. Multă vreme navigatorii nu au dispus de un procedeu științific de determinare a **L.** Aceasta a fost posibilă numai după inventarea cronometrului. \diamond „A lua o **L.**” *arg* A se culca.

LOPĂȚICĂ DE ÎNĂȘURAT Sculă servind la înfășurare în cazurile în care nu poate fi utilizat un mai de înfășurat.

LOPĂȚICĂ DE STRÎNS Sculă servind la strîngerea legăturilor.

LORAN (*engl* Long Range Navigation) Sistem de radionavigație hiperbolică cu impulsuri la distanțe mari.

LORCHA Navă folosită în mările Chinei, dar avînd corp de navă europeană și vele de joncă. A fost introdusă, probabil, de portughezi pe la mijlocul sec. XVIII.

Lorcha

LOSTROM *sin fl* nostrum.

LOTĂ Ambarcațiune pescărească și de transport, avînd prova și pupa ascuțite și ridicate în sus; este folosită în Delta Dunării și pe mare, în apropiere de coastă.

LOT Persoană brevetată care asigură pilotajul în zona fostelor cataracte ale Dunării (Porțile de Fier); *sin* pilot de cataracte.

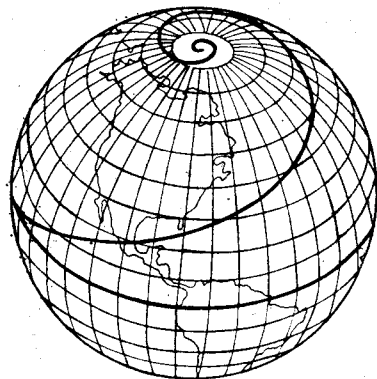
LOVITURĂ 1. Manipulare a ramei de la poziția de drepti pînă la revenirea în aceeași poziție. 2. Bătăie de clopot. Se deosebesc: **L. simplă**, care marchează jumătățile de oră, și **L. dublă**, care marchează orele; *v* și a bate carturile.

LOVITURĂ DE AVERTISMENT Lovitură de tun executată numai cu pulbere pentru a atrage atenția unei nave sau pentru a o soma.

LOVITURĂ DE MARE Val ce lovește cu putere bordajul navei.

LOVITURĂ DE VÎNT Vreme rea trecătoare, cu durată de la un gren pînă la circa o zi.

LOXODROMĂ Curbă pe suprafața globului, care taie toate meridianele sub același unghi, cu excepția cazurilor particulare, cînd se confundă cu meridianele sau cu ecuatorul, reprezentînd un arc de cerc mare. **L.** este o curbă

Loxodromă

elicoidală tangentă asimptotic (la infinit) la pol. Această curbă este urmată de nave cu ajutorul compasului, permițîndu-le să mențină un unghi constant cu meridianele. Pe harta marină în proiecție Mercator **L.** apare ca o dreaptă. **L. fictivă** Curbă pe suprafața globului, care taie sub același unghi toate meridianele fictive.

LPG (*engl* Liquid Pressure Gas) Navă servind la transportul gazelor sub presiune.

LUA APĂ CU BORDUL A ambarca apă pe punte pe mare rea.

LUA BANDĂ A se inclina temporar într-un bord din cauza vîntului și a mării.

LUA LA REMORCĂ/URECHE *v* remorcă.

LUA MAREA/LARGUL A ieși în mare/larg.

LUA O ÎNĂLȚIME A măsura înălțimea unui astru cu sextantul.

LUA RELEVMENTE A determina relevmentele unui obiect.

LUA VÎNTUL A masca o navă/ambarcațiune cu vele, trecînd prin vîntul acesteia.

LUA VOLTA A fixa capătul unei parime de o baba, de un tachtet, de o cavilă etc. printr-o voltă.

Lucrări Hidrotehnice *hd* Construcții executate pe cursurile de apă pentru regularizarea debitelor, prevenirea inundațiilor, stăvilirea apelor în scopul creării lacurilor de acumulare sau inundării unor zone de teren, precum și pentru a împiedica acțiunea apelor în anumite zone.

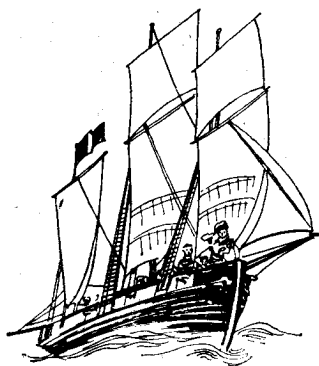
Lucrări Marinărești Ansamblul lucrărilor executate cu ajutorul parimelor: noduri, impletituri, legături, matiseli, patronări, con-

fecționări de scări, de plase sau de baloane de acostare etc.

LUCRU PE HARTĂ Lucrare grafică executată pe harta marină, care constă în trasarea de drumuri sau relevmente cu echerle sau liniile paralele ori cu alte diferite rigle brevetate, în măsurarea distanțelor cu gheara de compas, în punerea unui punct pe hartă ori scoaterea sa cu ajutorul echerelor, liniilor paralele și stațiografului, în trasarea curbei de girație etc.

LUCRUL ZILEI Totalitatea calculelor și lucrului pe hartă ce se execută zilnic la bordul unei nave aflate în mare. Când se navigă în vederea coastei, L.Z. constă din a face punctul navei cu ajutorul mijloacelor navigației costiere și a efectua schimbările de drum necesare. Când se navigă în larg, L.Z. începe în zori, în cursul crepusculului nautic, făcându-se punctul astronomic cu ajutorul a doi-trei astri; apoi, în cursul dimineții, se face o dreaptă de înălțime cu Soarele, la ora 12,00 (timp adevărat) se efectuează calculul latitudinii meridiane sau circummeridiane, după amiază se face cel puțin o dreaptă cu Soarele, iar seara, în timpul crepusculului nautic, se face din nou punctul astronomic; uneori punctul navei se poate face și ziua cu ajutorul a doi astri, atunci când se observă bine Luna, Venus sau Jupiter; în tot cursul L.Z. se controlează deviația și, dacă este posibil, se face punctul navei prin radiogoniometrie și mijloace de navigație hiperbolică, ținându-se, totodată, în permanență estima.

LUGHER Ist Ambarcațiune punctată, cu doi arbori și cu vele la treime. Pe vremea navelor

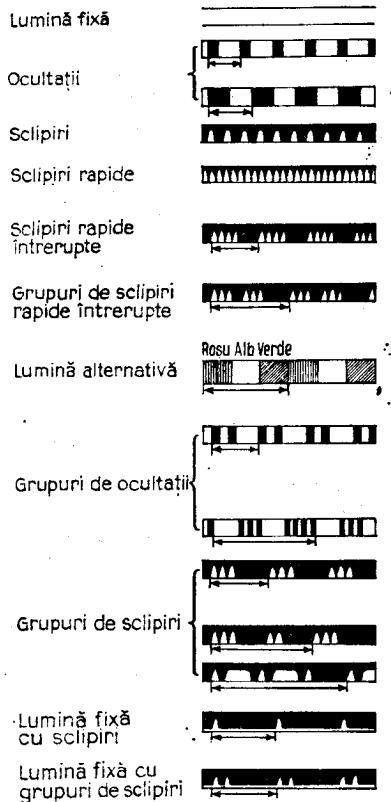
Lugher corsar

cu vele era utilizată pentru transmiterea ordinelor, efectuarea unor operațiuni costiere, atacarea navelor de comerț ale adversarului (război de cursă).

LUME *inv* În expr. Nordul lumii, Sudul lumii etc. avea sensul de „adevărat”.

LUMINĂ 1. Radiație luminoasă a unei surse de lumină montate pe o barcă, un far, o geaman-dură, o navă etc. și folosite pentru semnali-

zare și asigurarea navigației pe timp de noapte. **L. alternativă** L. care își schimbă periodic culoarea, cu sau fără faze de întuneric (eclipsă)

Luminile farurilor și geamandurilor

între culori, pe același relevment. **L.A.** cu ocultații L.A. care își schimbă periodic culoarea și la care faza de lumină este mult mai lungă decât faza de întuneric. **L.A.** cu sclipiri L.A. care are între sclipiri faze de întuneric mai mari decât cele de lumină. **L.A. fixă** cu sclipiri L.A. care prezintă mărimi ale intensității luminoase la intervale regulate. **L.** cu sclipiri L. la care faza de lumină, de durată constantă, este mult mai scurtă decât faza de întunecare. **L.** cu grup de sclipiri L. la care faza de lumină se prezintă sub forma unui grup de două sau mai multe sclipiri, durata unei sclipiri fiind mai mică decât cea a întunericului. **L.** cu ocultații L. la care faza de întuneric, cu o durată constantă, este mult mai scăzută decât faza de lumină. **L.** cu grup de ocultații L. la care ocultațiile sînt reunite în grupuri ce se succed cu regularitate. **L.** cu sectoare L. care are sectoare cu caracteristici diferite; sectoarele în care lumina este vizibilă

marchează un drum, o zonă periculoasă, un aliniament sau un punct de întoarcere. **L. cu semnale Morse** L. la care scripările sînt grupate astfel încît să formeze un semn din alfabetul Morse. Durata fazei de lumină, în fiecare perioadă, este mai scurtă decît durata totală a întinericului. **L. de aliniament** Două L. care formează un aliniament. L. mai apropiată de mal se numește anterioară, iar cea mai îndepărtată, posterioară. **L. de avertisment** L. instalată pe căile navigabile sau în apropierea acestora pentru a marca un pericol. **L. de ceață** L. folosită în condiții de vizibilitate redusă. **L. de zi** L. utilizată și în timpul zilei. **L. direcțională** L. cu un sector foarte îngust, avînd același rol ca și un aliniament. **L. fixă** L. cu intensitate luminoasă și culoare constante. **L. fixă** cu scripuri L. care își menține culoarea, intensitatea luminoasă crescînd la intervale regulate. **L. fixă** cu grupuri de scripuri L. fixă cu un grup de două sau mai multe scripuri cu intensitate mai mare la intervale regulate. **L. isofazică** L. cu faze alternante egale de lumină și întineric. **L. ritmică** L. cu succesiuni de intervale de lumină și de întineric (eclipsă, denumite faze). Timpul necesar unei succesiuni complete se numește perioadă. 2. L. purtată de nave în mers ori la ancoră sau de cele puse pe uscat. **L. albastră de pupa** L. purtată la pupa de navele de război aflate în formație, celelalte lumini fiind stinse. **L. cu scripuri** L. pe navele cu pernă de aer, avînd o frecvență de cel puțin 120 de scripuri pe minut. **L. de ancoră** L. albă vizibilă pe tot orizontul, pe care o arată navele ancorate. În funcție de lungimea navei, L. d. A. are o bătaie de 2-3 Mm. **L. de amiral** L. de pupa, de regulă, pe spardac, purtată la ancoră de navele care au la bord un amiral; în funcție de gradul comandantului — contraamiral, vice-amiral sau amiral —, se utilizează una, două sau trei lumini orizontale. **L. de catarg** L. albă instalată în axul navei și vizibilă pe un arc de 225° (de la drept în prova pînă la 225° înapoia traversului); în funcție de lungimea navei, vizibilitatea este de 2-6 Mm. **L. de distanță** L. pe bastonul de pavilion prova sau pupa, utilizată pentru măsurarea distanțelor de la comandă. **L. de distanțier** La navele prevăzute cu distanțier cu prisme, fiecare din cele două L. albastre de pe catarg ce marchează o distanță dată, de regulă, 10 m. **L. de drum** Termen neregularitar prin care unii înțeleg L. de catarg, iar alții L. de borduri (*nu se recomandă a fi folosit*). **L. de guvernare** L. de dimensiuni reduse, instalată pe bastonul de pavilion prova, pentru a indica timonierului axul navei pe timpul nopții. **L. de manevră** L. albă cu scripuri avînd următoarele semnificații: o scripă pentru „vin la tribord” și două scripuri pentru „vin la babord”. Intervalul dintre aceste semnale trebuie să fie de cel puțin 10 s. **L. de poziție** Termen neregularitar prin care unii înțeleg L. de catarg, iar alții, L. de borduri (*nu se recomandă a fi folosit*). **L. de pupa** L. albă cu un

sector de 135° (67°5 de la pupa în fiecare bord), avînd, în funcție de lungimea navei, o bătaie de 2-3 Mm. **L. de remorcaj** L. galbenă cu aceleași caracteristici ca și L. de pupa. **L. de siaj** L. albă utilizată pentru iluminarea exclusivă, pe timp de ceață, a siajului navelor de război, care navigă în formație. **L. din bord** L. verde la tribord și roșie la babord, vizibilă pe un arc de 112°5 (de la drept în prova pînă la 225° înapoia traversului).

LUMINĂ DE CENTURĂ DE SALVARE Sursă luminoasă alimentată de o baterie, avînd o intensitate de o candelă și durata minimă de funcționare de 10 ore, care este fixată pe centurile de salvare pentru a putea descoperi mai ușor un naufragiat pe timpul nopții.

LUMINĂ DE RAI Canal într-un rai de metal, servind pentru ungere; *v* macara.

LIMINI COLORATE: **L. albastră** este cea mai puțin vizibilă, utilizîndu-se la pupa și la iluminatul de luptă; **L. galbenă** pătrunde ușor prin ceață, din care cauză unele binocuri sînt prevăzute cu filtre galbene pentru veghea de ceață. **L. portocalie** este cea mai vizibilă și se folosește pentru transmiterea semnalelor cu fum colorat, la distanțe mari; din același motiv vecele bărcilor de salvare sînt de culoare portocalie; **L. roșie**, la care ochii se acomodează mai ușor în întineric, se folosește în comandă; în prezent pentru unele inscripții pe hartă se utilizează culoarea purpurie, vizibilă la L.R.

LUMINISCENȚĂ *hd* Aspectul luminos al mării datorat îndeosebi procesului biologic al microorganismelor.

LUNĂ 1. Satelit natural al Pămîntului, aflat la distanța de circa 384 400 km (1,25 s lumină) de acesta. Planul orbitei lunare este înclinat cu 5°09' față de planul eclipticei. Declinația Lunei variază între 18°18' și 28°36'. Forța de atracție asupra Pămîntului dă naștere fenomenului de maree. Navigatorii urmăresc fazele Lunii în scopul întocmirii graficului luminozității.

LUNDIN, *barcă de salvare* Tip de barcă de salvare cu forme rotunde, puțin folosit; *v* fig barcă Lundin.

LUNETĂ 1. *inv* Instrument optic telescopic constînd dintr-o L. terestră (care nu răstoarnă imaginile), a cărei putere de mărire este de 10-20 de ori. **L. de ofiter de cart** L. purtată în trecut sub braț (în unele marine se poartă și în prezent) ca semn al autorității. Fiind compusă din mai multe elemente ce intră unul în altul, L. poartă și denumirea de telescop, deși nu are nimic comun cu instrumentul astronomic cu aceeași denumire. Uneori ocularul L. este prevăzut cu prisme care fac să crească puterea de mărire. 2. Instrument optic de același tip cu cel prezentat mai sus, dar netelesopic, folosit pentru ochirea tunurilor; poate fi prevăzut și cu geamuri colorate care permit ca ochirea să se execute cu Soarele din față. 3. *v* sextant.

LUNETĂ DE CALAFAT Tub prevăzut cu un geam la extremitatea care se introduce în apă pentru a putea examina starea calafatului, fără a fi jenat de reflecția luminii la suprafața apei.

LUNG LA APĂ! Comandă pentru a rama lung, cu aplecarea pronunțată pe spate, ceea ce permite utilizarea unei părți mai mari a greutateii corpului.

LUNGIME ADMISIBILĂ Lungime a unui compartiment, egală cu produsul dintre lungimea inundabilă și factorul de compartimentare (definiție SOLAS).

LUNGIME INUNDABILĂ Lungime a unui compartiment convențional, cu centrul într-un punct oarecare al navei, după a cărui inundare — cu o permeabilitate dată și la pescajul corespunzător liniei de încărcare —, linia de plutire a navei avariate atinge linia de supraimersiune.

LUNGIME MĂSURATĂ Lungime a unei porțiuni de catarg între fața inferioară a călciiului și fața superioară a gitului/vîrfului.

LUNGIMEA NAVEI 1. Distanța orizontală măsurată pe axul navei între anumite repere.

L. între perpendiculare L. la care reperele sînt considerate perpendiculare la extremitățile liniei de plutire; *sin* L.N. la linia de plutire. **L. peste tot** sau **L. maximă** L. măsurată între punctele extreme ale navei (prova și pupa), fără bom-

pres. 2. 0,96 din L.N. la linia de plutire, la o distanță egală cu 85% din înălțime minimă deasupra chilei sau cu distanța dintre fața prova a etravei și axul cirmei la aceeași linie de plutire în cazul în care valoarea anterioară este mai mare (valoare folosită în unele convenții internaționale). 3. 0,96 din L.N. la linia de încărcare de vară sau din distanța dintre fața prova a etravei și axul cirmei, la aceeași linie de încărcare, în cazul în care valoarea anterioară este mai mare (valoare prevăzută în regulile societăților de clasificare).

LUNTRE Ambarcațiune cu fundul plat folosită pe Dunăre și pe apele interioare.

LUP DE MARE *arg* Marinar încercat, cu multă experiență.

LUPĂ 1. Instrument optic folosit pentru citirea detaliilor hărții. 2. Instrument optic fixat deasupra compasului pentru a permite timonierului să citească exact capul. La compasurile sferice moderne cupola de sticlă constituie ea însăși o L.

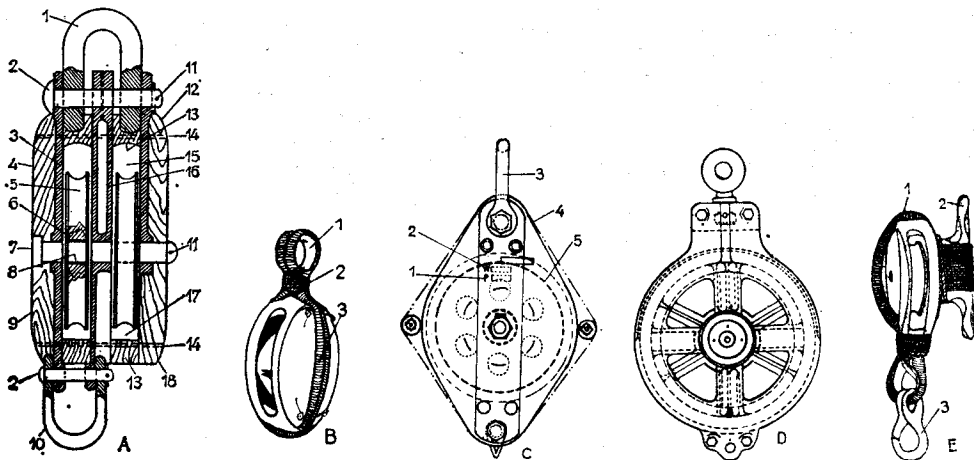
LUPĂ DE PESCUIT Dispozitiv auxiliar al aparatului de hidrolocație cu un tub catodic pe care se poate urmări vizual prezența bancurilor de pește sub navă și poziția acestora față de fundul apei.

M

M Pavilion din Codul internațional de semnale cu semnificația: „Nava mea este stopată și sint în derivă”.

MACARA 1. Denumire marinărească dată scripetelui. **M.** se compune dintr-o căpățină de lemn sau metal în care se rotesc, în jurul unei osii, roți din tec, gaiac, bronz sau oțel ce poartă denumirea de raiuri, fiind prevăzute cu un șanț; ea este susținută de un zbir vegetal sau metalic,

cu buloane (la **M.** metalice). Spațiile dintre fețe se numesc ferestre. La rindul lor, raiurile au câte o gaură întărită cu un degetar din bronz cu marginea răsfrântă (buză); cele metalice au câte o gaură de ungere (lumină). Spațiul dintre tocul de la cap și rai/raiuri, pe unde intră curentul, se numește git, iar spațiul dintre rai/raiuri și tocul de la coadă, tăietură. Uneori **M.** metalice au raiuri cu rulmenți cu bile. **M.-călăuză**

Macarale:

A — de lemn dublu cu zbir interior metalic (secțiune): 1 — cheie; 2 — bulon; 3 — zbir interior; 4 — căpățină; 5 — rai; 6 — buză; 7 — osie; 8 — degetar; 9 — față; 10 — cheiță; 11 — șplint; 12 — cap; 13 — tocuri; 14 — cui de aramă; 15 — git; 16 — perete; 17 — tăietură; 18 — coadă; **B** — de lemn simplu cu zbir de cinepă dublu: 1 — rodanță; 2 — legătură; 3 — zbir dublu; **C** — metalică simplă: 1 — sarcină de încercare; 2 — sarcină de lucru; 3 — cheie; 4 — față; 5 — rai; **D** — de bigă; **E** — cu tachtet: 1 — zbir; 2 — tachtet; 3 — foarfecă

interior sau exterior, care se termină cu un ochi cu rodanță, o cheie sau un cîrlig. După numărul raiurilor, **M.** sînt simple, duble, triple etc. La bord se întrebuițează **M.** cu cel mult trei raiuri, în timp ce la lucrările de salvare, se pot utiliza și **M.** cu patru-șase raiuri. Partea căpăținii cu ochi sau cheie se numește cap, iar cea opusă, coadă. Uneori **M.** poate avea la coadă un zbirșor cu ochi sau o cheiță la care se mătasește capătul stătător al curentului. Căpățîna are două fețe, separate prin tocuri și fixate cu cui de aramă cu rondele (la **M.** din lemn) sau

M. utilizată pentru schimbarea direcției unui curent. **M.** cu pălărie **M.** cu acoperiș de protecție la cap. **M.** cu picior **M.** prevăzută cu picior (1). **M.** cu tachtet **M.** care are pe una din fețe un tachtet, astfel încît volta curentului palancului să poată fi luată chiar pe aceasta. **M.** cu talpă **M.** cu coadă lătită ce se poate prinde pe o manevră. **M.** cu sfîrc **M.** prevăzută cu sfîrc la cap, cu ajutorul căruia se poate prinde o manevră. **M.** de coș **M.** cu cîrlig cu capătul rotunjit, care se prinde de muchia coșului pentru a susține, de ex., o schelă. **M.** de marionetă **M.** fixată pe

marionetă, prin care trec manevrele curente. **M. de picior de arbore** **M.** aflată la piciorul arborelui, prin care trec manevrele curente. **M. de punte** **M.** cu capul fixat pe punte, prin care trece o manevră curentă. **M. de sart** **M.** simplă sau dublă fixată prin legături între două sarturi pentru trecerea manevrelor curente. **M. ghiulea** **M.** simplă, sferică, în al cărui șanț se matissește capătul unei manevre fixe.

MACARA ALUNECĂTOARE Dispozitiv compus dintr-o macara simplă prin care trece un curent avînd un capăt fixat în afara macaralei. Forța aplicată (considerînd frecarea nulă) reprezintă jumătate din forța necesară ridicării unei greutăți fără utilizarea macaralei.

MACARA DE BORD Macara montată la bordul unor nave în locul bigilor, avînd o capacitate de ridicare mai mare decît acestea și o rază variabilă de acțiune care îi permite să așeze sarcina în orice punct al gurilor de magazie. Poate fi fixă sau mobilă, fiind manevrată simplu și rapid.

MACARA LA MACARA Poziție a unui palanc care a fost virat la maximum, astfel încît cele două macarale aproape că se ating una de alta; *v* a preface.

MACARA PLUTITOARE Instalație de ridicare (bigă, grui, capră), eventual autopropulsată, montată pe un ponton și folosită la manevrarea greutăților mari.

MACAROANE *arg, ist* Șnur alb purtat de marinari în jurul gulerului.

MADRIERĂ *fi* Scîndură groasă care formează puntea unui ponton de acostare.

MAESTRO Vînt de Nord-West în **M. Adriatică** și **M. Ionică**, precum și în largul coastelor Sardiniei și Corsicei.

MAGAZIE Încăpere în care se păstrează o anumită categorie de materiale (**M.** șefului de echipaj, **M.** de muniție, **M.** de vele, **M.** de pituri etc.) **M. de marfă** **MC** Compartiment situat sub puntea navei și destinat păstrării mărfurilor. Fiecare **M.** are, de regulă, o gură (uneori două-trei) pentru încărcarea/descărcarea mărfurilor, prevăzută cu instalații de manipulare (bigi, macarale); *sin* hambar, cală (*la navele cu vele*). **M. de pește** **M.** pe navele de pescuit, dotată cu instalație frigorifică, în care se depozitează cuitile (sacii) cu pește și alte produse pentru a fi conservate un timp mai îndelungat la temperatura de minus 20-22°C.

MAGNET DE COMPENSARE Magnet cu ajutorul căruia se anulează o parte din deviațiile compasului magnetic. Distingem: **M.** longitudinali, **M.** transversali și **M.** de bandă, verticali.

MAGNETISMUL NAVEI Cîmpul magnetic al navei, care se compune din cîmpul permanent (datorită fierului tare), cîmpul temporar (da-

torită fierului moale) și cîmpul semipermanent sau subpermanent (datorită fierului intermediar), care se neglijează în teoria deviațiilor compasului magnetic. Intensitatea totală a cîmpului magnetic se descompune în trei direcții cu sens pozitiv spre prova, spre tribord și spre nadir. Componentele sale sînt notate cu **P**, **Q**, **R** pentru magnetismul permanent, cu **aX**, **bY**, **cZ** (după axul navei), cu **dX**, **eY**, **fZ** (după travers) și cu **gX**, **hY**, **kZ** (după verticală) pentru magnetismul temporar. Literele **a-k** se numesc parametrii fierului moale; *v* și deviația compasului magnetic.

MAGNETISMUL TERESTRU Proprietatea Pămîntului de a avea un cîmp magnetic propriu. În acest sens Pămîntul poate fi considerat un magnet uriaș, al cărui cîmp variază după legi insuficient cunoscute. Polul Nord magnetic este situat în prezent în Canada (în partea de Nord a insulei Prințul de Wales), iar Polul Sud magnetic, în Antarctica (în partea de Nord a Țării lui Wilkes). Cei doi poli nu se află la antipodi, deci linia dreaptă care i-ar uni nu coincide cu un diametru. Variația zilnică a cîmpului magnetic terestru este nesemnificativă pentru navigatori; variația seculară este indicată pe hărțile marine (pentru declinație) sub formă de variație anuală. De notat că definiția unui pol **N** este polul acului magnetic care se dirijează spre **N**; prin urmare, din punct de vedere fizic polul **N** magnetic al globului este un pol **S** și invers. Intensitatea totală (**F**) a cîmpului magnetic se măsoară, de regulă, în oerstezi sau în gamma (1 oersted = 100 000 gamma); ea este egală cu 0,25-0,70 oerstezi sau 25 000-70 000 gamma și se descompune în intensitatea orizontală (**H**) și cea verticală (**Z**). La rîndul său, intensitatea orizontală (**H**) se descompune după meridianul adevărat și perpendicular pe acesta în componenta nordică (**X**) și cea estică (**Y**). Celelalte caracteristici sînt declinația magnetică și înclinația magnetică. După cum se poate constata din examinarea hărților isomagnetice, cîmpul magnetic terestru este neregulat în apropierea suprafeței globului; la înălțimea de cîteva sute de km acest cîmp este regulat și uniform, putînd fi atribuit unui magnet diametral al cărui poli poartă denumirea de poli geomagnetici și nu coincid nici cu poli magnetici, nici cu cei geografici. Prin analogie cu coordonatele terestre, există meridian geomagnetic și longitudine geomagnetică (**A**) contată de la meridianul geomagnetic care trece prin Polul Sud geografic spre Est pînă la 360°, precum și paralel geomagnetic și latitudine geomagnetică (**Φ**). Convențional, magnetismul nordic (fizic) se numește magnetismul roșu, iar cel sudic, albastru.

MAHON Lemn care se folosește la construcția de ambarcațiuni de lux. **M. african**, **M. american** (**M.** veritabil) Copac răspîndit în America Centrală, Mexic, Columbia, Antile, avînd alburul albicios sau gălbui și duramenul roșiatic,

Macara
alunecă-
toare

galben brun sau brun roșiatic, cu benzi de diferite nuanțe. **M. de Honduras** sau **M. tabaco** M. de la roșu-brun pină la brun-auriu, uneori roșu-cenușiu, cu porii mai mari. Idem **M. de Venezuela**.

MAHONARE Descărcarea parțială sau totală într-o mahonă a încărcăturii unei nave ancorate ce nu poate acostă la cheu.

MAHONĂ Navă mică nepropulsată, folosită la limb sau mahonare.

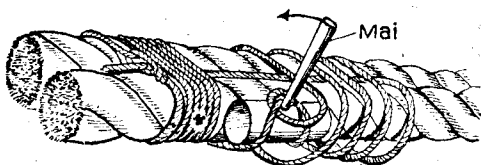
MAHUNĂ Ambarcațiune de pescuit de dimensiuni mari, cu patru perechi de rame.

MAI DE ÎNFĂȘURAT Sculă din lemn în formă de ciocan, folosită la înfășurare.

MAI DE MATISIT Ciocan din lemn ce servește la matisire, iar uneori la strângerea legăturilor.

Mai de înfășurat

Mai de matisit

MAI DE STRÎNS Ciocan din lemn, cu coadă metalică, ce servește la strângerea legăturilor. **MAINĂ** A cobori o greutate cu ajutorul unei bigi, unui grui, unui cranic sau unei instalații de manevră de forță. ♦ „Măina” (MC) Comandă pentru a M.

MAISTRĂ inv, sin Vela mare (termen folosit în prima jumătate a sec. XIX).

MAISTRU Grad în marina militară. În funcție de specialitate, distingem: M. timonier, M. tunar, M. mecanic etc.

MAISTRU DE CALĂ Persoană care se ocupă cu lucrările de lansare a navei, de ridicare pe cală, de construcție de tacade, scareuri etc.

„**MAJESTIC**” ist Prima navă de linie de construcție engleză (1893) cu cuirasă cementată, reprezentând 50% din greutatea cuirăselor utilizate anterior. Caracteristici: Depl. = 14 900 t; patru tunuri de 305 mm și două sprezece tunuri de 147 mm.

MAKAROV, palet v palet de gaură de apă. ✓

MAL Fișie de uscat care mărginește o mare, un lac sau un curs de apă. Privind în sensul curentului unui curs de apă, distingem: M. drept și M. stâng.

MALAFON mil Proiectil teleghidat antisubmarin din înzestrarea marinei militare franceze.

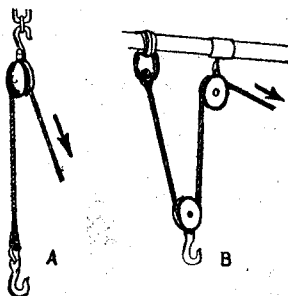
MALTA, ordin Ordin naval stabilit la Malta în anul 1530. Era împărțit în șapte, apoi în

Mai de strins

opt „limbi” — Provența, Auvergne, Franța, Anglia, Germania, Italia, Castilia și Aragon —, fiecare având „hanul” propriu. Navele sale au dus în permanentă lupte împotriva expansiunii otomane în M. Mediterană.

MANDAR Dispozitiv de ridicare compus dintr-o macară simplă pe care se garnisește un curent (M. simplu) sau din două macarale simple, capătul stător al curentului fiind legat la

Mandar:
A — simplu; B — dublu

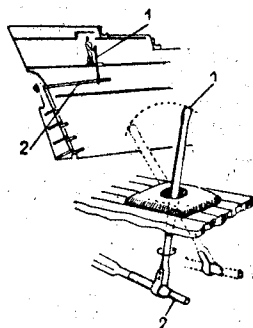
un punct în afara macaralei (M. dublu). M. de rufe Dispozitiv compus dintr-un M. simplu aflat la catargul prova, cu ajutorul căruia se ridică două saule prevăzute cu o traversă ce servește la uscarea rufelor echipajului. ♦ „Zi de M.” Zi în care echipajul își spală rufele și le ridică la M.

MANELĂ 1. v cabestan. 2. ist Bară de lemn cu ajutorul căreia se manevra echea cirmei în sec. XV-XVI. 3. Rangă de lemn utilizată pentru ochirea tunurilor pe navele cu vele.

MANEVRABIL 1. (despre o navă/ambarcațiune) Care poate fi manevrată fără dificultate; care este sensibilă la acțiunea cirmei (care ascultă cirma) 2. În care se poate manevra; v semicerc manevrabil sub ciclon.

MANEVRABILITATE Capacitatea de a manevra a unei nave/ambarcațiuni.

MANEVRA 1. Schimbare de drum, de viteză sau de poziție, efectuată de o navă (ambarcațiune) în raport cu altă navă, cheu etc. pentru a acostă, a pleca de la cheu sau de la ancoră, a intra sau a ieși din port, a evita alte nave și a menține drumul. ♦ „M. în extremis” M. de ultim moment pentru a evita o coliziune. „M. în afara regulilor” M. efectuată la o distanță mare, pe riscul comandantului, pentru a evita

Mancă de cirmă:
1 — manică; 2 — eche

o coliziune, fără a respecta regulile de drum. Potrivit jurisprudenței din unele țări, „distanța mare” este egală cu 5 000-10 000 m. Primul curs de manevrare a fost elaborat în țara noastră în 1898 de locotenent-comandorul C. Periețanu din Marina Militară. 2. Punerea în funcțiune a unei instalații a navei, de ex.: darea ancorei, lăsarea la apă și ridicarea bărcilor etc. 3. *mil* Ansamblul tuturor acțiunilor executate de o unitate sau de o mare unitate de nave pentru a ocupa o poziție favorabilă de luptă în raport cu inamicul. 4. Parimă care fixează un catarg, o vergă, o velă (*M. fixă*) sau care servește la manevra unei porțiuni de catarg, a unei instalații, a unei vele (*M. curentă*). *M. fixe* ale catargului sint: sarturile, care țin catargul în borduri; patarețele, care țin arboarele în borduri și spre pupa; straiurile, care țin arboarele în sens longitudinal. Bompresul este prevăzut și cu o *M.* care trage în jos, denumită subarbă. *M. curente* ale arborelui sint: fungile, care servesc la punerea la post a arborelui gabier, arboretului și vergilor; brațele, care servesc la brațarea vergilor. *M. curente* ale velor sint: școta, mura, cargabasul, cargafunga (cargafundul), contrașcota, contrabulina, stringătorii randelor; *v fig* greement. *M. în dublin* *M. curentă* care trece printr-o macara și se întoarce paralel cu ea însăși; *v fig* dublin. **MANEVRA DE FORȚĂ** Manevră de ridicare sau de coborire a unei greutăți mari cu instalații improvizate, ca: riga, capra, școndrul în bătaie, palancul de capăt de vergă, palancul de strai, tripodul.

MANEVRA FALSĂ 1. Manevră greșită a navei. 2. Manevră fixă sau curentă ce dublează, pe mare rea, o *M.* permanentă.

MANEVRIER 1. Persoană care execută corect manevrele cu nava. 2. Calitatea de a manevra ușor.

MANICĂ MC, *sin* furtun.

MANILA 1. Fibre ale plantei *Musa textilis*, originară din Filipine, servind la confecționarea unor parime mai puțin rezistente decât cele de cinepă, dar care plutesc, ceea ce le recomandă în efectuarea anumitor manevre. 2. Parimă de *M.* în expr.: „Manila la babaua...” cu semnificația că o parimă de *M.* trebuie dată la babaua respectivă.

MANIPULANT *fl* Ofițerul al doilea al unei nave fluviale, care se ocupă de mărfurile transportate.

MANITĂ *fl* Manivelă de vinci.

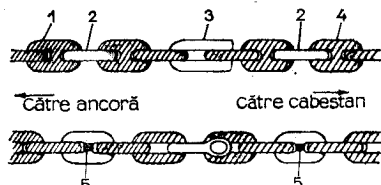
MANȘON 1. *v* ramă. 2. *v* nară.

MAPĂ DE HĂRȚI Mapă din pinză, în care se țin în ordine hărțile marine reprezentând anumite porțiuni ale coastei.

MARANGOZ Timplar de navă. În trecut *M.* construiau tot corpul navei și arborada; în prezent ei construiesc nave mici din lemn, ambarcațiuni, învelișul din lemn al punții, grătare etc.

MARANGOZIE 1. Meseria de marangoz. 2. Atelier în care se execută lucrări de marangozie; *sin* marangozerie.

MARCAREA LANȚULUI DE ANCORĂ Operațiune prin care se diferențiază cheile lanțului de ancoră, procedindu-se astfel: prima cheie rămâne fără nici un semn, la cheia a doua se face un inel de sirmă pe podul primei zale după cheia de împreunare, la cheia a treia, două inele de

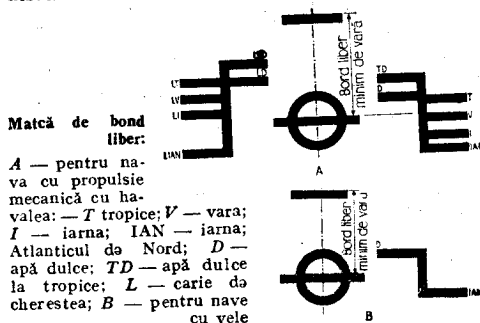
Marcarea lanțului de ancoră:

1 — a treia cheie de lanț; 2 — za piturată; 3 — a treia cheie de împreunare (piturată); 4 — a patra cheie de lanț; 5 — sirmă

sirmă și așa mai departe. În afară de aceasta cheile de împreunare se piturează astfel: prima — cu roșu, a doua — cu alb, a treia — cu albastru, după care culorile se repetă. Toate zalele ultimelor trei chei de lanț sint piturate după cum urmează: zalele ultimei chei care nu pot ieși pe punte — cu negru, iar cele care pot ieși pe punte — cu roșu, zalele celor două chei precedente — cu galben. Zalele de lingă cheile de împreunare, cu excepția celor aparținând primei chei, se piturează cu alb, astfel: la cheia a doua — zaua nr. 2 sau primele două zale aflate de ambele părți ale cheii de împreunare, la cheia a treia — zaua cu nr. 3 sau primele trei zale aflate de ambele părți ale cheii de împreunare etc.

MARCĂ Fir colorat indicind calitatea unei parime.

MARCĂ DE BORD LIBER Semn pe bordajul unei nave comerciale care indică linia de încărcare pentru diferite anotimpuri și situații. *M.d.B.L.* se folosește în conformitate cu Convenția internațională a liniilor de încărcare. În țara noastră aplicarea sa se efectuează sub supravegherea Registrului Naval Român; *sin* discul lui Plimsoll.

MARCĂ DE COMANDAMENT Pavilion, ghidon, flamură lată, triunghi sau flamură obișnuită indicind prezența la bord a unei persoane care are drept de comandă. M.d.C. a unui șef de stat se numește și stindard. Pavilioanele sint rezervate miniștrilor și amiralilor, iar celelalte mărci, ofițerilor mai mici în grad. Flamura reprezintă M.d.C. a oricărui ofițer de marină care comandă o navă.

MARCĂ DE COȘ 1. *mil* Inele colorate pe unul din coșurile navei pentru a deosebi navele aparținând aceleiași clase. 2. *MC* Emblemă ce variază de la armator la armator, indicind apartenența navei la o anumită companie de navigație.

MARCĂ DE IDENTIFICARE *MC* Marcaj pe ambalajul unei mărfi, constind din numărul de serie și numărul coletului, care se înscrie în conosament.

MARCĂ DE NAVIGAȚIE Geamandură, căpățină, școndu, șvemer sau baliză care constituie un reper de navigație.

MARCĂ DE PESCAJ *v* scară de pescaj.

MARCĂ DE PORT *MC* Semn făcut pe partidele de marfă pentru a indica portul de destinație.

MARCĂ DE TONAJ Triunghi piturat pe bordajul unei nave shelterdeck. Dacă M.d.T. se află sub apă, nava navigă ca shelterdeck închis, iar în caz contrar, ca shelterdeck deschis.

MARCĂ DISTINCTIVĂ *mil* 1.

Pavilion arborat de navele militare atunci cînd la bord se află

Secretarul General al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, comandantul suprem al Forțelor Armate, 2. Pavilion indicind prezența la bord a unui demnitar (ambasador, consul etc.) care are dreptul la anumite onoruri, dar nu și la comandă; *v* și marcă de comandament.

MARCONI 1. Sistem de velatură cu rande triunghiulare, fără pic. 2. Velă triunghiulară folosită ca randă, cu ghiu, dar fără pic.

MARDĂ Marfă proastă, stricată etc.

MARE 1. Suprafață întinsă de apă sărată, care face parte dintr-un bazin oceanic sau este situată între continente sau în interiorul acestora. După poziție, distingem: *M. continentală* *M.* situată în interiorul unui continent, care are legătură cu oceanul fie direct, fie prin intermediul unei mări de bordură; *sin M. interioară*. *M. de bordură* *M.* aflată la marginea continentului, fiind despărțită parțial de ocean sau de alte mări prin insule, peninsule sau limite convenționale; *sin M. marginală*. *M. interinsulară* *M.* înconjurată total sau parțial de Țări de Țări și praguri submarine. 2. Valuri. După direcție, distingem: *M. din prova*, *M. din*

arc (la 45° de la prova), *M. de travers*, *M. de șold* (la 45° de la pupa), *M. din pupa*. *◇* „Este ceva *M.*” *M.* puțin agitată. „*M.* bună” *M.* calmă sau încrețită. „*M.* confuză” *M.* rezultind din interferența unor valuri sau valuri și hula din direcții diferite. „*M.* demontată” *M.* rea, ca în centrul unui ciclon, extrem de periculoasă pentru nave. „*M.* încrucișată” *M.* cu valuri din două direcții distincte. „*M.* liberă” *M.* fără ghețuri. „*M.* lungă” *M.* cu valuri lungi. „*M.* puțină” *M.* cu valuri mici, „*M.* rea” *M.* agitată. „*M.* se face”, „*M.* se montează” *M.* începe să se agite. „*M.* scurtă” *M.* cu valuri scurte.

MARE DESCHISĂ 1. *DM* Mare asupra căreia nu se extinde suveranitatea vreunui stat și în care pot naviga navele tuturor Țărilor. 2. *sin* mare liberă, mare largă, largul mării, ca în expr. „*A* naviga în M.D.”.

MARE ÎNCHISĂ *DM* Mare continentală în care, din motive de securitate, accesul navelor de război ale statelor neriverane este reglementat prin convenții (de ex., *M.* Neagră, *M.* Baltică etc.).

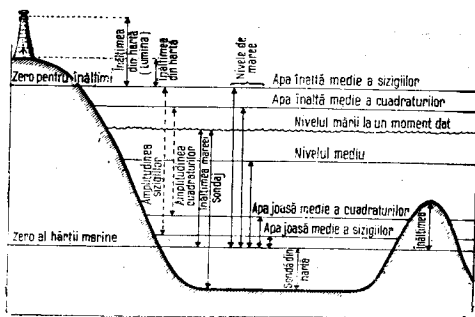
MARE LARG *v.* aliură.

MARE TERITORIALĂ *sin* ape teritoriale.

„MAREA” *ist* Denumirea primului sindicat al marinarilor civili, înființat la Constanța (23 sept. 1931). În decembrie 1934 acest sindicat a fost afiliat Uniunii muncitorilor din porturi și transporturi, organizație legală condusă de P.C.R.

MAREA RUMENĂ *ist* (Mar Vermelho) Denumire dată inițial golfului Californiei.

MAREE Variație a nivelului apei mării, produsă de forța de atracție diferențială pe care o exercită Soarele și Luna asupra Pământului. Datorită faptului că distanța dintre Lună și Pământ este mai mică decât cea dintre Soare și planetă noastră, componenta lunară a *M.* este mai puternică; raportul dintre forța de atracție a componentei lunare și a celei solare este egală cu 2,73/1. Luna acționează rareori pe aceeași direcție cu Soarele (numai la sizigiile, adică la

Maree

Lună nouă și plină), din care cauză *M.* sizigiilor (*M.* apelor vii) este mai înaltă decât *M.* cuadraturilor (*M.* apelor moarte), în ultimul

caz Soarele și Luna formind un unghi de 90° . Din același motiv M. înaltă nu se produce în momentul culminației Lunii, ci la un anumit interval de timp; această inegalitate de fază poate determina ca M. înaltă să atingă nivelul maxim înainte sau după culminația Lunii, în funcție de momentul în care a culminat Soarele (anterior sau posterior Lunii). Variația declinației Soarelui și Lunii produce o inegalitate diurnă, iar variația distanței Pământ Soare-Lună, o inegalitate anomalistică. Cele afirmate mai sus sînt valabile în largul oceanelor, în timp ce în apropierea coastelor, configurația uscatului și a fundului exercită o influență puternică asupra formării M. Astfel, M. care intră în M. Minecii este încetinită de îngustimea acesteia, întîlnindu-se la Dover cu M. care inconjoară Insulele Britanice; aceste condiții determină fenomene de interferență și curenți de M. foarte puternici. În general, distingem: M. diurnă, la care, în cursul unei zile de M. (circa 24^h48^m), se observă o M. înaltă și o M. joasă, aproximativ egale, dar de sens contrar; M. semidiurnă, la care se observă două ape joase și două înalte, aproximativ egale, și M. mixtă, la care se poate constata o dublare a M. joase sau M. înalte. Calculul M. se efectuează în institute specializate, folosind în locul Soarelui și Lunii reale sateliți fictivi cu orbită circulară și cu viteză constantă. Din cauza variației adîncimii mării produse de M., înălțimea acesteia se exprimă în raport cu nivelul zero al hărții marine, iar sondele, sub nivel. Această înălțime nu trebuie confundată cu amplitudinea M., adică cu diferența dintre înălțimea unei M. înalte și cea a unei M. joase succesive. Există, de asemenea, puncte de amplitudine zero sau puncte amfidromice. În unele cazuri curenții de M. se rotește în jurul acestor puncte, parcurgînd tot orizontul. M. de acest tip poartă denumirea de M. cea-sornic. \diamond „M. în/sub vînt” M. al cărei curent se deplasează în sens contrar/in același sens cu direcția din care bate vîntul.

MAREE BAROMETRICĂ Variație zilnică a presiunii atmosferice; la tropice variația este regulată, aproximativ sinusoidală. Alterarea M.B. indică apropierea unui ciclon.

MAREE NEAGRĂ Produse petroliere răsbind pe mare, uneori pe suprafețe de sute de Mm^2 , care poluează marea și coastele.

MAREGRAF *hd* Aparat pentru măsurarea și înregistrarea nivelului mării, îndeosebi în zonele cu maree.

MARFĂ MC Bun transportat de o navă în vederea valorificării pe piață. M. grea M. al cărei indice de stivuire nu depășește 50 picioare cubice sau a cărei unitate de măsură a greutateii (1 tonă) are un volum mai mic de $1 m^3$. M. inflamabilă M. susceptibilă la aprinderea spontană: bumbac pătat cu grăsimi, cărbuni, lichide volatile (benzine, țigeli, păcură etc.) M. în vrac M. vărsată, care poate fi transportată fără a

fi ambalată: cereale, minereu etc. M. periculoasă M. care, datorită proprietăților sale, poate vătăma sănătatea oamenilor și poate distruge bunurile cu care vine în contact. Conform clasificării IMCO, M.P. se împart în nouă clase, cuprinzînd explozivi, mărfuri inflamabile, toxice, infecțioase, corosive, radioactive etc. În codul IMCO sînt prevăzute norme speciale pentru încărcarea, stivuirea, transportul și descărcarea M.P. M. solidă în vrac M. constituită din granule sau particule cu sau fără umiditate, care nu se ambalează pe timpul transportului. Cerealele nu sînt incluse în această definiție IMCO. M. ușoară M. al cărei indice de stivuire depășește 50 picioare cubice sau a cărei unitate de măsură a greutateii (1 tonă) are un volum mai mare de $1 m^3$.

MARGINE *v* butoi.

MARGINE DE CĂDERE/ÎNTINSURĂ/ÎNVERGARE *v* velă.

MARGINE DE FABRICĂ Marginea originală a pinzei de vele. Margine tăiată. Marginea unei bucăți de pinză de vele croită.

MARO *v* dreaptă de înălțime.

MARIN 1. Referitor la mare, ca în expr. „climat marin”, „orizont marin”, „infanterie marină”. 2. Vînt de Sud-Est în golful Lion, putînd atinge forța 8.

MARINAR 1. *mil* Persoană cu pregătire de specialitate care face serviciul în marina militară; *sin* matelot. 2. *MC* Persoană care și-a însușit calificarea necesară executării serviciului la bordul navelor marinei comerciale, posedă carnet de M. și este înscris în registrele unei căpităanii de port.

MARINAR DE BARCĂ DE SALVARE MC Persoană care și-a dovedit capacitatea, în urma susținerii examenului de specialitate, de a face parte din armamentul unei bărci de salvare. Convenția pentru ocrotirea vieții umane pe mare stabilește cunoștințele ce urmează a fi însușite, precum și numărul de marinari pe fiecare tip de barcă de salvare.

MARINĂ Pictură reprezentînd o navă sau un peisaj marin.

MARINĂ COMERCIALĂ Totalitatea navelor împreună cu echipajele și aparatul tehnic și administrativ aferent, aflate sub conducere unică, a căror activitate este subordonată intereselor economice ale unui stat. M.C. cuprinde flota comercială, flota de pescuit, flota de transport pe apele interioare etc. Uneori, în loc de M.C., se folosește expresia „flotă comercială” sau „marină civilă”.

MARINĂ MILITARĂ Categorie de forțe armate avînd în componere nave de suprafață, submarine, artilerie de coastă și antiaeriană, rachete, aviație, porturi și baze navale, unități speciale, șantieri, ateliere, comandamente și servicii. M.M. este destinată să apere spațiul și comunicațiile maritime ale statului împotriva oricăror atacuri, acționînd independent sau în cooperare cu alte categorii de forțe.

MARINĂRESC Referitor la marinari sau la marinărie.

MARINĂREȘTE Așa cum trebuie să facă un bun marinar; în felul marinarilor.

MARINĂRIE Artă marinărilor, cuprinzând matelotajul și manevra ambarcațiunilor și navelor.

MARIONETĂ Ansamblu de macarale cu un singur rai, fixate pe un cadru de lemn în jurul piciorului catargului, pentru călăuzirea manevrelor curente. ◇ „La M.” *arg* La taclale.

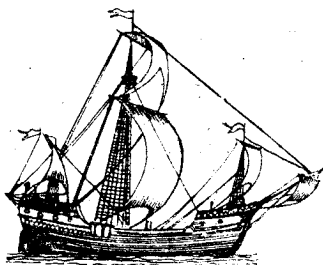
„**MARIȚA**” Prima navă comercială cu vele, tip goeletă, lansată în principatul Munteniei (1843), la Brăila. La solemnitatea prilejuită de botezul navei a ținut o însuflețită cuvîntare poetul revoluționar Cezar Bolliac.

MARKAB Steaua nautică α Pegasi (Pegas), mărimea 2,6; în arabă „Şaun (lui Pegasus)”.

MARREL Ancoră patent.

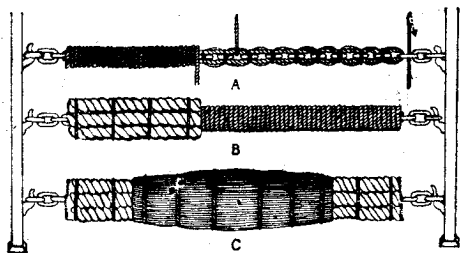
MARROBIO Fenomen asemănător seîșelor, care are loc pe coasta de West a Siciliei.

MARSILIANĂ *ist* Navă de comerț genoveză din sec. XVI-XVII.

Marsiliană

✓ **MARSUIN** Apărătoare din parimă fixată la prova și la pupa remorcherelor.

Marsuin:

A — înfășurarea lanțului; B — formarea inimii; C — acoperire

MARȘ Deplasarea unei nave sau unei grupări de nave sub acțiunea mijloacelor de propulsie și cu ajutorul mijloacelor de guvernare. În conformitate cu Regulile de drum o navă se află în M. atunci cînd nu este ancorată, pusă pe uscat sau legată la uscat. Prin urmare, se

consideră că o navă stopată se află, de asemenea, în marș.

MARȘA DIURNĂ Variația zilnică a cronometrului marin. M.D. nu trebuie să depășească 6 s.

MARTE Planetă nautică.

MARTIN Ancoră patent.

MARTINGALĂ *v* bompres.

MARTORI Fire nerăscucite la capătul unei parime vegetale, lăsate liber, pentru a verifica calitatea materialului, fără a fi necesară desrăscucirea parimei.

MASA COMANDANTULUI Masă prezidată de comandant, pe navele de pasageri. Alegerea și invitarea pasagerilor la această masă este un vechi privilegiu al comandantului.

MASĂ DE HĂRȚI 1. Masă instalată în camera hărților și destinată lucrului pe hartă. O bară de alamă fixată pe marginea mesei nu permite ofițerului care lucrează să atingă harta cu corpul. În sertarele mesei se păstrează hărțile. 2. Masă mobilă a cărei parte superioară poate fi rotită în jurul unui pivot pentru a orienta astfel harta; este prevăzută cu o acoperitoare din pinză de vele.

MASĂ TRASOARE *v* trasor de drum.

MASCĂ 1. A face ca vela să primească vîntul pe fața din prova (vînt pe velă) pentru a obține astfel un anumit efect la manevră; *v* volta în vînt. 2. A executa involuntar manevra (1).

3. A împiedica o velă să primească vîntul, interpunînd între aceasta și vînt o altă velă.

4. A trece în vîntul unei nave, împiedicîndu-l să ajungă la velele sale; *sin* „a lua vîntul”.

A M. velele navei pe care se află un ofițer mări mare în grad constituie un act de impoliteță navală. Mascarea oricărei nave este considerată ca fiind o încălcare a bunelor obiceiuri ale mării.

MASCĂ ȘI UMPLE A manevra astfel încît velele să fie alternativ pline și mascate, menținînd nava aproape imobilă și lăsînd curentul să o împingă contra vîntului. Se folosește la ieșirea navelor din port pe vînt contrar.

MASCADĂ *fl*, *sin* ambardee. ◇ „A lua M.” A face o ambardee.

MASCARE Primirea vîntului pe fața din prova a unei vele.

MASCARET Apa mării înalte ce intră pe un fluviu, deplasîndu-se în sens contrar curentului acestuia; *sin* bor.

MASCĂ DE FUM/INCENDIU Mască folosită pe timpul stingerii incendiilor pentru protecție împotriva fumului; poate fi alimentată cu aer adus din exterior cu ajutorul unui furtun.

MASTELA *arg* Culmea marinăriei în expr. „ca Mastela”; își are originea în porecla dată unui vestit șef de echipaj de pe bricul „Mircea”, cu numele de A. Constantinescu.

MASURCA *mil* Rachetă AA cu bătaia de 20 Mm din dotarea marinei militare franceze.

MAȘINĂ Aparatul propulsor al navei, indiferent dacă este o M. alternativă, o turbină cu vapor sau cu gaze, un motor Diesel etc. ◇ „La mașini”

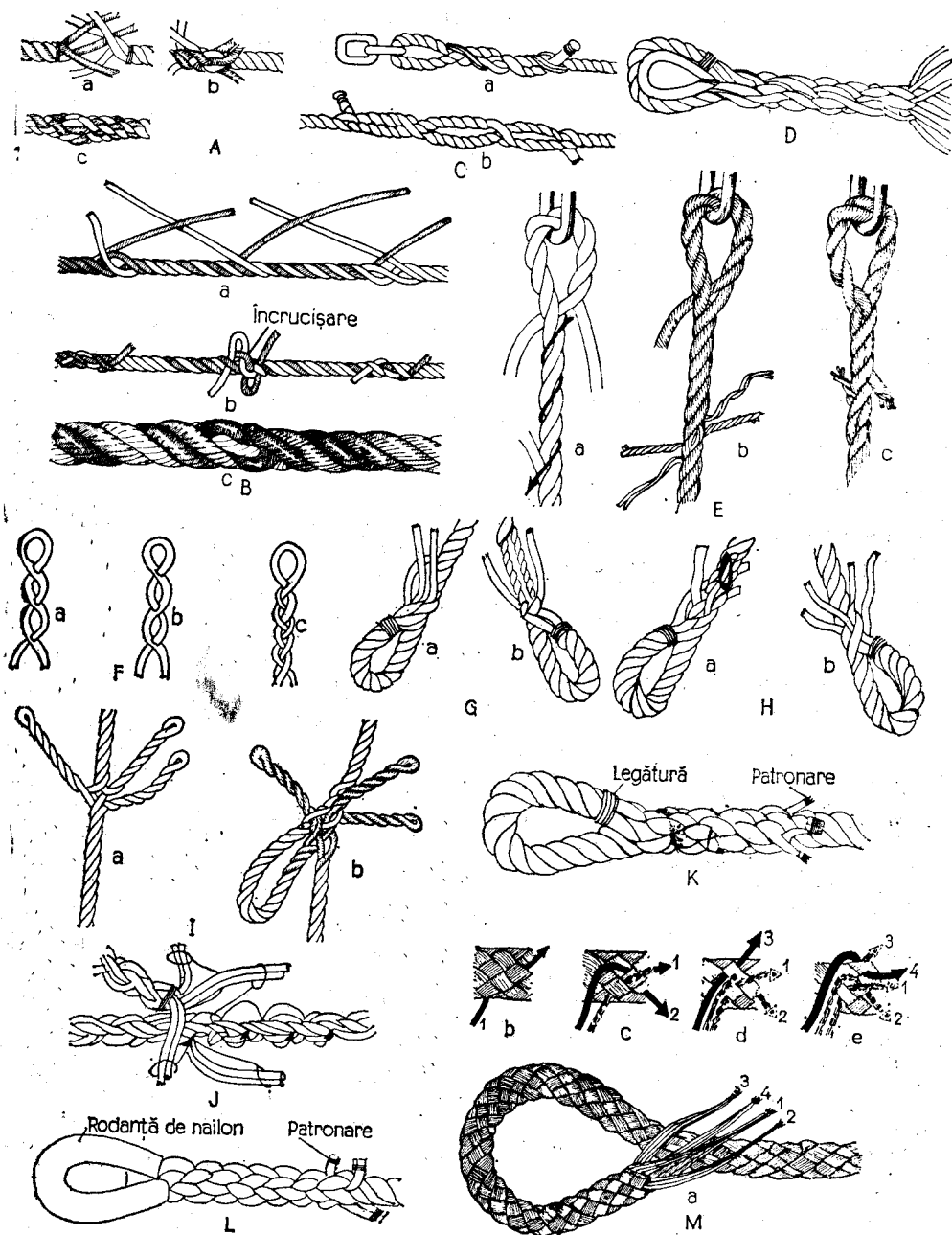
sau „la mașină“ În compartimentul mașini. **MATELOT** *sin* marinar (2).

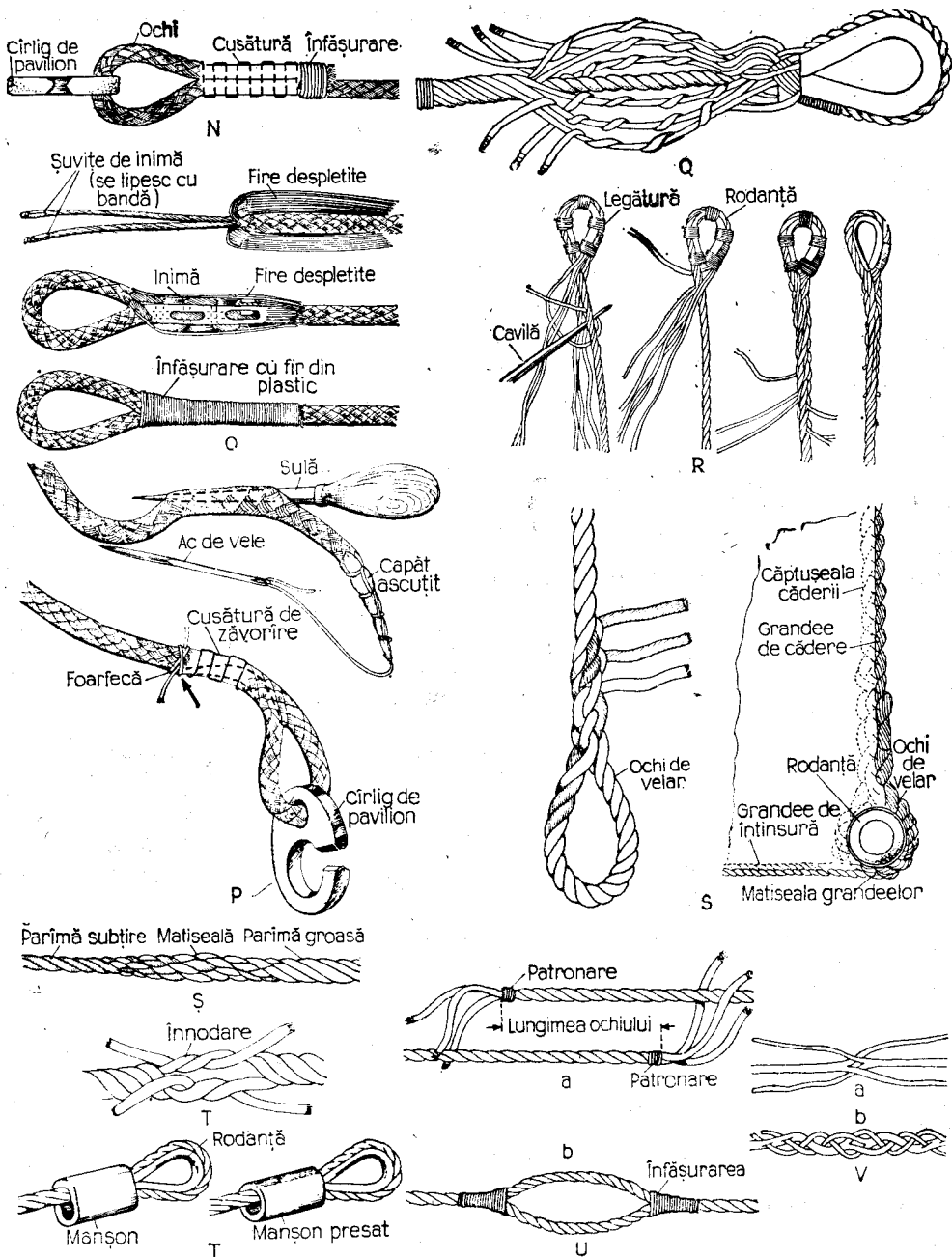
MATELOTAJ Arta și știința de a face noduri, legături, matiseli, împletituri și alte lucrări marinărești.

MATISEALĂ 1. Rezultatul unei matisiri. M. scurtă (citată în 1769 în manualele de marinărie) M. a două capete de parimă ale cărei șuvițe se dezrăsucesc, se așază față în față și se însoară. Fiecare șuviță a unui capăt se trece pe sub o șuviță și apoi pe deasupra altei șuvițe („pe sub una și peste una“). În continuare se procedează la fel și cu celălalt capăt. Se execută, de regulă, două treceri și, eventual, una „subțiată“, din fiecare șuviță tăindu-se jumătate din sfilate. M.S. este foarte rezistentă, dar îngroașă parima; de aceea se utilizează numai în cazul în care porțiunea îngroșată de M. nu trebuie să treacă printr-un rai, măr-călăuz etc. M. lungă (citată în 1794 în manualele de marinărie) M. prin care nu se mărește diametrul parimei. Pentru a face o M.L. se dezrăsucesc și se însoară șuvițele, după care se dezrăsucește o șuviță a unei parime, în locul căreia se răsucește o șuviță a celeilalte parime. În continuare se procedează la fel pînă cînd rămîne cite o singură șuviță liberă la fiecare parimă; acestea se încrucșează la înșurătoare. Toate capetele se trec pe sub o șuviță (se îngroapă), iar surplusul se taie. Există mai multe variante de M.L., de unde și proverbul marinăresc: „Altă navă, altă matisală lungă“. În afară de acestea, distingem: M. de bigă M. pe sîrmă, la un curent sau pentru o formă de ochi. În cazul unui curent M.d.B. se execută în sens invers răsucirii și se zăvorăște. În cazul unui ochi de bigă aceasta se execută ca în figura matiseli. M. de croitor M. la care șuvițele fiecărui capăt de parimă trec prin șuvițele altui capăt. Se poate face și la un ochi. M. de garlin Pentru a obține o M.d.G. scurtă se dezrăsucesc cordoanele, apoi se dezrăsucesc șuvițele și se subțiază. Se execută o M. scurtă obișnuită, iar cu capetele șuvițelor subțiate se umple garlinul, după care M. se înfășoară. M.d.G. lungă constă dintr-o matisire a cordoanelor printr-o M. lungă, urmată de matisirea șuvițelor, de asemenea, printr-o M. lungă; *sin* M. de marinar. M. mijlocie M. reprezentînd o combinație între M. scurtă și M. lungă. Cordoanele se matisesc lung, iar șuvițele, subțiate după prima trecere, se matisesc scurt. M. de lanț (citată în 1845) M. ce servește la matisirea unei parime pe un lanț. În acest scop se iau două șuvițe care se trec prin zaua lanțului, apoi una din ele se răsucește în locul celei de-a treia șuvițe a parimei. M. de lusiin/merlin M. care se execută în funcție de felul parimei: cu două sau cu trei șuvițe. M. de ochi (citată în 1644) M. care se execută pentru a forma un ochi sau o gașă la capătul unei parime. La o parimă din trei șuvițe matisirea începe cu șuvița mijlocie, trecînd-o sub șuvița mijlocie a parimei, în sens contrar răsucirii.

Se continuă cu șuvița din dreapta și apoi cu cea din stînga. După aceea șuvițele se trec „sub una și peste una“ din șuvițele parimei. M.d.O. umplută M. care se execută luînd, după prima trecere, trei sfilate din fiecare șuviță și umplînd cu ele spațiile dintre șuvițe. La primele groase trecerile sînt totdeauna pline. După cinci treceri, fiecare șuviță se desface în două, iar jumătățile învecinate, aparținînd unor șuvițe diferite, se leagă cite două cu ață de veler. La primele din plastic se execută șapte treceri, iar capetele se leagă sau se ard cu un ciocan încălzit, împreunîndu-le prin topire. Uneori ochiul este protejat de o rodanță confecționată din tub de plastic. Dacă parima este răsucită în sart (patru șuvițe), se taie inima și se pun cite două șuvițe în ambele părți ale parimei, apoi se fac trecerile. La o parimă împletită, cele patru grupe de șuvițe se despart, după care se trec și se matisesc pe grupe. M.d.O. într-o parimă M. care se execută în mijlocul unei parime, dezrăsucînd-o în șuvițe în locul matisit; apoi șuvițele se dau în dublin și se răsucesc, formînd trei capete cu care se execută o M.d.O. obișnuită. M. de sfirc M. ce servește la matisirea unui sfirc pe o sîrmă. M. de velar (citată în 1847) M. ce se execută la ochiurile velelor, șuvițele fiind matisite în sensul răsucirii. M. de saulă engleză M. la care se dezrăsucesc cele opt șuvițe și se taie inima, după care se execută trecerile cu ajutorul unei cavile din oțel; *v fig* (pentru claritate au fost desenate numai patru șuvițe). Cînd ochiul trebuie să fie foarte mic, se poate face un ochi flamand; *v fig* ochi. M.d.S.E. se execută, de asemenea, ascuțind capătul saulei. Cele din plastic se execută astfel: se formează ochiul și se face o cusătură de zăvorîre terminată cu o legătură sau se despletesc șuvițele iar din inimă se fac două șuvițe cu capetele lipite cu bandă adezivă. M. în elice M. ce se execută la sirme, șuvițele ochiului înfășurînd elicoidal și vîtele parimei; *sin* M. de Liverpool. M. de salvare O variantă a M. de elice, folosită la lucrările de salvare și la obstrucțiile portuare. M. înnoată M. scurtă la care, înainte de executarea trecerilor, se înnoadă o dată șuvițele. M. subțiată M. executată între două grosimi diferite. M. Talurit M. brevetată ce constă dintr-o armătură din metal necorosiv prin care se trece ochiul unei sirme și se pune la o presă hidraulică, ceea ce permite ca metalul armăturii să curgă în jurul firelor fără a perturba răsucirea. Se execută numai în șantiere care sînt dotate în mod corespunzător. M. tăiată (citată în 1658) M. a două capete de parimă pentru a forma un ochi între ele. Dacă ochiul este format din două părți inegale, se obține o M. în potcoavă. 2. *arg* Bătaie.

MATISI 1. A îmbina capetele a două parime — sau un capăt de parimă pe o parimă — prin împletirea șuvițelor/vîtelor. 2. *arg* A bate pe cineva.

seli:

N — pe saulă engleză din plastic cu cusătură; **O** — pe saulă engleză din plastic cu cusătură; **P** — de saulă împletită (engleză) cu capăt subțiat; **Q** — de ochi în elice sau de Liverpool; **R** — de ochi de salvare; **S** — de ochi de velar; **Ș** — subțiată; **T** — înnodată; **T** — Talurit; **U** — tăiată; **V** — de sfilață

MATISIRE Acțiunea de a matisi (*a nu se confunda cu matiséală*).

MATISOR Muncitor de șantier specializat în lucrările de greement, matisire etc.

MATIȚĂ pesc Partea conică a traulului, servind la dirijarea spre sac a peștelui; *v* și năvod.

MATROZ *sin* *inv* marinar (1).

„**MATTHEW**“ Navă engleză la bordul căreia navigatorul genovez Giovanni Caboto a descoperit Labradorul și Terranova (1497).

MAȚAGON Ciocan folosit pentru mațagonire; *sin* marțagon.

Mațagon

MAȚAGONIRE Îndepărtarea ruginei de pe bordajul unei nave cu ajutorul mațagonului.

„**MAYDAY**“ Semnal internațional prin care se solicită ajutor în fonie; *v* S.O.S.

MĂLĂTARE Bidinea de cătrănit nava.

MÂNUNCHI *inv* Ghem de ață de vele, tarsană etc.

MĂNUȘI M. de manevră M. folosite la manevra parimelor, la matisirea sirmelor etc. **M. de supraviețuire** M. folosite ca o completare a costumului de supraviețuire. **M. de protecție** M. folosite la minuirea anumitor mărfuri, de ex., a pieilor de animale, care ar putea fi infectate cu antrax.

MĂR 1. *v* ancoră. 2. *v* catarg. 3. *v* troță.

MĂR CĂLĂUZ Piesă din lemn servind la ghidarea unei parime.

MĂREANCA Vint dinspre larg (*termen folosit de pescari*).

MĂRFURI GENERALE Orice marfă care nu necesită mijloace de transport și manipulari speciale.

MĂRIME Intensitatea luminoasă aparentă a unei stele. O stea este cu atât mai luminoasă, cu cât M. este mai redusă. Astfel, o stea de M. 1 dă o lumină mai puternică decât o stea de M. 2. Există și M. negative. Ca etalon se ia intensitatea luminoasă a Stelei Polare, care este de mărimea 2,2.

MĂRȚUȘURI Parime mai mici decât saula: merlinul, lusuinul, ață de vele etc.

MĂSURARE Executare de măsurători pentru determinarea tonajului navelor.

MĂTURĂ (*despre pupa navei*) A avea o mișcare de rondou care necesită un spațiu mare de apă (de ex., la întoarcere).

MĂTURĂTURĂ MC Resturi de cereale sau de alte mărfuri asemănătoare, scoase prin măturare din hambarele navei. M. însăcuită se predă destinatarilor proporțional cu cantitățile de marfă ce li se cuvin.

MECANISM DE PUNTE Mecanism acționat manual sau mecanic, care servește la manevra ancorelor, parimelor, vinciurilor, cabestanelor, stopelor, câlciilor etc.

MEDALIA MARITIMĂ *ist* Decorație instituită în 1936, care era conferită marinarilor din flota militară și civilă română pentru acte de eroism și vitejie.

„**MEDUSE**“ *ist* Fregată franceză care la 2 iulie 1816 a eșuat pe bancul Arguin din apropierea coastei Mauritaniei. După eforturi zadarnice de a scoate nava de pe uscat, s-a construit o plută pe care s-au înghesuit 149 de persoane. Restul echipajului a intrat în cinci bărci remorcate de plută, iar 17 oameni, aflându-se în stare de ebrietate, au fost abandonți pe epavă, care s-a scufundat în scurt timp. Pluta a răstăcit 12 zile, fără apă și alimente. Numai 15 oameni, în agonie, au mai fost salvați, ceilalți fiind devoțați de rechini sau de ... supraviețuitori. Din această tragedie s-a inspirat Gericault (1819) când a pictat celebrul tablou „Pluta Meduzei“, aflat astăzi în muzeul Louvre.

MEGAFON Pîlnie din alamă servind la amplificarea și transmiterea vocii la distanțe mai mari (*a nu se confunda cu portavocea*). În prezent se folosesc și M. electrice cu amplificator, care pot transmite vocea la distanțe de cîteva sute de metri. **Distanță de M.** Distanță la care se poate comunica prin voce utilizînd un M. **MELTEM** *v* Levanter.

MEMORANDUM *ist* Document prin care comandantul unei flote preciza modul de comportare în caz de contact cu inamicul. Primul M. a fost întocmit de amiralul Nelson înainte de bătălia de la Trafalgar (1805).

✓ **MENGHINĂ DE MATISIT** Menghină triplă ce servește la formarea și stringerea ochiurilor la sirme.

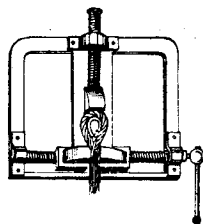
MENGINEE *sin* min-ginie.

MENKAR Steaua nautică α Ceti (Balena), mărimea 2,8; în arabă „Botul (balenei)“.

MENKENT Steaua nautică θ Centauri (Centaurul), mărimea 2,3; în arabă „Umărul centaurului“.

MERCATOR, proiecție *v* proiecție.

MERIDIAN Cerc mare pe globul terestru care trece prin poli. M. adevărat M. ce trece prin polii geografici, fiind împărțit de axa lumii în M. superior, care conține zenitul, și M. inferior, care conține nadirul, iar de linia zenit-nadir, în M. Nord, care conține Polul Nord, și M. Sud, care conține Polul Sud. M. geomagnetic M. ce trece prin polii geomagnetici. M. fictiv M. ce trece prin polii fictivi.

Menghină de matisit

MERIDIAN COMPAS Direcția acului magnetic la bordul unei nave.

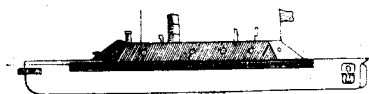
MERIDIAN MAGNETIC Direcția acului magnetic în locuri în care nu există mase metalice și anomalii magnetice.

MERIDIAN ZERO Meridian convențional de la care se contează longitudinea punctelor de pe glob. În prezent M.Z. trece prin observatorul marinei situat în localitatea Greenwich (Anglia). În trecut s-au folosit și alte M.Z., de ex., Paris, Amsterdam etc.

MERLIN Parimă subțire, din trei sfilețe de calitate întâi, răsucite spre stînga. M. poate fi alb sau cătrănit și servește la înfășurări, legături, patronări. M. de iaht M. din bumbac de calitate superioară. M. de sîrmă Fir din oțel moale ce servește la patronarea sîrmelor.

MERLINĂ A face, cu ajutorul unui ac de merlinat, un transilaj cu merlin la o grandee înfășurată.

„MERRIMAC“ Prima navă cuirasată cu pînten care a luat parte la o luptă navală (1861). Construită inițial ca fregată mixtă (cu vele și vapori), nava a fost cuirasată cu bare de oțel și prevăzută cu un pînten de circa 600 kg; calitățile sale manevriere erau slabe (execu-

„Merrimac“

o întoarcere de 180° în jumătate de oră). A scufundat cu o singură lovitură de pînten fregata nordistă „Cumberland“, dar în ziua următoare a fost silită să se retragă în fața navei cuirasate „Monitor“.

MERS *sin* aliaură. ♦ „În M.“ În marș.

METACENTRU Punctul de intersecție a verticalelor care trec prin centrul de carenă al navei drepte și al aceleiași nave înclinate. Distingem: M. transversal și M. longitudinal, după cum nava are bandă sau asietă. Înălțimea metacentrică este distanța dintre M. și centrul de greutate al navei.

METANIER Navă destinată transportului de metan lichefiat.

METEOROLOGIE NAUTICĂ Parte a meteorologiei cu aplicații în navigație. Primul manual românesc de M.N., „Prevederea timpului“, a fost elaborat de locotenent C. Munteanu din Marina Militară (1905).

MEZOSCAF Submersibil intermediar între batiscaf și submarin, destinat efectuării cercetărilor științifice la adîncimi medii (200-300 m), fiind, totodată, posibile scufundări la adîncimi și mai mari. Primul M., conceput de Jaques Piccard, purta denumirea de „Pix-8 Auguste

Piccard“ (1964) și a confirmat utilitatea acestui tip de submersibil.

MIAPLACIDUS Steaua nautică β Carinae (Chila), mărimea 1,8 (steaua nautică cea mai apropiată de Polul Sud); în latină „Ape liniștite“.

MICROMETRU FLEURIAIS Distanțier brevetat, care funcționează pe principiul reflexiei. **MICROSECUNDĂ** Unitate de măsură pentru timp, egală cu a milioana parte dintr-o secundă. Se folosește la unele sisteme de navigație hiperbolică (Loran).

„MIGNATA“ Prima torpilă din lume condusă de om (1918). Folosind o asemenea torpilă, italienii au scufundat nava de linie austriacă „Viribus Unitis“ în portul Pola.

MIJLOC 1. Porțiunea din jurul axului navei.

♦ „M. cirna!“ Comandă folosită uneori în loc de zero cirna. 2. Porțiunea centrală a unui ostrov. 3. Porțiune a ramei, pe care se așază manșonul.

MILĂ 1. Distanța de o milă marină măsurată pe axul șenalului Dunării Maritime. Din cauza înaintării uscatului în mare produsă de aluviunile depuse de Dunăre, mila zero (la Sulina) a rămas în interiorul uscatului, în aval de aceasta folosindu-se măsurători în hectometri pînă la gura canalului. 2. Panou fixat pe un stîlp pe malul stîng al Dunării Maritime pe care este înscrisă distanța în mile (1).

MILĂ ENGLEZĂ Unitate de măsură a distanțelor pe uscat egală cu 1609 m, folosită în Anglia și S.U.A.

MILĂ GEOGRAFICĂ Unitate de măsură a distanțelor egală cu lungimea unui arc de un minut de ecuator (1855 m) sau cu lungimea unui arc de meridian la latitudinea de 55°; *sin* milă ecuatorială.

MILĂ MARINĂ Unitate de măsură a distanțelor, folosită în marină, fiind egală, de regulă, cu lungimea unui arc de meridian cu valoarea de un minut sexagesimal. Conferința hidrografică internațională din 1929 a recomandat să se folosească „M.M. internațională“, egală cu 1852 m, care corespunde lungimii unui minut sexagesimal la latitudinea de 44°36' (latitudine pe care se situează și țara noastră). Cîteva țări, printre care și Anglia, n-au aderat la această convenție, folosind Mm de 1853,184 m sau de 6 080 picioare (milă engleză). Se notează cu Mm.

MILĂ MĂSURATĂ *sin* bază de viteză.

MILIBAR Unitate de măsură a presiunii atmosferice, egală cu 1/1000 bari.

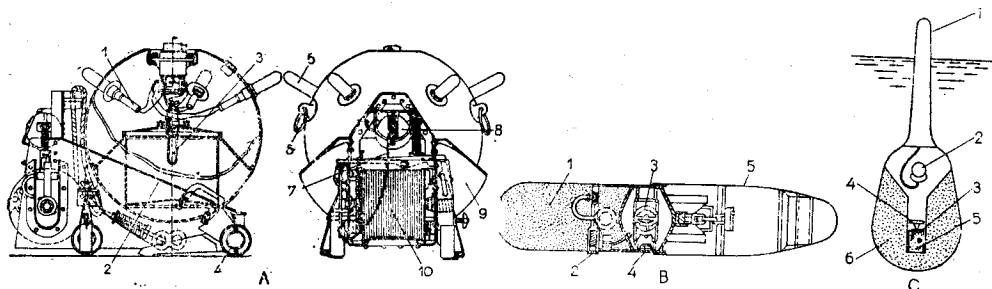
MINARE mil Acțiunea de lansare a minelor de către navele de suprafață, submarine sau aviație. În apele inamicului M. se execută mai ales sub formă de bancuri de mine, iar în apele proprii, sub formă de baraje de mine.

MINĂ mil Armă submarină constînd dintr-o încărcătură de exploziv închisă într-un corp etanș, care se întrebunțează în lupta impo-

triva navelor de suprafață și submarinelor adversarului. Poate fi lansată de pe nave de suprafață, de pe submarine și din avioane. Distingem trei categorii principale: **M. ancorate**, **M. de fund** și **M. plutitoare sau derivate**. Ultimele pot pluti la suprafață sau la o anumită

ale navelor pentru a susține panourile sau prelatele care le acoperă după încărcare; *sin* minginee.

MIRAJ Fenomen optic ce se observă deasupra întinderilor de apă, plajelor sau suprafețelor acoperite de zăpadă și care constă în apariția —

Mine:

A — de contact: 1 — pilă; 2 — încărcătură de explozie; 3 — încărcătură de amorsaj; 4 — roată; 5 — țiță; 6 — ine de amarare; 7 — parima sondei; 8 — sondă; 9 — ancora minei; 10 — tamburul parimei de ancorare; **B** — magnetică: 1 — încărcătură de explozie; 2 — încărcătură de amorsaj; 3 — ceasornic de pasă; 4 — dispozitiv de aprindere; 5 — corpul minei; **C** — plutitoare: 1 — flotor; 2 — bilă; 3 — capsă; 4 — percutor; 5 — încărcătură de amorsaj; 6 — încărcătură de explozie

adincime; *sin* **M.** în derivă. După sistemul de declanșare a exploziei, distingem: **M. de contact** și **M. fără contact**. **M. de contact** explodează în momentul în care corpul navei lovește un dorn sau o țiță, iar cele fără contact, sub influența cîmpului magnetic sau acustic ori a altor cîmpuri fizice ale navei, din care cauză poartă denumirea de **M. acustice**, **magnetice**, de depresiune etc. **M. ancorate** pot fi de contact sau fără contact, iar cele de fund, numai fără contact. Pentru a îngreua dragajul, **M.** sînt prevăzute cu dispozitive speciale de protecție: ceasornice de timp, ceasornice de pasă (**M. fără contact**), geamanduri explozive, geamanduri-foarfece etc. **M. de puț** **M.** folosite de submarinele miniere, care le transportă în puțurile de mină; **M. de adincime** Mină specială cu care se pot executa minări la adîncimi de peste 1000 m. **M. de coastă** **M. de dimensiuni mici**, întrebuintate împotriva mijloacelor de debarcare. Primul manual de mine editat în țara noastră purta denumirea de „Regulament asupra torpilor de baraj” (1885).

MINCIOG pesc Plasă mică în formă de coșuleț, fixată de un cerc metalic cu coadă, care se folosește pentru aducerea la suprafața apei a peștelui prins cu undița, precum și în alte scopuri; *sin* mingioc.

MINERALIER Navă de construcție foarte rezistentă, destinată transporturilor de minereuri în vrac. Lungimea sa maximă este de 300 m, tonajul deadweight depășește 150 000 t, este prevăzut cu castel pupa — singura suprastructură a navei. Încărcarea și descărcarea se efectuează cu ajutorul instalațiilor de la uscat.

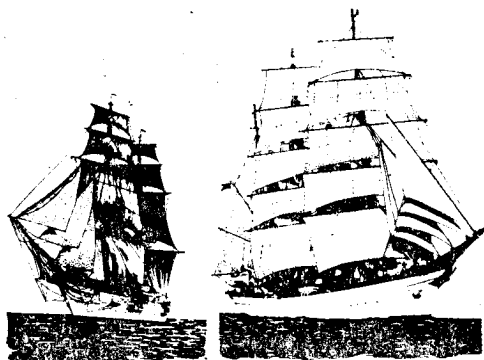
MINGINIE Grindă lată din lemn sau din metal e se instalează transversal pe gurile de magazii

datorită refracției produse de trecerea razei luminoase prin straturi atmosferice cu indici de refracție diferiți — a unor obiecte îndepărtate sub formă de imagini simple sau multiple, normale sau inversate, stabile sau tremurătoare, la scară mărită sau redusă. **M. inferior** se produce atunci cînd aerul de la sol este mai cald, imaginea răsturnată a obiectului putînd fi observată sub orizont (sub obiect), datorită refracției. **M. superior** se produce atunci cînd aerul de la sol este mai rece (în regiunile polare), imaginea răsturnată a obiectului putînd fi observată, în acest caz, deasupra orizontului (obiectului).

MIRĂ DE GHEAȚĂ Aparat compus dintr-o riglă gradată, un braț al cărui vîrf se află la înălțimea gradației zero și un cursor la partea superioară, pe care se citește grosimea gheții.

MIRĂ HIDROMETRICĂ *f* Riglă gradată ce se fixează pe un cheu sau pe un stîlp înfipt în fundul unui curs de apă, în locuri protejate împotriva sloiurilor sau navelor, și pe care se citește nivelul apei. Lungimea mirelor folosite în țara noastră este de maximum 8 m, gradația 0 (zero) aflîndu-se la nivelul etajului. **M.H.** sînt gradate în hidrograde, care, cu ajutorul unor table, se transformă în centimetri. Există și mire înregistratoare de nivel maxim/minim. „**MIRCEA**” *l. ist* Prima navă-școală cu vele a marinei române, tip „bric”, cu mașină auxiliară, construită în Anglia și intrată în serviciu în 1882. Caracteristici: Depl. = 360 t; L = 36 m; B = 7,6 m; d = 3,6 m; doi arbori cu 14 vele avînd o suprafață totală de 490 m², cu care putea atinge pe vînt favorabil viteza de 15 Nd. Această navă a jucat un rol important în dezvoltarea marinei române. La bordul ei au fost elaborate manuale și regulamente,

s-a conturat și precizat nomenclatura marinărească, la termenii de origine italiană, venețiană, greacă sau turcă adăugându-se termeni noi; în 1896-1899 de pe bricul „M”. s-au executat ridicări topografice ale litoralului românesc, necesare elaborării în țara noastră a primei hărți marine care a fost distinsă, în anul 1900, cu medalia de aur la un concurs internațional ce a avut loc la Paris. În aprilie 1944, în timpul unui bombardament aerian, la Galați, bricul „M.” a fost lovit în plin de o bombă și incendiat. 2. Navă-școală a marinei române,

Bricul „Mircea“

Nava-școală „Mircea“

construită în anul 1938 la Hamburg, avind corpul și arborada din oțel. Arborele mare, măsurat de la chilă la mă, are înălțimea de 44 m. Nava are 23 de vele cu o suprafață totală de 1750 m² care îi pot imprima o viteză de 10-12 Nd, în timp ce motorul permite deplasarea cu viteză maximă de 9,9 Nd. „M” este o navă-barc și nu un bric. Nava a întreprins numeroase călătorii de instrucție cu elevii și ofițerii de marină pe mările și oceanele lumii. **MIRFAK** Steaua nautică α Persei (Perseu), mărime 1,9; în arabă „Cotul pleiadelor”.

MISTRAL Vint local de Nord-Est — West care bate pe coasta de Sud a Franței, în golful Lion și Genova, ajungind uneori pînă la forța 9. **MIȘCARE ADEVĂRATĂ** Mișcare a unei nave în raport cu globul terestru.

MIȘCARE RELATIVĂ Mișcare aparentă a unei nave, observată de o altă navă aflată în mișcare; *v* cinematică navală.

MITCHELL, cuzinet/lagăr Cuzinet/lagăr care preia forța de împingere axială a elicei navei. **MÎL** Particule fine de roci sfărâmate ce se depun pe fundul apei. După natură și culoare distingem: M. albastru, M. argilos, M. coraligen, M. cu globigerine etc.; *v* natura fundului.

MÎNĂ Strat de pîtură. \diamond „Se vor da două M. de pîtură de fund”.

MÎNĂ PESTE MÎNĂ Mod de a vira o parimă, omul stînd nemîșcat și apucînd parima alternativ cu cele două mîini.

MÎNCA NISIP *arg, inv* A răsturna nisiparul de umătate de oră mai înainte de a se fi scurs

tot nisipul, pentru a fi schimbat mai devreme din serviciul de cart.

MÎNCATĂ DE COASTĂ Expresie referitoare la o navă care se proiectează pe coastă și a cărei siluetă se confundă cu aceasta.

MÎNECĂ DE VÎNT Tub lung din pinză de vele, cu deschidere laterală (gura) la partea superioară, susținut de una sau mai multe saule; servește la ventilarea temporară a unui compartiment care nu are trombă de vînt.

MÎNGÎIA APA A ramă astfel încît rîma să alunece pe apă cu pana la orizontală, fără a propulsa barca.

MÎNGÎIA O STÎNCĂ *arg* A lovi o stîncă cu nava.

MOALE 1. (*despre navă*) Avînd tendința de a abate sub vînt. 2. (*despre parimă*) Neîntinsă, care nu trage.

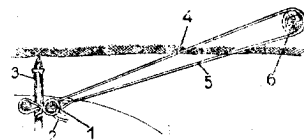
MODEL 1. Reproducere, la o anumită scară, a operei vii a unei nave pentru a studia formele carenei în bazinul de carene. 2. Reproducere, la o anumită scară, a unei nave în toate detaliile, servind ca obiect de muzeu.

MOLÎLDAE *sin* plaur.

MOL Dig lat care separă portul în bazine destinate diferitelor categorii de mărfuri. M. sînt prevăzute, de regulă, cu cheuri, linii de cale ferată, mijloace de încărcare și descărcare etc.

MOLĂ A da drumul complet unei parime la comanda „Móla!” de ex., „Móla prova/pupa/sprungul!” sau „Móla peste tot!” *sin, inv* molarisi.

MOLARE Acțiunea de a mola o parimă.

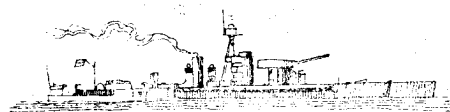

Molarea unui dublin:

1 — babale; 2 — capăt ce se molează; 3 — școndru; 4 — dublin; 5 — se virează la bord; 6 — copac pe mal

„**MONARCH**” *ist* Navă de linie engleză, prima din lume pe care s-au instalat turele (1868). Caracteristici: Depl. = 8300 t; patru tunuri de 305 mm și trei tunuri de 171,5 mm.

MONITOR *mil* Navă de război cuirasată. M. maritim (8000 t, tunuri pînă la 380 mm)

Monitor maritim 1917

este destinat bombardării obiectivelor importante de pe coastă și distrugerii navelor inamice în zona costieră M. fluvial (1000 t, două-trei

tunuri de 120-152 mm, $V = 10-12$ Nd) este destinat sprijinului cu artilerie al trupelor de uscat la forțarea unui curs de apă, asigurarea comunicațiilor proprii etc. În prezent, din cauza manevrabilității și vitezei reduse, M. nu se mai folosesc.

„**MONITOR**” *ist* În timpul războiului de secesiune american, navă nordistă — prima de acest gen —, „o turelă cuirasă pe o plută

„Monitor”
1 — turelă; 2 — cuirasă

cuirasată”. În 1861 respinge atacul executat de sudisti cu nava cuirasă „Merrimac”. Dat fiind slabele sale calități nautice, nava se scufundă după luptă din cauza mării din pupa.

MONITOR SUBMARIN *ist* Submarin echipat cu un tun de 305 mm care putea executa trageri din imersiune asupra coastei. Au existat numai câteva nave de acest tip (clasa engleză „K”) la sfârșitul primului război mondial și în perioada imediat următoare.

MONOTIP laht aparținând, de regulă, unei serii cu caracteristici identice.

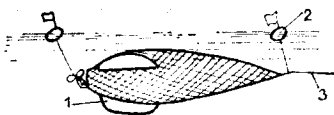
MONOXILĂ Ambarcațiune scobită prin ardere într-un trunchi de copac și guvernată cu o vislă primitivă. A fost folosită din cele mai vechi timpuri și pe Dunăre pentru pescuit și transport. Este menționată în scris pentru prima dată în relatarea asupra trecerii lui Alexandru Macedon peste Dunăre (335 î.e.n.); *sin*, *inv* ciobacă, dubă.

MONSTRU DE LA LOCH NESS

mil Denumirea unui aparat compus dintr-un flotor din plastic, cu lungimea de 70 m, destinat dragajului minelor de depresiune. Intrând prin prova și ieșind prin pupa, în timpul remorcării flo-

Monoxilă

Monstrul de la Loch Ness:
1 — buznar cu apă; 2 — flotor cu pavilion; 3 — remorcă

torului, apa produce o presiune mare, sub acțiunea căreia minele explodează.

MONTANT Pontil vertical ce servește la întărirea parapetelor metalice sau a pereților navei.

MOORSOM, aparat Aparat compus din două rigle ce alunecă una de-a lungul celeilalte, servind la măsurarea înălțimii interpuțiilor.

MOORSOM, sistem Sistem de calculare a volumului spațiilor închise ale corpului navei la măsurătorile de tonaj (a fost inițiat în 1854 de George Moorsom și este aplicat în majoritatea țărilor); *sin* tonaj M., reguli M.

MORMAIT *v* diafon.

MORSE, alfabet *v* alfabet Morse.

MORT 1. Școndru îngropat în pământ sau în gheață, la care se leagă navele pe Dunăre în locurile unde nu există babale sau copaci, precum și în mările polare. Se folosește și la instalațiile de manevră de forță. 2. Contra-greutate cu ajutorul căreia se mișcă o bigă, aducând-o deasupra gurii de magazie după ce a depus încărcătura pe cheu. 3. Bloc de beton, folosit ca punct fix în șantier pe timpul efectuării operațiunilor de lansare a navelor sau pentru probe de tracțiune.

MORTIER *ist* Piesă de artilerie cu traiectorie curbă folosită pe galiote pentru bombardarea cu ghiulele a coastelor.

MOTONAVĂ Navă cu motor.

MOTOR AUXILIAR 1. Motor folosit pe navele cu vele ca mijloc de manevră în port sau în cazul lipsei de vânt. 2. Motor ce acționează o instalație auxiliară de la bord.

MOTOVELIER Navă care folosește pentru propulsie atât motorul, cât și velele.

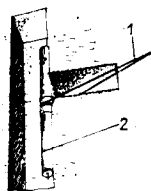
MOUNTBATTEN, aparat Aparat folosit pentru menținerea postului în formație. Se compune din două cadrane: unul la comandă și altul la mașini. Cadranel de la comandă este gradat în unități de distanță; acul său este manevrat de ofițerul de cart spre dreapta/stinga, în funcție de distanța cu care nava se află înaintea/inăpoia postului; această distanță este transmisă cadranelui de la mașini, prevăzută cu un ceasornic de menținere a postului, care mărește sau reduce numărul de rotații ale mașinii până ce acul revine la zero, ceea ce înseamnă că nava este la post, iar mașinile funcționează normal.

MULBERRY Denumirea codificată a pontoanelor de beton cu care aliații au amenajat un port artificial la debarcarea în Normandia (1944).

MUNTE SUBMARIN Înălțime izolată a fundului mării sau oceanului, care are versante abrupte.

MURADĂ 1. La navele de lemn, stringherul longitudinal așezat pe traversale punții. 2. MC Peretele interior al navei, situat între două punți. 3. Spațiu între punți, sub M. (1).

MURĂ 1. La velele pătrate, manevră curentă care trage colțul de mură al velor inferioare spre prova. ◇ „M. la babord/tribord” Cu vîntul din babord/tribord. 2. La velele latine sau aurice,

Mort:
1 — zbir; 2 — școndru

manevră fixă cu care se leagă colțul de M. al unei vele.

MUS 1. Elev marinar. 2. Om folosit la executarea manevrelor pe ambarcațiunile de regată cu echipajul format din doi oameni.

MUSA TEXTILIS *v* Manila.

MUSON Vint periodic în Oc. Indian și M. Chinei, care bate iarna de la Nord-Est, iar vara de la Sud-West. Lățimea M. este de circa 100 Mm, pe o distanță de aproximativ 5 000 Mm. Încetarea M. este un semn prevestitor de ciclon.

MUSON WESTAFRICAN Vint pe coasta de West a Africii, care bate tot anul dintr-un sector cuprins între Sud și Sud-West.

MUSTAȚĂ 1. Manevră fixă care pornește de la virful bompresului, trece pe la extremitățile antenei și se termină la bord; servește la asigu-

rarea laterală a bompresului; 2. Val în prova provocat de înaintarea navei; *v* Kelvin, grup de valuri.

MUSURĂ Depunere pe coasta mării, formată indeosebi din resturi de crustacee (*tumen folosit în Delta Dunării*).

MUȘAMA Prelată din pinză de vele groasă, cu care se acoperă locașorii gurilor ce magazie.

MUȘCA 1. (*despre ancoră*) A se prinde cu gheara de fund. ◇ „Unghi de mușcare” Unghiul dintre axa fusului ancorei și dreapta care unește diamantul cu virful ghearei; *v* fig ancoră. 2. (*despre voltele unei parime la baba*) A intra una în alta. 3. (*despre palanc*) A bloca temporar un palanc, trecind trăgătorul pe sub un fir tensionat al curentului.

N

N Pavilion din Codul internațional de semnale, care, ridicat izolat, înseamnă „NU” (negativ). **NADIR** Punct de intersecție a sferei cerești cu verticala locului prelungită în jos (opus Zenitului).

NAILON Fibră textilă sintetică din care se confecționează parime. Există două variante: mătase de N., fabricată din fibre lungi de calitate superioară, și lină de N., fabricată din deșeuri. Rezistența parimelor din mătase de N. este de două ori mai mare decât cea a parimelor de manila; la rezistență egală, greutatea lor este aproximativ de două ori mai mică decât cea a parimelor de manila. Parimele din mătase de N. se folosesc pentru remorcă, legare etc. Din lina de N. se fac parime împletite și parime mai slabe; *sin* nylon.

NAPIER, diagramă Reprezentare a curbei deviațiilor pe un grafic ale cărui axe de coordonate formează un unghi de 60°.

„**NAPOLEON**” Navă de linie franceză, cu vaporii și cu elice (1852), prima de acest fel din lume. Caracteristici: Depl. = 5 047 t; L = 71 m; suprafața velică = 2 812 m²; puterea mașinilor = 1 100 CP; V = 13,9 Nd.

NARĂ 1. Piesă masivă de formă tubulară, înclinată, prin care lanțul ancorei trece de pe

La navele moderne N. este foarte puțin înclinată, iar manșonul constă dintr-o jumătate de tub în formă de jgheab. ◇ „N. deschisă” Situația unei nave ancorate ale cărei lanțuri de ancoră nu sînt incurcate.

NARĂ DE BORDAJ Armătură ovală în jurul unei găuri în parapet, în dreptul babalelor, prin care trec parimele de legare ale navei.

NARĂ DE ETRAVĂ Inel fixat la capul etravei, prin care se trece remorca cînd nava este remorcată; *sin* inel de etravă.

NARĂ DE PUȚ Tub vertical deasupra puțului lanțului, prin care lanțul trece din puț pe punte. Uneori este prevăzută la punte cu o stopă de nară.

NARĂ DE REMORCĂ Tub înclinat între punte și etravă, prin care trece remorca cînd nava este remorcată.

NAS Porțiune superioară a avîntării prova.

NATURA FUNDULUI Structura fundului mării (piatră, nisip, ml etc.), care trebuie cunoscută pentru a ști dacă locul este bun pentru ancoraj, cite chei de lanț trebuie filate, dacă se poate pune submarinul pe fund etc. Uneori servește și la identificarea aproximativă a regiunii în care se află nava. ◇ „Fund argilă/nămol/scoici” etc. Formula de raport privind N.F., determinată prin sondare.

NAUFRAGIAT Persoană care a suferit un naufragiu.

NAUFRAGIU Sinistru maritim grav constînd în pierderea navei prin scufundare sau prin punere pe uscat.

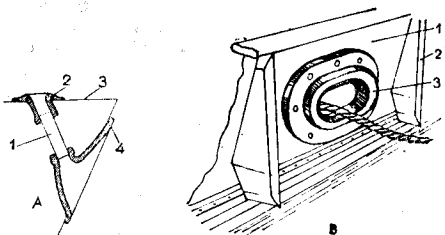
NAUPATIE *med.*, *sin* rău de mare.

NAUTIC Referitor la navigație.

NAUTICĂ *inv.*, *sin* conducerea navigației.

„**NAUTILUS**” 1. Primul submarin, inventat de americanul Bushnell (1766). 2. Primul submarin, construit de Fulton (1801), cu care s-au efectuat experiențe reușite. 3. Submarin american cu propulsie atomică, de 3 180 t, și prima navă din lume din această clasă (1955). În 1958 a trecut pe sub calota de gheață a Polului Nord.

NAUToFON Aparat ce emite semnale de ceață cu ajutorul unei membrane metalice care vibrează între poli ai unui electromagnet. Bătăia N. în condiții favorabile depășește 5 Mm.

Nară:

A — nară de ancoră: 1 — manșon; 2 — guler; 3 — punte; 4 — buză; B — nară de bordaj: 1 — parapet; 2 — montant; 3 — nară de bordaj

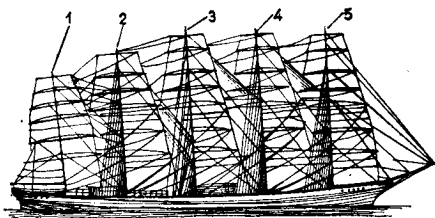
punte în bordajul lateral. Porțiunea de pe bordajul lateral se numește buză, partea tubulară, tub sau manșon, iar partea de la punte, guler.

NAVAL 1. Referitor la nave. 2. Referitor la marina militară.

NAVALON *ist* Taxă percepută în Țara Românească și în Moldova în sec. XVII-XVIII pentru transportul pe Dunăre.

NAVARH *ist* Comandantul flotei în Grecia antică.

NAVĂ 1. Plutitor de dimensiuni mari (*a nu se confundă cu ambarcațiunea*), amenajat și echipat pentru a se deplasa pe apă sau sub apă, în scopul efectuării transporturilor de mărfuri și pasageri, în scopuri militare, pentru lucrări hidrografice, pescuit etc. Principalele elemente constructive și de exploatare ale N. sînt: deplasamentul, lungimea, lățimea, pescajul, viteza, armamentul (la N. militare), tonajul registru și tonajul deadweight (la N. comerciale). N. trebuie să posede bune calități nautice pentru a naviga în siguranță: flotabilitate, insubmersibilitate, stabilitate, manevrabilitate, capacitate de înaintare și bună ființă pe mare rea. Corpul N. este delimitat de bordajul exterior și de punte. Spațiul închis al corpului N. este împărțit în compartimente, de regulă, etanșe. Marea diversitate a tipurilor

Navă cu cinci arbori:

1 — arborile artimon; 2 — arborile pupa; 3 — arborile mare; 4 — arborile prova; 5 — arborile trinchet

de N., rezultată din particularitățile lor constructive și din dotarea cu tehnică, este determinată de tendința de a satisface cele mai variate cerințe de ordin economic, militar etc. În clasificarea N. se ține seama de destinație, zona de navigație, sistemul de propulsie, tipul propulsorului, materialele de construcție, modul de deplasare prin apă. N. mai pot fi clasificate și după arhitectură, numărul de arbori, numărul de punți, amplasarea mașinii etc. După destinație, ele se împart în N. civile și N. militare. La rîndul lor, N. civile se împart în următoarele grupuri: N. de transport — N. de pasageri, pacheboturi, cargouri, mineraliere, petoliere, vrachiere, portcontainer etc.; *sin* N. comerciale, N. de comerț; N. auxiliare — remorchere, spărgătoare de gheață, pilotine, șalupe de serviciu etc.; N. cu destinație specială — ateliere plutitoare, docuri plutitoare, N. -far, N. hidrografice, N. de salvare etc.; N. de exploatare piscicolă — N.-bază pentru pescadoare, driftere, traulere etc.; N. tehnice — drăgi, macarale plutitoare, elevatoare plutitoare etc.

N. militare se împart în următoarele grupuri:

N. de luptă — submarine, portavioane, crucișătoare, N. purtătoare de rachete, monitoare, distrugătoare, vînătoare de submarine, puitoare de mine, dragoare, vedete torpiloare etc.; *sin* N. de război; **N. auxiliare** — N.-școală, N.-bază pentru submarine, N.-bază pentru vedete torpiloare, N. de salvare, N. hidrografice, N.-cazarmă, ateliere plutitoare etc.; **N. de deservire** — remorchere, docuri plutitoare, drăgi plutitoare, N. de demagnetizare, N. de salvare portuare, N.-cisternă, pescuitoare de torpile etc. În funcție de caracteristicile tehnico-tactice și rolul lor în luptă, N. militare se împart în patru ranguri: **N. de rangul I** — crucișătoare, portavioane, monitoare, submarine mari; **N. de rangul II** — submarine mijlocii, distrugătoare, N.-bază, N. de stat major; **N. de rangul III** — submarine mici, vînătoare de submarine, escortoare și dragoare; **N. de rangul IV** — vedete torpiloare, vedete dragoare, vedete blindate, nave auxiliare mici, nave de desant. După zona de navigație, distingem: N. care navigă în zone nelimitate; *sin* N. oceanice; N. care navigă în zone limitate; N. care navigă în zone cu ghețari; N. costiere; N. care navigă în ape interioare (fluvii, lacuri); *sin* N. fluviale; N. mixte (care navigă pe mare și fluviu). Toate clasele de nave se împart în următoarele grupuri: **N. cu rame**; **N. cu vele** (veliere); **N. fără propulsie** (remorcate sau împinse) — șleperi, barge, docuri, pontoane etc.; **N. cu propulsie proprie** — cu mașini cu abur, cu turbine (cu vapori sau gaze), cu motor cu ardere internă, turbo-electrice, Diesel-electrice etc. După tipul aparatului propulsor, deosebim: **N. cu zbatiri**; **N. cu elice**; **N. cu jet de apă**; **N. cu palete verticale**; **N. cu tracțiune pe cablu sau lanț** etc. După materialul din care este construit corpul navei, distingem: **N. din lemn**; **N. din oțel**; **N. din metale amagnetice** (aluminiiu sau aliaje de aluminiiu); **N. din beton armat**; **N. compozite** (construite din materiale diferite); **N. din material plastic** (masă plastică cu fibre de sticlă). După modul de deplasare prin apă (poziția corpului față de suprafața apei), există: **N. cu deplasament (N. clasice)**; **N. cu deplasament dublu** (sub apă și la suprafață); *sin* submarine; **N. fără deplasament (N. cu aripi portante, hidroglisoare, N. cu redan, N. cu pernă de aer etc.)**. În condițiile revoluției tehnico-științifice actuale, procesul de diversificare și specializare a N. continuă. În același timp, se manifestă și o altă tendință, de universalizare, de folosire a unei N. în cit mai multe scopuri. 2. În sens restrîns, N. cu trei-cinci arbori cu greement pătrat; *v fig* greement. 3. În sensul Regulilor de drum, orice plutitor autopropulsat sau remorcat, de ex., o țință pentru trageri de artilerie. 4. **DM** Persoană juridică responsabilă „în rem” (materialmente) pentru greșelile comandantului sau echipajului său (de ex., o veghe care doarme) și care poate fi

condamnată de un tribunal maritim, N. putînd fi sechestrată și vindută. O N. de război, deși responsabilă „în rem” nu poate fi sechestrată sau vindută, iar comandantul sau echipajul nu poate fi atacat „în persona” la tribunalul maritim.

NAVĂ AMAGNETICĂ 1. Navă construită, pe cît posibil, din materiale amagnetice (lemn, metale amagnetice, material plastic) și destinată măsurării elementelor cîmpului magnetic terestru. 2. *mil* Navă folosită pentru dragarea minelor magnetice.

NAVĂ-AMIRAL 1. *mil* (*rar*) Navă la bordul căreia se află un amiral. 2. *v* navă-comandant. 3. *MC* Cea mai mare navă a flotei sau a unei companii de navigație.

NAVĂ ARDENTĂ Navă cu vele care are tendința de a veni în vînt. În acest caz centrul de rezistență laterală a apei la înaintarea navei se află înaintea centrului de velatură.

NAVĂ AUTODESCĂRCĂTOARE MC Navă destinată transportului de mărfuri în vrac și echipată cu mijloace proprii de descărcare (benzi rulante, transportoare, role etc.), încercarea efectuîndu-se cu mijloacele portului.

NAVĂ AUTOPROPULSATĂ *v* navă; *sin* navă cu propulsie proprie.

NAVĂ AUXILIARĂ *v* navă.

NAVĂ-BAZĂ *mil* Navă auxiliară pentru cazarea personalului și deservirea tehnico-materială a unui grup de nave mici (submarine, vedete torpiloare etc.) aflate în staționare sau în refacere.

NAVĂ-BAZĂ PENTRU BALENIERE Navă de mare tonaj (peste 20 000 tdw), prevăzută cu instalații și mijloace pentru prelucrarea parțială a produselor de pescuit, facerea buncărului etc., precum și cu încăperi de locuit și sanitare pentru echipaje. Însușește, de regulă, optzeci baleniere.

NAVĂ BUNĂ MC Navă în stare de navigabilitate, capabilă să execute o călătorie.

NAVĂ-CAPCANĂ *mil* Navă de război (de obicei, un fost cargou), cu aspect inofensiv, folosită îndeosebi în primul război mondial în lupta împotriva submarinelor.

NAVĂ-CISTERNĂ Navă destinată transportului de lichide în vrac, de ex., petroliere, nave de transportat apă etc.

NAVĂ-CISTERNĂ PENTRU CHIMICALE 1. Navă destinată transportului de acizi și altor substanțe chimice în tancuri. 2. Navă construită sau adaptată în mod special pentru a transporta un caric de substanțe chimice lichide în vrac. În definiție sînt incluse și petrolierele (definiția Convenției internaționale pentru prevenirea poluării marine, 1973).

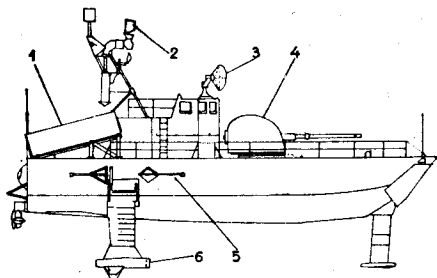
NAVĂ-COMANDANT *mil* Navă pe care comandantul unei grupări (grup) și-a arborat marca de comandament. De regulă, N.-C. este dotată cu numeroase mijloace de transmisiuni pentru legătura cu subordonații, precum și cu mij-

loace pentru supravegherea situației aeriene, navale și submarine. N.-C. **amfibie** Navă pe care se ambarcă comandanții forțelor navale și trupelor de debarcare. Este prevăzută cu instalații complexe de transmisiuni și cu posturi de comandă pentru statele majore navale și terestre.

NAVĂ COMERCIALĂ MC Navă destinată transporturilor de mărfuri și de persoane pe mare sau pe ape interioare; *v* navă; *sin* navă de comerț.

NAVĂ COMERCIALĂ ARMATĂ Navă comercială prevăzută cu armament defensiv în timp de război. Nu este considerată navă de război. Armarea navelor comerciale a constituit o practică obișnuită pe timpul marinei cu vele, în lupta împotriva corsarilor și piratilor; a fost reluată în primul și în cel de-al doilea război mondial.

NAVĂ CU ARIPI PORTANTE Navă autopropulsată cu aripi portante montate sub corpul acesteia; la o anumită viteză se creează

Navă cu aripi portante:

1 — aruncător de rachete; 2 — radiolocator de cercetare și navigație; 3 — radiolocator de urmărire; 4 — turelă; 5 — apărătoare; 6 — aripi portante

o forță de sustentație capabilă să ridice nava la suprafața apei, rezistența apei la înaintare reducîndu-se substanțial. Noul tip de navă se caracterizează prin manevrabilitatea sa deosebită, nu formează valuri, nu are ruliu și tangaj în timpul înaintării etc. Navigă în special pe fluvii, pe lacuri și pe mare calmă în zone de litoral.

NAVĂ CU CAPACITATE DE MANEVRĂ REDUSĂ Navă care, dată fiind natura lucrărilor pe care le efectuează, are o capacitate limitată de a manevra, conform Regulilor de drum: balizoare, cabliere, drăgi, portavioane la apunare și decolare, dragoare de mine cu draga la apă.

NAVĂ CU PERNĂ DE AER Navă care se deplasează alunecînd pe un strat de aer pompăt cu ajutorul unor turbosuflete verticale. Propulsia se realizează cu motoare turbopropulsoare sau turboreactoare aeriene care asigură o viteză de 80-100 Nd. Înălțimea deasupra apei este de 0,5-3 m. Acest tip de navă prezintă numeroase avantaje: eliminarea rezistenței apei la

înaintare, posibilitatea navigației deasupra apelor puțin adânci, acolo unde navele cu elice nu au acces, posibilitatea trecerii de pe suprafața apei pe uscat etc.

NAVĂ CU PROPULSIE MECANICĂ 1. Navă propulsată cu mijloace ce efectuează un lucru mecanic: turbine, mașini alternative, motoare. 2. Navă ce folosește la un moment dat propulsia mecanică. În sensul Regulilor de drum, o navă cu vele avînd velele întinse și un motor auxiliar în funcțiune, este N.c.P.M.

NAVĂ CU PROPULSIE NUCLEARĂ Navă echipată cu o centrală nucleară care furnizează energia necesară propulsiei. Folosit inițial la navele militare, sistemul s-a extins și la navele de transport, spărgătoare de gheață etc. Acest tip de nave prezintă avantajul unei autonomii foarte mari, practic limitată doar de rezistența echipajului și de rezervele de alimente la bord.

NAVĂ CU RAME Navă propulsată cu ajutorul ramelor.

NAVĂ CU TREI INSULE v insulă.

NAVĂ CU TREI PUNȚI *ist* Navă de linie cu trei punți de tunuri (pînă la 120 de piese), fiind folosită adesea ca navă-comandant; *sin* trei punți.

NAVĂ CU VELE Navă propulsată cu ajutorul vîntului, care acționează asupra velor. Cunosînd o largă înflorire și diversitate pînă la începutul sec. XX, N.c.V. sînt folosite în prezent doar în scopuri limitate: cabotaj, pescuit, școală etc.

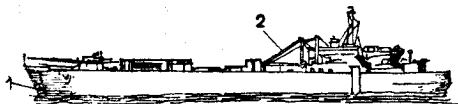
NAVĂ DE BALIZAJ v balizor.

NAVĂ DE BLOCARE/OBSTRUARE *mil* Navă scufundată la intrarea unui port (unui loc de staționare) pentru a împiedica ieșirea flotei adversarului.

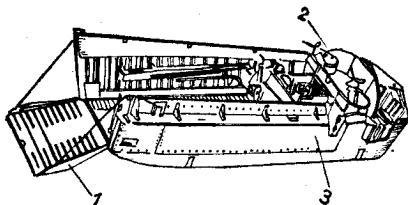
NAVĂ DE CALCUL 1. Navă ale cărei dimensiuni au fost luate în considerație în procesul proiectării unui canal sau unei ecluze. 2. Navă luată ca unitate în efectuarea diferitelor calcule tehnico-economice.

NAVĂ DE CERCETARE Navă dotată cu aparatură specială și destinată cercetărilor marine în diferite domenii: biologie, fizică, geologie etc. Poate fi navă de suprafață sau submarin.

NAVĂ DE DEBARCARE *mil* Navă destinată transportului de trupe și de tehnică de luptă în vederea debarcării desantului maritim.

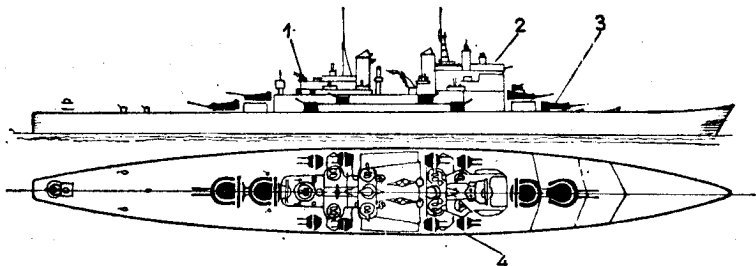
Navă de debarcare tancuri:
1 — rampă; 2 — bigă

Navă mică de debarcare infanterie:
1 — rampă; 2 — tun automat; 3 — cuirasă

NAVĂ DE DESANT *mil* Navă de construcție specială, folosită la efectuarea nemijlocită a debarcării pe mal a desantului maritim.

NAVĂ DE LINIE 1. *mil, ist* Cea mai mare și cea mai puternică navă de luptă care a dominat mările începînd cu războaiele anglo-olandeze (sec. XVII) și terminînd cu cel de-al doilea război mondial. Inițial, N.d.L. erau propulsate cu vele, apoi cu mașini alternative și turbine, ultimele avînd și o cuirasă puternică. Caracteristicile N.d.L. în anii celui de-al doilea război mondial: Depl. maxim = 65 000 t; opt-douăsprezece tunuri de 406 mm; grosimea maximă a cuirasei în borduri = 406 mm, iar cea a punților = 300 mm; puterea mașinilor = 250 000 CP; V = 25-30 Nd. Raza de acțiune = 15 000 Mm. După apariția armei nucleare și rachetelor, rolul N.d.L. s-a redus considerabil,

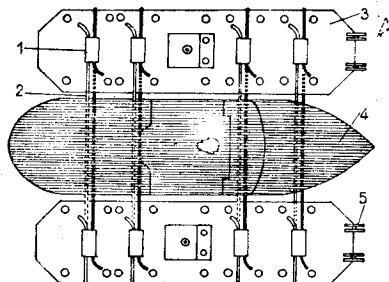

Navă de linie:
1 — tunuri A.A.; 2 — comandă; 3 — turelă pentru artileria principală; 4 — turelă pentru artileria mijlocie

cele existente în prezent purtând denumirea de nave de sprijin cu foc. 2. Navă de comerț ce se deplasează pe un itinerar fix.

NAVĂ DE MĂRFURI GENERALE Navă destinată transportului unei mari varietăți de mărfuri ambalate. Are în general o singură punte, unul sau mai multe coridoare, magazine din bord în bord, cu guri de magazie largi și cu numeroase dispozitive de încărcare/descărcare.

NAVĂ DE RANFLUARE Navă folosită pentru ranflarea (ridicarea) epavelor. În acest scop se umplu cu apă anumite tancuri, ceea ce

Navă de ranflare:

- 1 — stopă; 2 — sîrme trecute pe sub epavă; 3 — navă de ranflare; 4 — epavă; 5 — fâlcii

mărește pescajul, apoi scafandrii trec pe sub epavă lanțuri sau sîrme cărora li se ia volta pe punte. Pompind apa din tancuri, N.d.R. ridică epava, iar ansamblul este transportat pe un fund mai mic; operația se repetă pînă cînd epava este scoasă la suprafață.

NAVĂ DE SALVARE 1. Navă de construcție specială, destinată salvării vieților umane și navelor aflate în pericol pe mare. Se caracterizează prin calități nautice deosebite, fiind capabilă să navighe pe orice mare și în condiții meteorologice grele. Prima N.d.S. românească — RM 101 — a fost construită de Șantierul Naval Galați (1955) și a intrat în același an în serviciu. 2. *mil* Navă militară care, în cel de-al doilea război mondial, era destinată salvării navelor avariate în luptă și a naufragiaților. **NAVĂ DE 74 *ist*** Navă de linie cu 74 de tunuri, tipică pentru perioada flotelor cu vele.

NAVĂ DE TRANSPORT *mil* Navă specializată — sau amenajată în timp de război — pentru transportul de materiale, iar la nevoie, și de oameni.

NAVĂ DE TRANSPORT DE ATAC *mil* Navă folosită în cel de-al doilea război mondial pentru transportul trupelor de desant maritim cu ambarcațiuni de asalt purtate la grui, care erau lăsate la apă și dirijate spre punctele de debarcare.

NAVĂ DIRECTOARE *mil* Navă în raport cu care celelalte nave mențin formația ordonată; *sin* ghid.

NAVĂ-DOC DE DEBARCARE Navă prevăzută în interior, la pupa, cu un spațiu, denumit puțul docului, ce poate fi închis etanș cu ajutorul unei porți. Sistemul permite transportul ambarcațiunilor de asalt.

NAVĂ-FAR Navă prevăzută cu o instalație de far, o instalație de radiofar, o stație de radio, o instalație de semnalizare submarină, semnale de ceață etc. și ancorată în locurile periculoase, acolo unde nu se poate construi un far. Se piturează în culori vizibile — de regulă, roșu și alb —, avînd numele înscris pe bordaj.

NAVĂ FLUVIALĂ Navă cu sau fără propulsie, destinată navigației pe un curs de apă.

NAVĂ MARITIMĂ Navă destinată transportului de mărfuri și pasageri pe mare, exploatarea bogățiilor naturale ale mărilor și oceanelor, salvării sau scoaterii navelor puse pe uscat sau scufundate, remorcajului, precum și îndeplinirii unor scopuri militare.

NAVĂ MOALE Navă cu vele care are tendința de a cădea sub vînt, adică de a mări unghiul dintre direcția vîntului și drumul său. În acest caz centrul de rezistență laterală a apei la înaintarea navei se află înapoia centrului de velatură.

NAVĂ NEPRIVILEGIATĂ *sin* navă obligată.

NAVĂ NESTĂPÎNĂ PE MANEVRĂ Navă care nu poate manevra în conformitate cu Regulile de drum; pentru a indica acest lucru, se ridică luminile sau semnalele de zi prescrise. Un remorcher cu remorcă nu este considerat N.N.p.m. decît în cazuri speciale.

NAVĂ NOUĂ MC În convențiile internaționale, navă a cărei chilă a fost pusă mai tîrziu de o anumită dată și căreia, în general, i se aplică integral convenția respectivă.

NAVĂ NUDĂ MC Navă care se închiriază pe timp determinat, fără materiale și echipaj (sau păstrînd pe comandant, mecanicul șef etc.), unui navlositor-chiriaș.

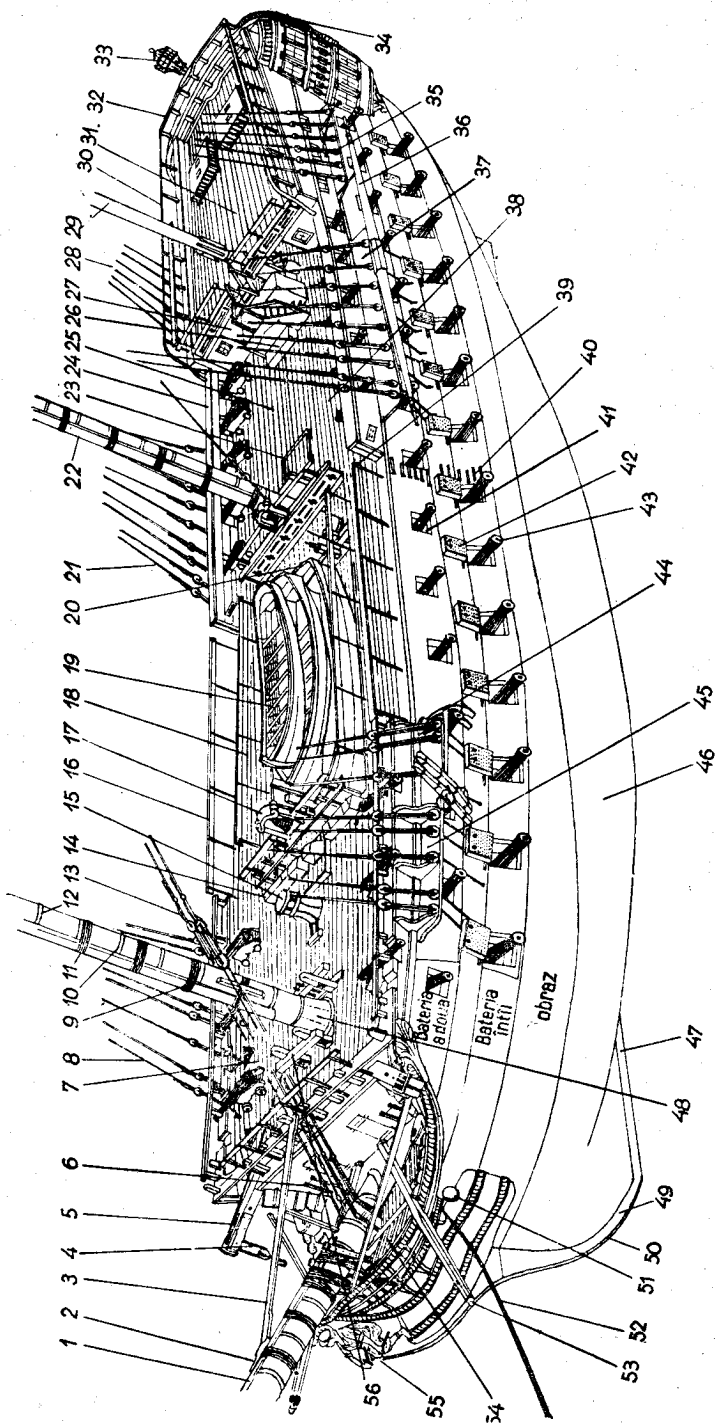
NAVĂ OBLIGATĂ Navă pe care Regulile de drum o obligă să manevreze pentru a evita o altă navă; *sin* navă neprivilegiată.

NAVĂ-PARAGRAF Navă cu un tonaj brut sub 500 t, căreia nu i se aplică Convenția internațională pentru ocrotirea vieții umane pe mare, Convenția de la Londra pentru combaterea poluării marine etc.

NAVĂ P.C.I. Navă destinată stingerii incendiilor izbucnite pe alte nave sau la instalațiile portuare. Pentru stingerea incendiilor folosește apă, spumă chimică, CO₂ etc., utilizînd tunuri instalate pe afete speciale. N.P.C.I. pot fi maritim, de radă, fluviale etc.

NAVĂ POLIVALENTĂ Navă care poate transporta mărfuri în vrac, containere sau mărfuri generale.

NAVĂ PRIVILEGIATĂ Navă pe care Regulile de drum nu o obligă să manevreze pentru a evita o altă navă.

Năvă de 74:

- 1 — bompres; 2 — legătură de bompres; 3 — pasarelă; 4 — capon; 5 — grue de capon; 6 — sabord de goană; 7 — teugă; 8 — sartinile coloanei trinchet; 9 — geamăn; 10 — cerc de catarg; 11 — legătură; 12 — arborele trinchet; 13 — straiul mare; 14 — cheson pentru arme; 15 — cabestan; 16 — balustradă; 17 — clopot; 18 — cu-
loar; 19 — bărci în cub; 20 — centru; 21 — sartinile coloanei trinchet; 22 — arborele mare; 23 — tambuchi; 24 — copaste; 25 — cuarterdec; 26 — banc de cart; 27 —
frontonul dunelei; 28 — sartinile coloanei trinchet; 29 — arborele artimon; 30 — parapet; 31 — dunele; 32 — coronament; 33 — felinar; 34 — buteli; 35 —
portsartul babord al arborelui artimon; 36 — vergă de rezervă; 37 — portsartul babord al arborelui mare; 38 — castel pupa; 39 — tăietură; 40 — scară de bordaj;
41 — sabord; 42 — capac de sabord; 43 — tun; 44 — ancoraoate; 45 — portsartul babord al arborelui trinchet; 46 — opera vie; 47 — chilă; 48 — cămașa catargului;
49 — etravă; 50 — taiemare; 51 — nară; 52 — cablul ancorei; 53 — butator; 54 — galion; 55 — figura galionului; 56 — apostoli

NAVĂ SĂNĂTOASĂ Navă care are patentă de sănătate curată (netă), neexistând cazuri de boală infecțioasă la bord.

NAVĂ SELECȚIONATĂ MC Navă cu aparatură meteorologică mai completă decât cea obișnuită, care comunică, la ore fixe, datele meteorologice determinate în largul mării în vederea întocmirii hărții sinoptice.

NAVĂ-SPITAL Navă construită sau amenajată pentru a transporta răniți, bolnavi sau naufragiați. Convenția de la Geneva (12 august 1949) stipulează că N.-S. nu pot fi atacate sau capturate, cu condiția ca numele lor să fie comunicate beligeranților. N.-S. se piturează în culori vizibile și poartă pavilion alb cu cruce roșie.

NAVĂ STÎNȚENITĂ DE PESCAJUL SĂU Navă care, din cauza pescajului său și a adâncimii apei sub chilă, schimbă de drum cu dificultate (*noțiune nouă în Regulile de drum, vizind inițial petroleierele mari, dar care în redactarea finală, pare a se aplica oricărei nave*).

NAVĂ-ȘCOALĂ Navă folosită pentru formarea cadrelor de marină. Uneori N.-Ș. este și velier. **NAVĂ-TRAMP** Navă cu viteză medie mai redusă, care transportă mărfuri generale sau mărfuri solide în vrac, fără a avea un itinerar stabilit.

NAVĂ-ȚINTĂ Navă autopropulsată și telecomandată, avind cuirasă puternică, care este folosită în unele flote ca țintă mobilă în tragerile de artilerie.

NAVĂ VECHE MC În convenții internaționale, navă a cărei chilă a fost pusă înainte de o anumită dată și căreia nu i se aplică convenția respectivă, decât într-o anumită măsură sau după un anumit interval de timp. **NAVEAM** Aviz navigatorilor, cu caracter urgent, referitor la Atlanticul de Est și Mediterană.

NAVICERT (*engl* Navigation Certificate) Document eliberat în primul și cel de-al doilea război mondial de aliați navelor neutre, prin care se atestă că acestea nu aveau la bord marfă de contrabandă pentru Germania.

NAVIGA 1. A practica știința și arta navigației. 2. A conduce navigația unei nave; *sin* a face navigația. 3. (*despre navă*) A se deplasa pe mare. 4. A călători pe mare. ◇ „Marinari navigă” (și nu „navighează”).

NAVIGA ÎN VOLIE *v* voltă (3).

NAVIGA PENTRU AUȘTEC *fl* A naviga astfel încît la întîlnirea cu altă navă să se facă auștec.

NAVIGA PENTRU DREAPTA *fl* A naviga astfel încît la întîlnirea cu altă navă fiecare să țină malul din tribord.

NAVIGABIL (*despre un canal, fluviu*) Pe care se poate naviga.

NAVIGABILITATE 1. Capacitatea unei nave de a naviga. 2. Calitatea unei căi de comunicație pe apă de a fi navigabilă.

NAVIGATOR 1. Persoană care face parte din echipajul unei nave maritime sau fluviale.

2. Persoană care practică știința și arta navigației maritime sau fluviale.

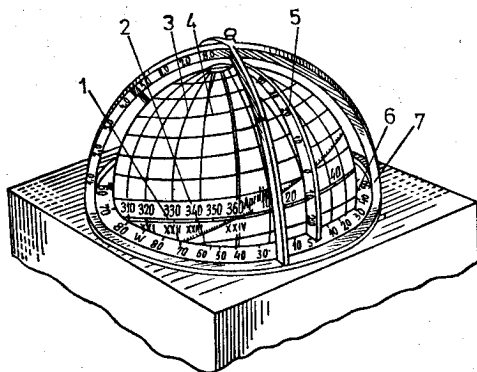
NAVIGAȚIE 1. Știința și arta de a conduce o navă dintr-un punct în altul al globului și de a face punctul navei în orice moment. Primul manual de N. a fost elaborat în țara noastră în 1899 de locotenent-comandor P. Demetriade din Marina Militară. N. astronomică N. folosind observațiile la astri pentru a face punctul navei. N. costieră N. executată cu ajutorul reperelor terestre vizibile, folosind diferite procedee grafice. N. Doppler N. ce se efectuează pe baza efectului Doppler, măsurîndu-se variația frecvenței unei unde emise de navă sub apă și reflectată de fundul mării. N. electronică N. folosind radiogoniometria, radiolocația și sistemele de navigație hiperbolică (Decca, Loran, Omega etc.). N. fluvială N. care constă în conducerea navei de-a lungul unui fluviu, prin observarea reperelor ce pe maluri. Primul manual românesc de N.F. — „Precizii de navigație fluvială” — a fost elaborat de căpitanul C. Georgescu din Marina Militară, în 1885, iar ediția a doua (1902) a fost tipărită la Brașov de editura Ciurcu, cea dintîi editură românească din Transilvania. N. hiperbolică N. folosind mijloace hiperbolice (Decca, Loran, Omega etc.). N. inerțială N. cu ajutorul unei instalații compuse din accelerometre care măsoară accelerația navei, putîndu-se apoi calcula viteza și distanța parcursă. N. loxodromică Modul cel mai obișnuit de N., urmînd pe glob o curbă care poartă denumirea de loxodromă. Pe hărțile în proiecție Mercator, loxodroma apare ca o linie dreaptă, ceea ce permite trasarea rapidă a drumului și ușurează lucrul pe hartă. N. marină N. la suprafața mării, spre deosebire de N. submarină (*a nu se confundă cu N. maritimă*). N. mixtă *v* N. ortodromică. N. meteorologică N. folosind datele meteorologice pentru a alege un drum prin zone cu mare lună care să permită sporirea la maximum a vitezei navei. N.M. se poate practica pe baza datelor publicate în hărțile-pilot (N. climatologică) sau, în ultimul timp, pe baza prevederilor meteorologice și oceanografice, care sînt evaluate la un centru de conducere de la uscat, determinîndu-se pentru fiecare navă drumul optim. Sistemul se află în curs de perfecționare. N. ortodromică N. pe arce de loxodromă ce formează pe hărțile în proiecție Mercator un contur poligonal apropiat de ortodromă. N.O. propriu-zisă nu poate fi practică decât pe un meridian sau pe ecuator, deoarece, în caz contrar, nava trebuie să schimbe continuu de drum pentru a urma ortodroma; *sin* N. pe ortodromă, N. pe arc de cerc mare. N. mixtă N. la care ortodroma trece prin zone de ghețuri, adică pe arce de ortodromă unite printr-o loxodromă. N. pe ceață N. cu mijloace de radiolocație, hiperbolice, estima, sonda și semnalele de ceață de la uscat. N. pentru bărci de salvare N. cu instrumente improvizate, ca astrolabul

recurgînd însă în principal la estimă. Dacă la bord există un sextant și un cronometru se poate efectua N. astronomică. N. polară N. printre ghețuri; este foarte dificilă, deoarece elementele ajutătoare pentru N. în mările polare reprezintă o raritate, iar hărțile sînt incomplete. De regulă, se recurge la sonda, la N. astronomică și, în ultimul timp, la N. radioastronomică. N. radar N. folosind radiolocatorul, uneori împreună cu alte mijloace. N. radio N. folosind radiogoniometrul. N. radioastronomică N. folosind radiosextantul, care permite luarea de înălțimi la aștri chiar în timpul zilei, recepționînd undele electromagnetice emise de acestea. N.R. necesită aparatură foarte costisitoare. N. submarină N. a submarinelor în imersiune; poate fi estimată, inerțială și astronomică la cotă periscopică, aștrii fiind observați cu ajutorul periscopului. N. cu sateliți N. de mare precizie efectuată cu ajutorul emisiunilor radio ale unor sateliți artificiali ai Pămîntului, a căror frecvență variază conform fenomenului cunoscut în fizică sub denumirea de efect Doppler. N.c.S. necesită instalații complexe la uscat pentru urmărirea sateliților și calculatoare de bord. N. cu sonda N. folosind sonda pentru măsurarea adîncimii apei și pentru prelevarea de probe de fund, comparîndu-le cu datele hărții. N.c.S. nu este destul de precisă, dar poate contribui la evitarea unui naufragiu. 2. Transportul de mărfuri și de pasageri pe apă. Distingem: N. maritimă și N. interioară (pe fluvii, canale, lacuri). N.M. se împarte în N. de cursă lungă și N. de cabotaj; *v* cabotaj. N. tramp MC Formă de exploatare a navelor destinate transportului de mărfuri, angajate — de la caz la caz — fără a avea o rută sau un program dinainte stabilit. Navlurile la navele tramp sînt în general mai mici decît navlurile la navele de linie (2).

NAVIGAȚIE TACTICĂ *sin* cinematică navală.

„NAVIPLANE N-50” Cea mai mare navă pe pernă de aer din lume ($L = 50$ m), construită la Bordeaux (1976). Poate transporta cca 400 de pasageri și 45 de autoturisme sau cinci autobuze mari. Navigă pe linia Boulogne-Dover.

NAVISFERĂ Instrument nautic ce servește la identificarea aștrilor ale căror înălțimi și azimut sînt cunoscute. Se compune dintr-o sferă cerească orientabilă, care poate fi acționată cu ajutorul a două cercuri gradate, făcînd-o să corespundă sferei cerești văzute de un anumit observator. Cu ajutorul cercurilor gradate se pun înălțimea și azimutul astrului și se citește denumirea sa (dacă este o stea) sau coordonatele acestuia (dacă este o planetă nautică).

Navisferă:

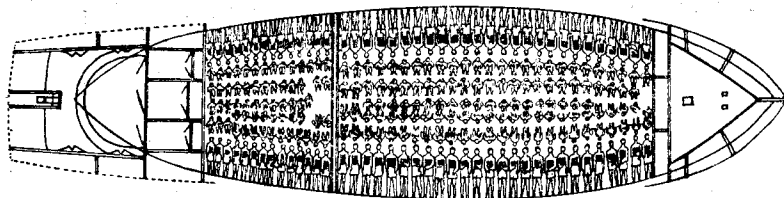
1 — ecuator ceresc; 2 — ecliptică; 3 — meridian ceresc; 4 — paralel de declinație; 5 — cerc gradat; 6 — cerc orizontal; 7 — semicercuri gradate (0 — 90°) încrucișate.

NAVLOSIRE MC Operație comercială prin care armatorul și navlositorul convin printr-un contract de N. (Charter Party) asupra condițiilor în care o navă comercială va transporta mărfuri pe calea apei. Se deosebesc trei categorii de contracte de N.: a) contracte încheiate pe termen determinat, denumite „Time-Charter”; b) contracte încheiate pe durata uneia sau mai multor călătorii, denumite „Voyage Charter”; c) contracte prin care cel ce închiriază este considerat, pe durata transportului, proprietar al navei; aceste contracte poartă denumirea de „Charter by Demise” și se referă întotdeauna la navă în întregime.

NAVLOSITOR MC Persoană fizică sau juridică care navlozește pe bază de contract, o navă sau o parte din capacitatea de încărcare a acesteia, în schimbul unei sume, denumită navlu, pentru a efectua transporturi de mărfuri sau de pasageri.

NAVLU MC Sumă la care armatorul are dreptul pentru transportul mărfurilor cu nava și predarea la destinație, așa cum se prevede în conosament. N. forfetar N. plătit pentru toată nava sau pentru întreaga capacitate de încărcare a acesteia, indiferent de cantitatea de marfă încărcată; *sin* N. global. N. mort N. datorat de navlositor sau, respectiv, de încărcător pentru marfa angajată, dar neîncărcată din vina sa.

NAVOMODELISM Ramură sportivă îmbrățișată în special de tineret, al cărei scop constă în popularizarea cunoștințelor marinărești. Navomodelele se construiesc pe baza clasificării adoptate în țara noastră. Ele pot fi autopropul-

Negrier

pulsate, nepropulsate, teleghidate, istorice, experimentale etc.

NAV RAT *ist* Navă de circa 200 t, folosită în trecut în țara noastră (*alte date nu se cunosc*).

NĂBOI Amestec de gheață cristalină și zăpadă înmuiată, reprezentând o formă premergătoare a înghețării unui curs de apă.

NĂVOD pesc Plasă de pescuit de dimensiuni mari ce poate fi manevrată manual sau mecanic. **N. de fluviu** Plasă de pescuit cu lungimea de 150-600 m, compusă din două aripi (fixă și mobilă sau alergătoare), două privoade (fix și mobil) și o matriță în care se adună peștele. Are un otgon cu plutitori și camână cu balast din lut ars. **N. de mare** Plasă de pescuit având aceeași construcție cu **N. de fluviu**; lungimea sa este de 1000-2500 m, iar înălțimea, de 10-25 m. Este prevăzută cu flotori plutitori și cu greutăți.

NEBULOZITATE Grad de acoperire a cerului cu nori, Scara **N.** începe de la zero (cer complet senin) și se termină cu 10 (cer complet acoperit). Grosimea stratului de nori poate avea următoarele valori: 0 — strat subțire de nori; 1 — strat gros de nori; 2 — strat foarte gros de nori; *v* și acoperire.

NEFĂ *ist* Unul dintre primele tipuri de nave, echipate în exclusivitate cu vele, care au apărut în Europa în sec. XIII. Caracteristici: Depl. = 500 t; L = 30-40 m; B = 12 m; d = 3,5 m; echipaj = 100-150 de oameni. Avea doi arbori cu vele latine, dar nu putea naviga contra vântului.

NEFOSCOPI MN Instrument pentru măsurarea nebulozității, înălțimii și vitezei norilor.

NEGATIV Pavilion cu semnificația „NU”. În Codul internațional de semnale este pavilionul „N”.

NEGRIER *ist* Navă folosită în sec. XVII-XIX pentru transportul sclavilor negri. La începutul sec. XIX comerțul cu negri a fost interzis în mod oficial, dar a continuat să fie practicat clandestin; adeseori, pentru a scăpa de urmărirea navelor militare, se ordona incercarea „caricului viu”, fundarind ancora, de al cărei

inel era fixată ultima za a lanțului ce îi lega pe negri.

NEMEDRI (*engl* North European and Mediterranean Routeing Instructions) Document care conține date cu privire la cimpurile de mine rămase după cel de-al doilea război mondial și la drumurile de urmat pentru evitarea lor; *v* și DAPAC.

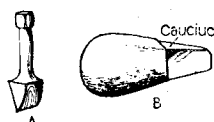
NENAVIGABILITATEA NAVEI MC Imposibilitatea navei de a executa o călătorie, ca urmare a alterării securității sale pe mare (manevrabilitate, stabilitate sau flotabilitate necorespunzătoare, deficiențe în dotare conform convențiilor internaționale etc.).

NEPTUN 1. *inv* Atlas de hărți marine. **2.** Zeul mărilor la romani.

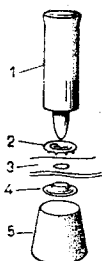
NERV Parima centrală a unei tenzi.

NETEZI A aplatiza cusătura a două vele.

NETEZITOR Sculă de velar folosită la netezirea cusăturilor velor. Poate fi din lemn sau din cauciuc cu miner din lemn. Uneori se folo-

Netezitoare:
A — de lemn; B — de cauciuc

Nicovală de ocheti:
1 — dorn; 2 — ochet cu dinți (femeie);
3 — velă; 4 — ochet (bărbat); 5 —
nicovală

sește în acest scop muchia rotunjită a cutitului de velar.

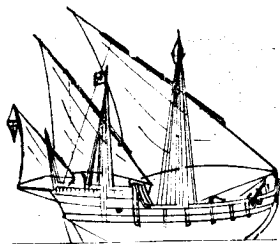
✓ **NICOVALĂ DE OCHEȚI** Nicovală mică cu o gură centrală, cu ajutorul căreia se montează ochetii pe velă sau pe tendă, folosind un dorn sau o cavilă (mai puțin recomandabil).

NIMBUS *v* nori.

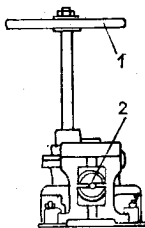
NIMIC LA DREAPTA/STÎNGA Ordin transmis timonierului de a guverna astfel încât nava să nu se abată spre tribord/babord.

NIMIC ÎN VÎNT Ordin transmis timonierului unei nave cu vele de a guverna astfel încît să nu vină în vînt.

„**NIȚA**“ Una din caravelele lui Cristofor Columb. Caracteristici: Depl. = 147 t; L = 24 m; B = 7,29 m; echipaj = 18 oameni. A fost comandată de Vincente Yanez Pinzon.

„Niña“

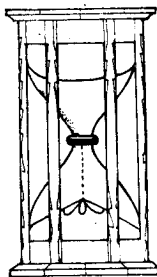

Niper:

1 — stea; 2 — falcă

NIPER 1. *fl* Mecanism folosit la filarea și voltarea unei remorci. Se compune din două fălci horizontale suprapuse ce se pot strînge cu ajutorul unui ax vertical acționat de o stea (un volan). **N. Bullivant** Mecanism compus din două fălci horizontale alăturate care se pot strînge/depărta pentru a volta/fila o sîrmă, cu ajutorul unui ax orizontal acționat de o stea (un volan). 2. Capăt de parimă cu care viratorul se leagă de parima ce urmează a fi virată. **NISIP** *fl* Banc de nisip staționar sau mobil. **N. împădurit** N. care a ajuns la suprafața apei și a început să fie acoperit de vegetație (ostrov în devenire).

NISIPAR 1. Instrument pentru măsurarea timpului, constînd din două recipiente de sticlă, în formă de pară, care comunică printr-un canal îngust. În interiorul unuia din recipiente se află nisip care se lasă să se scurgă în celălalt. Scurgerea nisipului dintr-un recipient în altul are loc într-un anumit interval de timp, care la N. folosite în prezent la lochul ordinar, este de 30 s sau de 1 min. Pe vremea navelor cu vele existau N. de o jumătate de oră care serveau la măsurarea duratei cartului; *v* a mînca nisip. 2. *ist* Unitate de măsură a timpului, egală cu o jumătate de oră (durata scurgerii unui N.). ◇ „A continua drumul încă un N.“

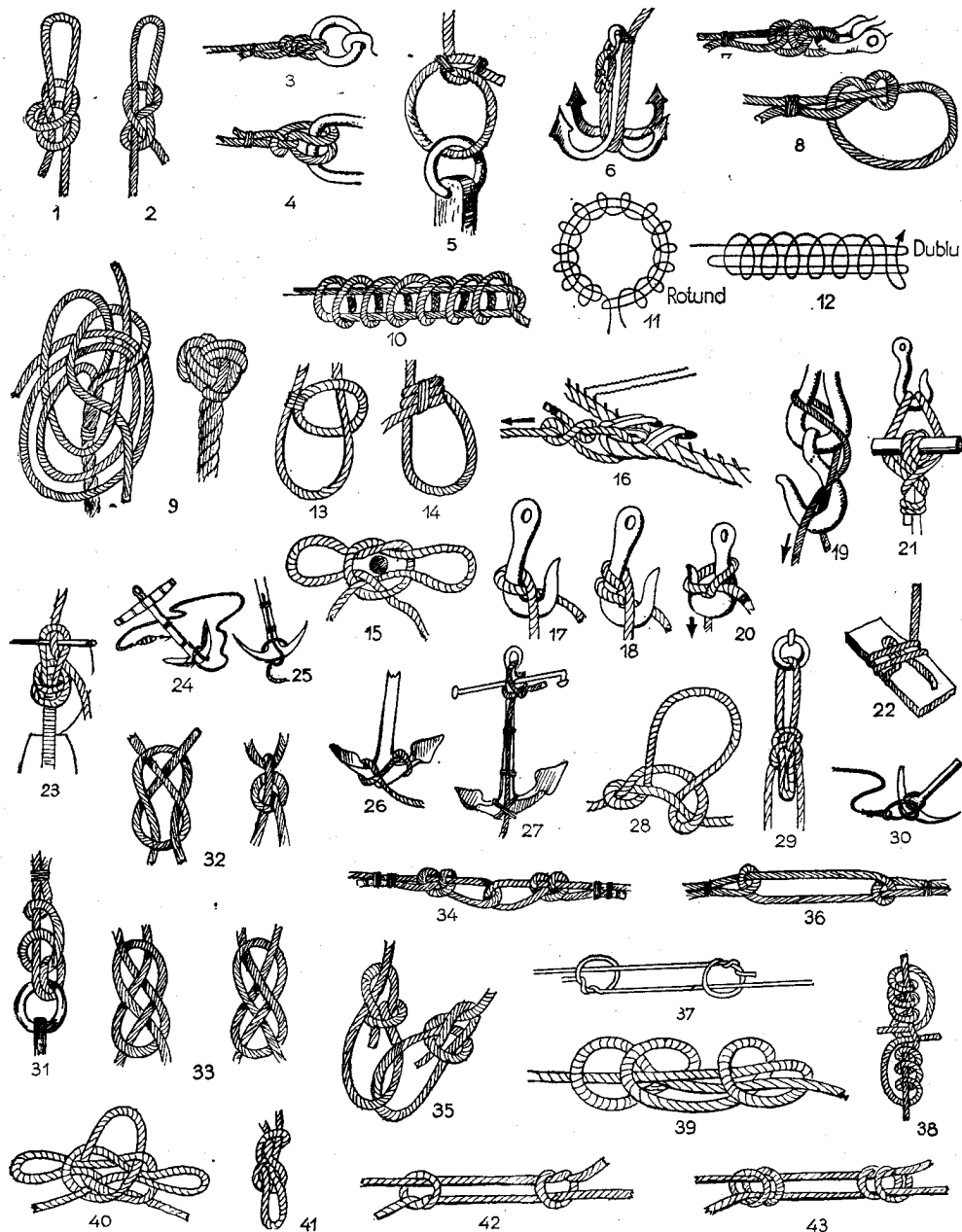
Nisipar

NIȘA DE ANCORĂ Adîncitură în care ancora este pusă la post în nară astfel încît să nu iasă în afara bordajului.

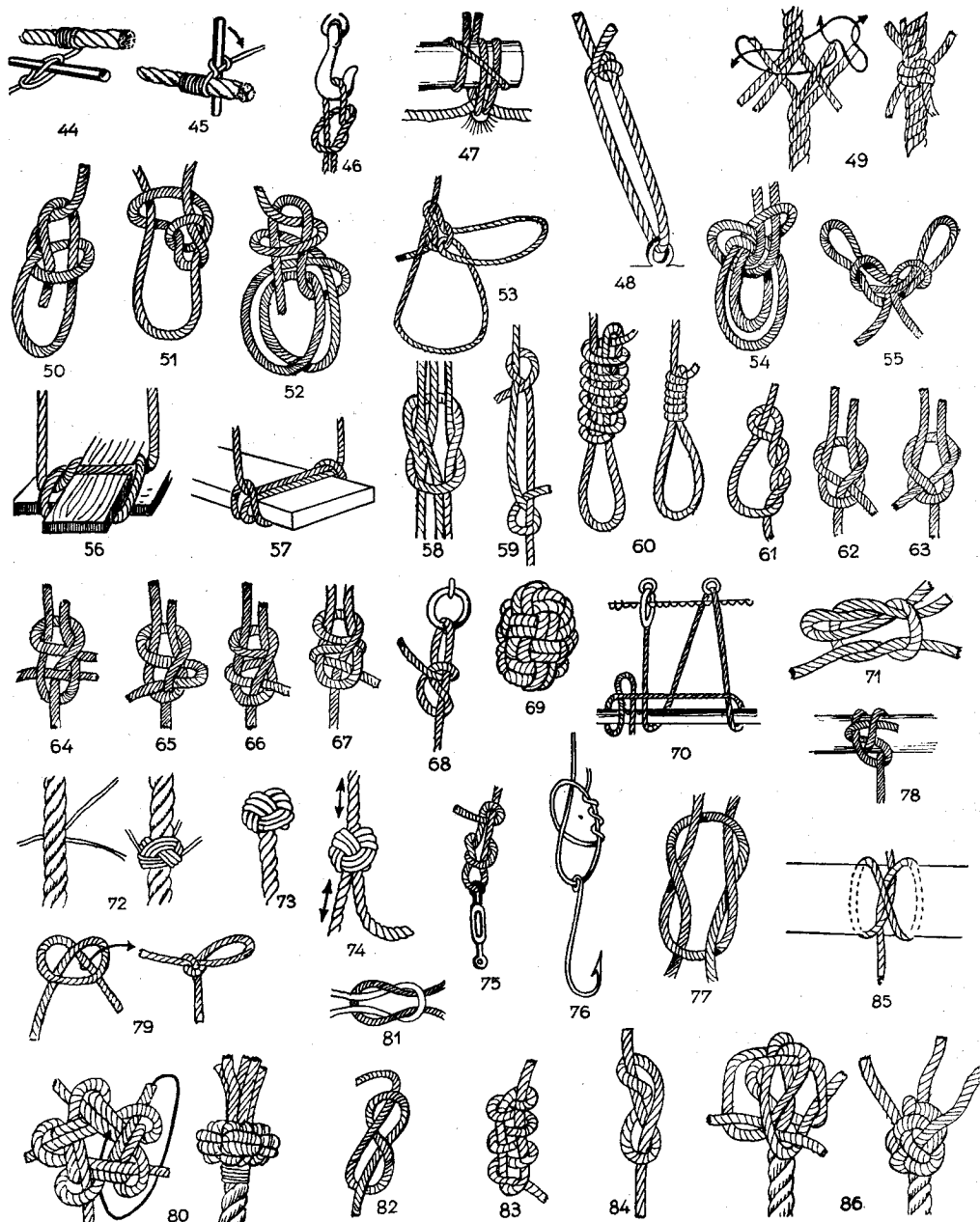
NO CURE, NO PAY *engl v* salvare.

NOD 1. Unitate de măsură a vitezei navelor, egală cu 1 milă marină pe oră; se notează cu

Nd (nu există noduri pe oră, pe minut sau pe secundă). 2. Porțiune între două noduri ale saulei lochului. Teoretic, lungimea acestei porțiuni ar fi de 15,43 m, dacă apa ar fi un mediu rigid; dar deoarece barca lochului este oarecum antrenată prin apă, se consideră că lungimea N. este de 14,62 m. 3. Punct de intersecție a orbitei Lunii cu ecliptica. Distingem N. ascendent, prin care Luna trece din emisfera sudică în emisfera nordică și N. descendent, prin care Luna trece la revenirea în emisfera sudică. 4. Lucrare de matelotaj efectuată în diferite scopuri. **N. alunecător** N. ce servește la prinderea unui obiect căzut peste bord. **N. de ancoră** N. ce servește la prinderea unui cablu pe ancoră. **N.d.A. de garlîn** N. de bulină dublu înăuntru pe inelul ancorei. **N.d.A.** cu patru brațe N. folosit pe fund stîncos, cînd gheara ancorei se prinde de o stîncă; în acest caz legătura de la inel se rupe și ancora se eliberează. **N. de ancorot** N. ce servește la legarea unui ancorot sau unui inel de geamandură. **N. de aspirant** N. care se face pe parime de legare și pe parime groase. **N. de balustradă** *sin* N. de țîn-te bine. **N. de banc** *sin* N. de fungă. **N. de bandulă** N. la capătul unei saule pîntre a o îngreua și a o folosi ca bandulă; poate fi simplu, dublu sau rotund. **N. de bulină** N. ce servește la prinderea unui lanț din puț, prinderea pe o grandee etc.; poate fi simplu și dublu, făcut în afară și înăuntru. **N. de capelatură** N. folosit pentru a improviza o capelatură la un catarg, avînd două capete și două bucle la care se leagă sarturile și straiurile. Pe Dunăre este folosit pentru legarea navei la trei cazici; *sin* N. la trei cazici. **N. de cargafund** Foarfeci; făcută cu un capăt pe burta primei și servincă la legarea unei manevre de o tendă, de o veld etc. **N. de cîrlig** N. ce servește la prinderea unei parime pe un cîrlig; poate fi simplu, dublu. **N. de școtă de cîrlig**, gură de lup, gură de știucă, **N.d.C.** cu zbir și cavilă. **N. de coborîre** N. la un scaun de botman pentru a-l coborî în cazul în care lucrează pe un catarg. **N. de fungă** N. folosit la prinderea fungii unei vele de barcă pe un banc; *sin* N. de banc. **N. de fungă englez** N. ce servește la legarea fungii sau unei alte parime la zbirul unei macarale, folosind și o cavilă. **N. de gripie** N. folosit la legarea gripiei la diamantul ancorei (se poate face cu ochi și cu legături). **N. de gripie de ancorot** N. folosit în cazul în care ancora trebuie virată odată cu barca. Cînd ancora a ajuns la suprafață se taie legătura încrucișată și cele două legături de pe fus, aceasta rămînînd suspendată de inel. **N. de ham** N. folosit la lucrările de salvare la uscat sau la debarcări pentru a trage o greutate cu mai mulți oameni, fiecare apucînd cîte o buclă (citată în 1862). **N. de inel** N. pentru legarea la un inel. **N. de împerechere** N. ce servește la legarea parimei ancorotului pe ancora împerecheată. **N.d.Î.** folosit la legarea pe inelul ancorotului este un N. de ancorot avînd o

1 — alunecător; 2 — alunecător cu nod opt; 3 — de ancoră; 4 — de ancoră (variantă); 5 — de ancoră cu garlin; 6 — de ancoră cu patru brațe; 7 — de ancorot; 8 — de aspirant; 9 — de balustradă/țin-te bine; 10 — de bandulă simplu; 11 — de bandulă dublu; 12 — de bandulă rotund; 13 — de bulină simplu; 14 — de bulină dublu; 15 — de capelatură (la trei cazici); 16 — de cargfund; 17 — de cirilg simplu; 18 — de cirilg dublu; 19 — de cirilg dublu (variantă); 20 — de școț de cirilg; 21 — de cirilg cu zbir și cavilă; 22 — de fungă (banc); 23 — de fungă englez; 24 — de gripie; 25 — de gripie cu legături; 26 — de gripie cu ochi; 27 — de gripie de ancorot; 28 — de ham; 29 — de inel; 30 — de împerechere; 31 — de împerechere de inel; 32 — de împreunare; 33 — de împreunare dublu; 34 — de înădătură cu ochiuri și legături; 35 — cu scaune; 36 — lung de împreunare; 37 — de năilon; 38 — de năilon (variantă); 39 — de loch; 40 — de măr; 41 — de ochi de năilon; 42 — de pescar simplu; 43 — de pescar dublu;

uri:
 44—de plasă pe o cavilă; 45—de plasă pentru a strânge; 46—de plasă pe un cîrlig; 47—de sacchet de învergare; 48—de sart;
 49—de sart simplu; 50—de scaun alunecător (candelită); 51—de scaun simplu; 52—de scaun de calafat; 53—de
 scaun dublu; 54—de scaun în dublin; 55—de scaun spaniol; 56—de scelă simplă; 57—de scelă dublă;
 sîlă; 59—de sîrmă; 60—de spînzurătoare; 61—de stivitor; 62—de scotă simplă; 63—nod de scotă greșit;
 64—de scotă cu cavilă; 65—de scotă de ploaie; 66—de scotă dublă; 67—de scotă portugheză; 68—de scotă de
 aripă; 69—de scotă de velă cu spetează; 70—de tendă; 71—de terjarolă; 72—de turban stătător; 73—de
 turban pe capăt; 74—de turban alunecător; 75—de Țîșină; 76—de undiță, de nălon; 77—de vîcar; 78—de
 vergă; 79—filant; 80—în stea; 81—lat; 82—opt; 83—opt portughez; 84—opt peste mină; 85—stringător;
 86—trandafir.

jumătate de ochi în plus. **N. de împreunare** **N.** folosit la legarea a două parime; poate fi simplu sau dublu (citât în 1841). **N. de innăditură** **N.** folosit pentru legarea a două capete de parimă; poate fi cu legături, cu ochiuri și legături, cu scaune (citât în 1841). **N. de întinzătoare** **N.** la capătul unei întinzătoare pentru a o împiedica să iasă din capul de berbec. Este o nucă dublă pe parima răsucită în sart (citât în 1860). **N. de nailon** **N.** ce se face la două capete de saulă din plastic, virfurile capetelor așezându-se ușor pentru a forma o bilă care să împiedice alunecarea. **N. de lemn** **N.** ce servește la remorcarea unui școndru; *sin* **N. de școndru**, laț cu jumătate de ochi. **N. de loch** **N.** pe saula lochului. **N. de măr** **N.** făcut în același scop ca și **N. de capelatură**. **N. de ochi de nailon** **N.** folosit pentru a face un ochi la capătul unei saule din nailon sau din alt material plastic. **N. de pavilion** *sin* **N. de școtă** simplu. **N. de pescar** **N.** folosit la îmbinarea a două capete de parimă; poate fi simplu sau dublu; *sin* **N. de pilot**. **N. de plasă** **N.** folosit pentru a ridica în arboradă o cavilă sau un obiect asemănător. **N. de sachet** **N.** de bulină înăuntru, folosit la prinderea sacșetilor pe grănde. **N. de sachet de învergere** Foarfecă dublă ce trece printr-un ochi (citât în 1860). **N. de sart** a) **N.** folosit pentru a improviza un sart; b) **N.** folosit pentru a repara un sart rupt sau a îmbina două capete de parimă (citât în 1794); poate fi simplu sau dublu. **N. de scaun** **N.** ce servește la prinderea unui obiect; poate fi alunecător (citât în 1726). **N.d.S. de calafat** **N.** ce servește la susținerea unui om care lucrează în afara bordului. **N.d.S. dublu**, **N.d.S. în dublin** și **N.d.S. spaniol** sînt utilizate în același scop. **N. de schelă** **N.** folosit la asigurarea unei schele pentru piturat, mașagonit, rașchetat în afara bordului; poate fi simplu sau dublu. **N. de sfilată** **N.** folosit la îmbinarea sfilătelor. **N. de sîrmă** **N.** ce servește la îmbinarea a două capete de sîrmă subțire. **N. de spînzurătoare** **N.** utilizat la prinderea unui obiect, care este strîns mai mult sau mai puțin, în funcție de numărul voltelor. Potrivit tradiției marinărești, la spînzurarea unui pirat se utilizau cel puțin nouă volte, cite una de fiecare suflet al acestuia. **N. de stivuitoar** **N.** folosit pentru a nu permite desrăsuirea unui capăt de parimă. **N. de școtă** **N.** ce servește la prinderea unei parime pe un ochi matisat sau la împreunarea a două capete de parimă. În acest caz capetele ochiurilor trebuie să se afle pe aceeași parte (citât în 1794); poate fi și dublu (citât în 1862), triplu, cu cavilă și portughez. **N.d.Ș. de ploaie** **N.** ce servește aceluiași scop și poate fi filat ușor, trăgînd de capătul în dublin. **N.d.Ș. de aripă** **N.** folosit la școtele ariilor sau în cazul legării la un inel. **N.d.Ș. de velă** cu spetează **N.** la ambele capete ale unei parime, făcîndu-se cu cele șase suvițe o nucă, apoi o coroană (citât în 1794). **N. de tendă** **N.** folosit la legarea sa-

cheților de tendă pe strajă. **N. de terjarolă** **N.** ce servește la legarea sacșetilor de terjarolă. Este un **N.** laț cu un capăt în dublin. **N. de turban** **N.** folosit la capătul unei parime ca opritor sau pentru a apuca. Este un **N.** de țîn-te bine dublat a treia sau a patra oară (citât în 1808); poate fi alunecător la capăt și pe parime, fiindu-se. **N.d.T. stătător** **N.** pentru apucat ce se face pe atîrnătorile bărcilor, folosind o bucată de merlin, denumită păianjen, care este matisată pentru a avea trei capete (citât în 1860). **N.d.T. alunecător** **N.** ce se face pe o parimă sau pe un baston cu un singur capăt de merlin. **N. de țîn-te bine** **N.** pentru apucat ce se face la capătul unui țîn-te bine; se începe cu o nucă cu coroană, apoi se dublează suvițele; *sin* **N. de balustradă**. **N. de țîșină** **N.** ce servește la legarea unui capăt de parimă pe o țîșină (virtej). **N. de undiță** **N.** cu fir vegetal sau din nailon ce servește la prinderea cirligului de undiță. **N. de vâcar** **N.** laț făcut greșit. **N. de vergă** **N.** ce servește la legarea unei parime pe un școndru. **N. filant** a) Jumătate ochi în dublin, care se poate fila ușor (citât în 1801); b) Orice nod care se poate fila ușor, de ex., **N. de școtă de ploaie**. **N. în stea** **N.** ce se face la capătul unei parime pentru a o împiedica să treacă printr-un rai. **N. la trei cazici** *sin* **N. de capelatură**. **N. laț** **N.** ce se face pe parime subțiri (*a nu se confunda cu N. de vâcar*). **N. lung de împreunare** **N.** la capetele a două parime care trebuie să treacă printr-un loc îngust (citât în 1795). **N. opt** **N.** la capătul unei parime pentru a nu trece printr-o macara; poate fi alunecător sau dublu. **N.O. peste mîină** **N.** ce servește la legarea de un inel (citât în 1808). **N. stringător** **N.** asemănător cu foarfeca, care servește la fixarea unei rodanțe, înainte de a matisa un ochi de rodanță. **N. trandafir** **N.** la capătul unei parime pentru a o apuca sau a o împiedica să treacă printr-un rai; poate fi mic sau mare.

NOR MN Masă formată din picături de apă sau cristale de gheață, de forme, mărimi și culori variate, aflate în suspensie în atmosferă și provenite din condensarea vaporilor de apă. **N. cirus** (Ci) **N.** de forma unor benzi cu aspect fibros, formați din ace fine de gheață de culoare albă imaculată; în zorii zilei și la crepuscul au o culoare roză. Se află la cea mai mare înălțime, atingînd plafonul de 6-10 km. **N. cirostratus** (Cs) **N.** ce se întînd pe o vastă porțiune a cerului sub forma unui voal alb, avînd un plafon mediu de 6 km. **N. cirrocumulus** (Cc) **Strat** de **N.** de forma unor sfere mici sau a unor benzi paralele asemănătoare valurilor de hulă oceanică. Rezultă din transformarea **N. cirus** sau **cirostratus**, din care cauză pot fi confundați. Se află la un plafon mediu de 6 km și sînt formați din cristale de gheață. **N. altocumulus** (Ac) **N.** de dimensiuni reduse și de formă rotundă care sînt dispuși uneori în grupuri, iar alteori în șiruri, putînd fi ușor identificați. Se află la un plafon de 6 km.

N. Altostratus (As) N. specifici timpului închis, care acoperă tot cerul cu o perdea de culoare cenușie. Se află la un plafon de 2-6 km și sînt formați din picături de apă. **N. cumulus (Cu)** N. albi formați din picături de apă, avînd aspect de bulgări de vată albă și fiind cunoscuți de marinari sub denumirea de „mingi de bumbac”. Plafonul lor variază între 50 m și 6 km. **N. stratocumulus (Sc)** N. de forma unor valuri stratificate, cu aspect de ciți, sau de forma unor sfere de culoare cenușie, dispuse în rînduri sau în grupuri. Sînt formați din picături de apă. Plafonul lor variază între 50 m și 20 km. **N. cumulonimbus (Cb)** Grămezi de N. de culoare albă ca zăpada la vîrf și de culoare cenușie la bază. Sînt formați din picături mari de apă. Plafonul lor variază între 50 m și 6 km. **N. nimbostratus (Ns)** N. de culoare cenușie cu contur greu de definit, formați din picături de apă. Se află la un plafon de 50-800 m. **N. stratus (St)** N. de culoare cenușie închisă, avînd forma unor valuri uniforme. Sînt formați din picături de apă. Plafonul lor variază între 50 m și 2 km. **N.S.** sînt în esență ceturi ridicate. Ascensiunea accelerată a acestor nori reprezintă preluđuul unei furtuni apropiate.

NORD 1. v. roză vînturilor. 2. Vînt de N., ca în expr.: „Începe să bată Nordul”.

„**NORMANDIE**” Unul din cele mai mari transatlantice din lume, construit în Franța (1935), și prima navă din lume cu bulb la prova. Caracteristici: tonaj = 83 423 TRB, L = 313,75 m; B = 35,90 m; d = 11,16 m; 4 motoare × 40 000 CP; echipaj = 972 oameni; pasageri = 1 964 de oameni. În anul 1935 i-a fost atribuit trofeul „Panglica albastră”. În 1942, pe cînd se afla în portul New York, nava a fost distrusă în întregime de un incendiu.

NORMA DE ÎNCĂRCARE/DESCĂRCARE Cantitatea de marfă care poate fi descărcată sau încărcată pe o navă întreagă sau la o gură de hambar într-o unitate de timp, de obicei în 24 ore.

NORTE Vînt puternic de Nord care bate de-a lungul coastei de West a Americii de Sud.

NOSTROM MC Maistru care răspunde de lucrările marinărești, arboradă, velatură, ancore, parime; *sin* șef de echipaj, boțman, lostrom.

NOTĂ DE ASIGURARE Adeverință eliberată în unele țări de către brocări asiguratului, prin care se confirmă contractul de asigurare și se indică asiguratorii.

NOTĂ DE GREUTATE Document întocmit de cantaragii în porturi, gări, depozite etc., după cîntărire, în care se indică greutatea fiecărei partizi de marfă. Uneori N.d.G. se întocmește și la vămii sau la bursele de mărfuri. Pe baza unor tranzacții, părțile pot conveni ca greutatea mărfii livrate să fie determinată după N.d.G., eliberată de o persoană specializată, așa-numitul

cantaragiu oficial. N.d.G. emise de acesta sînt recunoscute ca dovezi incontestabile ale greutății mărfurilor cîntărite.

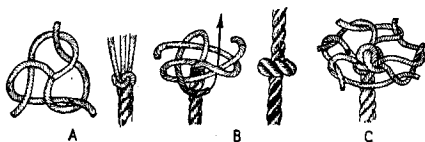
NOTĂ DE PROTEST Înștiințare scrisă prin care comandantul își face cunoscută nevinovăția în mod public, preîntîmpinînd astfel situațiile în care persoana sa, echipajul sau armatorul ar fi acuzați de producerea unor pagube materiale și obligați să plătească despăgubiri, cînd pagubele respective s-au produs fortuit sau din culpa altor persoane ori instituții străine de navă.

NOTICE MC Notificare făcută de comandant către încărcător sau către primitor, în care se atestă că nava este gata pentru operații din toate punctele de vedere.

NOTIFICARE MC Document prin care comandantul navei comunică navlositorului sau agentului acestuia că nava este gata să înceapă încărcarea/descărcarea. Navlositorul sau agentul său are dreptul să accepte sau să respingă N. într-un anumit termen de la data depunerii acesteia. Data acceptării N. prezintă o importanță deosebită, deoarece, după un anumit timp, stabilit prin contractul de navlosire, încep să se calculeze staliile. N. se poate comunica și prin telefon sau prin radio, indicîndu-se data probabilă a sosirii navei în portul de încărcare/descărcare, dacă în acest sens este prevăzută o clauză în contractul de transport; *sin* Notice of Readiness.

NU! NU! *inv* Răspuns al șefului de barcă la somația „Alo, barca!” atunci cînd nu are ofițeri la bord.

NUCĂ 1. Nod la capătul unei parime; poate fi simplu, dublu, din patru, din șase și cu coroană. 2. v. ancoră. 3. v. loch mecanic. 4. Umflătură pe un arboret pe care se așază capelatura zburătorului (N. zburătorului) și capelatura rîndunicii (N. rîndunicii).

Nuci:

A — simplă; B — dublă (nod opritor); C — din șase cu coroane.

NUMĂR INTERNAȚIONAL AL FARULUI Combinație compusă dintr-o literă și cifre, atribuită fiecărui far, în conformitate cu o rezoluție a Organizației hidrografice internaționale.

NUMĂR TACTIC mil Număr atribuit fiecărei nave dintr-o formație, prin care se indică de-

obicei postul în linia de șir, în ordine naturală, adică cu nava-comandant în cap, aceasta având nr. 1.

NUMĂRUL LUI BEAUFORT Cifă indicând forța vântului după scara Beaufort.

NUME 1. Denumirea navei înscrisă—la navele comerciale — pe tabloul (oglinda) pupa, indicându-se sub acesta portul de înmatriculare. Adeseori, în loc de N., navele mici, remorche-rele sau navele tehnice au înscris la prova, în ambele borduri, numere sau combinații de litere și cifre. N. navelor de război sînt înscrise, de regulă, la pupa, în ambele borduri. 2. Simbolul N., S., E. și W. dat polilor magnetici sau anumitor coordonate terestre ori astronomice,

ca latitudine, longitudine, declinație, indicînd sensul de măsurare, de la ecuator sau de la meridian.

NUMIRE Semnal format din mai multe pavilioane și repartizat fiecărei nave pentru a putea fi identificată. În Codul internațional de semnale, N. constă din patru pavilioane, fiecărei țări fiindu-i caracteristice primul sau primele două pavilioane. Primele două pavilioane ale țării noastre sînt YQ, reprezentînd și indicativul radio (*a nu se confunda cu numele navei*).

NUNKI Steaua nautică σ Sagitarii (Săgetătorul), mărimea 2,1; în babiloneană „Constelația orașului sfînt“.